

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์ที่ใช้กลยุทธ์การออกแบบ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

โดย
นางสาวปรารธนา ศิริสานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

MANAGING CREATIVE SPACE USING DESIGN STRATEGIES TO PROMOTE
CULTURAL TOURISM OF COMMUNITIES IN PHITSANULOK PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy DESIGN
Silpakorn University
Academic Year 2022
Copyright of Silpakorn University

61158904 : การออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : กลยุทธ์การออกแบบ, พื้นที่สร้างสรรค์, การมีส่วนร่วมกับชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม,, ชุมชนราชพฤกษ์, ชุมชนวิเศษไชยชาญ, ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์, ชุมชนรถไฟสามัคคี, พิษณุโลก

นางสาว ปรรารถนา ศิริสานต์: การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ ชาตินิยม

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ 2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานร่วมกับชุมชนเป็นหลัก พื้นที่เป้าหมายของโครงการคือ 1. ชุมชนราชพฤกษ์ 2. ชุมชนวิเศษไชยชาญ 3. ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และ 4. ชุมชนรถไฟสามัคคี ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพัฒนาเป็นกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสตีส์ พิษณุโลก” เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของเมือง การดำเนินงานใช้หลักการร้อยพันคุณค่า ความสำคัญของวิถีชุมชน และค้นหาอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมผสมผสานแบบไทยมุสลิม ไทยจีน และไทยคริสต์ ของทั้ง 4 ชุมชน ข้อสรุปของชุมชน คือ ความต้องการรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วยการปฏิบัติกิจกรรมจำนวน 7 กิจกรรม คือ 1) Awakening PHS Talk 2) Inspired by SALAM ART 3) Identity of PHS 4) Do it Art in Lan Ta Kaw 5) Mixed Culture Photo Contest 6) Story of Areas PHS และ 7) Travel Locally and Coffee Connect ผลการดำเนินงาน สามารถสร้างกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในช่วงเวลาเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 28 เดือน มีการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับกิจกรรมได้ 4 พื้นที่ มีกิจกรรมเสวนา 3 ครั้ง มีงานอบรมเชิงปฏิบัติการ 4 ครั้ง งานแสดงนิทรรศการ 3 ครั้ง ผลิตภัณฑ์ชุมชน 5 ประเภท กิจกรรมศิลปะ 10 บูทกิจกรรม สื่อวีดิทัศน์ หนังสือ แผนที่ชุมชน และเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน การดำเนินงานนี้สร้างความร่วมมือกับผู้นำชุมชนได้ 8 คน ศิลปินและนักออกแบบ 12 คน ภาควิชาครุศาสตร์และเอกชน 19 หน่วยงาน

งานวิจัยนี้ได้สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันทั้งคนภายในชุมชนและผู้มาเยือน สร้างความภาคภูมิใจในคุณค่าและการรับรู้วิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ ผลลัพธ์ของโครงการ คือ สามารถขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์

ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ผลักดันให้
จังหวัดพิษณุโลกมีศักยภาพเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้ และสามารถกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน

61158904 : Major DESIGN

Keyword : Culture, Design Strategies, Creative Space, Community Participation, Cultural Tourism, Ratchaphruek Community, Wisetchaichan Community, Wisutkasat Community, Rotfaisamakee Community, Phitsanulok

MISS Prattana SIRISAN : Managing Creative Space using Design Strategies to Promote Cultural Tourism of Communities in Phitsanulok Province Thesis advisor : Assistant Professor Pensiri Chartniyom, Ph.D.

The research of Managing Creative Space using Design Strategies to Promote Cultural Tourism of Communities in Phitsanulok Province has its objectives as followings: 1. Study the lifestyle, wisdom culture and artistry of communities in Phitsanulok province for creating creative space. 2. Knowledge creation of making creative space based on community participation and shared ideas on the benefits of cultural tourism. 3. Managing creative space by integrated design strategies to achieve the cultural tourism of Phitsanulok province.

Participatory action research was used in this research as community coworking framework. Ratchaphruek Community, Wisetchaichan Community, Wisutkasat Community and Rotfaisamakee Community in Muang district of Phitsanulok province are the target areas of this research. Qualitative data analysis was used in this research to develop “SPACE – TID – PHITSANULOK” strategy to push on Phitsanulok cultural and creative space. This research used theoretical review of revitalization the benefit of community cultural lifestyle and sourcing the identity of a multicultural in the research area as Thai Muslim, Thai Chinese and Thai Christ. Concept of creating creative space had been concluded by community lifestyle is a community decision.

Creative space creation has 7 activities; 1) Awakening PHS Talk 2) Inspired by SALAM ART 3) Identity of PHS 4) Do it Art in Lan Ta Kaw 5) Mixed Culture Photo Contest 6) Story of Areas PHS and 7) Travel Locally and Coffee Connect. The working is of 28 months in total during November 2020 to February 2023, in communities of Phitsanulok. The result has performed 4 creative space areas, 3 community seminars, 4 community workshops, 3 community exhibitions, 10 art activities, 5 community products, including media, books, community map and community tourism route. Process of this research carried out a collaboration of 8 community leaders, 12 artists and designers and 19 public and private network participation groups.

This research has created a shared understanding of people both the communities and from visitors, created a worthiness awareness of the community culture. The end result has shown several developed creative space, improve the quality of life of people in communities, raise up

the community economy to the locals, encouraging Phitsanulok province the potential of being creative city, and promote the cultural tourism for visitors.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับการสนับสนุนและเอาใจใส่จากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ขาตินิยม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ข้อเสนอแนะ และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดการดำเนินงาน และเป็นกำลังใจที่ดีอย่างยิ่งเสมอมา

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์พันธ์ ครุฑทะเล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอดขวัญ สุวดี อาจารย์ ดร.อิสริชัย บุรณะอรุณ คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย

ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ กรรมการ ผู้นำชุมชน และชาวชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษ ไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ภาคการศึกษา ที่ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการดำเนินงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี ตลอดจนแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัย

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มสำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ขอบคุณทีมงานทุกคน เพื่อน พี่ น้อง ศิลปิน นักออกแบบ และนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นกำลังเสริมในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยชุดนี้จะเป็นแรงผลักดัน และการขับเคลื่อนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมือง และเป็นต้นแบบสำหรับผู้ที่สนใจ หากมีข้อผิดพลาดประการใดที่อาจเกิดขึ้น ทางผู้วิจัยขอน้อมรับความผิดพลาด และนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์อันดียิ่งขึ้นในภายภาคหน้า

นางสาว ปรารธนา ศิริสานต์

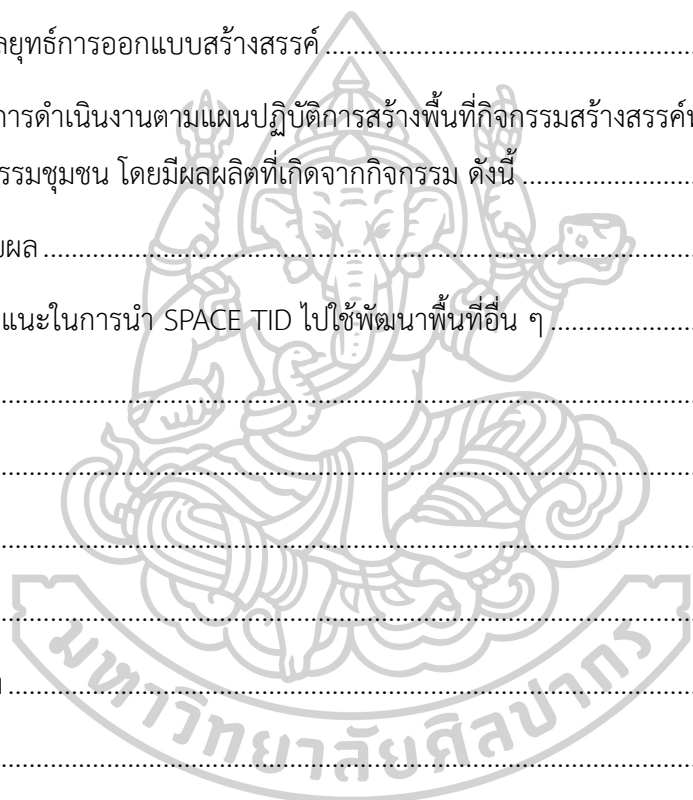
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	4
3. สมมติฐานของการวิจัย.....	5
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
5. ขั้นตอนของการวิจัย.....	5
6. กรอบแนวคิด.....	6
7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	7
8. คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก.....	11
2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการฟื้นฟูชุมชน.....	20
3. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบ.....	36
บทที่ 3.....	70
1. ขอบเขตของการวิจัย.....	70

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	70
3. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ	69
4. การวิจัยขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของ ชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์.....	70
5. การวิจัยขั้นตอนที่ 2 สร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและ วัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของ วัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามชุมชนเป้าหมายที่ได้ คัดเลือกไว้ในขั้นตอนที่ 1	72
6. การวิจัยขั้นตอนที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์กับชุมชนนำไปสู่การกับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรม สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน	74
7. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	75
บทที่ 4	76
1. ศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัด พิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์	76
2. ผลการสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดย ใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้น ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	110
3. แผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก.....	113
4. เป้าประสงค์ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก สามารถกำหนดโดยผ่านหลัก SPACE ดังนี้.....	114
5. กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก	115
6. แผนการปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน	118
บทที่ 5	122
1. ผลการสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์	122
2. สรุปผลกิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อการต่อยอด	213

บทที่ 6	265
1. ผลสรุปวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัด พิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์	265
2. ผลสรุปองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้ กระบวนการ ที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้น ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	266
3. ผลสรุปการสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์	269
4. ผลสรุปการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและ วัฒนธรรมชุมชน โดยมีผลผลิตที่เกิดจากกิจกรรม ดังนี้	272
5. อภิปรายผล	278
6. ข้อเสนอแนะในการนำ SPACE TID ไปใช้พัฒนาพื้นที่อื่น ๆ	285
ภาคผนวก ก	287
ภาคผนวก ข	303
ภาคผนวก ค	319
ภาคผนวก ง	336
รายการอ้างอิง	342
ประวัติผู้เขียน	351

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเมืองพิษณุโลก	14
ตารางที่ 2 เขตการปกครองเทศบาลนครพิษณุโลก	17
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรในชุมชนเป้าหมาย.....	69
ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	104
ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลความคิดเห็นในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ชุมชนจากกลุ่มคนภายนอกชุมชนหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก	106
ตารางที่ 6 สํารวจความคิดเห็นในรายการกิจกรรมการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะของ เมืองพิษณุโลก.....	107
ตารางที่ 7 ตารางแสดงองค์ประกอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิษณุโลก”	116
ตารางที่ 8 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมของกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk.....	202
ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk	203
ตารางที่ 10 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมของกิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART.....	215
ตารางที่ 11 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART	216
ตารางที่ 12 แสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ จากผลของการเสวนาในกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS.....	219
ตารางที่ 13 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ของกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS	228
ตารางที่ 14 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS	229
ตารางที่ 15 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 4 Do It Art in Lan Ta Kaw.....	237
ตารางที่ 16 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 4 Do It Art in Lan Ta Kaw.....	238

ตารางที่ 17 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest	246
ตารางที่ 18 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest	247
ตารางที่ 19 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS	252
ตารางที่ 20 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS.....	253
ตารางที่ 21 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect....	262
ตารางที่ 22 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect	263
ตารางที่ 23 ตารางการคาดการณ์ผลกระทบที่เป็นไปได้จากการดำเนินการพื้นที่สร้างสรรค์ ตามหลักการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แบบ Ex-ante	281

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่ตั้งจังหวัดพิษณุโลก	11
ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดพิษณุโลก.....	12
ภาพที่ 3 แผนที่อำเภอเมืองพิษณุโลก	13
ภาพที่ 4 สัญลักษณ์เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก	16
ภาพที่ 5 แผนที่เขตการปกครองเทศบาลนครพิษณุโลก	16
ภาพที่ 6 ผังชุมชนเขตเมืองพิษณุโลก 64 ชุมชน	18
ภาพที่ 7 แสดงผังชุมชนเขตเมืองพิษณุโลกโซน 2 และชุมชนเป้าหมาย 4 ชุมชน.....	20
ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	75
ภาพที่ 9 ผังชุมชนเมืองพิษณุโลก.....	76
ภาพที่ 10 ภาพทางอากาศชุมชนเมืองพิษณุโลก	77
ภาพที่ 11 การเปลี่ยนแปลงของเมืองพิษณุโลก.....	79
ภาพที่ 12 พัฒนาการทางเศรษฐกิจของเมืองพิษณุโลก	79
ภาพที่ 13 วิธีการดำเนินชีวิตของคนพิษณุโลก	80
ภาพที่ 14 อาณาเขตชุมชนดั้งเดิมย่านเศรษฐกิจหลักถนนนเรศวร ถนนเอกาทศรถ ถนนพญาภิไธยไปจนถนนพุทธบูชา	80
ภาพที่ 15 อาณาเขตชุมชนดั้งเดิม ชุมชนสามศาสนากระจายรอบๆ ถนนมิตรภาพ	81
ภาพที่ 16 อาณาเขตชุมชนสมัยใหม่ ย่านคมนาคมใกล้ทางหลวงหลักหมายเลข 12	81
ภาพที่ 17 อาณาเขตชุมชนสมัยใหม่ ย่านเศรษฐกิจสมัยใหม่ทางหลวงหมายเลข 12	82
ภาพที่ 18 อาณาเขตวิถีพื้นที่ร่วมของเมือง (สีแดง)	82
ภาพที่ 19 แผนที่เขตเทศบาลนครพิษณุโลก โซน 2.....	83
ภาพที่ 20 ภาพขยายแผนที่ชุมชนเป้าหมายกินพื้นที่ 905,000 ตารางเมตร	84

ภาพที่ 21	ช่วงเวลาการอพยพและตั้งถิ่นฐานของพื้นที่เป้าหมาย.....	85
ภาพที่ 22	อัครี เสกการย์ อาชีพนักร้องแบบในชุมชนราชพฤกษ์, ชาวไทยมุสลิม.....	86
ภาพที่ 23	ผังชุมชนราชพฤกษ์.....	87
ภาพที่ 24	ลักษณะทางกายภาพชุมชนราชพฤกษ์.....	88
ภาพที่ 25	วิถีชุมชนราชพฤกษ์.....	88
ภาพที่ 26	การวิเคราะห์ชุมชนราชพฤกษ์.....	89
ภาพที่ 27	การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนราชพฤกษ์.....	89
ภาพที่ 28	เขตพื้นที่ย่านชุมชนจีนในเมือง และชุมชนจีนในไร่.....	91
ภาพที่ 29	ผังชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	92
ภาพที่ 30	ลักษณะทางกายภาพชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	92
ภาพที่ 31	วิถีชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	93
ภาพที่ 32	การวิเคราะห์ชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	93
ภาพที่ 33	การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	94
ภาพที่ 34	ผังชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	95
ภาพที่ 35	ลักษณะทางกายภาพชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	95
ภาพที่ 36	วิถีชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	96
ภาพที่ 37	การวิเคราะห์ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	96
ภาพที่ 38	การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	97
ภาพที่ 39	โรงเรียนเซนต์นิโกลาสเมื่อก่อตั้ง ปี 1950.....	98
ภาพที่ 40	พระสังฆราช หลุยส์ โชแรง เป็นประธานในโอกาสวันฉลองวัดเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก และโปรดศีลกำลังแก่สัตบุรุษลูกวัด เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1958.....	98
ภาพที่ 41	ผังชุมชนรถไฟสามัคคี.....	100
ภาพที่ 42	ลักษณะทางกายภาพชุมชนรถไฟสามัคคี.....	101
ภาพที่ 43	วิถีชุมชนรถไฟสามัคคี.....	101

ภาพที่ 44 การวิเคราะห์ชุมชนรถไฟสามัคคี.....	102
ภาพที่ 45 การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนรถไฟสามัคคี.....	102
ภาพที่ 46 การใช้พื้นที่ร่วมกันของชุมชน.....	103
ภาพที่ 47 แผนผังองค์ประกอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสติสท์ พิษณุโลก”	118
ภาพที่ 48 แสดงวิเคราะห์สี่จากสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ วิถีชีวิต โครงสร้างสถาปัตยกรรม เพื่อสร้าง สี่เอกลักษณ์ของชุมชน.....	192
ภาพที่ 49 การออกแบบแบบตราสัญลักษณ์ระยะที่ 1.....	192
ภาพที่ 50 การออกแบบแบบตราสัญลักษณ์กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเป สติสท์ พิษณุโลก”	193
ภาพที่ 51 ภาพบรรยายภาคกิจกรรมเสวนาเพื่อปลูกแนวคิดและมุมมองของคนพิษณุโลก ภายใต้ หัวข้อ “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก”	195
ภาพที่ 52 การออกแบบตราสัญลักษณ์ชุมชนราชพฤกษ์.....	196
ภาพที่ 53 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนราชพฤกษ์.....	197
ภาพที่ 54 การออกแบบตราสัญลักษณ์ชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	198
ภาพที่ 55 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนวิเศษไชยชาญ.....	198
ภาพที่ 56 การออกแบบสัญลักษณ์ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	199
ภาพที่ 57 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์.....	199
ภาพที่ 58 การออกแบบสัญลักษณ์ชุมชนรถไฟสามัคคี.....	200
ภาพที่ 59 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนรถไฟสามัคคี	200
ภาพที่ 60 นิทรรศการนำเสนอข้อมูลพื้นที่เมืองพิษณุโลกที่มีวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสาน และกรอบ กลยุทธ์การดำเนินกิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน ในงานกิจกรรมเสวนา “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก”	201
ภาพที่ 61 ภาพผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสวนา ณ ชบาแฮาส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Cafe & Creative Space) และกลุ่มเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน	202

ภาพที่ 62 ถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิควิธีการวาดเส้นประสาทสัมผัส (Contour Drawing).....	205
ภาพที่ 63 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชน ด้วยเทคนิควิธีการวาดเส้นประสาทสัมผัส (Contour Drawing)	206
ภาพที่ 64 ผลงานภาพจากดินสอสี โดยการใช้สถาปัตยกรรมมัสยิดปากีสถานซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนเป็นจุดหมายตา	206
ภาพที่ 65 ผลงานภาพจากดินสอ โดยการใช้สถาปัตยกรรมมัสยิดปากีสถานซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนเป็นจุดหมายตา	207
ภาพที่ 66 ถ่ายทอดกระบวนการสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย ที่เกิดขึ้นเพื่อสื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของชุมชน.....	207
ภาพที่ 67 ลวดลายที่เกิดขึ้นเพื่อสื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของชุมชน	208
ภาพที่ 68 ถ่ายทอดองค์ความรู้ทฤษฎีสี	208
ภาพที่ 69 ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานลงสีจากภาพลวดลายโดยการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน	208
ภาพที่ 70 ผลงานที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ได้จากลวดลายผนังมัสยิดปากีสถาน.....	209
ภาพที่ 71 ผลงานการสร้างลวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อมของชุมชน.....	209
ภาพที่ 72 ถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างลวดลายจากตัวอักษรอาหรับ และการผลงานด้วยการตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน โดยนัยออกแบบในพื้นที่ร่วมกับครูศาสนามัสยิดปากีสถาน	210
ภาพที่ 73 ผลงานที่ใช้เป็นสัญลักษณ์จากตัวอักษรอาหรับ.....	211
ภาพที่ 74 การร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคการเพ้นท์ลวดลายบนผลิตภัณฑ์	211
ภาพที่ 75 ผลงานการเพ้นท์ลวดลายบนผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนโดยไม่จำกัดความคิดและจินตนาการ.....	212
ภาพที่ 76 กิจกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมจากความร่วมมือร่วมใจกันของชุมชน.....	212

ภาพที่ 77 ผลงานผ้ามัดย้อมลวดลายธรรมชาติและเรขาคณิต โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถ สร้างสรรค์ได้ตามจินตนาการ.....	213
ภาพที่ 78 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนบนเสื้อยืดสีขาวของฮาริสและจีฮาน	213
ภาพที่ 79 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนบนเสื้อยืดสีดำของฟาน	214
ภาพที่ 80 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนเทคนิควิธีการวาดประสาธสัมพันธ์บนเสื้อยืดสี ดำ ผลงานของมิมีบัส	214
ภาพที่ 81 ผลงานประยุกต์ลวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อม ของชุมชนบนกระเป๋าของมิมีบัส และซอฟา.....	214
ภาพที่ 82 ผลงานประยุกต์ลวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อม ของชุมชนบนแก้วน้ำของดานิช และฟาราฮัน	215
ภาพที่ 83 การเสวนาภายใต้หัวข้อ “การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมือง พิษณุโลก”	220
ภาพที่ 84 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ โดยใช้สี เอกรงค์	220
ภาพที่ 85 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์	221
ภาพที่ 86 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ โดยใช้สี เอกรงค์.....	221
ภาพที่ 87 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ	221
ภาพที่ 88 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิษัตริย์ โดยใช้สี เอกรงค์.....	222
ภาพที่ 89 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิษัตริย์	222
ภาพที่ 90 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี โดยใช้สีที่ เป็นตัวแทนชุมชน.....	223
ภาพที่ 91 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี โดยใช้สี จากสภาพแวดล้อม	223

ภาพที่ 92 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายปิ่นตูพรกษ์ .224

ภาพที่ 93 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายขอวิเศษ..... 224

ภาพที่ 94 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายบุษบาวิสุทธิ 225

ภาพที่ 95 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายมโนรถ..... 226

ภาพที่ 96 การออกแบบลวดลาย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายชื่นชมยินดี 226

ภาพที่ 97 การออกแบบลวดลาย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายชีรีนรมย์ 227

ภาพที่ 98 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายผสมนครา..... 227

ภาพที่ 99 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายผสานชุมชน..... 228

ภาพที่ 100 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะพื้นทีสีเฮนน่า และสร้างลวดลายอะราเบสก์ ภูมิปัญญาของชุมชนราชพฤกษ์ 231

ภาพที่ 101 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะพื้นทีสีเฮนน่า และสร้างลวดลายอะราเบสก์ภูมิปัญญาของชุมชนราชพฤกษ์ บนวัสดุไม้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่รองแก้ว หรือนำไปประดับตกแต่ง..... 232

ภาพที่ 102 ผลงานจากกิจกรรมระบายสีฝักสมาธิจากลวดลายอะราเบสก์ เป็นรูปภาพสามารถนำไปตกแต่งได้..... 232

ภาพที่ 103 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะกระดาษ แกะลวดลาย และเครื่องปั้น ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ 233

ภาพที่ 104 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะกระดาษ แกะลวดลาย และเครื่องปั้น ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ... 233

ภาพที่ 105 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะกระดาษ ชุมชนรถไฟสามัคคี 233

ภาพที่ 106 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะกระดาษ ชุมชนรถไฟสามัคคี 234

ภาพที่ 107 ผลงานเครื่องประดับและโมบายเทคนิคการปักผ้า ชุมชนวิเศษไชยชาญ 234

ภาพที่ 108 ผลงานวาดลวดลายบนผลิตภัณฑ์ ชุมชนสุททิกษัตริย์ 234

ภาพที่ 109 ผลงานผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ชุมชนราชพฤกษ์..... 235

ภาพที่ 110 นิทรรศการศิลปะสร้างสรรค์โดยคนในชุมชนราชพฤกษ์ 235

ภาพที่ 111 นิทรรศการการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยประยุกต์จากอัตลักษณ์ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุททิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี..... 235

ภาพที่ 112 การแถลงข่าวจัดกิจกรรมภายใต้โครงการ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปตีสท์พิชญ์โลก” โดยผู้วิจัย และเปิดพื้นที่ลานกิจกรรมเมืองพิชญ์โลก โดยเจ้าของพื้นที่ลานท่าข้าว ณ ลานท่าข้าว พิชญ์โลก..... 236

ภาพที่ 113 กลุ่มผู้มาเยือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ SPACE-TID in ลานท่าข้าว zone Art workshop 237

ภาพที่ 114 เครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย เจ้าของพื้นที่ลานท่าข้าว อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และผู้ประกอบการทางด้านศิลปะ 237

ภาพที่ 115 ชุดภาพ วิถีชุมชน คนเมืองสองแคว รางวัลชนะเลิศการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิชญ์โลก” โดยคุณพอ อังคุระษี 242

ภาพที่ 116 ภาพชุด “ชีวิตที่เรียบง่าย ความสุขในศาลเจ้า กิจกรรมยามเย็น” รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิชญ์โลก” โดยคุณกฤษดา เปรมจิตร 242

ภาพที่ 117 การละเล่นแบบไทย ตลาดเจ้าศาลปู่ดำ หม่มผ้าพระปรารักษ์ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิชญ์โลก” โดยคุณภาสกร เพ็ชรรัตน์ 243

ภาพที่ 118 การแสดงเองกอ รางวัลชมเชย การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิชญ์โลก” โดยคุณนิสิต ศิริวัฒน์ 243

ภาพที่ 119 ภาพชุดเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยววิถีไทย-จีนในอำเภอเมือง จังหวัดพิชญ์โลก ประกอบด้วยภาพ เดินชมวิถีไทย-จีนชุมชนตลาดใต้ นั่งสามล้อถีบชมเมือง จิบชาที่คาเฟ่ หลง และทำบุญขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รางวัลการกดถูกใจ (Like) และการแชร์ (Share) หน้าเพจ SPACE-ติสต์-

พิษณุโลก การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณพงศกรณ์ สนวนเอก	243
ภาพที่ 120 วิถีมุสลิม ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณวิเชียร เพ็ชรไม้	243
ภาพที่ 121 การแสดงรำจิ้ง ญ โรงละครฝั่งตรงข้ามมูลนิธิศาลเจ้าปู่แก่ง-มา ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณพีระพงษ์ รวบริด	244
ภาพที่ 122 ชุดเทศกาลงานโคมไฟง่วนเซียว 1) ภาพการแสดงการพ่นไฟของเหล่านักแสดงเอ็งกอในขบวนแห่งานเทศกาลโคมไฟง่วนเซียว 2) ขบวนมังกรล่อแก้วบริเวณหอนาฬิกาเมืองพิษณุโลกสี่ชั้นในขบวนแห่เทศกาลงานโคมไฟง่วนเซียว 3) อุโมงค์โคมไฟในเทศกาลโคมไฟง่วนเซียว ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณนพพร หิรัญรัตน์	244
ภาพที่ 123 ชุดเทศกาลเองกอ ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณอนุรักษ์ รักการศิลป์	244
ภาพที่ 124 การแสดงเองกอ ในงานประจำปีสมโภชเจ้าแม่ทองคำ-เจ้าแม่ทับทิม ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”	245
ภาพที่ 125 การตัดสินประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”	246
ภาพที่ 126 จัดแสดงภาพจากการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”	246
ภาพที่ 127 วีดิโอปราชญ์ชุมชนผู้ถ่ายทอดเรื่องราวการผสมผสานวัฒนธรรม 1) คุณศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนย่านไทยจีน และปราชญ์ชุมชนเรื่องอาหารและสมุนไพรจีน 2) บาทหลวงไพศาลราชกิจ ผู้นำชุมชนย่านไทยคริสต์ และผู้นำจัดกิจกรรมของชุมชน 3) อาจารย์เกชา ดาคูเคล ผู้นำชุมชนย่านไทยมุสลิม และนักวิชาการท่องเที่ยว	250
ภาพที่ 128 สื่อนำเสนอพื้นที่ในชุมชน โครงการ SPACE-TID	250
ภาพที่ 129 อาหารผสมผสานวัฒนธรรมในชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี	250

ภาพที่ 130 การสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน จากการจัดทำข้อมูลในรูปแบบหนังสือ.....	251
ภาพที่ 131 การสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน จากการจัดทำข้อมูลในรูปแบบวีดีโอ	252
ภาพที่ 132 บรรยากาศการเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก.....	256
ภาพที่ 133 สัญลักษณ์ตัวแทนชุมชน ประกอบด้วย สถานที่ วิธีการดำเนินชีวิต และอาหาร ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี	256
ภาพที่ 134 สัญลักษณ์ตัวแทนชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี	257
ภาพที่ 135 นำสัญลักษณ์ใส่ในเพื่อสร้างแผนที่ชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม ประกอบด้วยชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี	257
ภาพที่ 136 แผนที่เพื่อการประชาสัมพันธ์ชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม	258
ภาพที่ 137 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ของโครงการ SPACE-TID เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนสามารถเข้าไปสัมผัสประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมภายในชุมชน	259
ภาพที่ 138 ใช้ภาพสัญลักษณ์นำมาทำของที่ระลึกชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย เสื้อ เข็มกลัด และแผนที่ชุมชน เป็นของที่ระลึกในงานเสวนา เพื่อนำมาเป็นตัวช่วยให้กับชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน.....	259
ภาพที่ 139 กิจกรรมการสร้างสรรค์งานศิลปะจากกากกาแฟ ประกอบด้วย ลวดลายสัญลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี.....	260
ภาพที่ 140 บรรยากาศการทำกิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะจากกากกาแฟ.....	260
ภาพที่ 141 กิจกรรมการทำสบู่ น้ำมันมะพร้าว	261
ภาพที่ 142 กิจกรรมการทำไม้กวาดดอกหญ้า	261
ภาพที่ 143 กิจกรรมนำเที่ยวชุมชน เปิดพื้นที่เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน.....	262
ภาพที่ 144 กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก	268

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

พิษณุโลกในอดีตเป็นเมืองเก่าสมัยขอม มีชื่อเดิมว่าเมืองสองแคว เนื่องจากอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย เป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งตั้งแต่ในอดีตสมัยขอมปกครองอาณาจักรรวมกับเมืองศรีสัชชนาลัยโดยมีพระยาคำแหงพระรามปกครองเมือง จากนั้นในสมัยกรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงได้ยึดเมืองสองแคว และต่อมาในสมัยพระธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้ทำนุบำรุงเมืองฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา โบราณสถาน และในสมัยอยุธยา นับว่าเป็นยุคทองของเมืองพิษณุโลก เนื่องจากได้รับสถาปนาเป็นเมืองเอก มีความสำคัญทางการรบ เป็นเมืองหน้าด่านตั้งรับศึก มีการปลุกจิตสำนึกนักรบกู้เอกราช เป็นเมืองเศรษฐกิจ ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางสำคัญของพื้นที่ลุ่มแม่น้ำน่าน ที่เป็นแหล่งทรัพยากรของกรุงศรีอยุธยา และมีเส้นทางการค้าระหว่างรัฐ ถัดมาในสมัยกรุงธนบุรีเกิดศึกอะแซหวนก็ เผาทำลายเมือง ส่งผลต่อตำราและศิลปกรรมต่างๆ ของเมือง กระนั้นในสมัยรัตนโกสินทร์เมืองพิษณุโลกยังคงเป็นหัวเมืองเอก และหัวเมืองฝ่ายเหนือ จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการโดนระเบิด เมืองจึงล่มสลาย หลังจากนั้นเมืองพิษณุโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเนื่องจากการอพยพของกลุ่มชนในหลายช่วงยุคสมัย (กาญจนา อาสนะคงอยู่ และเอกชัย โกมลม, 2553)

ปัจจุบันพิษณุโลกยังคงเป็นศูนย์กลางทั้งในทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การคมนาคม การสื่อสาร การโทรคมนาคม การทหาร และการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง นับว่าเป็นเมืองรองที่เป็นเส้นทางผ่านไปยังเมืองใหญ่ระหว่างภาค จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ด้านการอพยพตั้งถิ่นฐานของประชากร ส่งผลให้เมืองพิษณุโลกเป็นแหล่งรวมคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นับเป็นแหล่งศักยภาพในการสร้างบูรณาการทางสังคมให้เมืองมีจิตวิญญาณภายใต้ฐานแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม สภาพพื้นที่ของพิษณุโลกเป็นเมืองที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทั้งเชิงวัฒนธรรม เชิงธรรมชาติ และวิถีชุมชนที่แตกต่างทางเชื้อชาติจากการอพยพของผู้คน ในอดีต ลักษณะของชุมชน คือการได้มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนในพื้นที่หรืออาณาเขตบริเวณใดบริเวณหนึ่ง สมาชิกที่อยู่ในชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมมีการติดต่อกระทำระหว่างกันทางสังคม มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อกันที่อยู่อาศัยและมีส่วนกลางกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกัน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536)

จากการสอบถามจากนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ที่มาทำกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยว และ สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีมุมมองว่าการที่พิษณุโลกเป็นเมืองทางผ่าน ที่สามารถติดต่อไปยังจังหวัด หลักทางภาคเหนืออื่น ผู้คนอาจไม่ได้สัมผัสและสัมผัสกับเรื่องราวของวัฒนธรรม โบราณสถาน หรือวิถี ชุมชนที่มีความเป็นพิษณุโลกมากนัก พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีเรื่องราวและสถานที่ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในชุมชนต่างๆ ซึ่งเป็นวิถีที่ดำเนินกันอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันอาจยังไม่ได้มี การนำเสนอให้เห็นเรื่องราวเหล่านี้ บวกกับไม่มีพื้นที่กิจกรรมสะท้อนเรื่องราว หรือพื้นที่สามารถรองรับ ผู้มาเยือนให้ได้สัมผัส และเรียนรู้เรื่องราวของพิษณุโลก (ธงชัย บัวทอง, สัมภาษณ์ 18 พฤษภาคม 2562) จึงส่งผลให้พื้นที่ในเมืองจังหวัดพิษณุโลก ยังไม่เป็นที่นิยมและมุ่งเน้นมาเยือน นอกเหนือจาก กิจกรรมทางศาสนา เช่น การไหว้พระ ทำบุญ มาปฏิบัติงาน การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่ หรือบริเวณที่ มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในอดีต ซึ่งวิถีชุมชนของ พิษณุโลกในปัจจุบันมีเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่ใช้ร่วมกันในพื้นที่ของชุมชน เป็นวิถี ที่แตกต่างกันแต่ยังคงดำเนินไปด้วยกันกับยุคสมัยที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อการสื่อความหมายของวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าและมีความหมายทางสัญลักษณ์ อันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ทางการท่องเที่ยวของไทย โดยวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับ การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นจุดขายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างได้อย่างดี ใน ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ ประกอบ เรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งความเป็นอยู่ การประกอบ อาชีพ การละเล่น ดนตรีพื้นบ้าน บทกลอน อาหาร ประเพณี งานฝีมือช่าง งานศิลป์ เป็นต้น ซึ่งได้มี การถ่ายทอดวัฒนธรรม และสืบสานเป็นมรดกตกทอดนับรุ่นต่อรุ่นจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมได้ทำหน้าที่เป็นรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมนั้น ต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน การประสานงานที่ดีกับชุมชน โดยชุมชนจะ มุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การชมการละเล่น การร้องเพลง การฟัง ดนตรี พื้นเมือง การชมภาพเขียน จิตรกรรม การนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นำชมโบราณสถาน หรือการ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบุญทาง ศาสนา ซึ่งในแต่ละภาคของประเทศไทยมีเอกลักษณ์ที่นำเสนอแตกต่างกัน ตามความแตกต่างของ วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศจำนวน มากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปในรูปแบบที่เคยชิน โดยให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ ตนเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่และทดลองสิ่งที่ยังไม่เคยสัมผัสทั้งประสบการณ์ตรงที่สามารถ

จับต้องได้ และประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการรับรู้ แต่ไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งของการความสำเร็จในการสร้างคุณค่า ความทรงจำสำหรับทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนเอง (กัญญามาน อินทวาท และวรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์, 2554)

การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ถือเป็นต้นแบบของความเจริญทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตอบโจทย์ความต้องการทางกายภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม โดยอาจกำหนดผ่านการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน มีการใช้องค์ความรู้เรื่องการคิดเชิงออกแบบ ในการค้นหาปัญหาและแนวทางการจัดการที่สอดคล้อง กับความต้องการของชุมชน มีการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ทุกคนได้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ที่เอื้อประโยชน์ในมิติต่างๆ ทั้งด้านธุรกิจ ด้านอัตลักษณ์เมือง หรือแม้แตงานชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนมูลค่าทางสังคม เศรษฐกิจ แก่ชุมชนและพื้นที่โดยรอบได้ต่อไป การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ในแนวคิดใหม่ให้ความสนใจกับการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ คือ เมืองหรือย่านที่ยังเติบโตมีชีวิตชีวาอยู่ได้ ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความสามารถการแข่งขันและการเติบโต ทางเศรษฐกิจ พลังของกลุ่มนักสร้างสรรค์สามารถเพิ่มมูลค่าและศักยภาพสินทรัพย์ท้องถิ่นให้กลายเป็นนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจกระแสใหม่ ความคิดสร้างสรรค์จะยกระดับคุณภาพชีวิตของเมืองด้วยบรรยากาศสร้างสรรค์ เป็นพื้นที่องสำคัญทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศต่อไป (พีรตร แก้วลาย และทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า, 2559) ซึ่งทุกพื้นที่สามารถมีพื้นที่สร้างสรรค์ของตนเองได้ เพราะทุกพื้นที่ล้วนมีอัตลักษณ์ความโดดเด่นที่แตกต่างกัน ต้นแบบกระบวนการออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วม จะเป็นแนวทางที่ใช้เริ่มต้นศึกษาและลงมือทำงานร่วมกัน (ลักสรดา สหสสพาศน์ และนรินทร์ สังข์รักษา, 2561) และจากการวิเคราะห์ศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคงของแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2563 – 2582 (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2563) ได้วิเคราะห์จากปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชน ซึ่งได้ผ่านการประชาคมของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาจังหวัดให้เป็นพื้นที่ศูนย์กลางบริการ ภาคเหนือตอนล่าง มีวิสัยทัศน์ของจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้ “ศูนย์กลางความเจริญแห่งภูมิภาคที่มั่นคง สืบสานอินโดจีน ประจักษ์สู่ความมั่งคั่ง ประสานพลังสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” และในสถานการณ์ปัจจุบันยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญและความมั่นคง เมืองเกษตรกร อุตสาหกรรม สินค้าบริการ บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เมืองแห่งความสุข และเมืองอัจฉริยะและนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นให้เป็นมาตรฐานสากลต่อไป ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกมีศักยภาพและมีความพร้อมสำหรับการลงทุน การ

ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงประวัติศาสตร์มรดกโลก พิษณุโลกมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และผลที่คาดว่าจะได้รับ คือแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ได้รับการพัฒนา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จังหวัด ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบและสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชน

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีของชุมชนในพื้นที่ให้สามารถค้นหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ดำเนินร่วมกันอยู่ เพื่อจะสร้างพื้นที่สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์และนำเสนอเรื่องราวของวิถีชุมชนในปัจจุบัน ที่มีการดำเนินชีวิตจากรากเหง้าในอดีตผ่านรูปแบบการถ่ายทอดงานศิลปะและวัฒนธรรม จะเป็นการปลูกสร้างเรื่องราวในอดีตหรือสิ่งที่กำลังจางหายให้ได้รับการถ่ายทอดและรับรู้ ซึ่งในปัจจุบันผู้คนในพื้นที่อาจขาดการให้ความสำคัญ หรือขาดความสนใจในบริบทของรากเหง้าทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยต้องการใช้กลยุทธ์การออกแบบ สร้างองค์ความรู้และกระบวนการทางด้านการออกแบบให้มีพื้นที่สร้างสรรค์ และผสมผสานรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อให้สามารถดึงดูดผู้คนให้ตั้งใจมาเยือนเมืองพิษณุโลกอย่างแท้จริง โดยชุมชนสามารถมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การพูดคุยผ่านปราชญ์ชุมชน การสร้างกิจกรรมให้ชุมชนได้ถ่ายทอดทักษะความชำนาญ การสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบต่างๆ หรือการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกิจกรรมของพื้นที่ เน้นการสร้างประสบการณ์ สร้างบรรยากาศ การนำเสนอเรื่องราวของพื้นที่ มีกิจกรรมในลักษณะเฉพาะตัว เพื่อสร้างตัวแทนการรับรู้ให้มีความสำคัญกับประสบการณ์ ตลอดจนการสร้างต้นแบบพื้นที่ทางกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมให้คนในชุมชน ได้ถ่ายทอดก่อให้เกิดการสร้างเอกลักษณ์ใหม่ของเมือง

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้น

ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

3. สมมติฐานของการวิจัย

สามารถใช้กลยุทธ์ทางการออกแบบ สร้างองค์ความรู้และกระบวนการทางการออกแบบ เพื่อเป็นแนวคิดและองค์ประกอบในการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ โดยใช้พื้นฐานเรื่องราวจากประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ ตลอดจนสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบได้

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกในครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมพื้นถิ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก จะทำการศึกษาในพื้นที่ชุมชนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และได้สรุปพื้นที่เป้าหมาย คือ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิชัยตรี และชุมชนรถไฟสามัคคี

5. ขั้นตอนของการวิจัย

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์เมือง การก่อตั้ง การอพยพ วิถีชีวิตชุมชน ศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม และการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 สืบค้นข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับวิถีและบริบทในมิติวัฒนธรรม มิติของวิถีชุมชน เพื่อนำมาซึ่งการรับรู้ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแนวคิดในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน บนพื้นฐานของการรักษาศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาพื้นที่เมือง

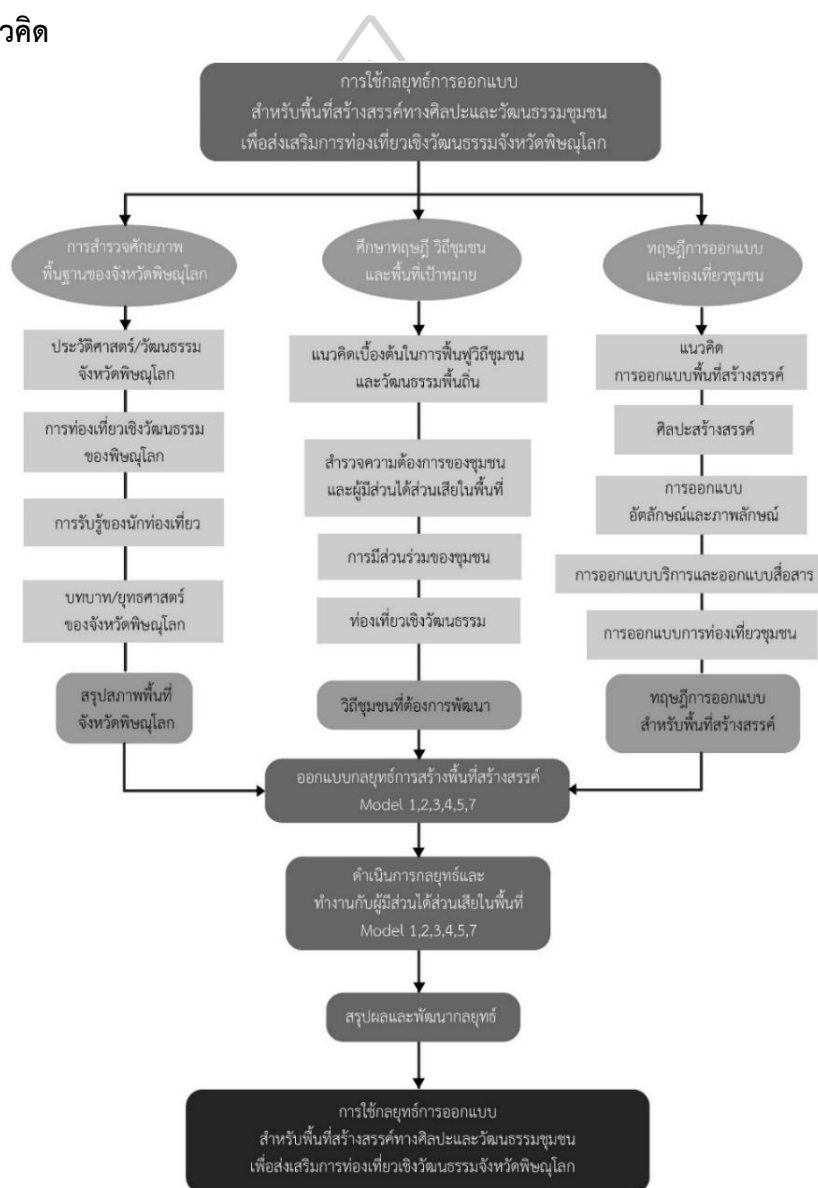

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยทำการออกแบบกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่เมืองสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 5 สร้างพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และระบบการจัดการที่ส่งเสริมให้เมืองเกิดการเรียนรู้ เกิดแรงบันดาลใจ และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการดำเนินงาน และนำเสนอผลงาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

6. กรอบแนวคิด

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจำแนกเครื่องมือในการวิจัยได้ดังนี้

การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกต โดยการศึกษาจากทฤษฎีและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารมาเป็นกรอบในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการลงพื้นที่สังเกตด้วยตนเอง และทำการบันทึกข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาจากทฤษฎีงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารมาเป็นกรอบให้สอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน คนในชุมชน และบุคคลทั่วไปในเมืองพิษณุโลก

การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากทฤษฎีงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจ (Focused Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มนักวิชาการพัฒนาชุมชน นักวิชาการท่องเที่ยว และกลุ่มผู้นำทั้ง 4 ชุมชน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มในประเด็นเฉพาะเจาะจง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการและตัวแทนคนภายในชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบ กลุ่มนักร้องแบบตัวแทนคนภายในชุมชน กลุ่มนักร้องแบบตัวแทนคนภายนอกชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบและการตลาด

8. คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย

กลยุทธ์การออกแบบ หมายถึง แผนการ แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งวางให้เกิดการกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ (ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2554) โดยกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบและแนวทางแผนการดำเนินงานใหม่ การถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน เป็นความสามารถทางสมองและกระบวนการทำงานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการออกแบบเพื่อนำเสนอความงามความพึงพอใจเน้นความคิดสร้างสรรค์ มีความแปลกใหม่ ให้เกิดความสะเทือนใจ เร้าใจ ซึ่งการสร้างสรรค์นี้อาจเป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่

เดิมหรือสร้างขึ้นใหม่ และกว้างไกลหลายแง่มุมหลายทิศทาง นำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งของและแนวทางแก้ปัญหาใหม่ที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกัน ออกมาเป็นรูปธรรมจากการวางแผนในรูปแบบแนวความคิดและปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเองและคนในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526)

พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมจากความคิดสร้างสรรค์ เป็นแหล่งรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์จากทั้งในและต่างประเทศ สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มคนในพื้นที่นั้นๆ รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจของเมือง คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนร่วมสำคัญที่ทำให้เมืองเป็นพื้นที่ของความคิดสร้างสรรค์และทำให้เกิดพลวัตขึ้นในสังคมเมือง ความเป็นท้องถิ่นที่สื่อสารออกมาทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นทรัพยากรสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ความเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป (ลักสรา สหสพาศน์ และนรินทร์ สังข์รักษา, 2561)

การมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การใช้กระบวนการดำเนินงาน หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยมีความร่วมมือ และความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนการยอมรับจากบริบทสังคมปัจจุบัน เจ้าของพื้นที่ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นวางแผน ตัดสินใจลงทุนปฏิบัติงาน ตลอดจนการได้รับผลประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ (กุลจิรา เสวลลักษณ์จินดา, 2555)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่ หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ การให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2557)

ชุมชนราชพฤกษ์ หมายถึง ย่านไทยมุสลิม เรียกว่าบริเวณสี่แยกบ้านแขก มีจุดหมายตาของชุมชนคือมัสยิดปากีสถาน มีคริสตจักรพินธุโลกและโรงแรมขนาดใหญ่ สภาพแวดล้อมในชุมชนประกอบด้วย ตลาดนัด ร้านอาหารอิสลาม และร้านอาหาร สตรีทฟู้ด มีวิถีการดำเนินชีวิตทำการค้าขาย (อัศรี เสกาจารย์, 2562)

ชุมชนวิเศษไชยชาญ หมายถึง ย่านชุมชนจีนแคะ มีจุดหมายตาของชุมชน คือ ศาลเจ้าพ่อกวนอู เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีโรงแรมขนาดกลาง มีตลาดสดและท่ารถสองแถว วิถีคนในชุมชนค้าขาย มีภูมิปัญญาช่างอัดพระ รำไทเก๊ก ขนมไทย (ปริยานุมาศ จันทร์บรรจง, 2562)

ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ หมายถึง ย่านไทยจีนแต่จ้าว วิถีคนในชุมชนค้าขาย เป็นย่านชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาของเมือง ทำน้ำปลา หมี่ซั่ว อาหารจีน สมุนไพร (ศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข, 2562)

ชุมชนรถไฟสามัคคี หมายถึง ย่านชุมชนคริสตชนจีน ชุมชนตั้งขนานเรียบทางรถไฟเป็นชุมชนแรกที่จะพบเมื่อเดินทางเข้าเมืองโดยรถไฟ มีจุดหมายตาของชุมชนคือโบสถ์คริสต์ และโรงเรียนคาทอลิก มีสวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน วิถีคนในชุมชน ค้าขายและรับราชการรถไฟ มีสมาคมรถไฟไว้เป็นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน (บาทหลวงประเสริฐ สิทธิ, 2562)

พิษณุโลก หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลพิษณุโลก คือตำบลในเมืองที่เป็นใจกลางความสำคัญ เป็นจุดศูนย์กลางของเศรษฐกิจในปัจจุบันและเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายเมือง มีทุนทางทรัพยากร ทุนทางสังคม และทุนทางภูมิปัญญา เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์จุดเด่นของวิถีการดำเนินชีวิตผสมผสานวัฒนธรรม ไทยมุสลิม ไทยจีน และไทยคริสต์ เป็นพื้นที่ที่สามารถผลักดันภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถดำรงอยู่และเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก โดยใช้วิธีการสร้างพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม สร้างประสบการณ์และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นแนวทางในการฟื้นฟูเมืองและขับเคลื่อนให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (ปัญญา เทพสิงห์ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2556)

บทที่ 2

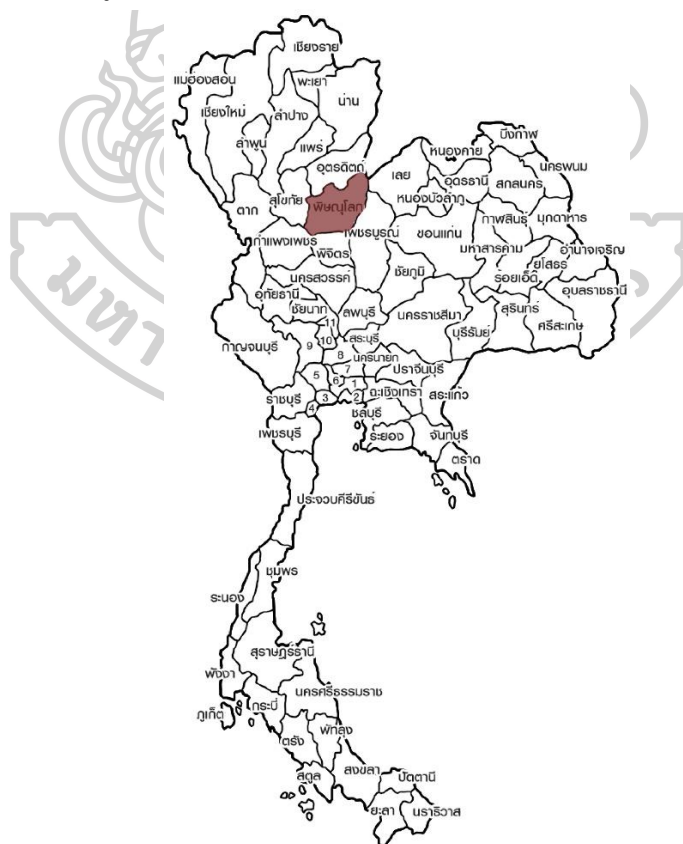
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้เป็นหลักและเป็นแนวทางการวิเคราะห์ในการศึกษา ซึ่งจะมีแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป การท่องเที่ยว และสินค้าทางวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก
2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการฟื้นฟูชุมชน
  - แนวคิดการฟื้นฟูชุมชน
  - แนวคิดการฟื้นฟูเมือง
  - แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์
  - แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
  - แนวคิดการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์
  - การรับรู้ของชุมชน การสำรวจความต้องการของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
  - แนวคิดการค้นหาอัตลักษณ์
  - แนวคิดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบ
  - ย่านสร้างสรรค์
  - แนวคิดศิลปะสร้างสรรค์ ศิลปะเชิงพื้นที่ การออกแบบท้องถิ่น และสินค้าวัฒนธรรม
  - แนวคิดการออกแบบท่องเที่ยวชุมชน และกิจกรรมทางศิลปะในการท่องเที่ยวชุมชน
  - แนวคิดการออกแบบอัตลักษณ์
  - แนวคิดการออกแบบภาพลักษณ์
  - แนวคิดออกแบบบริการ
  - แนวคิดออกแบบสื่อวีดิทัศน์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลก มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม และมีแนวภูเขาสลับกับป่าไม้ทางด้านทิศตะวันออก มีแม่น้ำน่าน เป็นแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านบริเวณกลางเมือง และมีแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติป่าเขา มีอาณาเขตทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดต่อกับแขวงไชยบุรี ประเทศลาว ทางตอนเหนือและตอนกลาง เป็นเขตเทือกเขาสูงและที่ราบลุ่ม โดยมีเขตภูเขาสูงด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอวังทอง วัดโบสถ์ เนินมะปราง นครไทย และชาติตระการ พื้นที่ส่วนตอนกลางเป็นที่ราบ และตอนใต้เป็นที่ราบลุ่ม แหล่งการเกษตรเพาะปลูกที่สำคัญ อยู่บริเวณอำเภอบางระกำ พรหมพิราม และเนินมะปราง บริเวณลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำยมเป็นหลัก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 377 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ เส้นทางรถไฟสายเหนือ มีระยะทางห่างจากสถานีรถไฟกรุงเทพ ประมาณ 389 กิโลเมตร และเส้นทางการบินกรุงเทพ (ดอนเมือง) ถึงพิษณุโลก โดยใช้เวลาบินประมาณ 50 นาที แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ อำเภอบางระกำ อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอพรหมพิราม อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอวังทอง อำเภอ เนินมะปราง มีเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นเขตเมืองศูนย์กลางของจังหวัด และเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด

ภาพที่ 1 แผนที่ตั้งจังหวัดพิษณุโลก

ที่มา เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562

หนึ่งเรียกว่าเมืองอกแตก เนื่องจากร้อยปีที่แล้ว จุดบรรจบของแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย อยู่ที่บริเวณใกล้กับตัวเมือง ก่อนที่แม่น้ำแควน้อยจะเปลี่ยนเส้นทางในเวลาต่อมา ปัจจุบันมีเฉพาะแม่น้ำน่านเท่านั้นที่ไหลผ่านตัวเมือง ในปัจจุบันเรียกเมืองพิษณุโลก เป็นศูนย์กลางการคมนาคม เนื่องจากตั้งอยู่จุดกึ่งกลางระหว่างภาคกลางและภาคเหนือของประเทศ ศูนย์กลางการบริการ ธุรกิจ ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในเมืองสำคัญที่มีความเจริญมากที่สุดในภาคเหนือตอนล่าง ลักษณะภูมิประเทศเป็นกึ่งชุมชนเมือง 5 ตำบล และสังคมชนบท

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมืองพิษณุโลก ตั้งอยู่ทางตอนกลางค่อนไปทางตะวันตกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขต การปกครองข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอพรหมพิราม และอำเภอวัดโบสถ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอวังทอง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบางกระทุ่ม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบางระกำ

ภาพที่ 3 แผนที่อำเภอเมืองพิษณุโลก

ที่มา ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562

คำขวัญอำเภอเมืองพิษณุโลก

“พระพุทธชินราชงามเหลือ แข่งเรื่อน่านนที พระดินางพญา
หาญกล้าพระนเรศวร ค่าควรจุฬามณี ดนตรีดั่งมังคละ”

การแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองพิษณุโลกแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 20 ตำบล 173 หมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอเมืองพิษณุโลก

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน
1	ในเมือง	-	11	หัวรอ	12 หมู่บ้าน
2	วังน้ำคู้	8 หมู่บ้าน	12	จอมทอง	9 หมู่บ้าน
3	วัดจันทร์	6 หมู่บ้าน	13	บ้านกร่าง	12 หมู่บ้าน
4	วัดพริก	12 หมู่บ้าน	14	บ้านคลอง	5 หมู่บ้าน
5	ท่าทอง	11 หมู่บ้าน	15	พลายชุมพล	5 หมู่บ้าน
6	ท่าโพธิ์	11 หมู่บ้าน	16	มะขามสูง	10 หมู่บ้าน
7	สมอแข	8 หมู่บ้าน	17	อรัญญิก	10 หมู่บ้าน
8	ดอนทอง	14 หมู่บ้าน	18	บึงพระ	10 หมู่บ้าน
9	บ้านป่า	10 หมู่บ้าน	19	ไผ่ขอดอน	6 หมู่บ้าน
10	ปากโทก	7 หมู่บ้าน	20	จี่งาม	7 หมู่บ้าน

ศาสนา แหล่งศิลปวัฒนธรรมและปราชญ์ในจังหวัดพิษณุโลก

ศาสนา จังหวัดพิษณุโลกมีประชากรที่นับถือศาสนาต่างๆ โดยมีประชากรที่นับถือ ศาสนา พุทธ ร้อยละ 98.93 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.83 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.17 และศาสนาอื่นๆ (สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก, 2555) มีศาสนสถาน จำนวน 600 แห่ง จำแนกเป็น วัด จำนวน 274 วัด สำนักสงฆ์ จำนวน 294 แห่ง มัสยิด จำนวน 1 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 31 แห่ง

แหล่งศิลปวัฒนธรรมและปราชญ์ในจังหวัดพิษณุโลก (ฝ่ายส่งเสริมเผยแพร่และวิชาการ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2565) ประกอบด้วย

ศูนย์ประวัติศาสตร์ จำนวน 5 แห่ง ดังนี้ 1) ศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์ 2) ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา 3) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี 4) ศูนย์ประวัติศาสตร์พระราชวังจันทน์ 5) ศูนย์เรียนรู้เรื่องข้าวและภูมิปัญญาไทย

พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก วิถีชีวิตภูมิปัญญา และบรรพบุรุษของเมือง จำนวน 9 แห่ง ดังนี้ 1) พิพิธภัณฑ์เมืองพิษณุโลก 2) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระพุทธชินราช 3)

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จำสืบเอก ดร.ทวี บูรณะเขตต์ และโรงหล่อพระ 4) พิพิธภัณฑ์ชาวแพ 5) พิพิธภัณฑ์
 บัญชา 6) พิพิธภัณฑ์ผ้า 7) พิพิธภัณฑ์วัดท่าตะเคียน 8) พิพิธภัณฑ์กษัตริย์ไทยเมืองพิษณุโลก 9)
 พิพิธภัณฑ์พระบารมีปกเกล้าชาวพิษณุโลก

ชมรมศิลปวัฒนธรรม จำนวน 2 แห่ง ดังนี้ 1) ชมรมอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านมังคละ 2) ชมรม
 ไท-ยวน พิษณุโลก

หอศิลป์ 2 แห่ง ดังนี้ 1) หอศิลป์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2) หอศิลป์พระสันต์

ปราชญ์ชุมชน จำนวน 5 คน ดังนี้ 1) นายสนั่น เอี่ยมสาย สาขาช่างฝีมือ แกะสลักแทงหยวก
 2) นายปัญญา รวมนญาติ สาขาช่างฝีมือ ด้านกลองยาว 3) นายประโยชน์ ลูกพลับ ดนตรีพื้นบ้าน
 มังคละ 4) จำสืบเอก ดร.ทวี บูรณะเขตต์ หล่อพระ 5) นายสุชาติ สาดอ่ำ ปราชญ์ทางด้าน
 ศิลปวัฒนธรรมบายศรี พานพุ่ม ดอกไม้สด

ศูนย์กลางของอำเภอเมืองพิษณุโลกตั้งอยู่ในเขตตำบลในเมือง เป็นเขตการปกครองส่วน
 ภูมิภาคโดยเทศบาลนครพิษณุโลก มีพื้นที่การปกครอง 18.26 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันมีประชากร
 ประมาณ 62,996 คน (รายงานสถิติจำนวนประชากร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง,
 มิถุนายน 2565) เทศบาลนครพิษณุโลกแบ่งเขตเป็นสองฝั่งของแม่น้ำน่าน พื้นที่ฝั่งตะวันออกประมาณ
 13 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่พาณิชย์กรรม เป็นแหล่งเศรษฐกิจของเมือง มีตลาดย่านการค้า
 ศูนย์กลางการขนส่งทางรถไฟ มีสถานีรถไฟตั้งอยู่ใจกลางเมือง และมีเส้นทางรถไฟผ่านเป็นศูนย์กลาง
 การให้บริการของจังหวัดพิษณุโลก ส่วนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำมีพื้นที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร ส่วน
 ใหญ่เป็นย่านที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ และเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและ
 สถานศึกษา เทศบาลนครพิษณุโลก ตั้งอยู่บนระเบียงเศรษฐกิจสายตะวันออกและตะวันตก เส้นทาง
 การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (EWEC) เป็นศูนย์กลางการค้า การ
 ให้บริการของภาคเหนือตอนล่าง เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ ศูนย์กลางการศึกษา ศูนย์กลาง
 ทางการแพทย์ และเป็นเมืองแห่งการจัดประชุมและนิทรรศการ (MICE CITY) ของประเทศไทย

วิสัยทัศน์เมือง

นครน่าอยู่ เรียนรู้สร้างสรรค์ บริการทันสมัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ประจำเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นรูปช้างออกศึก ภายในเส้นรอบวงเป็นรูปกษัตริย์ทรงช้าง โดยถือเอาสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะพระมหาอุปราชา

ภาพที่ 4 สัญลักษณ์เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ที่มา เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562

ภาพที่ 5 แผนที่เขตการปกครองเทศบาลนครพิษณุโลก

ที่มา ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562

เขตการปกครอง

เทศบาลนครพิษณุโลก มีจำนวนชุมชนทั้งสิ้น 64 ชุมชน แบ่งเขตพื้นที่ชุมชนออกเป็น 4 เขต (โซน) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เขตการปกครองเทศบาลนครพิษณุโลก

ชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก				
ลำดับ	โซนที่ 1	โซนที่ 2	โซนที่ 3	โซนที่ 4
1	คลองมหาตไทย	วัดหนองบัว	พันปี	หลังศาล
2	อรัญญิก	มหาจักรพรรดิ	วัดจันทร์ตะวันออก	เทพารักษ์
3	ธรรมบูชา	วิเศษไชยชาญ	พระยาสุวรรณ	สระสองห้อง
4	พระองค์ขาว	พระองค์ดำ	ท่ามะปราง	บ้านคลองพัฒนา
5	พญาเสือ	ชาญเวชกิจพัฒนา	มหานุภาพ	วัดจันทร์ตะวันตก
6	ธรรมจักรพัฒนา	กัลยาณมิตร	ร่วมใจ	ประชาอุทิศ
7	เสรีราษฎร์พัฒนา	รถไฟสามัคคี	บรมไตรโลกนารถ 21	ประตูเมือง
8	เจดีย์ยอดทอง	ราเมศวร	ดิอินทร์พัฒนา	สิงห์วัฒน์ ซอย 3
9	สุพรรณกัลยา	ราชพฤกษ์	อภิชาติบุตร	สิงห์วัฒน์ ซอย 5
10	ตาลเดี่ยว	พุทธบูชา	ร่วมใจไมตรี	ไชยานุภาพ
11	วัดน้อยพัฒนา	มหาธรรมราชา	บึงพระจันทร์ 40	บ้านคลองสามัคคี
12	เรือนแพ	เจ้าพระยา	สระแก้ว	พระร่วง ซอย 2
13	เสือทิม	วิสุทธิกษัตริย์	ขุนพิเรนทรเทพ	พระสถิต
14	เกษมรัฐพัฒนา	มาลาเปียง	ศรีธรรมไตรปิฎก	หรรษนันท์ 49
15	ศรีวิสุทธิ		พระยาสุรสีห์	ประชาพิทักษ์ 99
16	พิชัยสงคราม			ราชบูรณะ
17	แสนพลพ่าย			ประสงค์ประสาท
18	มิตรภาพ			

ภาพที่ 6 ผังชุมชนเขตเมืองพิษณุโลก 64 ชุมชน

ที่มา ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562

จากแผนพัฒนาพิษณุโลก ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2563 – 2582 มีวิสัยทัศน์ คือ “ศูนย์กลางความเจริญแห่งภูมิภาคที่มั่นคง สืบสานอินโดจีน ประตูความมั่งคั่ง ประสานพลังสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2563) มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เรื่องของการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประวัติศาสตร์มรดกโลก สินค้าบริการ และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์มูลค่าสูง สู่ความมั่งคั่งบนเทคโนโลยีนวัตกรรม และดิจิทัล โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเชิงประวัติศาสตร์มรดกโลก การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพิเศษระยะยาวยกระดับให้มีมาตรฐานสากลและติดระดับโลก โดยมีแนวทางยกระดับมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวอื่นๆ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับรองรับการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ส่งเสริมและสนับสนุนการประชุมและการจัดนิทรรศการ MICE และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 เป้าหมายและแนวทางส่งเสริมและพัฒนาความเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เมืองสร้างสรรค์ (Creative city) และเมืองนวัตกรรม (Innovative City)

จากแผนพัฒนาเมืองมีนโยบายส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก นั้น จากรายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลกในปี 2563 การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวนี้เป็นผลมาจากทั้งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งการเชื่อมต่อการเดินทางทั้งทางบกที่มีการพัฒนาขบวนรถไฟใหม่ และปรับปรุงสภาพผิวถนนเส้นหลัก และทางอากาศด้วยสายการบินที่สะดวกมากขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่างๆ ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำลง การเดินทางเร็วขึ้น และความสะดวกจากการจองผ่านแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวออนไลน์ ซึ่งทั้งหมดนี้

อำนวยความสะดวกในการเดินทางส่งผลให้จำนวนผู้มาเยือน 334,9221 ในปี 2562 อัตราการเข้าพัก 58.35% แต่เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด (Covid-19) ทำให้การเติบโตไม่ต่อเนื่อง ซึ่งทางจังหวัดพิษณุโลกมีโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวอีกหลายโครงการเพื่อฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจ หลังวิกฤตโรคระบาดในครั้งนี้ โดยการกระตุ้นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ภายใต้การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาของชุมชนทางด้านอาหาร ด้านศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาจาก บรรพบุรุษ เช่น ผ้าทอลายดอกปีบ กล้วยตาก ผ้าขามม้า น้ำปลา ไม้กวาดดอกหญ้า และการทำเกลือสินเธาว์

จากวิสัยทัศน์เทศบาลนครพิษณุโลก มีเป้าหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อรองรับและส่งเสริมการเป็นเมืองการประชุมและการจัดนิทรรศการ (MICE CITY) และเมืองสร้างสรรค์ (Creative city) ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการเพียงประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ยังคงขาดการผลักดันในเชิงของการนำเสนอวิธีการดำเนินชีวิต และรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตามเป้าหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ที่เป็นจุดศูนย์กลางของเศรษฐกิจในปัจจุบันและเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายเมือง ค้นหาทุนภูมิปัญญา ทุนทางสังคม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์จุดเด่นของวิธีการดำเนินชีวิตในเขตพื้นที่เมืองปัจจุบัน พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก นั้นคือ ตำบลในเมือง ที่เป็นใจกลางความสำคัญของเศรษฐกิจหลักของเมือง และมีวิธีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรม ไทยมุสลิม ไทยจีน และไทยคริสต์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตปกครองเทศบาลนครพิษณุโลกโซน 2 ประกอบด้วย 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี เป็นย่านชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมที่อยู่กลางเมือง ผู้วิจัยมองเห็นโอกาสในการผลักดันภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถดำรงอยู่ และเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก โดยจะใช้วิธีการสร้างพื้นที่กิจกรรม ทางวัฒนธรรม สร้างประสบการณ์และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน นำมาเป็นแนวทางในการฟื้นฟูเมือง และขับเคลื่อนให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ทุนทางภูมิปัญญา เช่น ศิลปะ ภาษา อาหาร ดนตรี ยารักษาโรค สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้ ทุนภูมิปัญญาเฉพาะบุคคล เช่น สติปัญญา ความสามารถเฉพาะบุคคล ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีความเฉพาะของชุมชน แต่ด้วยวิวัฒนาการที่แปรผันไปสิ่งเหล่านี้อาจถูกรอบงำด้วยวิถีสมัยใหม่ แบบบริโภคนิยม การตีความให้ได้ความหมายที่แท้จริงด้วยกระบวนการถอดอัตลักษณ์ภูมิปัญญา เป็นการถอดความหมายของคุณค่ามาประยุกต์ให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน เป็นการรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้น และการใช้ทุนทาง ภูมิปัญญาต่อยอดสินค้าเพื่อการสร้างรายได้

ทุนทางสังคม เป็นวิถีของการพึ่งพาระบบครอบครัว การให้ความสัมพันธ์กับความเป็นคนในชุมชน เครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ทุนทั้งสามประการ คือปัจจัยช่วยเสริมสร้างความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทรัพยากรธรรมชาติย่อมก่อปัจจัยให้เกิดพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ มีผลต่อภูมิปัญญา และโยงใยไปถึงความสมดุลของระบบนิเวศ ระบบการผลิต ระบบเศรษฐกิจ วิถีพึ่งพา เครือข่าย และรากเหง้าประวัติศาสตร์

แนวทางการฟื้นฟูชุมชนจำต้องพัฒนาในมุมมองทุกมิติ ในการศึกษาของปัญญา เทพสิงห์ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) เป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในชุมชน รวมถึงความสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวิถีของคนในชุมชน ปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน การค้นหาทุนชุมชน การคำนึงถึงฐานรากเหง้าของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน โดยการให้ความสำคัญกับปราชญ์ชุมชน ผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการแก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีท้องถิ่นที่เกิดจากองค์ความรู้ของชุมชน สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเกิดปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และซึมซับเข้าใจในความเป็นชุมชนของตนเองมากขึ้น

ดังนั้นการฟื้นฟูชุมชน โดยเกิดจากกระบวนการร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชน วิธีการพึ่งพา การสร้างเครือข่าย ใช้ความไว้นใจเชื่อใจ หากไม่มีความไว้นใจเชื่อใจกันแล้ว มนุษย์ก็คงจะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์หรือทำงานร่วมกันได้ การปลูกและปลูกฝังสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของรากเหง้าประวัติศาสตร์ และการค้นหาต้นทุนของชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน วิถีมนุษย์ เทคโนโลยีในภูมิปัญญาชาวบ้านที่โดดเด่นในแต่ละด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนในมิติด้านพื้นที่ และมิติด้านการออกแบบชุมชนเมือง โดยผ่านผู้ถ่ายทอด ผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน นำมาผสมผสานกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

แนวคิดการฟื้นฟูเมือง

การฟื้นฟูเมือง คือ การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมของเมืองให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีลักษณะและรูปแบบที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาปรับปรุงสภาพชุมชนเดิม หรือการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1. การฟื้นฟูและปรับปรุงในเชิงพัฒนา
2. การฟื้นฟูและปรับปรุงในเชิงอนุรักษ์

รูปแบบและวิธีการฟื้นฟูเมือง

1. การอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าไว้ คือ การรักษาพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการพัฒนาหรือการขยายตัวของเมืองเข้าไปทำลายสิ่งที่มีคุณค่าเหล่านั้น
2. การปรับปรุงสภาพเดิม คือ การปรับปรุง การบูรณะ พื้นที่บริเวณเดิมให้มีลักษณะที่ดีขึ้น มั่นคงขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมาก และยังคงสภาพเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ เช่น การปรับปรุงชุมชนแออัด
3. การพัฒนาแบบก่อสร้างใหม่ ได้แก่ การปรับปรุงพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ หรือที่มีสภาพการอยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ให้มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น
4. การพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า หมายถึง การพัฒนาพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินบริเวณนั้นให้มีสภาพที่ดีขึ้นและให้ประโยชน์สูงสุด

ยงธินศรี พิมลเสถียร (2549) ให้ความหมายของการฟื้นฟูว่า การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองมีหลายมิติ เช่น มิติด้านพื้นที่ มิติด้านการออกแบบชุมชนเมือง และมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเทศไทยมีปัจจัยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองทั้ง 3 วิธี จะช่วยส่งผลทำให้เกิดแนวทางในการฟื้นฟูเมืองในลักษณะบูรณาการ และมีความยั่งยืนได้ ดังนี้

มิติทางด้านพื้นที่ วิธีการปรับปรุงเมืองที่เน้นทางด้านกายภาพและคำนึงถึงสภาพพื้นที่เป็นหลัก เป็นการพัฒนาพื้นที่ที่มีจุดหมายให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่และส่งผลต่อเศรษฐกิจ พื้นที่ที่มีอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า โดยการผสมผสานและสร้างสรรค์ พื้นที่โดยใช้แนวคิดการสร้างเสริมความเข้มแข็ง การเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับแหล่งท่องเที่ยว ศิลปะ และวัฒนธรรมของชุมชน คือ การหาอัตลักษณ์จุดเด่น เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เรื่องราวความเป็นมาของชุมชน และผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชน

มิติทางด้านการออกแบบชุมชนเมือง การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนไม่เพียงพอเท่านั้น แต่ต้องให้ชุมชนเข้ามาร่วมกำหนดทิศทางการสร้างสรรค์ คือ การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองในรูปแบบการฟื้นฟูเมืองให้มีชีวิตชีวาขึ้นมาใหม่ หลายพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมักจะมาจากความสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์งานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม ทั้งรูปแบบของอาคารและการใช้สอย การปรับการใช้สอยที่ว่างในเมืองที่ไม่ค่อยมีคุณค่าให้เกิดพื้นที่สำหรับการสร้างงานศิลปะ

หลักการฟื้นฟูเมืองนั้นเป็นประโยชน์กับพื้นที่ในเรื่องของการฟื้นฟูพื้นที่ชุมชน ในการมองการฟื้นฟูในหลายด้าน ทั้งด้านพื้นที่และด้านการออกแบบชุมชนเมือง รวมทั้งประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูพื้นที่ เพื่อส่งผลที่ดีและตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด โดยจะต้องมีการผสมผสานกิจกรรมต่างๆ เข้ามา และสร้างสรรค์สิ่งที่เหมาะสมต่อพื้นที่ เพื่อให้ส่งผลต่อการฟื้นฟูในด้านดีและเหมาะสม เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่และมีความเป็นชีวิตชีวามากขึ้น

ดังนั้น การฟื้นฟูเมืองสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบการพัฒนา การใช้พื้นที่รกร้าง หรือพื้นที่ว่างเปล่าที่มีอยู่ในชุมชน โดยการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ใช้การค้นหาลักษณะจุดเด่นของพื้นที่สร้างแรงจูงใจก่อให้เกิดกิจกรรมการสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ และการปรับปรุงในเชิงอนุรักษ์สำหรับพื้นที่ที่มีคุณค่าทางเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนเองและส่งต่อไปยังคนภายนอก เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้ก่อเกิดบรรยากาศใหม่ผ่านการรับรู้จากภาพลักษณ์ของเมือง

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

วัฒนธรรมชุมชน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่มีคุณค่าซึ่งคนในสังคมประพฤติหรือแสดงออกมาซ้ำนาน สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ 2) ภาษา วรรณกรรม ศิลปะและโบราณคดี 3) การละเล่นดนตรี และรสนิยม 4) การดำรงชีพ ความเป็นอยู่ 5) วิถีการ

การศึกษาค้นคว้าปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมขึ้น และเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดสืบทอดต่อได้จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่ง วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2539) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนซึ่งมี 6 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาจะต้องดำเนินการเป็นกลุ่ม การรวมกลุ่มนี้เป็นกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมายาวนาน อาจเป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านการผลิต ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. การสร้างจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่มต้องเป็นไปอย่างสมัครใจไม่มีการบังคับ โดยการร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้อัจฉริยะมีความกระตือรือร้นยิ่งขึ้น โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้นและสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนขึ้นมา ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีพลังในการผลักดันการพัฒนา

3. การต่อยอดจิตสำนึกที่สร้างขึ้นมาให้ดำรงอยู่และขยายออกไป โดยเฉพาะในคนรุ่นหนุ่มสาว ซึ่งอาจไม่ทราบประวัติและรากเหง้าที่แท้จริงของตน และหากบุคคลเหล่านี้ทราบและสำนึกแล้ว จะส่งผลก่อให้เกิดความผูกพัน รักชุมชนเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนต่อไป

4. การรวมตัวในรูปสหพันธ์หรือในลักษณะเครือข่าย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน และเป็นการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานของแต่ละองค์กรให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

5. การประสานวัฒนธรรม โดยร่วมกันระหว่างชนชั้นกลางในเมืองและชาวบ้าน วัฒนธรรมที่ดีของชาวบ้าน เช่น การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมถะ หรือ อหิงสา ถือว่าเป็นรากฐานของสังคมไทย ซึ่งมี ลดน้อยลงในสังคมเมือง ขณะที่วัฒนธรรมที่ดีของชนชั้นกลาง เช่น การแสวงหาติดตามข้อมูลข่าวสาร หากมีการแลกเปลี่ยนและปรับใช้ซึ่งกันและกันจะเป็นการเสริมพลังในการพัฒนาต่อไป

6. การสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างชุมชนกับสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนอาศัยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมในการอนุรักษ์และอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่อง

อนึ่งการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นรากฐานของการพัฒนา จะประกอบไปด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้ (เสรี พงศ์พิศ, 2536)

1. การอนุรักษ์ เป็นการเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ เรื่องราว คำบอกเล่า คำสอน นิทาน ตำนาน การละเล่น ประเพณี ศิลปหัตถกรรม โดยหน่วยงานราชการหรือเอกชนในท้องถิ่น การยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้การยอมรับปราชญ์ชาวบ้าน และวิถีพื้นบ้าน การอนุรักษ์จะทำให้ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง

2. การฟื้นฟู วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ควรมีการฟื้นฟู หากมีการปรับปรุงลักษณะบางประการของภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน จะทำให้ได้รับการยอมรับและขยายตัวออกไป รูปแบบการฟื้นฟูอาจทำได้ในหลายรูปแบบ ทั้งการแสวงหาผู้รู้ การจัดอบรม หรือการจัดกิจกรรมขึ้นมา

3. การประยุกต์ ภูมิปัญญาบางอย่างอาจประยุกต์โดยการผสมผสานระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ กลายเป็นเทคโนโลยี เช่น การผสมผสานระหว่างแผนสมัยใหม่กับแพทย์แผนโบราณ

4. การสร้างใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจสร้างใหม่ โดยนำของเดิมมาสังเคราะห์ การสร้างใหม่ที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเกิดได้โดยการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ คือ การรับรองสถานภาพนิติบุคคลทางกฎหมายขององค์กรชาวบ้าน ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีอำนาจในการตัดสินใจ การบริหารจัดการด้วยตนเอง และสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง

วัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านสารสนเทศ การขนส่ง และโทรคมนาคม ทำให้เกิดเครือข่ายการติดต่อเชื่อมโยงกันในทุกด้าน ซึ่งมาพร้อมกับการขยายตัวของระบบทุนนิยมเกิดเป็นเศรษฐกิจที่ไร้พรมแดนขึ้น ที่สำคัญก็คือกระแสวัฒนธรรมที่มีรากฐานอยู่ที่ทุนนิยมตะวันตกได้แพร่ขยายไปทั่วโลก ส่งผลกระทบในการเข้าไปมีอิทธิพลครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นเรื่องยากที่จะจับทิศทางของการเปลี่ยนแปลงว่ามีจุดหมายปลายทางไปทางไหน การเผชิญหน้ากับโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าความถูกต้องของหลักวิชาและทฤษฎีต่างๆ ฌ็องกานต์ ลิมสถาพร (2546) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นแกนกลางของสังคม เป็นสิ่งสะท้อนในการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนนั้นๆ ทั้งด้านความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม ประเพณี และวิทยาการ คลอบคลุมถึงธรรมเนียมปฏิบัติ วัฒนธรรมร่วม ที่ซึมเข้ามาผสานกับวัฒนธรรมเดิมของชุมชนจนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งสังคมไทยมีลักษณะวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ทั้งสายจีน อินเดีย รวมไปถึงตะวันตก รับมาประยุกต์ใช้กับสิ่งที่มีอยู่ ที่เชื่อมโยงอดีตปัจจุบันและอนาคตเข้าด้วยกันคือวัฒนธรรม อดีตได้กลายเป็นเครื่องนำทางความคิด ความต้องการ และการแสวงหาความเป็นไปต่างๆ ของอนาคต กล่าวคือ ค่าของอดีตเท่ากับประวัติศาสตร์เท่ากับผลผลิตทางวัฒนธรรม ฌ็องกานต์ เสริฐผล (2563) ได้ศึกษาว่า ความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับมีคุณค่าและความสำคัญในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นต้นทุนบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาเป็นสินค้าเชิงวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นเครื่องจรรโลงจิตใจของสังคม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพและเป็นเครื่องมือความมั่นคงของชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมตามที่ พูลศักดิ์ ชูพาณิชย์สกุล (2550) และสมพิศ สุขแสน (2552) ได้อธิบายไว้ว่า กระบวนการใดที่ให้อุทิศ หรือคนในชุมชนเข้าไปมีความรับผิดชอบในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมนี้เกิดจากความสมัครใจยินยอม และพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ได้รับผลกระทบหรือผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมใด มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและทัศนคติ การแลกเปลี่ยนข้อมูลตั้งแต่ต้นกระบวนการจนจบกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ เรียนรู้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ เศรษฐไชย หทัยวรรณ (2551) และแนวคิดของ นพดล ทะนิตะ (2551) เพิ่มเติมในส่วนของการระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม การประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยกิจกรรมดังกล่าวต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ พฤติกรรมร่วมกันของประชาชนในชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะร่วมคิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ รวมทั้งร่วมติดตาม ประเมินผล โดยการผสมผสานต้นทุนทางภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2555) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งได้ตามระดับขั้น ดังนี้ 1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นการมีส่วนร่วมในระดับขั้นต้น เป็นวิธีการติดต่อสื่อสาร หรือเป็นการแจ้งบอกโดยไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน 2) ระดับเปิดรับความคิดเห็น คือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลมากขึ้น 3) ระดับการปรึกษา การพูดคุยและเจรจากันอย่างเป็นทางการมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนประเด็นข้อสงสัยและให้ซักถาม 4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เปิดโอกาสให้มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เปิดโอกาสออกความคิดเห็นและสามารถมีข้อโต้แย้งได้มากขึ้น 5) ระดับร่วมปฏิบัติการ คือ การร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 6) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับขั้นสูงสุดของการมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและเห็นด้วยทั้งหมดในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความคิด การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนการแก้ไขปัญหา และปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

นพวรรณ ชีระพันธ์เจริญ (2546) ให้นิยามว่า การพัฒนาที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเนื้อเรื่องและมีระบบการทำงานเป็นลำดับขั้นตอน ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเองและการสนับสนุนทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎระเบียบ นโยบายรัฐ ส่วนปัจจัยภายใน หมายถึง การที่ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินการพัฒนา ทำประโยชน์ในกิจกรรมที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมปฏิบัติ ประเมินผล เพื่อให้สำเร็จลุล่วงและเกิดการยอมรับ สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549) ได้อธิบายแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ (Perception) การสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชนมีความตระหนัก การรับรู้การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มและทุกฝ่าย
2. การเป็นตัวแทน (Representation) คำนี้ถึงกลุ่มต่างๆที่หลากหลาย เพื่อให้ตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมการดำเนินการ เพื่อผลประโยชน์และความเป็นธรรม การคัดเลือกตัวแทนสามารถพิจารณาจากทักษะความเชี่ยวชาญ ความรู้ความสามารถ หรือความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ดำเนินการ วัฒนธรรม ค่านิยม ความรับผิดชอบ ตลอดจนความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น
3. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น เกิดจากการสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วม ซึ่งการสร้างเชื่อมั่นคือศรัทธา ความไว้วางใจกันและกัน อาจทำได้คือดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
4. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในองค์กร คือจะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลัดอคติที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้จำเป็นว่าเป็นกลไก ที่จะช่วยป้องกันการขัดแย้งลดระดับความรุนแรงลงได้
5. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการพินิจกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ในลักษณะเครือข่าย คือ การที่ต้องมาทำความเข้าใจกัน เพื่อเป็นแนวทางสำคัญเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปแบบกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ ต้องพินิจกำลังขอความร่วมมือ หรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

แนวคิดการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์

พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย พื้นที่แห่งการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกัน สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันของคนทำงานสร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสรรค์เป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อย่างมีนัยสำคัญ ปัจจุบันการเติบโตของพื้นที่สร้างสรรค์ คือ ดัชนีชี้วัดความสามารถทางการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ สามารถเพิ่มมูลค่าและสินทรัพย์ท้องถิ่นให้กลายเป็นนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจกระแสใหม่ ความคิดสร้างสรรค์จะยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่นั้น และเปลี่ยนพื้นที่ด้วยบรรยากาศสร้างสรรค์ อันเป็นแกนหลักสำคัญทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางธุรกิจ ที่เอื้อต่อการลงทุน โดยการรักษาวินัยธรรม ท้องถิ่นและวางแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้พื้นที่มีความพร้อมในเชิงเอกลักษณ์และบรรยากาศทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2563) ซึ่ง มณฑลฉี ยิงวิกุล (2553) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ไม่ได้หมายถึงผู้ประกอบการด้านงานศิลปะหรืองานออกแบบเพียงด้านเดียว แต่หมายถึงผู้ประกอบการที่สามารถรวบรวมองค์ความรู้ ทักษะเทคโนโลยี และสุนทรียภาพจากวัฒนธรรม และงานศิลปะ แล้วนำมาแปรเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและความแตกต่าง ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้

แนวคิดเพื่อการจัดประโยชน์พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมในชุมชน เดชา บุญค้ำ และคณะ (2531) ได้อธิบายว่า ย่าน (District) หมายถึง บริเวณที่มีความคล้ายคลึงกันในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ความคล้ายคลึงของสถาปัตยกรรม หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนที่รวมกิจกรรม (Nodes) หมายถึง บริเวณที่มีผู้คนมารวมตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่รวมกิจกรรมเป็น ย่าน (District) ชนิดหนึ่ง แต่มีลักษณะการรวมตัวกันเพื่อกิจกรรมมากกว่าลักษณะรูปทางกายภาพ

พื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประกอบกิจกรรม และการแสดงรวมถึงเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชนหรือท้องที่นั้น เช่น ลานกิจกรรม ถนนสายหลักของชุมชน จัดรั้วของเมือง วัด ศาลาประชาคม สวนสาธารณะ ตลาด พื้นที่สาธารณะริมน้ำ และสนามกีฬา พื้นที่สาธารณะมีความสำคัญและจำเป็นกับชุมชน เป็นศูนย์รวมกิจกรรมของคนในชุมชน เป็นสถานที่พักผ่อน และสถานที่ประกอบกิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมของคนในชุมชน รวมถึง

การส่งเสริมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน และแสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน นั้นๆ การส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชน ใช้แนวคิดเรื่องจิตวิญญาณแห่งสถานที่ (Spirit of Place) เป็นแนวคิดด้านการสร้างประสบการณ์ หมายถึง สถานที่ซึ่งมีลักษณะบรรยากาศจำเพาะของท้องถิ่นหรือชุมชน โดยมีสิ่งชี้นำประวัติศาสตร์ คติความเชื่อที่มีในพื้นที่ สามารถช่วยบ่งบอกถึงความหมาย (Meaning) หรือความทรงจำ (Memory) การฟื้นฟูเพื่อช่วยสร้างเรื่องราวของสถานที่นั้นต้องอาศัยกลยุทธ์ในการออกแบบ เพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ สร้างความทรงจำ ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว และช่วยให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดย ประมินทร์ วัชรินทร์รัตน์ (2549) ทำการศึกษาแนวคิดเรื่องการปรับปรุงฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชน คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รักษาสิ่งที่เป็นมรดก เพิ่มคุณภาพชีวิต และความน่าอยู่ในชุมชน เนื่องจากชุมชนประกอบไปด้วย เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และองค์ประกอบด้านกายภาพที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเติบโตอย่างมีแบบแผน ขอบเขตของการปรับปรุงฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชนมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสร้างความรู้สึกรักความเป็นชุมชนแก่คนในท้องถิ่น (Sense of Community) ควรมีลักษณะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่างๆ เช่น การจัดศิลปะในที่สาธารณะ และการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นมรดก ก่อให้เกิดผลประโยชน์สิ่งตอบแทนในหลายด้าน เช่น ช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในชุมชน (Community Pride) เกิดปฏิสัมพันธ์ในสังคมมากขึ้น (Social Interaction) มีรูปแบบการนันทนาการเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น มีธุรกิจท้องถิ่นในชุมชนเพิ่มขึ้น เกิดกิจกรรมที่มีชีวิตชีวาบนท้องถนน (Vibrant street lift)

แนวคิดเพื่อการจัดประโยชน์พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมในชุมชน คือ แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ประมินทร์ วัชรินทร์รัตน์, 2549)

1. ย่าน โดยทั่วไป หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นทาง และเป็นพื้นที่ซึ่งมีความหนาแน่นของผู้คนและกิจกรรม ดังนั้น จึงมักเป็นพื้นที่จุดเด่นที่คนจำได้ แนวทางการสร้างที่รวมกิจกรรมสามารถดำเนินการต่อไปนี้

- 1) กำหนดตำแหน่งหรือพื้นที่ที่คนในชุมชนมักจะทำกิจกรรมร่วมกันประจำ
- 2) เชื่อมโยงทางสัญจรรูปแบบต่างๆ เข้าสู่พื้นที่ในลักษณะเป็นจุดเชื่อมต่อระบบเครือข่ายทางสัญจร
- 3) ปรับปรุงใจกลางพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สาธารณะขนาดเล็กสำหรับคนในชุมชน และรายล้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร เพื่อการเสริมศักยภาพพื้นที่ซึ่งกันและกัน

โดยสรุปแนวความคิดการออกแบบแต่ละด้าน มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพ ดังนี้ ด้านการจัดประโยชน์พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมในชุมชน สิ่งสำคัญคือพื้นที่สาธารณะที่มีกิจกรรมที่หลากหลายช่วยเสริมศักยภาพซึ่งกันและกันของชุมชน โดยพื้นที่ต้องเอื้อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กัน การพบปะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความคิดเห็น และส่งเสริมเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์ชุมชนนั้น ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชน คือ การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่สร้างความประทับใจ ความภาคภูมิใจ และสามารถสื่อถึงความเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมมีเรื่องราวของตนเอง โดยอาศัยแนวคิดเรื่องจิตวิญญาณแห่งสถานที่ประกอบด้วยชุมชนที่มีความเป็นธรรมชาติ มีนัยสำคัญทางประวัติศาสตร์ คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางวัฒนธรรม พื้นที่สาธารณะภูมิทัศน์ และศิลปะในที่สาธารณะโดยอาศัยกลยุทธ์ในการออกแบบ เพื่อให้เกิดชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ สร้างความทรงจำ น่าค้นหา และน่าอยากรู้อยากเห็นช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

กล่าวคือ พื้นที่สร้างสรรค์เป็นการจัดประโยชน์ใช้สอยและกิจกรรมในชุมชน ส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนสิ่งสำคัญ คือ การปรับปรุงแหล่งรวมกิจกรรมและพื้นที่สาธารณะ มีลักษณะทางกายภาพ เป็นพื้นที่ปลอดภัย สามารถทำกิจกรรมได้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ เป็นเวทีหรือพื้นที่ส่งเสริมให้คนค้นพบศักยภาพและคุณค่าของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางบริการทางสังคม และแบ่งปันพื้นที่ สื่อสาธารณะ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมและเกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนมากขึ้นสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน และเกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนจากการสร้างประสบการณ์ ความทรงจำ และการสัมผัสคุณค่าของสถานที่

การรับรู้ของชุมชน และความตระหนักรู้

การรับรู้ คือ การแสดงออกถึง ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล โดยผ่านกระบวนการตีความ หรือแปลความหมายของข้อมูลสิ่งเร้าจากอวัยวะรับความรู้สึกแล้วจึงแสดงออก ถึงความรู้ความเข้าใจจากการตีความนั้น อันจะนำไปสู่การตอบสนองต่อไป

กระบวนการรับรู้ พิชนี เขยจรรยาและคณะ (2543) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้ หมายถึง การรับรู้เป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือตั้งใจ และมักเกิดตามประสบการณ์และการสั่งสมทางสังคม โดยที่เราไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆ รอบตัวต่างกัน เมื่อได้รับสารเดียวกัน ผู้รับสารสองคนอาจให้ความสนใจและรับรู้สารเดียวกันต่างกัน โดยทั่วไปการรับรู้ที่แตกต่างกันเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง ดังนี้

1) แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกและภายใน เรามักเห็นในสิ่งที่เราต้องการเห็นและได้ยินในสิ่งที่เราต้องการได้ยิน เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

2) ประสบการณ์เดิม หมายถึง คนเราต่างเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมต่างกัน หรือจึงก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน รวมถึงการมีสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การคบหากลุ่มสมาคมที่แตกต่างกัน

3) กรอบอ้างอิง หมายถึง การอบรมสั่งสอน การปลูกฝังทางสังคม ความคิดความเชื่อทางประเพณีค่านิยม และทัศนคติที่เกิดจากการบ่มเพาะทางครอบครัวและสังคม

4) สภาพแวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บรรยากาศ ห้วงเวลาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้สารและอารมณ์ความรู้ที่แตกต่างกัน

5) อารมณ์และสภาวะจิตใจ ได้แก่ ความโกรธ ความกลัว คนเราที่มีสภาพจิตใจ และอารมณ์ที่แตกต่างกัน จะมีมุมมองที่จะรับรู้สารแตกต่างกัน กล่าวโดยสรุป การรับรู้ของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพร่างกายหรือความสามารถทางกายภาพของบุคคล การเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล ดังนั้น การรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิหลังของแต่ละบุคคล

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยการรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้จากกระบวนการ สิ่งเร้า ประสาทสัมผัสจากสิ่งเร้า การตีความและทราบความหมาย ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะเกิดการเรียนรู้ใหม่เนื่องจากความรู้พื้นฐานเดิมจะช่วยแปลความหมาย การรับรู้มีความสำคัญต่อเจตคติอารมณ์และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกเกิดอารมณ์พัฒนาเป็นเจตคติ แล้วพัฒนาสู่องค์ความรู้ในที่สุด ความตระหนัก ตามความหมายที่อ้างอิงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ ความหมายของความตระหนัก (กิริยา) ว่า รู้ประจักษ์ชัด รู้ชัดเจน ดังนั้น ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม จึงหมายถึง การรู้ประจักษ์ชัดหรือรู้ชัดเจนในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความตระหนักในสิ่งแวดล้อมมีความหมายโดยนัยเหมือนกับการมีจิตใต้สำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะความตระหนักเป็นการรู้ที่อยู่ใต้จิตสำนึกตลอดเวลา ครั้นใดที่เกิดปัญหาหรือพบเห็นเรื่องราวที่เรามีความรู้ จะดึงจิตใต้สำนึกทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าในภาวะใดก็ตามความสำนึกที่ฝังลึกและถูกต้องนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลง ปาร์วีร์ บุชบาราตี (2555) กล่าวว่า ความตระหนักเป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความสำนึก ความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยมีเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมหรือสังคมหรือสิ่งเร้าจากภายนอก เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก เจริญ โนภีระ (2553) ให้ ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นความรู้ที่ประจักษ์ชัดหรือความรู้ที่ชัดเจน เป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัวเป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่ประสบในสภาพแวดล้อมที่ดำรง

อยู่ เป็นความรู้สึกหรือความสำนึกหาเหตุผลในพฤติกรรมที่ได้กระทำไปทุกครั้ง เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่อสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง การกระทำที่แสดงว่า จำได้มีการรับรู้ การมีความรู้หรือมีความสำนึกการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบคุณค่า การเอาคุณค่ามาสร้างชัดเจนลักษณะนิสัยประจำตัว

ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักรู้ บุญทัน โปกิลา (2549) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของ แต่ละบุคคลไว้ 3 ประการได้แก่ 1) ประสบการณ์ การรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใดขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ประสบการณ์ที่ได้พบเห็น จะมี ผลกระทบโดยตรง ทำให้เกิดความรับรู้ในระดับต่างๆ 2) ความใส่ใจ และการให้คุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้ ซึ่งแปรเปลี่ยนได้หลายระดับ ตั้งแต่ความจำเป็น ความต้องการ ความคาดหวัง ความสนใจ และอารมณ์ 3) ลักษณะรูปแบบของเรื่องที่จะรับรู้ นอกจากการรับรู้ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความเอาใจใส่ และการให้คุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้ และยังขึ้นอยู่กับรูปแบบของสิ่งของ หรือเรื่องที่จะรับรู้ เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของบุคคล ดังนั้นปัจจัย ที่มีผลต่อความรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย ซึ่งได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้ 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น 3) ความใส่ใจและให้คุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็จะมีผลตระหนักในเรื่องนั้นมาก 4) ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น 5) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับรู้บ่อยครั้งเท่าไรหรือนานเท่าไร ก็ยังทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น จากการศึกษาของ หทัยชนก คະตะสมบุรณ์ (2560) ด้านองค์ความรู้ของชุมชนที่ส่งผลต่อความตระหนักรู้ประกอบด้วย 1) กระบวนการเรียนรู้ตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การเรียนรู้ตัวตน 3) การเข้าถึงความร่วมมือของคนในพื้นที่ 4) การสนับสนุนจากภาคีหน่วยงานภาครัฐและส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาและส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมชุมชน 5) ใช้กิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในการสร้างจิตสำนึก การกระตุ้นความคิดของประชาชนให้ย้อนมองวิถีชีวิตอันดีงาม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทร ความรักความสามัคคี 6) การสร้างแรงจูงใจ ในการกระทำความดีส่งผลให้สามารถดำเนินกิจกรรมและการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม 7) การประสานงบประมาณเพื่อต่อยอดกิจกรรม นโยบายของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดการค้นหาอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งของที่แสดงออกถึงความเป็น ตัวตน เป็นสำนึกที่บุคคลรับรู้ และรู้ว่าตัวเขาคือใคร มีลักษณะเป็นอย่างไร มีวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ แบบ

แผนพฤติกรรม และลักษณะนิสัยอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่น กลุ่มอื่น สิ่งอื่นอย่างไร บุคคลอาจมีอัตลักษณ์หลายอย่างในตัวตนก็ได้ การจะรับรู้ว่ามีอัตลักษณ์อย่างไร พิจารณาจากการแสดงออกผ่านทางตัวตน ความมีตัวตนในรูปของสถานะของ บุคคล เพศ สภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ บทบาททางสังคม ซึ่งเรียกสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของปัจเจก หรืออัตลักษณ์ส่วนบุคคล ส่วนการ แสดงออกผ่านสัญลักษณ์อะไรบางอย่างที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจร่วมกัน และการแสดงออกทาง พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นส่วน ที่เรียกว่า อัตลักษณ์ทางสังคม หรือ อัตลักษณ์ที่คนในสังคมมีส่วนร่วม (สุจรรยา โชติช่วง, 2554)

การศึกษาความหมายของ “อัตลักษณ์” มักเป็นการศึกษาในแนว วัฒนธรรมศึกษา อภิปัญญา เฟื่องฟูสกุล (2543) กล่าวว่า สิ่งที่เราารู้สึกว่าเป็นเรา หรือพวกเราแตกต่างจากเขา หรือพวกเขาหรือคน อื่นไม่จำเป็นต้องเป็นหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวเราและพวกเรา ไม่ใช่ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยสังคม ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า ฉันเป็นใคร ซึ่ง จะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและคนอื่นมองเราใน ขณะนั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่ทำให้เราต่างคนกลุ่มอื่น เรียกว่า วงจร วัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์ ศิรินาถ ปิ่นทองพันธุ์ (2546) กล่าวว่า ภาษาการสื่อสาร การแต่งกาย และลักษณะท่าทาง อาหารและการบริโภค การพักอาศัย ความสัมพันธ์ ค่านิยม ความรู้สึกและการ เรียนรู้พัฒนาทางด้านจิตใจ และทัศนคติความเชื่อ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความแตกต่าง

แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์อื่นที่ ก่อให้เกิดสิ่งที่สะท้อนความพิเศษของพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันของบุคคลกับสภาพแวดล้อม ความผูกพันก่อให้เกิดพื้นที่ทางความคิด อันนำไปสู่ ความสามารถในการระบุพื้นที่ที่มีความหมายและคุณค่าของความทรงจำ มาริสซา หิรัญติยะกุล และนพดล ตั้งสกุล (2565) กล่าวว่า ลักษณะทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งต่อการดำรงอัตลักษณ์ของ คนในสังคมที่มีความเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐาน แหล่งประวัติศาสตร์อาคาร งาน สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับถิ่นที่ กิจกรรมและการใช้สอยในพื้นที่ ชีวิตประจำวัน รวมไปถึงงานประเพณี เทศกาล เกิดกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้คนมาใช้งานในพื้นที่ ในมิติ ทางสังคมใช้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว หรือเป็นตัวแทนทางความสัมพันธ์ในสังคม ที่ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่สร้างร่วมกันในพื้นที่ให้เกิดการยอมรับร่วมกัน เช่น ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ประเพณี อันนำไปสู่สัญลักษณ์ที่ช่วยให้ถิ่นที่เกิดลักษณะของพื้นที่ที่ชัดเจน

แนวคิดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิตตรา บุญสมเกียรติ (2555) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว เพื่อชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษา

และวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี รวมทั้งงานเทศกาล เกิดจากความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ จะก่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เจริญงอกงาม วิถีชีวิตและพฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ 1) การท่องเที่ยวที่มีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญสถานที่ที่มีคุณค่าของประวัติศาสตร์ มีความเป็นมาของทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกรักวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การสร้างและส่งเสริมให้เกิดการบริการในท้องถิ่น บริการที่พักโฮมสเตย์ ร้านอาหารท้องถิ่น มัคคุเทศก์นำเที่ยว เพื่อคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วยตนเอง 3) เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการอนุรักษ์ เพื่อให้คงอยู่ยาวนานและยั่งยืน 4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น ให้เกียรติทุกคนเท่าเทียมกัน

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 6 ด้านดังต่อไปนี้ (ปรัชญาพร พัฒนผล, 2554)

1. องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 10 องค์ประกอบ คือ

- 1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา
- 1.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 1.3 สิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์
- 1.4 ศิลปะของแต่ละยุคแต่ละสมัย
- 1.5 พิธีกรรม และศาสนา
- 1.6 เครื่องดนตรีในสมัยเก่า และมหรสพต่างๆ ในอดีต
- 1.7 การสื่อสารและการศึกษาในอดีต
- 1.8 เครื่องแต่งกาย ขนบธรรมเนียมต่างๆ ในอดีต
- 1.9 วัฒนธรรมประเพณีในอดีต
- 1.10 เทคโนโลยีต่างๆ ในอดีต

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยความสนใจ ความตั้งใจ และความมุ่งมั่นที่จะศึกษาสิ่งแวดล้อม

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว คือ สถานที่ที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจของฝาก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทั้งหมด

4. องค์ประกอบการตลาดท่องเที่ยว คือ สถานที่ที่เป็นร้านค้าหลายร้านมาวางจำหน่ายร่วมกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินเลือกซื้อสินค้าที่ต้องการ

5. องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น คือ ประกอบด้วยประชาชนในชุมชน และผู้นำชุมชน ซึ่งจะต้องมีการปกครองกันตามกฎระเบียบ เพื่อคนจำนวนมากอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

6. องค์ประกอบการสร้างจิตสำนึกกับการท่องเที่ยว คือ การปลูกฝังให้คนในสถานที่ท่องเที่ยวช่วยกันรักษา และดูแลให้มีสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่นั้นเป็นสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวต่อไปในระยะยาว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่สร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เยี่ยมชม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นหา และการจดจำ ผ่านการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจให้กับผู้เข้าเยี่ยมชม ทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน มีการบูรณาการประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสประสบการณ์กับวิถีวัฒนธรรมมากกว่าการอนุรักษ์

จากการศึกษาแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนและวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้ ชุมชนคือกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันในวิถีการดำเนินชีวิต หรือบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องเนื่อง มีการพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีทุนชุมชนเป็นวัตถุดิบในการสร้างรากฐานและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้คน ซึ่งประกอบด้วยทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม และทุนทางปัญญา การค้นหาทุนชุมชนโดยใช้แนวคิดการค้นหาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ คือปัจจัยในการฟื้นฟูให้ชุมชนเข้มแข็ง การรักษารากเหง้าทางประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณี ภาษา อาหาร เครื่องแต่งกาย ความเชื่อและทัศนคติ แนวคิดการฟื้นฟูชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเกิดจากการผลักดันประสบการณ์เดิมของชุมชน การให้ข้อมูล วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติการ ดำเนินการ ติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาในมิติด้านพื้นที่ การค้นหาอัตลักษณ์ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เรื่องราวความเป็นมาของชุมชน และผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา พัฒนาโดยการผสมผสานกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในอัตลักษณ์ เรื่องราว แสดงออกในพื้นที่สาธารณะ การประยุกต์ ผสมผสานสิ่งเก่าและสิ่งใหม่ ด้วยวิธีการสร้างตัวแทน มีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย โดยใช้แนวคิดการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนสร้างประสบการณ์เรียนรู้ในชุมชนด้วยงานสร้างสรรค์ ฟื้นฟูชีวิตชีวาในชุมชน มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพชีวิต ให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดปฏิสัมพันธ์และมีกิจกรรมนันทนาการในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน เปิดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น

3. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบ

ย่านสร้างสรรค์ (Creative District)

ย่านสร้างสรรค์ หมายถึง การนำทุนของพื้นที่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เป็นกุญแจสำคัญที่เล่าเรื่องศิลปะผสานไปกับวิถีชีวิตชุมชน สร้างพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์ และระบบนิเวศสร้างสรรค์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่นั้น เสน่ห์ที่แท้จริงของย่านไม่ใช่แค่สถานที่ แต่คือวิถีชีวิตผู้คน การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นย่านสร้างสรรค์กลายเป็นต้นแบบการโปรโมทพื้นที่ด้วยต้นทุนต่ำแต่ได้ประโยชน์ยั่งยืน ถือเป็นโมเดลสำหรับปลูกเมืองเก่าซึ่งใช้กันทั่วโลก การผลักดันให้เกิดย่านสร้างสรรค์จึงเป็นการเดินหน้าร่วมกันระหว่างรัฐบาล ภาคเอกชน และผู้คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ สำหรับเมืองไทยที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ การผลักดันย่านเจริญกรุง (Charoenkrung Creative District) จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ องค์การมหาชน (CEA) ถนนเจริญกรุงเป็นถนนสายแรก ผ่านร้อนผ่านหนาวมากกว่าร้อยปี เป็นย่านที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีการปลูกเมืองด้วยศิลปะ ดีไซน์ และธุรกิจสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวใหม่ขึ้นมา (บางกอกอินไซด์, 28 กันยายน 2564)

ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเมืองสร้างสรรค์ มี 5 องค์ประกอบ คือ

1. สร้างเครื่องมือและกลไกในการยกระดับพื้นที่ให้เป็นย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสถานะที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ การเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจสร้างสรรค์และธุรกิจสนับสนุนบนศักยภาพของย่าน
4. การสร้าง เผยแพร่และส่งเสริม สื่อสาร บริหารการรับรู้อัตลักษณ์ย่านสร้างสรรค์
5. การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาย่านสร้างสรรค์

ในการขับเคลื่อนย่านสร้างสรรค์นั้นคนในพื้นที่ต้องมีความพร้อม และต้องการพัฒนาพื้นที่นั้นให้กลายเป็นย่านสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผ่านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาจุดเด่นสร้างมูลค่าให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่ ไปจนถึงการยกระดับคุณภาพชีวิต ภายใต้หัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ การมีอยู่ของย่านสร้างสรรค์ยังทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของผู้คนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาย่าน และเมืองให้ดีขึ้น ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม

เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดการวางแผนการพัฒนาย่านในระยะยาว ส่งผลต่อกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์ และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในย่าน ขณะเดียวกันยังเป็นการดึงดูดนักลงทุน กลุ่มนักออกแบบ และศิลปินให้กลับมาทำงานในย่านบ้านเกิด นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งจะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และการสร้างอาชีพในเมือง ซึ่งกลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม ซึ่งจะมีส่วนในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศอีกด้วย

แนวคิดศิลปะสร้างสรรค์ ศิลปะเชิงพื้นที่ การออกแบบท้องถิ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามคำว่าความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่ามีลักษณะ ริเริ่มในทางที่ดี และในพจนานุกรมศัพท์การบริหาร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญญา ลักษิตานนท์ และสมชาย หิรัญกิตติ 2538) ใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Creativity” และให้ความหมายไว้ว่าเป็นกระบวนการความเข้าใจในการพัฒนาความคิด (Idea) แนวความคิด (Concept) สินค้า (Commodity) หรือการค้นพบที่คนใหม่ๆ โดยผู้คิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะคิดแก้ปัญหาและพัฒนาจนสามารถประดิษฐ์ผลิตผลใหม่เพื่อสนองความต้องการของตนเอง สังคม ดังนั้น การสร้างสรรค์จึงเป็นการกระทำที่ดีขึ้นงดงามยิ่งขึ้น หรือมีคุณค่ายิ่งขึ้น การที่มนุษย์รู้จักการสร้างสรรค์ เป็นผลให้โลกได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ เจริญก้าวหน้าจนถึงปัจจุบัน และเชื่อว่าโลกจะเปลี่ยนไปสู่ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่อไปในอนาคตอย่างไม่หยุดยั้งตราบใดที่ยังมีการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง (สมาคมออกแบบสร้างสรรค์, 2555) ความคิดสร้างสรรค์สร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางความคิด (Creative in Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ทางความคิด หมายถึง การคิดแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนางาน หรือการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้ารู้จักการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อนำมาพัฒนาและวางแผนการดำเนินงานต่อไป

2. ความคิดสร้างสรรค์ทางความงาม (Creative in Beauty) เป็นความคิดสร้างสรรค์ในทางปฏิบัติ การสร้างสรรค์ความงามที่แปลกใหม่ให้งดงามและมีคุณค่ายิ่งขึ้น เช่น การสร้างสรรค์งานศิลปะ การออกแบบสีสันทันและลวดลาย รวมไปถึงการตกแต่งสถานที่ต่างๆ ให้มีความงามและแปลกใหม่

3. ความคิดสร้างสรรค์ทางประโยชน์ใช้สอย (Creative in function) เป็นกระบวนการคิดของสมองสามารถคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่อยู่เสมอ เพราะภูมิหลังพื้นที่ที่มีความแตกต่างส่งผลให้เกิดความคิดจินตนาการที่ไม่เหมือนใครและสามารถนำไปประยุกต์ได้กับศิลปะทุกแขนง ไม่ว่าจะ

จะเป็นทฤษฎีหรือปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ จะเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย แสวงหาทางเลือกใหม่อยู่เสมอ กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือโดยตั้งใจ ซึ่งทำได้โดยการฝึกฝน ระดมสมอง อีกทั้งความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ขยายขอบเขตความคิดเดิมให้กว้างและหลากหลายแง่มุม เหล่านี้ทำให้เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดนั้นต้องเป็นสิ่งใหม่ไม่เคยมีมาก่อน (New Original) ใช้การได้ และมีความเหมาะสม การคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ที่ต่างไปโดยสิ้นเชิงหรือที่เรียกว่า "นวัตกรรม" (Innovation) อาจสรุปได้ ดังนี้

1. ความสามารถ (Ability) คือ การจินตนาการหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเริ่มจากการสร้างสรรค์ความคิดใหม่จากการผสมผสาน การเปลี่ยนแปลง หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ ความคิดสร้างสรรค์บางเรื่องอาจน่าทึ่งและยอดเยี่ยม บางเรื่องอาจจะเป็นเรื่องธรรมดาที่คนส่วนใหญ่มองข้ามความจริงแล้วทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ สังเกตได้ตั้งแต่วัยเด็ก แต่เมื่อมีอายุมากขึ้นความคิดสร้างสรรค์มักจะถูกครอบงำด้วยกระบวนการศึกษา และสามารถรื้อฟื้นให้กลับมาได้แต่ทั้งนี้ต้องประกอบกับความถนัด ความต้องการ ความพร้อมของใจและวันเวลาที่จะเป็นตัวช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

2. ทศนคติ (Attitude) คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสิ่งใหม่ พร้อมทั้งจะเล่นกับความคิดที่หลากหลายและความเป็นไปได้ มีความคิดที่ยืดหยุ่น ชอบเห็นสิ่งที่ดีขึ้นและพร้อมที่จะปรับปรุงอยู่เสมอ

3. กระบวนการ (Process) ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะทำงานหนักเพื่อพัฒนาความคิดและแนวทางแก้ปัญหาของตนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ขึ้นตามลำดับ ความคิดสร้างสรรค์ที่เยี่ยมยอดไม่เคยปรากฏว่าเกิดจากการคิดเพียงครั้งเดียว หรืออาจเกิดจากกิจกรรมสั้นๆ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์รู้ดีว่า การปรับปรุงให้ดีขึ้นสามารถทำได้เสมอ

วิธีการคิดสร้างสรรค์มีวิธีการที่หลากหลายแต่ที่สำคัญมี 5 วิธีการ คือ

1. วิวัฒนาการ (Evolution) เป็นวิธีการปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วยวิธีการแบบสะสมทีละขั้นตอน ความคิดใหม่เกิดจากความคิดหลากหลาย แนวทางแก้ปัญหาใหม่เกิดจากแนวทางเก่าที่ปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. การผสมผสาน (Synthesis) เป็นการผสมผสานหรือสังเคราะห์แนวคิดที่ 1 กับ 2 เป็นแนวคิดที่ 3 ซึ่งกลายเป็นความคิดใหม่

3. การปฏิวัติ (Revolution) ในบางครั้งความคิดใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

4. ปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ (Reapplication) ปรับมุมมองเรื่องเก่า ด้วยมุมมองใหม่หรือมองแบบนอกรอบ

5. ปรับเปลี่ยนทิศทาง (Changing direction) เป็นการปรับเปลี่ยนทิศทางการมองปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลายยิ่งขึ้น

โรดส์ (Rhodes) ได้ศึกษานิยามของความคิดสร้างสรรค์ และสรุปว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 อย่างซึ่งเรียกว่า 4P ของความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Place) บุคคล (Person) กระบวนการ (Process) และผลิตภัณฑ์ (Product) (มณฑล ศาสนนันท์, 2550)

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Place) เป็นปัจจัยแรกที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัย นี้หมายถึงปัจจัยภายนอกต่างๆ เช่น เทคโนโลยี แนวโน้มของสังคม แฟชั่น เป็นต้น บุคคล (Person) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนย่อย ดังนี้

1. คุณสมบัติส่วนบุคคลเป็นคุณสมบัติภายในแต่ละบุคคลที่มีส่วนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความเปิดเผย ความอยากรู้อยากเห็น ความยืดหยุ่น

2. แรงจูงใจ เป็นแรงผลักดันจากภายใน และจากสภาพแวดล้อมภายนอก

3. องค์ความรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับปัญหา หรืองานวิจัยด้านหนึ่ง

กระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถทำให้เกิดได้โดยมีเทคนิคต่างๆ ช่วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของความคิดสร้างสรรค์ในตัวผลิตภัณฑ์ ผลที่ได้คือความแปลกใหม่ และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ในงานวิศวกรรม อยู่ที่การให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของปัญหาที่ต้องแก้ไข ความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะ จะเน้นที่ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ หรือการดึงดูดสายตาผู้พบเห็น ส่วนความคิดสร้างสรรค์ในงานด้านวิศวกรรมจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางเทคนิค และทางพาณิชย์

ศิลปะเชิงพื้นที่

แนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific Art) เป็นการใช้สภาวะแวดล้อมของพื้นที่นั้น เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์กับงานทางศิลปะบนพื้นที่ผสมผสานกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน กลายเป็น

ส่วนหนึ่งที่สร้างบทบาทส่งเสริมพื้นที่ให้บริเวณจัดแสดงทำให้พื้นที่นั้นเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่าของงานศิลปะมากกว่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ ผลงานศิลปะสามารถเป็นกลไกทางด้านเศรษฐกิจ ช่วยพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ปราง ศิลปกิจ และคณะ, 2565) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แนวคิดศิลปะเชิงพื้นที่ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ผู้ชมสร้างประสบการณ์กับผลงานด้วยตนเองตามประสบการณ์ของแต่ละคน ความสมบูรณ์ของงานศิลปะในพื้นที่สาธารณะ ไม่ได้หวังผลลัพธ์ทางความงามทางสุนทรียศาสตร์ แต่ผลงานศิลปะจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วม สัมผัสรับรู้ และเกิดการปฏิสัมพันธ์ขึ้น ทำให้เกิดองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิด ผู้สร้างสรรค์ ผลงาน ผลงานศิลปะ พื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน ผู้ชม (ผู้อาศัยในชุมชนคือผู้สร้างสรรค์) และวัฒนธรรมของชุมชน

ศิลปะชุมชน

เป็นการนำเอาองค์ความรู้เข้าไปแลกเปลี่ยน สร้างสัมพันธ์กับชุมชนเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเกิดการแลกเปลี่ยน ทางมิติต่างๆ ของการอยู่ร่วมกัน โดยใช้ศิลปะเป็นสะพานเชื่อม สร้างความสมานฉันท์และภารดรภาพให้แก่กัน อีกทั้งเป็นการเปิดมิติทางการเรียนรู้ใหม่ ให้ชุมชนได้ตระหนักถึงการสร้างชุมชนให้ เข้มแข็งด้วยกระบวนการทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเอง และ “กิจกรรมทางศิลปะ” หรือผลงานที่ เกิดจาก “การมีส่วนร่วม (Participation)” จากผู้คน ชาวบ้านทุกคนในบริบทชุมชนนั้นที่ช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ตั้งแต่การช่วยกันระดมความคิด การพูดคุย การสร้างสรรค์และนำเสนอผลงาน โดยผลลัพธ์ที่ได้ไม่ใช่แค่เฉพาะตัวผลงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ของกลุ่ม ผู้คนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป (ถนอม ชาภักดี, 2551) สรุปได้ว่า ศิลปะกับชุมชน หมายถึงการนำศิลปะมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ เป็นศิลปะรูปแบบต่างๆ ในสังคมแต่ละยุคสมัย ตลอดจนการสร้างสรรคงานศิลปะภายใต้การศึกษาของประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมนั้นๆ ของผู้คนในชุมชนที่สะท้อนสังคมแต่ละยุคสมัย เพราะศิลปะนั้นถือได้ว่าเป็นตัวเชื่อมที่ ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างชุมชน กับศิลปิน เป็นตัวกระตุ้นผู้คนในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ศิลปิน หรือผู้สร้างนำมาแสดงไว้ในพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย นอกจากนี้ศิลปะกับชุมชนยังรวมถึงผลงานศิลปะที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ ตั้งแต่ กระบวนการคิด ออกแบบ และการเลือกพื้นที่จัดแสดง จนถึงขั้นวิจารณ์ผลงานศิลปะร่วมกัน (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2552)

การออกแบบท้องถิ่นและสินค้าวัฒนธรรม

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยในอดีต มีความสวยงามและทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่งองค์ความรู้ และภูมิปัญญาไทยที่สั่งสมมาในอดีต (อรัญ วานิชกร, 2557) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การทดลอง การลองผิดลองถูก เป็นการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสิ่งเหนือธรรมชาติ ผ่านกระบวนการ ทางจารีตประเพณี เพื่อสั่งสมเป็นประสบการณ์ เกิดเป็นทักษะและภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่า กล่าวได้คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นงานศิลปกรรม เป็นงานช่าง ล้วนแต่เป็นภูมิรู้ที่มีคุณค่ามีความงดงาม เป็นอย่างยิ่งรูปร่างทรวดทรงผลิตภัณฑ์ งานหัตถกรรมเครื่องใช้ ไม้สอยของไทยในอดีตที่มีรูปร่าง รูปทรงที่โดดเด่น ประกอบสร้างด้วยมือ แก้ปัญหาการใช้วัสดุธรรมชาติให้สอดคล้องอย่างแยบยล

ภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ของประชาชนในสังคมเป็นที่รับรู้และเข้าใจร่วมกัน ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกัน อาทิ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชุมชน แต่โดยรวมแล้วภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ผสมกับความเชียวคมในการหยั่งรู้ อย่างลุ่มลึกบนฐานของความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และองค์ความรู้ที่มีอยู่ ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและความเปลี่ยนแปลง ถือว่าภูมิปัญญาเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์

ศิลปะท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สามารถเชื่อมโยง เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ได้ โดยมีหลายรูปแบบ เช่น ลวดลายท้องถิ่น หัตถกรรม อุตสาหกรรม เครื่องใช้ เครื่องดนตรี การถ่ายทอดอัตลักษณ์ ในลักษณะนี้อาจปรากฏในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ ในภูมิภาคต่างๆ มักมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิประเทศ วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพราะถูกสร้างสรรค์โดยศิลปินหรือผู้คนในท้องถิ่นเอง และมีลักษณะไม่เหมือนกับผลงานศิลปะท้องถิ่นอื่น (ณัฐกรณ์ ธนนันต์ และนพดล ตั้งสกุล, 2563)

แนวคิดการออกแบบท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การกำหนดทิศทางและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยสมาชิกในชุมชนเอง ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ความยั่งยืนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ, 2556) เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงการดูแลทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมี

ส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีระพล ทองมา, 2561 ; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่ การพัฒนาศักยภาพของชุมชน ส่งผลให้ประโยชน์ที่ได้ ย้อนคืนมาสู่ชุมชนและท้องถิ่น ช่วยเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของ ท้องถิ่น ส่งผลให้พื้นที่เศรษฐกิจ สังคม และประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี สิ่งแวดล้อมได้รับการ อนุรักษ์ บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดำรงไว้ ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อันดีงามของชุมชนสืบทอดรุ่นต่อรุ่น และเกิดความยั่งยืนในชุมชน (ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์, 2550)

องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พิศาศิมพ์ จันทร์พรหม และโฆสิต ชัย ประสิทธิ์, 2559) ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) องค์กรชุมชน มีความรู้สึกเป็น เจ้าของและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนมีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะที่หลากหลาย 3) การจัดการ ชุมชนมีระบบและกลไกในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และรองรับปัจจัยที่เอื้อต่อเศรษฐกิจของชุมชน 4) การเรียนรู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้าน กับผู้มาเยือน สามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวมโดย ชุมชนนำวัฒนธรรมและสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องจิตวิญญาณของชุมชน ในการสร้างสัมพันธ์กัน ภายในชุมชนและการสัมพันธ์กับภายนอก การสร้างความเข้มแข็งขององค์กร โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการ ท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บทบาทของการสร้างคุณภาพ ใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนานและความบันเทิง หากได้ เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น จุดเด่นของการท่องเที่ยว โดยชุมชน คือ แต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่น ดั้งเดิม เป็นการท่องเที่ยวที่เห็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง นักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พจนา สวนศรี (2546) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม วิเคราะห์ สถานการณ์ของชุมชนที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน ส่วนแนวคิดของ ชมพูนุท โมราชาติ (2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม บนฐานของต้นทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนชาวบ้านในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการควบคุม ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง และสินธุ์ สโรบล (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเด็นที่สำคัญ คือ การนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นปัจจัย หรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน พร้อมกันนี้ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่การคิดวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจดำเนินกิจกรรม การประเมินผลโครงการและการรับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

การจัดการท่องเที่ยวโดยการจัดตั้งกลุ่มประสานงานของชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ปฏิบัติ รับผิดชอบ และประเมินผล ส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชน ซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบ ทั้งทางตรงและอ้อม การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของท้องถิ่น การสร้างทักษะความมั่นใจในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข้อมูล เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญา บ่งบอกอัตลักษณ์ชุมชนและสื่อสารให้คนภายนอกได้รับรู้ มีการบันทึกข้อมูล ประชาชนท้องถิ่น ครูภูมิปัญญา หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ส่งผลให้ชุมชนรู้สึกห่วงแหนในทุนทรัพยากรของท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าของตนเอง เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน ยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สร้างการตระหนักรู้ให้แก่ผู้มาเยือน เพื่อประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม รวมถึงการสืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชนที่ส่งผลจากการรองรับนักท่องเที่ยวรวมถึงสมาชิกในชุมชนยังได้รับประโยชน์ด้วย

กิจกรรมทางศิลปะในการท่องเที่ยวชุมชน

งานศิลปะถือเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ของมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการทางปัญญา การสั่งสมประสบการณ์ ทั้งที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์จากการอยู่ในวิถีชีวิต การสั่งสมชุมชน เกิดเป็นภูมิปัญญาร่วมสมัย โดยมีศิลปินเป็นผู้ส่งสารถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านั้นเป็นผลงานศิลปะ (อลงกต เพชรศรีสุก, 2551) ปัจจุบันงานศิลปะรวมถึงวัฒนธรรมถูกทำให้เป็นจุดดึงดูดใจที่สำคัญของการท่องเที่ยว ทั้งในรูปแบบของผลงานศิลปกรรมเอง เช่น การจัดแสดงงานศิลปะ ในแง่ศิลปะมีบทบาททางเศรษฐกิจด้วย ศิลปะจะมีบทบาทด้านการท่องเที่ยวและเมื่อนำอยู่ได้ก็ต่อเมื่อเมืองหรือชุมชนนั้น มีพื้นที่ศิลปะ (Art Space) เพื่อเป็นการเชื่อมต่อระหว่างศิลปินกับสังคมภายนอก (พระวินัยธร ศราวุธ ฐานิสสร, 2561) การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ เป็นส่วนสำคัญระหว่างวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยเป็นการเพิ่มสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์เกี่ยวกับชุมชน มรดกชีวิต ศิลปะและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับชุมชนในท้องถิ่น

กิจกรรมศิลปะชุมชนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องศิลปวัฒนธรรม การนำคติความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการสืบทอด และใช้เวลาพัฒนามาเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะงานด้านหัตถศิลป์ ในชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย (ธิดิ พฤกษ์อุดม, 2560) เป็นการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยว โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ไม่เน้นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ

หลักการของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในลำดับแรก สำหรับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วม ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น เพราะเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนา ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการ และความรู้สมัยใหม่เข้ากับความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้ โดยปัจจัยภายในหรือศักยภาพที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจ

สถานการณ์ภายนอก ที่เป็นทั้งโอกาส ผลกระทบและภาวะคุกคาม ในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นแนวทางหรือทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ต่อยอด และเผยแพร่ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ นำไปสู่การสร้างมูลค่าและโอกาสทางเศรษฐกิจ

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ วรพงศ์ ผูกภู และคณะ (2564) ภายใต้การสนับสนุนของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม สามารถสรุปองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ออกเป็น 5 องค์ประกอบดังนี้

1. ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการในการสร้างความตระหนัก เห็นคุณค่า ความรัก ความหวงแหน และภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา รวบรวมข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานประเพณี พิธีกรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่

2. ด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืน หมายถึง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีการออกแบบ การวางแผน การกำหนดมาตรการ และข้อตกลง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบทางลบที่จะส่งผลเสียต่อวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังรวมถึงการบริหารจัดการองค์กรชุมชน เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับบริบททางด้านพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

3. ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีระดับของการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น ร่วมวางแผน

ร่วมบริหารจัดการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารจัดการตามบริบท ด้านพื้นที่เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น

4. ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ผ่านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกระบวนการเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเห็นคุณค่า จากการมีส่วนร่วมในสถานการณ์จริง การปฏิบัติจริง และการถ่ายทอดโดยคนในท้องถิ่น

5. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และการสร้างคุณค่า หมายถึง กระบวนการของการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญให้เกิดกระบวนการในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และการสร้างคุณค่าให้กับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสังคม

แนวคิดการออกแบบอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสร้างอัตลักษณ์ด้วยการออกแบบเชื่อมโยง ถือเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ ทำให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ในทางเดียวกัน สร้างการจดจำ และทำให้การท่องเที่ยวมีบรรยากาศ และเกิดทัศนียภาพที่สวยงามให้กับเมือง โดยหลักการใช้สิ่งที่จังหวัดและผู้คนมีเหมือนกันในหลายด้าน และสิ่งเหล่านั้นเป็นที่จดจำได้ของผู้คนส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ สิ่งที่ชุมชนมีความเหมือนร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ มีความโดดเด่นและแตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น รูปร่างหน้าตา ภาษา นิสัยใจคอ เป็นต้น 2) สัญลักษณ์ ได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น สถานที่ในสภาพธรรมชาติ สิ่งก่อสร้างทั้งเก่าและใหม่ โบราณวัตถุ เป็นต้น 3) วัฒนธรรมประเพณี การสืบสานสิ่งต่างๆ รวมถึงกิจกรรมที่ทำมาต่อเนื่อง เช่น งานประเพณีและงานบุญต่างๆ เป็นต้น และ 4) วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น การทำมาหาเลี้ยงชีพ ก็จะมีแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นต้น อัตลักษณ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในตัวผลิตภัณฑ์หรือสินค้า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าชุมชนที่ต้องหาความแตกต่าง สร้างความน่าสนใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ค้นหาแก่ผู้บริโภคให้ได้ อันจะนำไปต่อยอดสู่การสร้างและสื่อสารแบรนด์ของผลิตภัณฑ์สินค้านั้น ให้เป็นที่สนใจแก่ผู้บริโภคอย่างมั่นคงและยั่งยืน

การถอดอัตลักษณ์ชุมชน (ศรันยา เสี่ยงอารมณ และณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย, 2564) เป็นการทำความเข้าใจคุณค่าหลักของชุมชนจากฐานทุนทรัพย์ที่มีในทุกมิติ รวมทั้งมองหาจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม หรือการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชน โดยใช้กระบวนการร่วมคิด ร่วมสร้างระหว่างนักออกแบบ หน่วยงานอาชีพและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการสะท้อนมุมมอง ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันที่จะนำไปสู่การสร้างเสริมแข็งและผลกระทบเชิงบวก

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) สื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์เป็นตัวแทนความหมายที่ผลิตและแลกเปลี่ยนผ่านการใช้ภาษาในลักษณะรูปแบบต่างๆ เช่น เสียง ภาษาเขียน ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว จังหวะดนตรี และสิ่งของ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญลักษณ์วิทยา (Semiology) หรือ สัญลักษณ์ศาสตร์ (Semiotics) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เพิ่งได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ได้รับความนิยมในการใช้อธิบายการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) โดยจัดแบ่งประเภทของสัญลักษณ์ (Sign) ออกเป็น 3 แบบ คือ 1) ไอคอน (Icon) การถอดรหัสความหมายถึงตัววัตถุ ซึ่งจะมีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับวัตถุมากที่สุด เช่น ภาพถ่าย รูปปั้น รูปวาด 2) อินเด็กซ์ (Index) การถอดรหัสจะต้องอาศัยเหตุผลเชื่อมโยงเพื่อหาความสัมพันธ์กับวัตถุจริง เช่น ควันไฟ เชื่อมโยงกับไฟ รอยเท้าสัตว์กับสัตว์ และ 3) ซิมโบล (Symbol) การถอดรหัสที่ไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงอันใดระหว่างวัตถุ แต่เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ใช้สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น เช่น ตัวอักษร โลโก้

ระบบสัญลักษณ์ (Symbolic Systems) กับความหมาย (Meaning) ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหรือการผลิต การบริโภค การควบคุมจัดการ การสร้างภาพตัวแทนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของ ผู้คน สัญลักษณ์ หมายถึง เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ ที่เชื่อมโยงระหว่างความหมายกับเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์นั้น และความเชื่อมโยงนี้เป็นสิ่งสร้างทางสังคมวัฒนธรรมมากกว่าเป็นการเชื่อมโยงตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ไฟจราจรสีแดง หมายถึง หยุด นอกจากนั้นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายยังหมายถึงการเป็นภาพตัวแทนแบบอ้อม (Direct Representation) ของความหมายที่แฝงอยู่ ตัวอย่างเช่น สัญลักษณ์ต่างๆ ของศาสนาและลัทธิความเชื่อที่บ่งบอกความหมายที่เป็นเนื้อหาสาระที่ศาสนา หรือความเชื่อนั้นต้องการสื่อสาร อนึ่งสัญลักษณ์ถูกส่งออกมาในหลายรูปแบบ เช่น เป็นเครื่องหมาย รูปปั้น รูปเขียน (เห็นได้ด้วยตา) ภาษา ดนตรี (เสียง) และกิริยาท่าทาง (Body Language)

การออกแบบ หมายถึง การวางแผน รวบรวม หรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็นสองมิติ และสามมิติ เข้ากับอย่างมีหลักเกณฑ์ทาง ด้านความงามประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและสร้างคุณค่านิยมทางความงาม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของงานออกแบบ การถ่ายทอดความคิดและมโนทัศน์เพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ให้ปรากฏเป็นที่จดจำและแตกต่าง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแก่นหรือเนื้อหาขององค์กร ผลิตภัณฑ์ และบริการ โดยองค์ประกอบทางกราฟิก และพาพจน์ หนูนภักดี (2553) ยังได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสาธารณชน ผ่านทางผลิตภัณฑ์ นโยบาย การโฆษณา เครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่คอยย้ำเตือนให้ระลึกถึงเอกลักษณ์เฉพาะขององค์กรหรือชุมชนท้องถิ่น

การออกแบบอัตลักษณ์ที่ตอบสนองการค้าขาย มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ในยุคกรีกและโรมันโบราณ มนุษย์ทำตราแบบตอกประทับเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายการค้า มีการใช้เครื่องหมายเพื่อระบุตัวตนของผลิตภัณฑ์ โดยมีการค้นพบสัญลักษณ์ ป้ายร้านค้า ซึ่งปรากฏเครื่องหมายการค้าบนป้าย ต่อมาในยุโรป ยุคกลาง ได้มีการพัฒนาการออกแบบสัญลักษณ์ภาพโดยถูกใช้เป็นตราประจำตระกูล และจากนั้นได้พัฒนาเข้าสู่ยุคของการสร้างแบรนด์ การออกแบบอัตลักษณ์เกิดโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ตัวในตัวสินค้าหรือบริการที่ให้แก่ผู้ซื้อ (สุมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547) งานออกแบบกราฟิกเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการออกแบบอัตลักษณ์ด้วยการนำองค์ประกอบกราฟิกมาใช้ในการสร้างสัญลักษณ์และการออกแบบอัตลักษณ์

การออกแบบอัตลักษณ์นอกจากจะมีบทบาทต่อวงการธุรกิจแล้ว ยังมีคุณค่าทางด้านความงาม และส่งผลต่อทัศนคติที่ดีงามของบุคคล ดังที่ ทองเจือ เขียดทอง (2548) อธิบายไว้สรุปได้ ดังนี้

- 1) ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในงานออกแบบสามารถบ่งบอกถึงแบบอย่างของสัญลักษณ์ของแต่ละประเทศได้
- 2) สัญลักษณ์มีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาสากล
- 3) ความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ การออกแบบเครื่องหมายการค้านั้นมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่การจ้างออกแบบไปสู่การเผยแพร่ที่จะช่วยพัฒนากิจการต่างๆ ได้
- 4) ความสำคัญต่อสังคม การออกแบบก่อให้เกิดคุณค่าทางความงาม เกิดความน่าเชื่อถือ ยกระดับสุนทรียะของสังคมได้อีกวิธีหนึ่ง
- 5) ความสำคัญต่อประชาชนในฐานะผู้บริโภค ทำให้สะดวก รวดเร็ว เข้าใจได้ง่าย
- 6) ความสำคัญต่อการบริหารและการปกครอง
- 7) ความสำคัญทางศิลปะ ผลงานเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ต้องเพียรพยายามเสาะหาข้อมูล ใช้ความคิด ความสามารถทางศิลปะสร้างสรรค์ออกมาจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม จึงได้ผลงานที่มีคุณค่า

ภาพลักษณ์ (Image) หมายถึง ภาพที่คนรู้สึกนึกคิด หรือวาดขึ้นในใจ จะเป็นภาพของอะไรก็ได้ ทั้งที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิต เช่น ภาพของคน หน่วยงาน องค์กร สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ภาพลักษณ์ที่เกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมบวกกับความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในจิตใจ หรือเป็นภาพในใจที่บุคคลรับรู้ต่อบุคคล วัตถุ สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ซึ่งคำว่า ภาพลักษณ์ในด้านวิชาการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ (Mental Picture) ของคนเรา อาจเป็นภาพที่มีต่อสิ่งมีชีวิต หรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ ภาพเหล่านั้นอาจเป็นภาพที่สิ่งเหล่านั้นสร้างขึ้นกับจิตใจของเรา หรือเป็นภาพที่เรานึกสร้างเองจากความนึกคิด หรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น หรือ

ลักษณะโดยรวมของบุคคล หรือองค์กรที่ปรากฏแก่สาธารณะหรือ ทางสาธารณะเห็นเป็นเช่นนั้น นอกจากนั้น ยังมีนักวิชาการต่างให้ ความหมายไว้ดังนี้ เสรี วงษ์มณฑา (2541) ให้ทัศนะว่าภาพลักษณ์เป็นข้อเท็จจริง บวกกับการประเมินส่วนตัว ภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการรับรู้ ที่มนุษย์เอาความรู้สึกร่วมตัวเข้าไปปะปนกับข้อเท็จจริงด้วย ภาพลักษณ์จึงอาจแตกต่างจากสภาพความจริงก็ได้ ภาพลักษณ์จึงกลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ยากที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดที่กล่าวถึงองค์กรที่ต้องการจะสร้างภาพลักษณ์ว่า ต้องใช้ความอดทนอย่างสูง เพราะภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ติดแน่น เมื่อเกิดภาพลักษณ์อย่างหนึ่งแล้ว ก็จะรับรู้ถึงความต่อเนื่องของภาพลักษณ์นั้น การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องยาก พจน์ ใจชาญสุขกิจ (2549) ให้ความหมายว่า ภาพลักษณ์เป็นเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่างๆ หลอมรวมจากการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์ โดยอาศัยประสบการณ์ การค้นคว้าหาความรู้ จนทำให้เกิดความเชื่อ เกิดการรับรู้และเข้าใจ ประกอบกันขึ้นเป็นภาพลักษณ์และแสดงออกในรูปของพฤติกรรม จึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรงผ่านการตีความหมาย การเลือกสรรและการให้ความหมาย โดยแต่ละบุคคลไม่สามารถที่จะรับรู้และทำความเข้าใจกับทุกสิ่งได้ครบถ้วนเสมอไป

จากการได้ศึกษาความหมายของภาพลักษณ์ สรุปว่าภาพลักษณ์ เป็นกระบวนการทางความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและความประทับใจ ที่เกิดจากการรวมความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกันทำให้เกิดการรับรู้และมีสิ่งที่ปรากฏขึ้นในใจสิ่งนั้นจะเชื่อมโยงอยู่ภายในใจสร้างการจดจำ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลที่ลบล้างไปได้ยาก (รุ่งรัตน์ ชัยสำเรือง, 2550) ได้กล่าวถึง การประเมินภาพลักษณ์เพื่อส่งเสริม การตลาดว่าเป็นที่ถกเถียงกันทั้งในวงวิชาการและในทางปฏิบัติอยู่เสมอว่าจะทำการประเมินภาพลักษณ์อย่างไรให้เกิดความแม่นยำ เทียบตรง และเชื่อถือได้สูงสุด รวมไปถึงการประเมินว่า ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นในสายตาของกลุ่มเป้าหมายนั้นสอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้แต่เดิมหรือไม่สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการประเมินที่ชัดเจนและเหมาะสม ดังนั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ดัชนีชี้วัด และเกณฑ์วัดระดับของการประเมินให้ชัดเจนจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ กลุ่มเป้าหมายของการประเมินนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของการประเมินในแต่ละครั้งโดยสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1) กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น กลุ่มประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเดียวกับหน่วยงานหรือองค์กรที่ตั้งอยู่ 2) กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มประชาชนที่นอกเหนือจากข้อข้างต้นแต่มีความสัมพันธ์กับหน่วยงาน หรือองค์กรในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันและองค์กรจะนิ่งเฉย และไม่ให้ความสำคัญไม่ได้ ลักษณะของภาพลักษณ์คือองค์ประกอบระหว่างข้อเท็จจริงกับการประเมินส่วนตัวของคุณคน จนกลายเป็นความจริงแห่งการรับรู้ และส่งผลกระทบต่ออย่างต่อเนื่อง (Snow Ball Effect) เสรี วงษ์มณฑา (2542) ขยายความว่า เป็นการส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ดีก็จะดียิ่งขึ้น สิ่งที่ไม่ดีก็จะยิ่งไม่ดีขึ้น ตามหลักของการรับรู้ (Perception) ที่มนุษย์จะรับรู้ตามกระบวนการของการเลือกสรร (Selectivity) ลักษณะของภาพลักษณ์ที่ Daniel J. Boorstin 1973 อ้างใน เสรี วงษ์มณฑา (2542) กล่าวไว้ คือ

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกจำลองขึ้นมา (An Image is Synthetic) คือมีการวางแผนสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์ บางอย่างโดยเฉพาะ และต้องการให้เกิดความประทับใจอย่างแน่นอน

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ (An Image is Believable) ผู้สร้างภาพลักษณ์มักมีเจตนาที่มุ่งจะทำเพื่อพัฒนาบุคคลหรือองค์กร ดังนั้น ความน่าเชื่อถือคือหัวใจหลักของการสร้างภาพลักษณ์ การสร้างภาพลักษณ์จะไม่มีประโยชน์อะไร ถ้าปราศจากความน่าเชื่อถือ

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่นิ่ง และรับรู้ได้ (An Image is Passive) ผู้สร้างภาพลักษณ์จะเป็นผู้วาง หรือเป็นสิ่งที่สมมติขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งนั้นให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากกว่าที่จะให้ดูขัดแย้ง หรือเกิดความไม่เข้ากัน

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (An Image is Vivid and Concrete) เพื่อส่งผลทางด้านอารมณ์ ความสนใจ และความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เป็นความพยายามสร้าง การรับรู้จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ภาพลักษณ์ต้องเป็นสิ่งที่ง่ายในการเข้าใจ (An Image is Simplified) ทั้งนี้เพื่อความต้องชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และจดจำ ต้องมีความแตกต่างอันโดดเด่น และสื่อความหมายได้ครบถ้วนตามความต้องการ

องค์ประกอบของภาพลักษณ์มีข้อจำกัด เพราะบุคคลไม่สามารถรับรู้และเข้าใจกับทุกสิ่งได้เสมอไป จึงได้แต่เพียงภาพที่ต้องนำมาตีความด้วยตนเอง โดยอาศัยค่านิยมความเชื่อ ทศนคติเดิมมาตีความสิ่งต่างๆ เหล่านั้น วิทวัส ชัยปาณี (2546) ที่กล่าวไว้ว่า แบรินด์เป็นความรู้สึกโดยรวมที่อยู่ในจิตใจของลูกค้า การรวมเอาความรู้สึกทางด้านอารมณ์ที่มีต่อสินค้า มีต่อแพคเกจจิ้ง มีต่อชื่อ มีต่อราคา มีต่อประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแบรินด์สามารถดูได้จากความรู้สึกของลูกค้านั่นเอง

ภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายเชิงอัตวิสัย (Subjective Representation) ของสิ่งต่างๆ ที่รับรู้มา เป็นการตีความหมาย (Interpreted Sensation) หรือสิ่งประทับใจ ภาพที่ปรากฏ (Appearance) จะเป็นตัวแทนของการรับรู้ (Perception) ที่ผ่านกระบวนการ รับรู้ที่เลือกสรรและ

ก่อให้เกิดการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ เรียกว่า กระบวนการของภาพลักษณ์ (Process of Imagery) ทั้งนี้องค์ประกอบของภาพลักษณ์ มี 4 ส่วนด้วยกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนนี้ จะมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ไม่สามารถจะแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาด .

1) องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (Perceptual Component) อาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดต่างๆ ที่บุคคลสังเกตได้โดยตรง อันนำไปสู่การรับรู้ หรือมีสิ่งที่ถูกรับรู้

2) องค์ประกอบเชิงการเรียนรู้ (Cognitive Component) คือ ภาพลักษณ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับ ประเภท คุณสมบัติหรือความแตกต่างของสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

3) องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (Affective Component) คือภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสื่อต่างๆ อาจเป็นความรู้สึกที่มีได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

4) องค์ประกอบเชิงการกระทำ (Conative Component) คือลักษณะที่เกี่ยวกับความมุ่งหมาย หรือเจตนาที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติ ตอบโต้ต่อสิ่งเร้า อันเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงการเรียนรู้และองค์ประกอบเชิงความรู้สึก

ออกแบบอัตลักษณ์องค์กร

การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร คือ การสร้างสรรค์ตัวตนที่จะสื่อสารออกไปให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจ ผ่านทางภาพ (visual identity) ผ่านทางพฤติกรรม (behavioral identity) และทางการพูด (verbal identity) เช่น สโลแกน หรือจึงเกิดต่างๆ ทั้งนี้ยังต้องอาศัยองค์ประกอบในการสื่อสาร เช่น การใช้โลโก้ การใช้ตัวอักษร การใช้ภาพ การใช้สี การใช้ลวดลาย รวมทั้งสื่อรูปแบบการพิมพ์ประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย บรรจุภัณฑ์ แคตตาล็อก ป้ายโฆษณา ชุดยูนิฟอร์ม แผ่นพับ นิตยสาร หรือสื่อออนไลน์ ในระบบอื่น สำหรับการสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นกราฟิกที่ตีนั้นควรคำนึงถึงการนำไปใช้งานสามารถปรับเปลี่ยนลงบนสื่อต่างๆ ได้ง่ายและคงแนวคิดขององค์กรไว้ได้

ในการออกแบบอัตลักษณ์นั้น นักออกแบบเป็นผู้เชื่อมโยงพื้นฐานของการออกแบบและข้อมูล จำต้องเป็นผู้รับข้อมูลมาวิเคราะห์ จับประเด็น เชื่อมโยง สร้างงานออกแบบที่มีชั้นเชิงตอบโจทย์ในหลากหลายด้าน นักออกแบบจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านการวิจัย ทักษะการพัฒนาแนวความคิด และทักษะการจัดวางองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ มีพื้นฐานของนักสังเกต ให้ความสนใจในเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว ตระหนักและตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปรอบตัว

กระบวนการในการออกแบบอัตลักษณ์นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) **ขั้นศึกษาค้นคว้าข้อมูล** เป็นขั้นตอนที่นักออกแบบควรศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานขององค์กร ซึ่งอาจทำได้โดยการเข้าไปสังเกต การสัมภาษณ์พูดคุย การวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลขององค์กรทั้งทางกายภาพและการดำเนินการสร้างระบบอัตลักษณ์เดิม ข้อมูลของลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายขององค์กร ข้อมูลจุดเด่นและจุดด้อยของคู่แข่งทางธุรกิจที่คล้ายคลึงกัน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ กำหนดทิศทางการสื่อสาร อัตลักษณ์ และกำหนดขอบเขตของงานออกแบบต่างๆ

2) **ขั้นพัฒนางานออกแบบ** เป็นขั้นตอนที่นักออกแบบจะต้องนำเอาข้อมูลจากการค้นคว้าข้างต้น มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ (Design Brief) จากนั้นจะเป็นการระดมความคิดสร้างสรรค์และความรู้ทางการตลาดมาใช้ในการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ และนำไปสู่การออกแบบผลงานจริงต่อไป

3) **ขั้นการใช้งานและการประเมินผล** เป็นขั้นตอนของการทดลองใช้งานจริง ซึ่งในบางองค์กร ซึ่งมี ฝ่ายออกแบบจะทำหน้าที่ดูแลระบบอัตลักษณ์ใหม่และดำเนินการให้เป็นไปตามคู่มือมาตรฐานระบบอัตลักษณ์กำหนดไว้ แต่ในบางองค์กรนักออกแบบอาจเป็นผู้ดำเนินการในเบื้องต้นหรืออาจทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจการใช้การระบบอัตลักษณ์ให้กับบุคลากรในองค์กร เพื่อให้ระบบอัตลักษณ์ทำหน้าที่จนประสบความสำเร็จ

แนวคิดออกแบบบริการ

กระบวนการออกแบบการบริการ (Service Design) สามารถนิยาม ได้ดังนี้ “Designed offerings to provide experiences that happen over time and across different touch points” หรือ “ข้อเสนอที่ออกแบบมาเพื่อมอบประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยการออกแบบบริการมีพื้นฐานมาจากแนวคิดในการออกแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ (interactive design) ไม่ว่าจะ เป็นในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งหน้าแบบคนต่อคน หรือเป็นการเชื่อมต่อผ่านตัวประสานที่เรียกว่า อินเตอร์เฟซ (interface) ระหว่างคนกับเทคโนโลยี พื้นฐานของบริการ คือ ข้อเสนอหรือข้อตกลง ที่เป็นที่รับรู้บางอย่างถึงสิ่งทีประสบการณ์หนึ่งจะสามารถเป็นไปได้ การออกแบบเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง อย่างไรก็ตามนักออกแบบมักถูกท้าทายด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้นมีความเป็นไปได้อื่นๆ ที่เกิดขึ้นโดยรอบ ซึ่งมีผลต่อประสบการณ์ที่ได้ออกแบบไว้ ขณะที่ออกแบบประสบการณ์จำเป็นต้องเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นและบริบทโดยรอบแบบองค์รวม กล่าวได้ว่า นักออกแบบบริการมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึง "ภาพรวมของประสบการณ์ทั้งหมด" (Whole Experience) ด้วยเหตุนี้การขยายมุมมองในการออกแบบบริการไปสู่แนวคิดเรื่อง "จุดสัมผัสบริการ”

(Touchpoints) หรือช่องทางต่างๆ ที่ผู้บริโภคจะสามารถเข้าถึงบริการ จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับจุดที่ผู้บริโภคเข้ารับบริการเพียงจุดเดียวเท่านั้น

กระบวนการออกแบบการบริการ (Service Design Process) สามารถทำได้ด้วยวิธีการอันหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะของโครงการและทีมออกแบบ โดยกระบวนการคิดในการทำงานออกแบบการบริการพัฒนาต่อยอดมาจากโมเดลเพชรคู่ (Double Diamond Model) (พัฒนาขึ้นโดย The British Design Council ในปี 2005, อ้างใน คู่มือการออกแบบบริการ, ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (2557) ซึ่งเป็นไดอะแกรมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการอธิบายถึงทัศนคติและขั้นตอนการทำงานที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และกระบวนการออกแบบ (Design Process) เข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1) การสำรวจและเก็บข้อมูล (Exploration) ในขั้นตอนแรกของการ ออกแบบบริการต้องทำการศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถระบุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า ช่องว่างในตลาดหรือโอกาสใหม่ๆ เพื่อใช้ในการออกแบบบริการเพื่อเติมเต็มความต้องการเหล่านั้น โดยในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา (Understand the Challenge) เก็บข้อมูลเชิงลึก (Gather Insights) และการสังเคราะห์ข้อมูล (Synthesis)

2) การสร้างแนวคิดงานบริการ (Creation) เมื่อได้ผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการและข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 แล้วจะนำผลวิจัยดังกล่าวมาออกแบบแนวคิดงานบริการ โดยสิ่งสำคัญคือการทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งหมดมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบ (Co-creation) เพื่อให้ได้มุมมองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการบริการ และนำมาสร้างประสบการณ์ที่ผู้บริโภคจะเชื่อมต่อกับงานบริการได้ในทุกจุดสัมผัสบริการ (Touchpoint) ไม่ว่าจะเป็นก่อนการใช้บริการ ระหว่างใช้บริการ หรือหลังการใช้บริการ การสร้างแนวคิดงานบริการประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ การค้นหาแนวคิด (Idea Development) การสร้างสรรค์ร่วมกัน (Co-Creation) และการสรุปแนวคิดหลัก (Conceptualisation)

3) การนำแนวคิดไปทดสอบและปฏิบัติจริง (Reflection & Implementation) เมื่อได้แนวคิดงานบริการแล้วนำแนวคิดดังกล่าว มาทดสอบว่าสามารถใช้ได้จริงหรือไม่ อาจทดสอบเข้าไปมาจนได้แนวคิดที่เหมาะสมที่สุดกับวัตถุประสงค์หรือปัญหาที่ระบุไว้ตอนต้น อาจมีการพัฒนาสร้างแบบจำลอง (Prototype) เพื่อศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ รวมถึงข้อบกพร่อง พร้อมทั้งทดสอบการทำงานจริงของระบบบริการที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด

กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาช่วยในการเรียบเรียงความคิดในการทำงาน เพื่อหาความเป็นไปได้ของวิธีการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้อย่างหลากหลายและมีระบบยิ่งขึ้นกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ในปัจจุบันมีอยู่หลายรูปแบบ โดย

อาจมีรายละเอียด ขั้นตอน หรือชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรม สภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ของการทำงาน อย่างไรก็ตามกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดนั้น มักจะมีหัวใจพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน คือจะเป็นการแบ่งกระบวนการคิด ออกมาเป็นสองส่วนหลักๆระหว่างขั้นตอนการคิดเพื่อสร้างทางเลือกของความเป็นไปได้ให้มากที่สุดในการแก้ปัญหา สร้างสรรค์ (Divergent Thinking) และขั้นตอนการคิดเพื่อวิเคราะห์สรุปแนวคิดในการแก้ปัญหาจากความเป็นไปได้ต่างๆ (Convergent Thinking)

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ โดยขณะนี้ในหลายประเทศทั่วโลก ได้ผลักดันอำนาจโน้มน้าว (Soft Power) และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่สนับสนุนเรื่องนี้อย่างเต็มที่ รัฐบาลประกาศนโยบายสนับสนุนอำนาจโน้มน้าว (Soft Power) และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่มาจากองค์ความรู้ต่างๆ ทรัพย์สินทางปัญญา และการวิจัยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ หรือคุณค่าทางสังคมอย่างได้ผลโดยจะมุ่งเน้นการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ามาใช้ ในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม โดยกำหนดนโยบายมุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม (5F) ที่เป็นอำนาจโน้มน้าว (Soft Power) (พิชชา กานต์ ช่วงชัย, 2565) ของไทยให้กลายเป็นสินค้าทางส่งออกทางวัฒนธรรมสำคัญ ของไทย ได้แก่ 1) อาหาร (Food) 2) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) 3) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) 4) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และ 5) เทศกาลประเพณีไทย (Festival) เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวคิดอำนาจโน้มน้าว (Soft Power) และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ล้วนแล้วแต่มีการใช้วัฒนธรรมมาเป็นทรัพยากรด้วยกันทั้งสิ้น เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรม (กรุงเทพธุรกิจ, 6 มิถุนายน 2565) ที่มุ่งใช้มิติวัฒนธรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย และการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยใน 15 สาขา ได้แก่ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การ

ออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หลักการออกแบบวีดิทัศน์

วีดิทัศน์ (Video) คือ มัลติมีเดียที่สามารถแสดงภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงบรรยาย โดยการนำเสนอภาพที่บันทึกจากกล้องวีดิทัศน์นั้น มีการเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นธรรมชาติ วีดิทัศน์ในปัจจุบันเป็นสื่อ อีกชนิดหนึ่งซึ่งถูกนำมาใช้ในหลายรูปแบบ เช่น วีดิทัศน์เพื่อการสื่อสาร วีดิทัศน์เพื่อการศึกษา วีดิทัศน์เพื่อการบันเทิง ปัจจุบันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชีวิตประจำวัน ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของคน นอกจากให้ความรู้ ให้ความบันเทิง ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ใช้งาน เช่น นำเสนอสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยภาพทำหน้าที่หลักในการนำเสนอและใช้เสียงเข้ามาช่วยเสริมในส่วนของภาพ เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น วีดิทัศน์เป็นสื่อในลักษณะที่นำเสนอเป็นภาพเคลื่อนไหว และสร้างความต่อเนื่องของการกระทำของวัตถุจากเรื่องราวต่างๆ สร้างความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ชม เป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย มีความรวดเร็ว (มันส์ สายแก้ว, 2562) วีดิทัศน์รูปแบบพูดคนเดียว (Monologue Program Format) เป็นรายการที่ผู้ปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน ส่วนมากจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มาบรรยายควรเป็นผู้ที่มีความสามารถ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่จะพูดเพื่อให้ผู้ชมสนใจ โดยลักษณะเฉพาะของวีดิทัศน์ 1) เป็นสื่อที่สามารถเห็นได้ทั้งภาพ และฟังเสียง 2) มีความคงที่ของเนื้อหา 3) เสนอเป็นภาพเคลื่อนไหวที่แสดงความต่อเนื่องของการกระทำ 4) ใช้ได้ทั้งผู้ชมทั้งที่เป็นกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ 5) เสนอได้ทั้งภาพจริงและกราฟิกต่างๆ 6) สามารถเก็บเป็นข้อมูล และนำมาเผยแพร่ได้หลายครั้ง วีดิทัศน์ (Video) จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับใช้เพื่อการเรียนการสอน เพราะเป็นสื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนหรือผู้ชมได้เห็นภาพ ซึ่งอาจเป็นภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว และทำให้ได้ยินเสียงที่สอดคล้องกับภาพนั้น สามารถเลือกดูภาพซ้ำ หรือหยุดดูเฉพาะภาพ เปิดดูซ้ำได้และเลือกความเร็วหรือตอนได้ตามต้องการ (เป็รื่อง กุมุท, 2515)

การสร้างสรรคสื่อปฏิสัมพันธ์ คือ สื่อที่นำองค์ประกอบของสื่อชนิดต่างๆ มาผสมผสานให้เข้ากันอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวอักษร (Text) ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) และวีดิทัศน์ (Video) โดยสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการเพื่อส่งต่อสู่ผู้ใช้ และสื่อความหมายอย่างมีปฏิสัมพันธ์กัน คือสื่อที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยาการตอบสนอง (Input) ต่อสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ (Output)

การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ จำต้องง่ายต่อการเรียนรู้ สื่อปฏิสัมพันธ์ที่ดีควรสร้างการรับรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจเรียนรู้ และใช้งานสิ่งที่เราออกแบบได้ หรือให้สามารถเข้าใจโดยสัญชาตญาณ หรือหยั่งรู้ได้ด้วยตนเอง ต้องทำให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ และเรียนรู้จนถึงสามารถใช้งานได้โดยง่าย มีประสิทธิภาพ (Efficiency of Use) การใช้งานจะต้องไม่ซับซ้อน ชัดเจน และเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และกระบวนการใช้งานผลงานออกแบบให้สั้นลงเข้าถึงวัตถุประสงค์เร็วขึ้น การจดจำง่าย (Memorability) การออกแบบให้สามารถจดจำขั้นตอนการใช้งาน หรือกระบวนการได้ดี จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงวัตถุประสงค์ได้ง่ายและเกิดการใช้ซ้ำ ให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด (Minimize Errors) การออกแบบที่ดีควรมีการทดลองใช้ผลงานก่อนส่งต่อไปแก่ผู้ใช้ ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อจำกัดเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดจากการใช้งาน ซึ่งจะเกิดความเข้าใจผิด สับสนต่อการใช้งานของผู้ใช้ นักออกแบบควรลดความซับซ้อนจะช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงระบบและรับรู้วัตถุประสงค์ได้โดยเร็ว และต้องตอบสนองความพึงพอใจ (Satisfy User) การออกแบบผลงานให้มีคุณภาพทั้งเชิงการสื่อสาร ภาพลักษณ์ การรับรู้เข้าใจต่อวัตถุประสงค์ ความสวยงามและมีเอกลักษณ์ จะช่วยก่อให้เกิดความพึงพอใจจากการใช้งาน รวมถึงการง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลและสิ่งเร้าต่างๆ ล้วนมีผลต่อความพึงพอใจต่อผู้ใช้

สรุปทฤษฎีและแนวคิดย่านสร้างสรรค์

ในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางสังคมและวัฒนธรรม จำต้องใช้ทฤษฎีทางการออกแบบหลายประการที่สำคัญ ดังนี้ ศึกษารวบรวมความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่บนพื้นฐานสภาพแวดล้อมของพื้นที่เป้าหมาย จำต้องมีการผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ดำเนินการปฏิบัติในพื้นที่ โดยทำการค้นหาอัตลักษณ์และนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชน ผสานกับแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์นี้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดเกิดการเรียนรู้รับรู้ มีประสบการณ์ที่เกิดจากการลงมือทำกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน สร้างประสบการณ์กับงานศิลปะที่ผสมผสานอัตลักษณ์ชุมชน เป็นการนำองค์ความรู้เข้าไปแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รวมถึงควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ใช้ภูมิปัญญาของชุมชน ให้มีผลทางเศรษฐกิจชุมชนได้ ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดเป้าหมายในระยะยาวเกี่ยวกับการนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของชุมชนให้เป็นที่จดจำได้ และการรักษาวัฒนธรรมให้สืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทิษฐ์ สมคิด (2561) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากพระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษาตลอดชีวิต ด้านศิลปวัฒนธรรม และผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาความ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาชุมชนสร้างสรรค์ของประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์บ้านบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์บ้านบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ชุมชนสร้างสรรค์ของประเทศไทยมีวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเองทำให้เกิดความหวงแหนภูมิเ้าที่จะรักษาอนุรักษ์ฟื้นฟูพัฒนาและต่อยอด มีการพัฒนาเน้นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เข้ากับองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำนึงถึงทางสายกลาง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน ไม่แสวงหาผลกำไรจนเกินระดับความยั่งยืน เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน เศรษฐกิจในระดับชุมชนมีลักษณะเป็นองค์รวม มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

2. กระบวนการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์บ้านบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีพบว่า

- 1) การส่งเสริมการเรียนรู้ มีการลงพื้นที่เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน
- 2) การเสริมสร้างจิตอาสา มีการเคารพความคิดเห็นของกันและกัน มีจิตอาสา ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามร่วมกัน
- 3) การพัฒนาความร่วมมือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สร้างกรอบพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึก ให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน
- 4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านพื้นที่สีเขียว มีการจัดสรรแบ่งปันประโยชน์อย่างเท่าเทียม และมีการปลูกจิตสำนึกให้หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ
- 5) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนเพื่อลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ ของชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์บ้านบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า

- 1) ใช้หลักสารณียธรรม มีการบูรณาการหลักธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นไปเพื่อ

สงเคราะห์และความพร้อมเพรียงกัน 2) การเรียนรู้ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ และความเข้าใจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการสร้างกลุ่มการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง 3) เทคโนโลยีมีการประสานการทำงานกับพหุภาคี โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยเหลือในการผลิตและการตลาด 4) เศรษฐกิจ มีการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุขของประชาชน มากกว่าการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ 5) การมีส่วนร่วม เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมความคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน และ 6) จิตอาสา มีการตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในระบบ คุณธรรม จริยธรรม และการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย รู้ถึงขอบเขตสิทธิ เสรีภาพ และมีการปลูกฝังเยาวชนให้มีความพอเพียง มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตอาสา

พิศาทิมพ์ จันทร์พรหม และโมเชิต ชัยประสิทธิ์ (2559) ทำการศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน ของอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาที่สะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน พัฒนาค้นคว้าความหมาย และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการศึกษา โดยใช้แบบประเมินชุมชนท่องเที่ยวตามมาตรฐานด้านที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทาง วัฒนธรรม แบบประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติการนำชมของนักสื่อความหมายด้านภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมชุมชน และแบบประเมินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนเป็นเครื่องมือ ผลว่า มีการคัดเลือกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของกลุ่มชุมชนให้อยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยว และมีการเพิ่มสภาพความรู้ ทักษะ และทัศนคติการนำชม เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยว และเกิดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวจากฐานการเรียนรู้เดิม ดังนี้ วิธีการทำนา วิธีการทำไร่ วิธีการใช้ชีวิตในป่า ซึ่งได้พัฒนามาจากฐานเรียนรู้เดินป่า ประเพณีกินเจและวิธีการทอผ้าใยกล้วย ซึ่งได้พัฒนามาจากฐานเรียนรู้วิถีชีวิตบ้านม้งและฐานเรียนรู้วิธีการทอผ้าใยกล้วย และวิธีการทำไร่และแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งได้พัฒนามาจากฐานเรียนรู้จุดชมอาทิตย์ขึ้น

ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง และศุภรัก สุวรรณวัจน์ (2561) ทำการศึกษาการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชน กาดก่องดำโดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ต่อการรับรู้ทุนวัฒนธรรมชุมชนกาดก่องดำ จังหวัด

ลำปาง โดยเป็นการวิจัยและพัฒนาที่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์สัญญาณที่ปรากฏในทุนวัฒนธรรมเชิงสถาปัตยกรรมของชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง และนำข้อค้นพบที่ได้มาทำการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองต๋า และนำผลงานออกแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของผลงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง กับคู่มือการใช้ออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สัญญาณที่ปรากฏในทุนวัฒนธรรมเชิงสถาปัตยกรรมของชุมชนภาคองต๋า ของจังหวัดลำปาง 2) เพื่อออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชน โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ต่อการรับรู้ทุนวัฒนธรรมชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง 3) เพื่อประเมินการรับรู้ผลการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองต๋าโดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ต่อการรับรู้ทุนวัฒนธรรมชุมชน โดยได้ผลการประเมินความสอดคล้องของเครื่องหมายในภาพรวมอยู่ในระดับใช้ได้ (.66) และความสอดคล้องของคู่มือการใช้อัตลักษณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับใช้ได้ (.66) หลังจากนั้นนำผลงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองต๋า มาประเมินการรับรู้ โดยกำหนดกลุ่มประชากรเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวในจังหวัดลำปาง โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร 2,000 คนต่อสัปดาห์ และจำนวน 95 คน และใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

จากการวิจัยพบว่าทุนวัฒนธรรมชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง ได้แสดงให้เห็นถึง นิภาพหรือคุณลักษณะที่ติดตัวมาของ 2 ชาติพันธุ์ใหญ่ที่มีอิทธิพลมาก คือ ชาวยุโรปกับชาวจีน คุณลักษณะนี้ปรากฏในทุนวัฒนธรรมขึ้นเป็นรูปเป็นร่าง ซึ่งในบริบทนี้คือ งานสถาปัตยกรรม ได้แก่ ถนน สะพาน บ้าน ลวดลาย ป้ายบอกทาง โดยถือเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ เพื่อใช้ในการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรของชุมชนภาคองต๋า จังหวัดลำปาง จากทุนวัฒนธรรมดังกล่าว จึงได้สัญญาณจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ สัญญาณเชิงคล้ายหรือเหมือน สัญญาณเชิงสาเหตุ ผลลัพธ์ และสัญญาณเชิงข้อตกลงร่วม ได้ผลงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กร ชุมชนภาคองต๋า ประกอบด้วย เครื่องหมาย ตัวอักษร สีอัตลักษณ์ และชุดคู่มือการใช้อัตลักษณ์องค์กร ประกอบด้วย นามบัตร ป้ายสมาชิก เครื่องแบบ ป้ายธงทิว และป้ายสัญลักษณ์ในอาคาร

ساتินี วัฒนกิจ และณัฐนิภรณ์ น้อยแสงรัมย์ (2561) ทำการค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน ซึ่งประกอบไปด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอกันตัง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางกายภาพ รวมถึงสภาพแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง 2) ศึกษาแนวคิดด้านอัตลักษณ์ชุมชน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมชุมชน พื้นที่สาธารณะเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในพื้นที่

ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรม และผังภูมิทัศน์ชุมชน พื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพ และการสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลเชิงลึก สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภาคประชาชน หน่วยงานรัฐ และผู้นำท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อระบุพื้นที่ศึกษา โดยใช้เกณฑ์การค้นหาอัตลักษณ์ ดังนี้ เกณฑ์ด้านกายภาพ เกณฑ์ด้านวิถี ชีวิตวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อเกณฑ์ด้านลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาวิจัย คือ ชุมชนบ้านวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งมีอัตลักษณ์ของชุมชนที่น่าสนใจ ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีความโดดเด่น เป็นชุมชนริมลุ่มน้ำปะเหลียน และมีทรัพยากรป่าจาก และป่าโกงกาง มีลักษณะวิถีชีวิตของคนในชุมชนผสมผสานระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม รูปแบบเศรษฐกิจในชุมชนบ้านวังวน คือ ประกอบอาชีพการเก็บหอยปะ และผลิตสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ (ใบจาก) ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ ด้านสถานที่ (Place Identity) ของตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

อินทิรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ (2558) ทำการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ใช้ระเบียบ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการสำคัญ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการประชุมสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า คนในพื้นที่เห็นว่า อัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องได้ของชุมชนเมืองโบราณอุทอง ได้แก่ 1) มีผังเมืองโบราณเป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ สถาปัตยกรรมด้านหนึ่งเป็นภูเขา อีกด้านหนึ่งเป็นน้ำ 2) มีหลักฐานที่แสดงถึงการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแรกเริ่ม 3) มีโบราณสถาน เช่น เจดีย์ วัด 4) มีโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูปสมัยทวารวดี ธรรมจักรลูกปัด 5) มรดกทางธรรมชาติ คือ สวนหินธรรมชาติพุทองนาคน ส่วนอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้ ได้แก่ 1) ประเพณีตักบาตรเทโว-โรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม 2) มีประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักชัฏ ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม 3) เทศกาลกินเจ และงานจิ้งของชาวไทยเชื้อสายจีน 4) พิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดาและงานประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของลาวครั้ง 5) ประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่าอุทอง ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไทยเวียง ไทยทรงดำ และลาวครั้ง ส่วนแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง มีดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ด้วยการอนุรักษ์ พื้นฟูตัวโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบพื้นที่ การจัดการภูมิ

ทัศนียภาพในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณ พัฒนาลำน้ำเพื่อรองรับการล่องเรือชมเมือง เป็นต้น 2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทอง ด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่างๆ จัดตั้งหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ลูกปัด เป็นต้น และ 3) กลยุทธ์สื่อสารเพื่อการตลาด ด้วยการสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชนเมืองโบราณ อุทองให้เป็นที่รู้จัก และใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ผสมผสานสื่อต่างๆ เป็นต้น

การศึกษากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับพื้นที่สร้างสรรค์

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากรณีตัวอย่างและทำการวิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) เจริญกรุงย่านสร้างสรรค์ การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์แห่งแรกในประเทศไทยในย่านเจริญกรุง ซึ่งเคยเป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมในอดีต ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ต้นแบบของความเจริญทางธุรกิจที่ตอบโจทย์ความต้องการทางกายภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม โครงการเยาวชนพลิกพื้นที่ย่านเจริญกรุง จัดให้มีการเวิร์กช็อป “makeover CHAROENKRUNG” ร่วมกันระดมสมอง ขบคิด และสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจริง โดยกลุ่มนักศึกษาหลากหลายสถาบัน จึงร่วมกันสำรวจ สอบถาม ศึกษาศักยภาพของย่าน และลงมือสร้างแบบจำลองแนวความคิดและการใช้งาน (Prototype) ใช้กระบวนการเรียนรู้การออกแบบเมืองด้วยวิธีคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นเครื่องมือการหาไอเดียใหม่ๆ ในย่านเจริญกรุง ภายใต้โจทย์ “พัฒนาพื้นที่ย่านเจริญกรุงด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)” ในปี 2561 จัดโดยศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ (TCDC) หน่วยงานภายใต้ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (CEA) จากนั้นความสำเร็จของย่านสร้างสรรค์เจริญกรุง จากการจัดงานบางกอกดีไซน์วีค (Bangkok Design Week) 2562 ผ่านการจัดทำกิจกรรมออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนย่านเจริญกรุง และใช้องค์ความรู้การออกแบบบริการ (Service Design) 1) การค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับชุมชน 2) กิจกรรมกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน แก้ไขปัญหาผ่านกิจกรรมแรงบันดาลใจ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชนและคนในพื้นที่ 3) ทำให้พื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงระหว่างคนในพื้นที่และหน่วยงานองค์กร 4) กิจกรรมสื่อสารสาธารณะ เข้าใกล้ตัวตนของพื้นที่ย่านเจริญกรุง ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อวีดิทัศน์ ดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวขนาดเล็ก ปรับปรุงและพัฒนาอาคารร้าง โครงการเชื่อมตรอก ซอก ซอย พัฒนาพื้นที่สาธารณะริมน้ำ และโครงการออกแบบ

ป้ายสัญลักษณ์ ซึ่งต้นแบบย่านเจริญกรุงนี้ เป็นกระบวนการฟื้นฟูเมืองด้านมิติพื้นที่ มิติด้านการ ออกแบบชุมชนเมือง และมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการปรับปรุงสภาพเดิม มีการเปลี่ยนแปลง ที่น้อยมาก และยังคงสภาพเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ มีการปรับปรุงพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ ให้มีสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น และการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่า พัฒนาที่ดินบริเวณนั้นให้มี สภาพที่ดีขึ้นและให้ประโยชน์สูงสุด ใช้กระบวนการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียในพื้นที่พลิกฟื้นย่านเก่า สู่อ่านความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นแลนด์มาร์คเมืองหลวง

พื้นที่ย่านสร้างสรรค์เมืองน่าน เมืองสร้างสรรค์แห่งงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เมือง วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่บริเวณใจกลางเมืองน่าน ยังคงปรากฏอาคารสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ วัด คุ่มเจ้า กำแพงเมือง คูเมือง คลอง สะพาน และ ย่านชุมชน ผู้คนยัง สืบสานรักษาประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมและนำมาใช้สอยในวิถีชีวิตปัจจุบัน จินตภาพของเมืองยังคงมีความเป็นของแท้ดั้งเดิมที่ชัดเจน เนื่องจากชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการ ร่วมกันสร้างบรรยากาศเมืองเก่าที่มีชีวิต เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นองค์ประกอบของเมืองที่หา ได้ยาก โดยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน องค์กรมหาชน (อพท) มหาวิทยาลัย ศิลปินแห่งชาติ คนน่าน และศิลปินน่าน โดยใช้ แนวคิดกระบวนการสร้างการรับรู้และสร้างการมีส่วนร่วม ให้เกิดความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์และ พัฒนาพื้นที่ความสุขผ่านศิลปะ รับรู้ถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตน มีการแสดงผลงานสร้างสรรค์ ร่วมสมัย ทศนศิลป์ ดนตรี วรรณกรรม ประติมากรรม และศิลปะอาหาร ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เชิง สร้างสรรค์และยั่งยืน ส่งเสริมให้ศิลปินผู้ผลิตผลงานหัตถกรรมในพื้นที่จังหวัดน่านมีพื้นที่ในการจัด แสดงและจำหน่ายผลงาน สร้างพื้นที่เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป จังหวัดน่านมีการเตรียมความพร้อมในการยื่นขอเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในปี 2566

กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดราชบุรี เมืองโอ่งมังกร เมืองที่มีเอกลักษณ์ทางวิถีวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ใหม่ในนิยามว่า ราชบุรีคนเมืองอาร์ต สะท้อนมิติในประเด็นเมือง เพื่อบอกเล่ารูปแบบ เมืองที่กำลังเกิดขึ้นตามยุคสมัย สิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลงนั้นศิลปะไม่ได้อยู่เพียงในหอศิลป์ จึงมีแนวคิด ว่า ทุกบ้านคือแกลเลอรี ทุกที่คือหอศิลป์ ราชบุรีเมืองอาร์ตเป็นการร่วมมือของศิลปินอาชีพ เยาวชน และคนทำงานศิลปะ แต่ไม่มีพื้นที่แสดงงาน จึงใช้รูปแบบการนำผลงานศิลปะไปจัดแสดงภายใน ร้านค้าชุมชนต่างๆ สถานที่ที่ผู้คนใช้ชีวิตอยู่ประจำวัน โดยการชักชวนชาวบ้านท้องถิ่นเปิดพื้นที่ของตน ให้มีศิลปะเข้าไปแสดง ซึ่งเป็นการนำศิลปะเข้าสู่ชุมชน แต่กระนั้นยังมีเจ้าของพื้นที่เองที่เป็นคน

สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อแสดงหรือถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์ของชุมชนทั้งหมด แต่ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงศิลปะ ชุมชน ผู้ชม สถานที่เป็นการปฏิสัมพันธ์กันในอีกรูปแบบหนึ่งของเมือง

อีกหนึ่งพื้นที่ที่ประกาศตัวเป็นต้นแบบย่านสร้างสรรค์ของจังหวัดขอนแก่น ศรีจันทร์ ย่านประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่งในจังหวัด ด้วยความมีเสน่ห์ของสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ร้านค้าหลายแห่งทยอยปิดกิจการ บ้านหลายหลังประกาศขาย ส่งผลให้ธุรกิจย่านนี้ซบเซา แนวคิดต้นแบบย่านศรีจันทร์เป็นการเริ่มผสมผสานร้านเก่าแก่คู่ขนานกับการกำเนิดธุรกิจหลายสิ่ง ที่ได้กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นลูกหลานของย่านธุรกิจเก่าแก่แห่งนี้ เข้ามาพัฒนาเติมสีสันให้ย่านเก่าแห่งนี้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยใช้กระแสแห่งโลกยุคใหม่ ที่มีทั้งบาร์แจ๊ส และร้านอุปกรณ์สร้างสรรค์งานศิลปะ ปลุกดีไซเนอร์ศิลปินภาคอีสาน ผู้ประกอบการห้างร้าน และผู้ที่อาศัยในย่านนี้ ร่วมกันรื้อฟื้นและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของย่านให้กลับมีชีวิตอีกครั้ง ต้นแบบของย่านศรีจันทร์นี้เป็นการฟื้นฟูเมืองในมิติการพัฒนาพื้นที่ โดยการปรับปรุงสภาพเดิม พื้นที่บริเวณเดิมให้มีลักษณะ ที่ดีขึ้น ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ โดยให้คงอยู่สภาพเดิม การพัฒนาแบบรื้อสร้างใหม่ หรือปรับปรุงพื้นที่ ที่มีการใช้ประโยชน์ สภาพการอยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ให้มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาพื้นที่ที่มีจุดหมายให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่และส่งผลต่อเศรษฐกิจ พื้นที่ที่มีอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยการผสมผสานและสร้างสรรค์ พื้นที่โดยใช้แนวคิดการสร้าง ความเข้มแข็ง และการเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับแหล่งท่องเที่ยว ศิลปะ และวัฒนธรรมของชุมชน

นอกจากเมืองต้นแบบและย่านสร้างสรรค์ต่างๆ แล้ว ยังมีการจัดเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบเทศกาล หรือระยะเวลาชั่วคราวในแต่ละภาคในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เช่น ปัตตานี เพชรบุรี เชียงราย เลย ตรัง

เมืองเก่าปัตตานี เทศกาลสร้างสรรค์ขอคืนพื้นที่ความรุนแรง เมื่อเอ่ยถึงสามจังหวัดชายแดนใต้ ภาพส่วนใหญ่ในพื้นที่สื่อถูกจัดเต็มด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงรายวัน แต่ทว่า “PATTANI DECODED ถอดรหัสปัตตานี” โดยความร่วมมือของคนรุ่นใหม่ ชื่อกลุ่ม มลายู ลิฟวิง (Melayu Living) ถูกจัดขึ้นจากแนวคิดเปลี่ยนพื้นที่ในเขตเมืองเก่า จังหวัดปัตตานีให้กลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์โดยผสมผสานความร่วมมือของศิลปิน คนทำงานสร้างสรรค์ ดีไซเนอร์ ชาวบ้าน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงาน เล่าเรื่องราววัฒนธรรม และประวัติศาสตร์เมืองพหุวัฒนธรรม เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากการใช้สินทรัพย์เดิมของสามจังหวัดภาคใต้ ดึงเอาภูมิปัญญาเก่า มาผสมผสานกับยุคสมัยปัจจุบัน มีทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรม ศิลปะ งานออกแบบ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการถ่ายทอดงานสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบ นิทรรศการที่ชวนนักท่องเที่ยวมาตีความและออกแบบต่างๆ ในย่านเมืองเก่า “อา-

รมย์-ดี” ใช้พื้นที่ถนนอานาเนาะรู-ปัตตานีภิรมย์-ฤดี กิจกรรมเวิร์กช็อปจากศิลปิน จังหวัดปัตตานีเป็นต้นแบบการฟื้นฟูโดยการหาอัตลักษณ์จุดเด่น เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เรื่องราวความเป็นมาของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนำไปสู่งานอื่นที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยว

พื้นที่สร้างสรรค์และบ่มเพาะสุขภาวะทางปัญญาผ่านกิจกรรม “เพชรบุรี...ดีจัง” จังหวัดเพชรบุรีเปิดสนามการเรียนรู้ขนาดใหญ่ในช่วงปิดเทอม โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาลเมืองเพชรบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ร่วมกันปลูกเมืองให้มีชีวิตชีวาด้วยศิลปะ วัฒนธรรม โดยยึดหลัก 3 ส. สื่อสาร สร้างสรรค์ มีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่สร้างสรรค์ได้สัมผัสสื่อศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยใช้กระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและเสริมพลังผ่านยุทธศาสตร์ 3 ดี คือ สื่อดี พื้นที่ดี และภูมิดี จนเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม สร้างภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีทักษะเท่าทันสื่อ ความรอบรู้ทางสุขภาพ และความตื่นรู้ทางปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องมือการพัฒนาพลเมืองนักสื่อสารสุขภาวะที่เป็นเด็กและเยาวชน ให้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ส่งผลให้กลุ่มเด็ก เยาวชน มีพื้นที่แสดงออกและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งทางด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี งานฝีมือ และได้เผยแพร่ผลงานกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ จนเกิดความภาคภูมิใจและเกิดพลังในการพัฒนาตนเองและแบ่งปันกับสังคม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

จังหวัดบุรีรัมย์ มีโครงการสร้างต้นแบบเมืองสร้างสรรค์โดยใช้ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ถ่ายทอดผ่านกระบวนการออกแบบท้องถิ่นเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าเชิงวัฒนธรรม เกิดจากการสร้างทีมฟุตบอล บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ที่ปลูกและเปลี่ยนเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ให้เติบโตเป้าหมายเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้คนบุรีรัมย์มีโอกาสเติบโตอย่างมั่นคง มีความภาคภูมิใจในถิ่นที่อยู่อาศัย ในฐานะเจ้าของจังหวัดร่วมกัน โดยตั้งแนวคิดมาจากผ้าเชียร์ฟุตบอล ซึ่งได้แนวคิดมาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเมืองหนาวที่ใช้ผ้าพันคอติดตัวในทุกกิจกรรม จึงเกิดแนวทางผ้าพันคอจากผ้าทอท้องถิ่น โดยเฉพาะผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นผ้าเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวันของท้องถิ่น โดยที่ช่างทอเปิดใจและเปิดกว้างสามารถรับแนวคิดในการ

สร้างสรรค์ลวดลายใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่สืบทอดการทอผ้ากันมาหลาย สิบปี ซึ่งผ้าทุกผืนจะมี นามบัตรกลุ่มชุมชนที่ทอผ้าผืนนั้นไว้สำหรับการติดต่อ เป็นกระบวนการสร้างแนวคิดจากภาคธุรกิจ ส่ง ต่อไปยังชุมชนผ้าทอ เพื่อผลิตของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ และสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนได้ นับเป็นหนึ่งในแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

“กราฟฟิตี้คอมมูนิตี้คิดส์ x สวนสาธารณะ” เป็นกิจกรรมทดลองเพื่อการพัฒนาพื้นที่ย่าน ประวัติศาสตร์สำคัญของกรุงเทพมหานคร ย่านกะดีจีน-คลองสาน เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม และเริ่มต้นจากผู้คนในเมือง เป็นไอเดียของคนในชุมชน เพื่อเป็นการทดลองแนวคิด และวิธีการเพื่อ เปลี่ยนภาพจำใหม่ของย่านทั้งพื้นที่ และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ใช้พื้นที่ที่ดินเอกชนพลิกฟื้น จากพื้นที่รกร้างว่างเปล่าสู่การเป็นสวนสาธารณะแห่งใหม่ของย่านกะดีจีน คลองสาน ดำเนินงานด้วย กระบวนการพูดคุย และออกแบบอย่างมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนช่างนาคะสวน ยาว ชุมชนสวนสมเด็จย่า สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานเขตคลองสาน และภาคี กลุ่ม We Park ยังธนะ ศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการออกแบบ (IdDC) และศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง (UddC) ที่ผลักดัน เรื่องพื้นที่สีเขียวการพัฒนาชุมชนในย่านนี้ เป็นกิจกรรมการแต่งเติมทางเดินในซอยด้วยศิลปะ เพื่อ สร้างสีสันและภาพจำใหม่ให้กับย่าน เพื่อความน่าอยู่และแทนภาพจำเดิมที่เคยเป็นที่รกร้าง การสร้าง พื้นที่ให้เด็กและเยาวชนในย่านได้ระดมไอเดียถ่ายทอดภาพจำที่เด็กมีต่อย่านและละแวกบ้านของ ตนเองลงในกระดาษ เพื่อร่างลงบนกำแพงสวนสาธารณะ ปลอดภัยจินตนาการของเด็กในชุมชนที่มีต่อย่าน คลองสาน ส่วนใหญ่นึกถึงหรือเห็นภาพอะไรเวลาได้ยินคำว่าย่านคลองสาน ซึ่งจะมีตั้งแต่ บ้าน ต้นไม้ หมา แมว เรือชนของกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันที่ได้เห็น เป็นการเปิด พื้นที่และความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ จากการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ที่ให้เด็กและเยาวชนใน พื้นที่ออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับย่านของตัวเอง สร้างให้เห็นถึงความสำคัญในคุณค่าและ ความคิดของเด็ก เยาวชน คนในชุมชน เพื่อสร้างความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และความรู้สึกเป็น เจ้าของ เกิดแนวทางการนำไปสู่การสร้างพลเมือง พื้นฐานสำคัญสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการ เรียนรู้ และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของเมืองต่อไป

ปากคลองตลาดเป็นตลาดดอกไม้ที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดของกรุงเทพฯ เกิดประสบปัญหาช่วง โครระบาด ส่งผลให้ตลาดค้าดอกไม้แห่งนี้ต้องปิดตัวลงชั่วคราว ตลาดปากคลองที่เคยคึกคัก เต็มไป ด้วยดอกไม้มานานาพันธุ์ วางจำหน่ายเรียงราย 2 ข้างทางถนน ผู้คนเดินจับจ่ายคึกคักทั้งคืน กลับ กลายเป็นความเงียบเหงา ผู้ค้าปิด หน้าร้าน แผงค้าในตลาดปิดเงียบ หลังจากสถานการณ์ปกติเพื่อ

พื้นที่ตลาดกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง จึงเกิด การจัดการตลาดชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ปากคลองตลาด และกิจกรรมสร้างสรรค์ “Pak Khlong Pop-Up | Bangkok Flower Market Festival 2023” กิจกรรมสร้างสรรค์จากผลงานของนักศึกษา นักออกแบบ และผู้ประกอบการในย่านปากคลองตลาด นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิชชา โด่วิวิญช์ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และประธานกรรมาธิการสถาปนิกเพื่อสังคมและเมือง ภายใต้สมาคมสถาปนิกสยามฯ (ASA CAN) ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ CEA เป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลไทย Bangkok Design 2023 โดยการนำดอกไม้สร้างสรรค์เป็นผลงานที่ถ่ายทอดความเป็น “ปากคลองตลาด” ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ และกระตุ้นเศรษฐกิจ ในย่าน สร้างภาพจำที่สร้างสรรค์ และร่วมสมัยให้ย่านปากคลองตลาด และจุดประกายให้เกิดผลงานสร้างสรรค์อื่นที่ได้แรงบันดาลใจจากสถานที่นี้ มีการจัดแสดงดอกไม้บนวัสดุต่างๆ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของย่าน การจัดดอกไม้ในแจกันขนาดเล็กสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับงาน สร้างการปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงระหว่างพื้นที่ และนิทรรศการภาพถ่ายตลาดดอกไม้ทั้งของไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคม บริบทชุมชน ซึ่งถือว่าการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูชุมชนในย่านนี้ โดยการใช้เอกลักษณ์จุดเด่นของพื้นที่ และสร้างความน่าสนใจด้วยเทคโนโลยีมาผสมผสานเกิดภาพลักษณ์ปากคลองตลาดในรูปแบบใหม่ที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน เปิดโอกาสให้คนเข้ามารู้จักตลาดดอกไม้มากขึ้น เพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตชีวาอีกครั้งและเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน

เทศกาลงานออกแบบกรุงเทพ โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ CEA ร่วมกับ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรระหว่างประเทศ และภาคีเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งร่วมผลักดันกรุงเทพมหานครให้เติบโตและโดดเด่นในฐานะเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative City Network) ในสาขาด้านการออกแบบ ไม่เพียงส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไทย ทั้งในแง่ของการเป็นเวทีแสดงผลงานของนักออกแบบ และธุรกิจสร้างสรรค์ การกระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ แต่ยังมีผลกระทบเชิงบวกที่ขยายผลสู่ธุรกิจแวดล้อมต่างๆ เช่น การตลาด การพิมพ์ สื่อออนไลน์ แกลเลอรี ร้านกาแฟ ร้านอาหาร ธุรกิจของฝาก ของที่ระลึก โลจิสติกส์ การท่องเที่ยว ที่พัก โรงแรม บริการขนส่งมวลชน และอื่นๆ ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดแสดงผลงานและนิทรรศการจากนักสร้างสรรค์หลากหลายวงการ ที่นำเสนอแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนเมือง การบรรยายและเวิร์กช็อป เพื่อการเติมเต็มความรู้และแนวคิดใหม่จากแวดวงอุตสาหกรรม และ

ผู้เชี่ยวชาญจากทั้งในและต่างประเทศ กิจกรรมสร้างบรรยากาศและความเคลื่อนไหวให้กับเมืองในหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การแสดงดนตรี การฉายภาพยนตร์ ศิลปะการแสดง งานสร้างสรรค์ ไปจนถึงการเปิดบ้าน ตลาดนัดสร้างสรรค์ในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เปิดกว้างสำหรับนักสร้างสรรค์ทุกวงการ เพื่อสร้างโอกาสในการจำหน่ายสินค้า การทดลองตลาด ที่นำไปสู่โอกาสทางธุรกิจและการสร้างรายได้จากทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงกิจกรรมกระตุ้นการขายให้กับร้านค้าในย่าน เป็นการใช้นวัตกรรมพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนที่ดำเนินการอย่างเป็นกลุ่ม เกิดการสร้างจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การต่อยอดจิตสำนึกที่สร้างขึ้นมาให้ดำรงอยู่และขยายออกไป มีการรวมตัวในลักษณะเครือข่าย การประสานวัฒนธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างชุมชนกับสิ่งแวดล้อม

เทศกาลงานออกแบบนานาชาติ เชียงใหม่ดีไซน์วีค จังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากความร่วมมือของศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบเชียงใหม่ (TCDC Chiang Mai) นำเสนอและต่อยอดด้านทักษะฝีมือช่างและวัสดุท้องถิ่น สร้างสรรค์ท้องถิ่นเติบโต โดยการผลักดันวัฒนธรรมและเมือง มีกิจกรรมให้ผู้คนเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อสร้างการเติบโตของเครือข่ายกลุ่มผู้ประกอบการ นักออกแบบ ศิลปิน ช่างฝีมือ มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทักษะฝีมือช่างและทุนทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประยุกต์ใช้ศาสตร์เทคโนโลยีที่ทันสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะภูมิปัญญา ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ การเปิดพื้นที่ให้บุคคลทั่วไป ผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นใหม่ และนักออกแบบ ได้ตระหนักและเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม ร่วมกับย่านสร้างสรรค์ การนำเสนอสินค้าและบริการสร้างสรรค์ผ่านการเปิดตลาด เพื่อส่งเสริมและเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การนำองค์ความรู้และกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ มาปรับใช้หรือทดลอง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมผ่านการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น นิทรรศการงานเสวนา ดนตรี การแสดง และกิจกรรมเวิร์กช็อปเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจ และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน กลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจ นักออกแบบ ช่างฝีมือ และชุมชนที่ทำงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและชุมชนสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาค ร่วมมือกันจัดกิจกรรมภายในและคู่ขนานกับเทศกาลงานออกแบบเชียงใหม่ ซึ่งเทศกาลงานออกแบบเกิดจากความร่วมมือหลายภาคส่วนโดยใช้แนวทางการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ การฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชน จากชุมชนที่มีการเจริญเติบโตรวดเร็ว ซึ่งชุมชนมีเสถียรภาพหรือมีการเคลื่อนไหวทางกิจกรรมอยู่แล้ว สามารถสร้างจุดแข็ง เพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และเพิ่มคุณภาพชีวิตคงไว้ซึ่งจุดยืนของชุมชน โดยใช้แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะการจัดศิลปะในที่สาธารณะ การอนุรักษ์สิ่งที่เป็นมรดก การปรับปรุงหน้าตาของอาคาร มุ่งให้ความสำคัญในทุกแง่มุมทั้งด้านสังคม

เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นชุมชนแก่คนในท้องถิ่น นำไปสู่การได้รับการรับรองให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

จากการศึกษากรณีตัวอย่างและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพื้นที่สร้างสรรค์ ใช้การค้นหาอัตลักษณ์ จุดเด่น สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตภูมิปัญญา ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ผ่านกระบวนการสร้างการความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมครอบครัวเยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้กระบวนการสร้างการรับรู้และการตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ให้เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมของชุมชน และระดมสมองโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลงมือทำกิจกรรมกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับวิถีทุนวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสาธารณะผ่านงานศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นการรื้อฟื้นพื้นที่เก่าโดยคนรุ่นใหม่ ให้พัฒนาตามยุคสมัยแต่ยังคงกลิ่นอายของวิถีเดิม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่ โดยการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานเพื่อให้เกิดประสบการณ์และภาพลักษณ์ใหม่ของชุมชน รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกต (Observation) และจดบันทึก แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย การใช้เทคนิค (SWOT) และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตและการดำเนินงานของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกนี้ มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมพื้นถิ่น ของชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ทำการศึกษาในชุมชนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

ขอบเขตเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย ผู้นำและตัวแทนชุมชนเยาวชนในพื้นที่ ตัวแทนศิลปินนักร้องออกแบบ ตัวแทนจากภาครัฐ เทศบาลนครพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานพิษณุโลก (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) 4 ตัวแทนภาคเอกชนกลุ่มนักรูธุรกิจ ตัวแทนโรงเรียน และมหาวิทยาลัย ตัวแทนนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ตัวแทนนักวิชาการด้านท่องเที่ยว ตัวแทนนักวิชาการด้านสังคม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในชุมชน 4 ชุมชน คือ ได้แก่ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี จำนวนรวม 2,646 คน

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรในชุมชนเป้าหมาย

ชุมชน	ประชากร (คน)
ชุมชนราชพฤกษ์	680
ชุมชนวิเศษไชยชาญ	1,433
ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์	276
ชุมชนรถไฟสามัคคี	257
รวม	2,646

กลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกตัวอย่างทั้งแบบเจาะจงและไม่เจาะจง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1. ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน
2. กลุ่มตัวแทนชุมชน
3. กลุ่มเยาวชนในชุมชน
4. กลุ่มผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน

กลุ่มประชากรแบบไม่เฉพาะเจาะจง (Non Purposive Sampling) ดังนี้

5. คนภายนอกชุมชน/ผู้มาเยือน ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก
6. นักท่องเที่ยว
7. คนภายในชุมชน

3. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

ในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจำแนกเครื่องมือในการวิจัยได้ ดังนี้

การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกต โดยการศึกษาจากทฤษฎี และบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารมาเป็นกรอบในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการลงพื้นที่สังเกตด้วยตนเอง และทำการบันทึกข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาจากทฤษฎี งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารมาเป็นกรอบให้สอดคล้องและครอบคลุมกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน คนในชุมชน และบุคคลทั่วไปในเมืองพิษณุโลก

การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากทฤษฎีงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ชนิดการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มนักวิชาการพัฒนาชุมชน นักวิชาการท่องเที่ยว และกลุ่มผู้นำและตัวแทนของชุมชนทั้ง 4 ชุมชน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มในประเด็นเฉพาะเจาะจง กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการและตัวแทน คนภายในชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบ กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายในชุมชน กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายนอกชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบและการตลาด

ขั้นตอนการวิจัยมีดังต่อไปนี้

4. การวิจัยขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากทฤษฎี และบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารมาเป็นกรอบในการสังเกต เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการลงพื้นที่สังเกตด้วยตนเอง เพื่อเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนในอำเภอเมืองพิษณุโลก ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคมวิถีชุมชนและบริบทในมิติวัฒนธรรม มิติของวิถีชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของพื้นที่

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เฉพาะเจาะจง โดยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) จากนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน จำนวน 150 คน เพื่อสำรวจพฤติกรรมการท่องเที่ยว การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดพิษณุโลก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจและมุมมองเมืองพิษณุโลกของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

4.3 ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) กลุ่มนักวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน ซึ่งคำถามประกอบไปด้วย มุมมองของภาพลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก สิ่งดึงดูดใจให้ท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ วิถีชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก และความคิดเห็นในการสร้างภาพลักษณ์เมือง โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ

สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว ความคิดเห็น และแนวทางการสนับสนุนในการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ ดังรายชื่อต่อไปนี้

1) นายภูฤกษ์ เลหาบุรณะกิจ พนักงานฐานข้อมูลนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพิษณุโลก

2) นายกายสิทธิ์ บุญมี นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

3) นางสาวนวพร คงศิริ ผู้ช่วยนักพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

4) นายนครินทร์ นิลแพทย์ ผู้ช่วยนักพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

5) นายธงชัย บัวทอง ตำรวจท่องเที่ยว กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 2 จังหวัดพิษณุโลก

6) นางสาวเบญจพร บุญศิริรุ่งเรือง นักวิชาการศึกษาคำนาฏการด้านศิลปวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.4 การศึกษาข้อมูล เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิทางด้านประวัติศาสตร์เมือง การก่อตั้ง การอพยพ วิถีชีวิตชุมชนและศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม และสำรวจข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับวิถีและบริบทในมิติวัฒนธรรม มิติของวิถีชุมชน เพื่อนำมาซึ่งการรับรู้ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของพื้นที่ การวิเคราะห์พื้นที่มุ่งเน้น การศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิตภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมร่วมกัน ชุมชนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และสัมภาษณ์ใช้คำถามปลายเปิด คนในพื้นที่และนักวิชาการ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

1) นางเบญจวรรณ รณคณา หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครพิษณุโลก

2) นายวันลอย มีพาด นายช่างโยธา ชำนาญงาน ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก

3) นายอนุกุล ไร่พวง ผู้ช่วยสถาปนิก เทศบาลนครพิษณุโลก

4) นางปริยานุมาศ จันทร์บรรจง ผู้เล่าเรื่องไทยเชื้อสายจีน

5) นายอัตรี เสกาจารย์ นักออกแบบ ผู้เล่าเรื่องไทยมุสลิม

6) นายเพชรายุทธ แซ่ลี คริสต์ศาสนิกชน อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้เล่าเรื่องไทยคริสต์

4.5 ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยการนำพาแบบปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) เพื่อเข้าถึงผู้นำหรือตัวแทนชุมชน ผู้วิจัยสรุปพื้นที่เป้าหมายให้สัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้านข้อมูลกายภาพของพื้นที่ ประวัติและกลุ่มคนในการตั้งถิ่นฐาน วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การรับรู้ตัวตนและจุดเด่นของชุมชนที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม กลุ่มผู้นำและตัวแทนของชุมชน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

- 1) นางศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนรถไฟสามัคคี ย่านคริสตชนจีน
- 2) บาทหลวงประเสริฐ สิทธิ เจ้าอาวาสวัดคาทอลิกเซนต์นิโกลาส, ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก ผู้นำชุมชนไทยคริสต์
- 3) นายปรีชา แยมกันชู คริสต์ศาสนิกชน ครูโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก
- 4) นางมาลี พงษ์สกุลวงศ์ เจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก
- 5) นายดาวูด แปนตาเกล ตัวแทนชุมชนราชพลักษ์ ย่านชุมชนไทยมุสลิม
- 6) นางปราณี ก้านนาค ผู้นำชุมชนวิเศษไชยชาญ ย่านชุมชนไทยจีน
- 7) นายสุรศักดิ์ นุชโพธิ์ ผู้นำชุมชนราชพลักษ์

5. การวิจัยขั้นตอนที่ 2 สร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามชุมชนเป้าหมายที่ได้คัดเลือกไว้ในขั้นตอนที่ 1

5.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้นำชุมชน เพื่อค้นหาจุดเด่นและความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาโดยใช้งานสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน จากนั้นนำผลจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของแต่ละชุมชน เพื่อการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกการประชุม ประกอบด้วย

- 1) นางศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนตัวแทนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไทยจีน
- 2) บาทหลวงไพศาลราชกิจ ตัวแทนชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไทยคริสต์
- 3) อาจารย์เกชา ดาตุเคล กรรมการชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไทยมุสลิม

4) นางสาวสิริมา โมลา กรรมการชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัดธรรมไทยมุสลิม

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมือง พิษณุโลก ประกอบด้วย วิทยาลัยฯ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์การสร้างพื้นที่ กิจกรรม

5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ชุมชน โดยแบ่งเป็น จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการและตัวแทนคนภายในชุมชนที่มีความรู้ด้าน การออกแบบ กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายในชุมชน กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายนอกชุมชนที่ มีความรู้ด้านการออกแบบและการตลาด จำนวน 15 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งมุมมองความคิดเห็น แนวทาง และรูปแบบกิจกรรมในดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์

กลุ่มนักวิชาการและตัวแทนคนภายในชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบ ประกอบด้วย

1) อาจารย์เกชา ดาตุเคล กรรมการชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัดธรรมไทยมุสลิม อาจารย์ ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม

2) อาจารย์นิภัสรา บุรีเพ็ญ นักออกแบบ และอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการ ออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3) อาจารย์รัชต์ อยู่ยิ้ม อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

4) อาจารย์สุทธิลักษณ์ แสงนวล นักออกแบบ และอาจารย์ประจำวิทยาลัยสารพัดช่าง

5) นายศุภวัฒน์ วิจิตรพงษ์ สถาปนิกพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงคราม

6) นายอัศรี เสกาจารย์ ผู้จัดการบริษัทเดอะอินโนเวชั่นดีไซน์ ครีเอทีฟเฮ้าส์ เจ้าของร้าน สตรีฟู้ด โก่เทพ และตัวแทนเจ้าของวัดธรรมไทยมุสลิม

กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายในชุมชน ประกอบด้วย

7) นางสาวชลธิชา มีนิต นักออกแบบกราฟิก บริษัท เดอะพับบลิช กราฟิกเฮ้าส์แอนด์ปริ้น ตัง

8) นางสาวภาพตะวัน บุญเรือง นักออกแบบเครื่องแต่งกาย แบรินด์สนธยา

9) นายยุทธพงษ์ กาญจนโกสม บาริสต้าและนักออกแบบกราฟิก

10) นายศุภเชษฐ ชัยมงคล นักออกแบบทรงผม

- 11) นายรัชชัย ภูระย้า นักออกแบบกราฟิกและเจ้าของธุรกิจร้านอาหาร
กลุ่มนักออกแบบตัวแทนคนภายนอกชุมชนที่มีความรู้ด้านการออกแบบและการตลาด
ประกอบด้วย
- 12) นางสาวธนากร ศรีตาเดช นักจัดอีเว้นท์ ออแกไนเซอร์อีเว้นท์
- 13) นายวุฒิชัย ธิมานนท์ดำรง นักวิเคราะห์การทำตลาดผ่านสื่อออนไลน์
- 14) นางสาวพรไพลิน พิมแสน ช่างภาพวิดีโอตัดต่อ
- 15) นางสาวภาวริน จินตสนธิ ออแกไนเซอร์อีเว้นท์ อาร์ตีสตูดิโอ แพลนเนอร์

6. การวิจัยขั้นตอนที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์กับชุมชนนำไปสู่การกับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรม สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

6.1 รวบรวมแนวคิดในการสร้างพื้นที่กิจกรรม จากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตัวอย่าง
กรณีศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ รูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมพื้นที่
สร้างสรรค์

6.2 ทำแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นคำถามแบบปลายเปิด คนในชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง
หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ใช้แบบสอบถามตัวบุคคล และแบบสอบถามออนไลน์ (Online
Questionnaire) กับกลุ่มประชากรแบบไม่เฉพาะเจาะจง มุมมองกลุ่มคนนอกพื้นที่ชุมชน เรื่องความ
คิดเห็นในการจัดให้มีพื้นที่กิจกรรมร่วมกันในชุมชน การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้งานศิลปะ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมให้ชุมชน และรูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชน โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เมืองพิษณุโลก บุคคลทั่วไปใน
เมืองพิษณุโลก จำนวน 169 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

6.3 ผู้วิจัยทำการออกแบบกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม
ชุมชนเมืองพิษณุโลก เพื่อสร้างและพัฒนาแนวคิดและองค์ประกอบของกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้
หลักการมีส่วนร่วมกับชุมชน และดำเนินการทำกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย

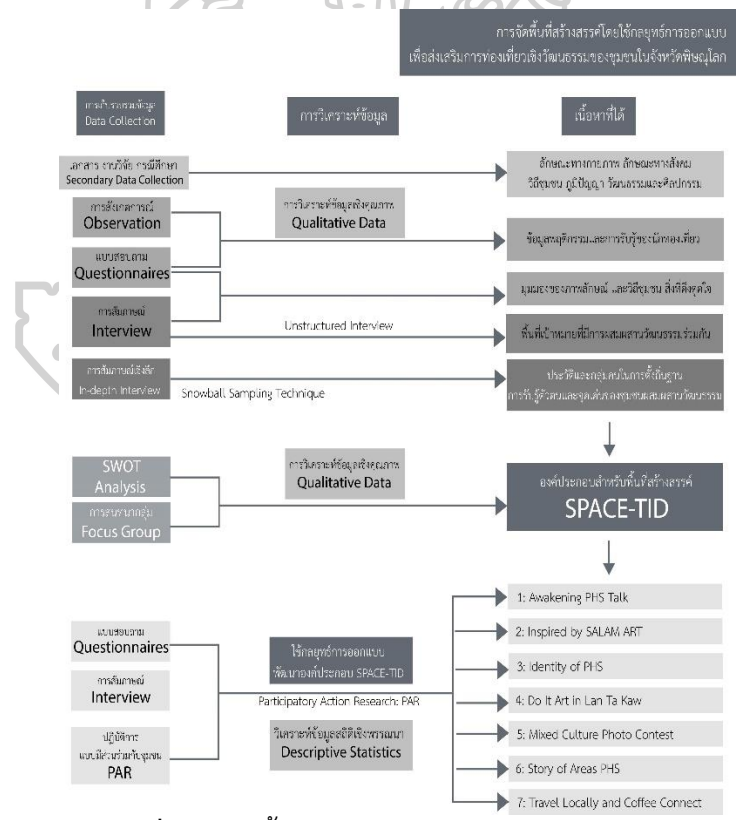
6.4 ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ ตัวแทนกลุ่มชุมชน ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้
มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และผู้เข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมสร้าง
สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมให้เมืองเกิดการเรียนรู้ เกิดแรงบันดาลใจ
และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่

6.5 สรุปผลการดำเนินงาน และนำเสนอข้อสรุปกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทาง
ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

7. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ได้จากการสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของแต่ละชุมชน (SWOT Analysis) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชนเพื่อหาการรับรู้ตัวตน และการหาอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่เกิดจากความเห็น ความต้องการของชุมชน การรับรู้จากบุคคลภายนอกพื้นที่ ดำเนินการสร้างแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก และร่วมกันหาแนวทางในการสร้างพื้นที่กิจกรรม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สร้างแผนผังองค์ประกอบกลยุทธ์และดำเนินปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก

ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

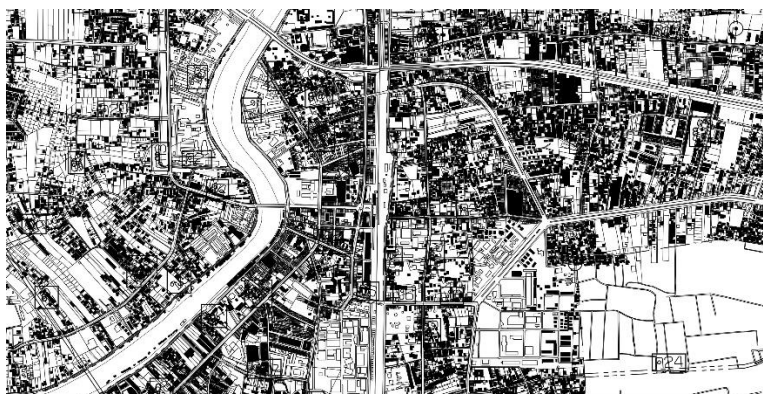
การวิเคราะห์กลยุทธ์

ผลวิจัยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

1. ศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์

การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย

จากการศึกษาประวัติของชุมชนเมืองพิษณุโลก พบว่าประวัติการตั้งถิ่นฐานของคนชุมชนเมืองนั้นเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีชื่อเรียกว่าเมืองสองแคว ซึ่งมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีเส้นทางค้าขายจากทางน้ำเป็นหลัก ผู้คนอพยพมาทำมาหากินตั้งแต่ในอดีตก่อนช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 เช่น จีน ลาว พม่า มอญ ญวน มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางศาสนา ซึ่งประกอบด้วย ไทย เขื้อสายจีน ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม มาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และมีการอพยพตามช่วงระยะเวลาต่างๆ กระทั่งมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือ จึงต่อยักระบบการขยายตัวของเมืองที่ส่งผลให้ผู้คนหลั่งไหลกันเข้ามาในพิษณุโลก เพื่อลงหลักปักฐานทางด้านการค้าขาย เมืองมีการขยายตัวขึ้นทั้งสองฝั่งตะวันตกและตะวันออกของแม่น้ำน่าน

ภาพที่ 9 ฝั่งชุมชนเมืองพิษณุโลก (งานส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562)

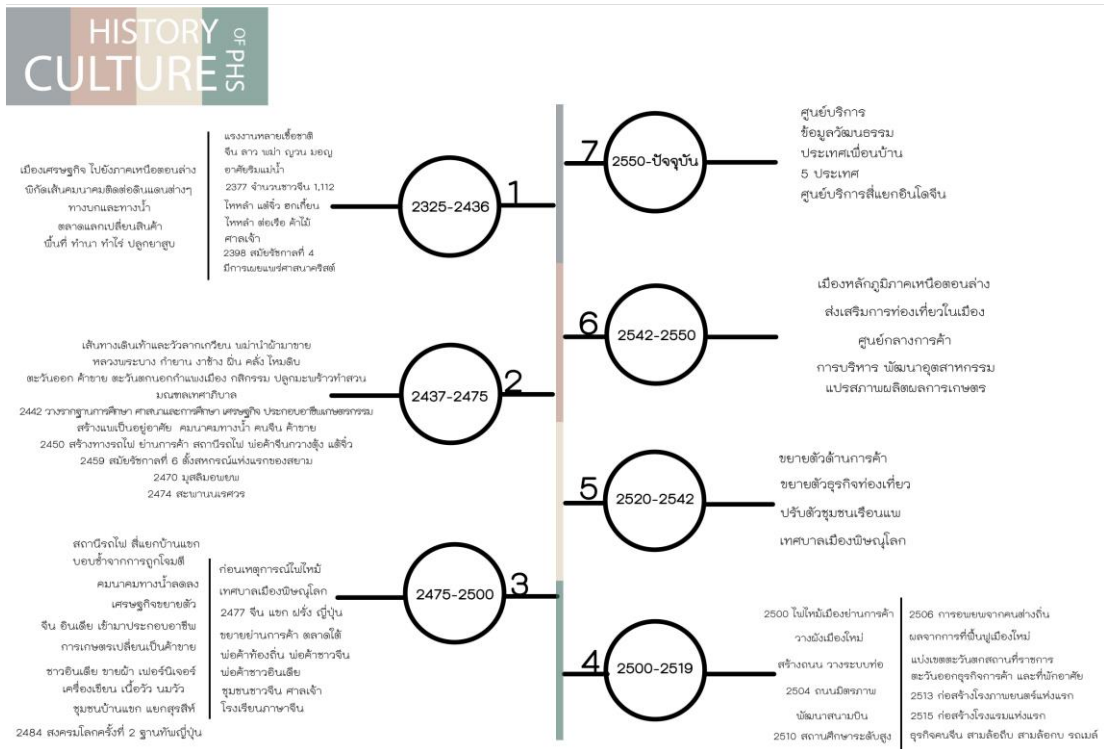
ภาพที่ 10 ภาพทางอากาศชุมชนเมืองพิชัยโลก

(<https://www.google.co.th/maps/place/พิชัยโลก,2565>)

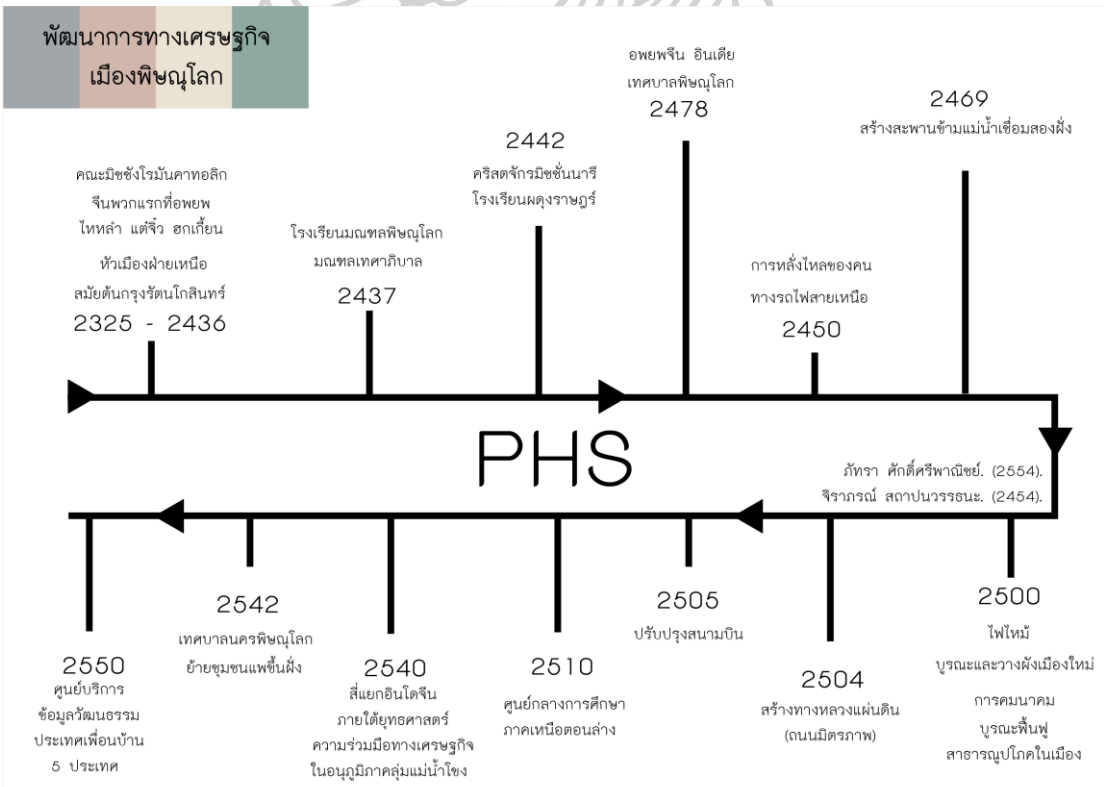
จากข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองพิชัยโลก เป็นเมืองหน้าด่านเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญ มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เป็นเส้นทางติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าไปยังดินแดนต่างๆ การเปลี่ยนแปลงของเมืองตั้งแต่พุทธศักราช 2325 จึงส่งผลให้มีแรงงานหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งนี้ เช่น ชาวจีน ลาว พม่า ญวน มอญ มีการทำไร่ ทำนา ปลูกยาสูบ พุทธศักราช 2377 คนเชื้อสายจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานประกอบไปด้วย จีนไหหล่า จีนแต้จิ๋ว จีนฮกเกี้ยน โดยทำอาชีพต่อเรือ ค้าไม้ จากนั้นในช่วงพุทธศักราช 2398 สมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการเข้ามาเผยแพร่ของศาสนาคริสต์ จนถึงปี 2436 นับว่าเมืองพิชัยโลกเป็นเส้นทางค้าขายหลัก มีการแลกเปลี่ยนสินค้าทางเดินเท้าและวัวลากเกวียน พม่านำผ้าเข้ามาขาย ชาวหลวงพระบาง นำกำยาน งาช้าง ผื่น คลั่งไหมดิบ ทางด้านตะวันออกของเมือง ส่วนทางนอกกำแพงเมืองฝั่งตะวันตก มีการทำสิกรรม ปลูกมะพร้าวทำสวน ในปีพุทธศักราช 2442 ได้ตั้งมณฑลเทศาภิบาล มีการวางรากฐานการศึกษา คมนาคมทางน้ำ มีคณะมิชชันนารีเข้ามา และก่อตั้งสถานพยาบาลผดุงราษฎร์พุทธศักราช 2450 มีการดำเนินการสร้างทางรถไฟสายเหนือ และก่อเกิดย่านสถานีรถไฟทำการค้าขายโดยพ่อค้าชาวจีน กวางตุ้ง และจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก ในปีพุทธศักราช 2459 ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการจัดตั้งสหกรณ์แห่งแรกของชาวยุโรป ชาวมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองพิชัยโลกตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2460 เป็นมุสลิมกลุ่มซีกะห์ ต่อมาปีพุทธศักราช 2489 มีมุสลิมนิกายซุนนีเข้ามา ค้าขายบริเวณหลังตลาดใต้ จึงมีกูโบร์ (สุสานมุสลิม) และร้านค้าของชาวมุสลิมจำนวนมากตั้งอยู่ พุทธศักราช 2474 มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำน่านชื่อว่าสะพานนเรศวร จึงส่งผลให้เมืองมีคมนาคมทางน้ำลดลง พุทธศักราช 2475 เศรษฐกิจเริ่มขยายตัวมีการขยายจากเกษตรกรรมเป็นค้าขายมากขึ้น โดยชาวจีน และชาวอินเดีย มีการเปิดห้างร้านขายผ้า และเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเขียน เนื้อวัว นมวัว พุทธศักราช 2477 เนื่องจากการคมนาคมสะดวกส่งผลให้การค้าขายขยายวงกว้างขึ้นมีทั้ง ชาวจีน ชาวอินเดีย ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เข้ามาในพื้นที่ก่อให้เกิดชุมชนย่านการค้า มีการก่อตั้งโรงเรียนภาษาจีน ศาลเจ้า และชุมชน

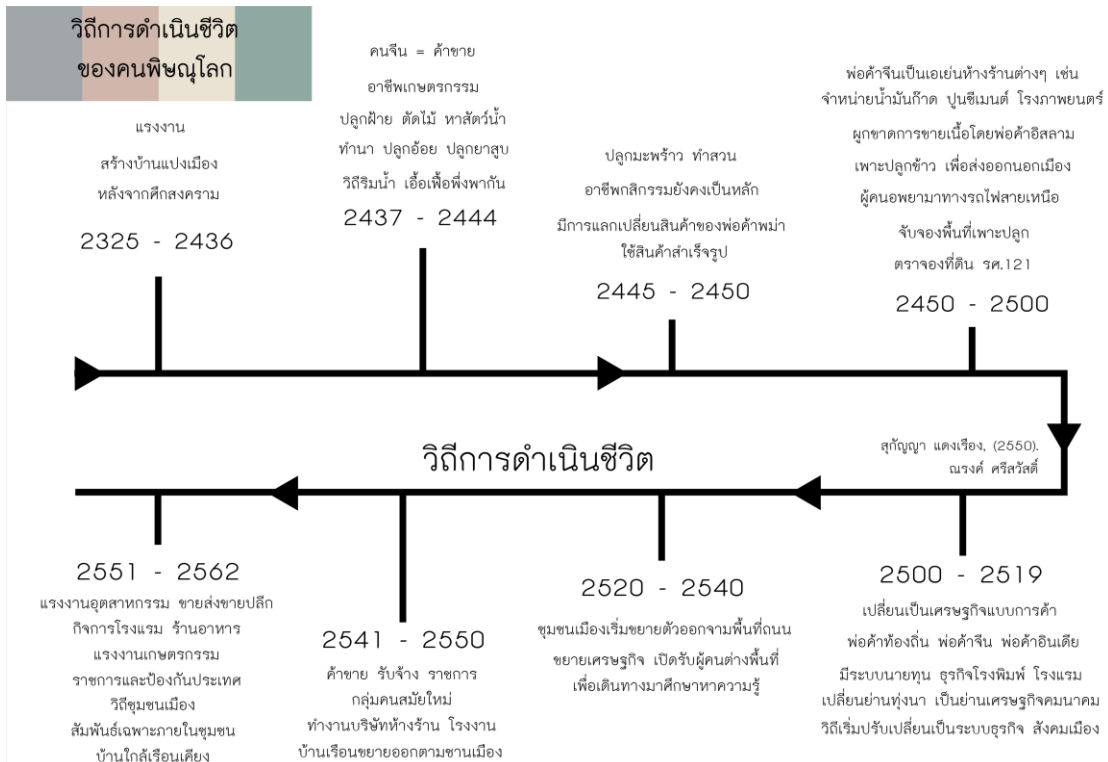
ตลาดใต้ ถัดมาในปี 2484 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมืองได้ถูกใช้เป็นฐานทัพของญี่ปุ่น หลังจากสิ้นสงครามมีการฟื้นฟูเมือง จนถึงปี 2500 เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ย่านการค้าของเมือง ส่งผลให้เกิดการวางผังเมืองใหม่ มีการสร้างถนน และวางระบบท่อ และเกิดการกระจายตัวของประชากร และมีการขยายเมืองขึ้นตามพื้นที่ผู้คนไปตั้งรกรากจับจองถิ่นฐานใหม่ ในปีพุทธศักราช 2504 มีการสร้างถนนมิตรภาพเชื่อมระหว่างเส้นทางไปยังภาคเหนือ และมีการสร้างสนามบิน เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างมาก จึงมีการอพยพจากคนต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่เนื่องจากการฟื้นฟูเมืองใหม่ มีการจัดสรรแบ่งเขตศูนย์ราชการไปไว้ทางฝั่งตะวันออก และย่านการค้าขาย บ้านเรือนอยู่ฝั่งตะวันตก หลังจากนั้นมีการยกระดับสถานศึกษา สร้างโรงพยาบาลศูนย์ โรงแรม และธุรกิจรถสามล้อถีบ รถเมล์ขึ้น บริเวณสี่แยกบ้านแขกมีชาวมุสลิมกลุ่มใหญ่อาศัยอยู่รวมกันอย่างเหนียวแน่นมาราว 60 – 70 ปี เป็นชาวมุสลิมนิกายซุนนีทั้งหมด มีมัสยิดปากีสถาน สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมุสลิม สร้างแล้วเสร็จตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2523 จากบันทึกประวัติศาสตร์เมืองตั้งแต่ปี 2520 - 2542 เมืองมีการขยายตัวทางด้านการค้า ธุรกิจท่องเที่ยว ก่อตั้งเทศบาลเมืองพิษณุโลก และมีการปรับตัวชุมชนเรือนแพย้ายชุมชนขึ้นฝั่ง และในปี 2542 – 2550 ได้ถูกแต่งตั้งเป็นเมืองหลักภูมิภาคเหนือตอนล่าง ศูนย์กลางการค้า การบริหาร พัฒนาระบบอุตสาหกรรมเพื่อแปรสภาพผลผลิตทางการเกษตร ต่อมาปี 2550 จนถึงปัจจุบัน ได้ปรับตัวเป็นเมืองศูนย์บริการข้อมูลทางวัฒนธรรม และศูนย์บริการสี่แยกอินโดจีน ได้รับการแต่งตั้งเป็น 1 ใน 10 เมืองไมซ์ (MICE City) ของประเทศไทยเมื่อปี 2563 พิษณุโลกเป็นเมืองที่ได้รับความสนใจจากนักธุรกิจ องค์กร สมาคมต่างๆ ที่จะนำงานธุรกิจด้านการจัดประชุม การท่องเที่ยว หรืองานแสดงสินค้าขนาดใหญ่ มาจัดในพื้นที่มากขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุน มีศักยภาพทั้งด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้ง พร้อมเป็นศูนย์กลางธุรกิจและการค้า การลงทุน มีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์มากมาย ดังจะเห็นการเปลี่ยนแปลงเมือง พัฒนาการทางเศรษฐกิจ และวิถีการดำเนินชีวิตของคนพิษณุโลก (ดังภาพ 11-13)

ภาพที่ 11 การเปลี่ยนแปลงของเมืองพิษณุโลก

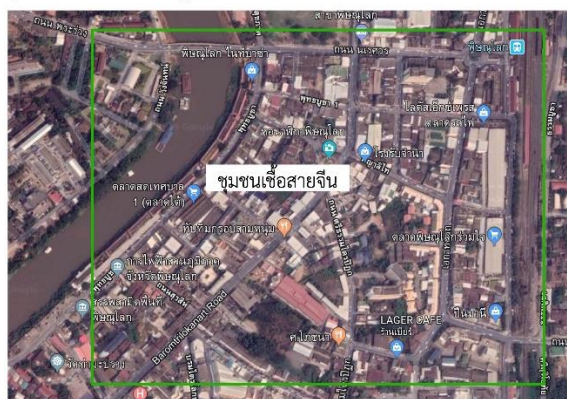
ภาพที่ 12 พัฒนาการทางเศรษฐกิจของเมืองพิษณุโลก

ภาพที่ 13 วิธีการดำเนินชีวิตของคนพิษณุโลก

จากการตั้งถิ่นฐานและวิถีชีวิตเดิมของชุมชนดั้งเดิมเมืองพิษณุโลกย่านเศรษฐกิจหลัก ย่านชุมชนเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาตั้งรกราก จับจองพื้นที่ค้าขายเป็นหลักตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2500 จากการจัดสรร วางผังเมืองใหม่ และถือเป็นย่านเศรษฐกิจการค้าหลักของเมืองพิษณุโลกตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ถนนนเรศวร ถนนเอกาทศรถ ถนนพญาลีไท ไปจนถึงถนนพทุธบูชา ประกอบไปด้วยสถานที่สำคัญ เช่น สถานีรถไฟวงเวียนหอนาฬิกา ตลาดเทศบาล (ตลาดใต้) สวนกลางเมืองพิษณุโลก และห้างร้านขายทองต่างๆ

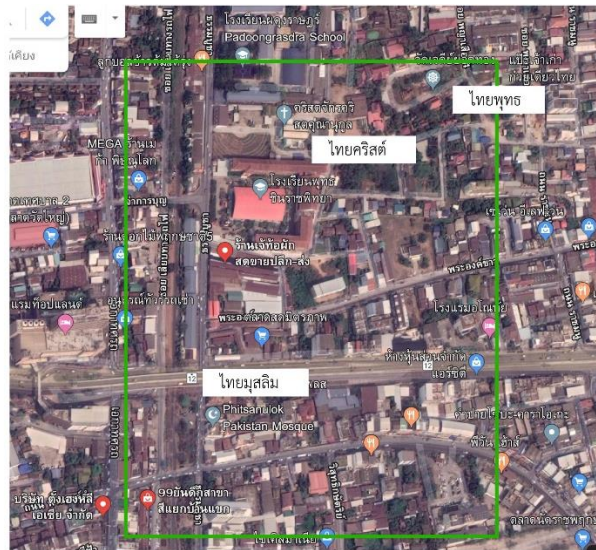
ชุมชนดั้งเดิมย่านเศรษฐกิจหลัก

ภาพที่ 14 อาณาเขตชุมชนดั้งเดิมย่านเศรษฐกิจหลักถนนนเรศวร ถนนเอกาทศรถ ถนนพญาลีไทไปจนถึงถนนพทุธบูชา

ชุมชนดั้งเดิมสามศาสนา เป็นย่านรวมชาติพันธุ์ต่างศาสนา ไทยพุทธ คริสต์ อิสลาม ที่เข้ามาตั้งรกรากเดิมในพื้นที่เมืองพิษณุโลก ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมย่านนี้มีความเจริญมั่งคั่งของเมือง และด้วยวิถีชีวิตของผู้คนต่างเชื้อสายบนถนนพุทธบูชา แต่ปัจจุบันได้มีการกระจายตัวตามการขยายพื้นที่เมืองรอบนอก จึงส่งผลให้มีการกระจุกกระจายออกไปตามถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นถนนสายหลักเส้นทางข้ามระหว่างจังหวัด ประกอบไปด้วยสถานที่สำคัญ เช่น ชุมชนมุสลิม มัสยิดปากีสถาน โรงเรียนพุทธชินราช และแหล่งตลาดขายส่งผักของเมือง

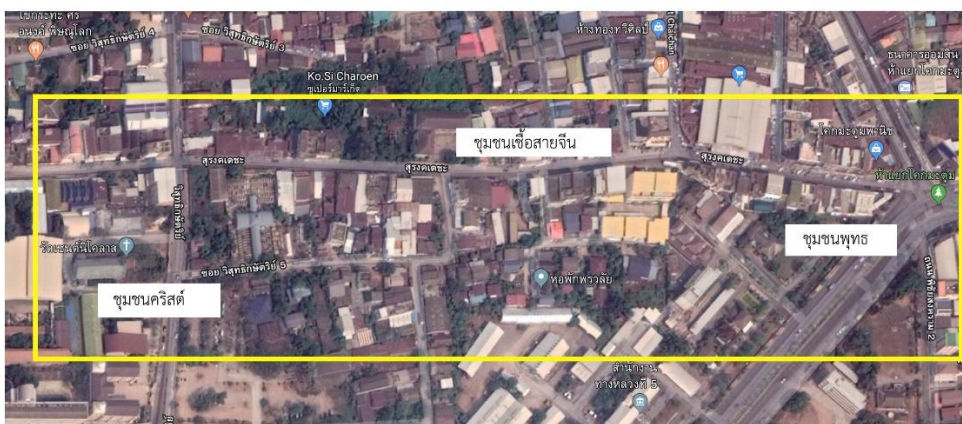

ชุมชนดั้งเดิม
ชุมชนสามศาสนา

ภาพที่ 15 อาณาเขตชุมชนดั้งเดิม ชุมชนสามศาสนากระจายรอบๆ ถนนมิตรภาพ

ชุมชนสมัยใหม่ย่านคมนาคม ย่านชุมชนขยายตัวเป็นพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตรวมของคนหลายศาสนา ประกอบด้วยย่านคริสต์คาทอลิก ไทยพุทธ ไทยจีน เป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ของเมืองกับเส้นทางคมนาคม เป็นจุดศูนย์รวมการเดินทางจากต่างพื้นที่ และเชื่อมโยงกับทางหลวงหลักหมายเลข 12

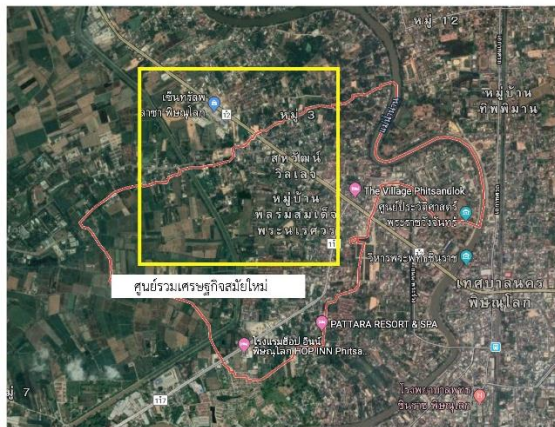
ชุมชนสมัยใหม่ย่านคมนาคม

ภาพที่ 16 อาณาเขตชุมชนสมัยใหม่ ย่านคมนาคมใกล้ทางหลวงหลักหมายเลข 12

ชุมชนสมัยใหม่ย่านเศรษฐกิจขยายตัว เป็นพื้นที่เมืองขยายตัวจากแม่น้ำท่าทางฝั่งตะวันตก เนื่องจากมีการจัดสรรเมืองใหม่ สร้างสะพานข้ามแม่น้ำและทางหลวงหมายเลข 12 แบ่งเขตใหม่เป็นพื้นที่ตั้งส่วนราชการ ศาลหลักเมือง ศาลากลางจังหวัด เกิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ของเมืองตามแนวขนานถนนสายหลัก ประกอบด้วย ห้างสรรพสินค้าเซนทรัลพลาซ่าพิษณุโลก และเป็นทางเชื่อมต่อก่อนนอกเมือง

ชุมชนสมัยใหม่ย่านเศรษฐกิจสมัยใหม่

ภาพที่ 17 อาณาเขตชุมชนสมัยใหม่ ย่านเศรษฐกิจสมัยใหม่ทางหลวงหมายเลข 12

ชุมชนในเขตพื้นที่เมืองพิษณุโลก มีความเป็นย่านเศรษฐกิจดั้งเดิมตั้งแต่อดีต และมีการขยายตัวออกตามพื้นที่คมนาคม เป็นย่านเศรษฐกิจสมัยใหม่ ซึ่งในปัจจุบันวิถีของคนในแต่ละย่านยังคงมีการใช้พื้นที่ร่วมกัน ในเขตย่านเศรษฐกิจหลักดั้งเดิมของเมือง ประกอบด้วยความเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม พื้นที่ร่วมดังภาพ (ภาพที่ 18) ที่แสดงนี้ เป็นพื้นที่ร่วมที่ประกอบไปด้วยการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากการตั้งรกรากดั้งเดิม และการอพยพใหม่ของผู้คนเข้ามาใหม่รวมตัวกันเป็นย่านชุมชนคนจีน ย่านชุมชนมุสลิม และชุมชนคริสต์ ที่มีเอกลักษณ์เด่นชัดและเป็นจุดสำคัญของเมือง

วิถีชุมชนเมืองพิษณุโลก ■ ชุมชนดั้งเดิม ■ ชุมชนสมัยใหม่ ■ พื้นที่ร่วม

ภาพที่ 18 อาณาเขตวิถีพื้นที่ร่วมของเมือง (สีแดง)

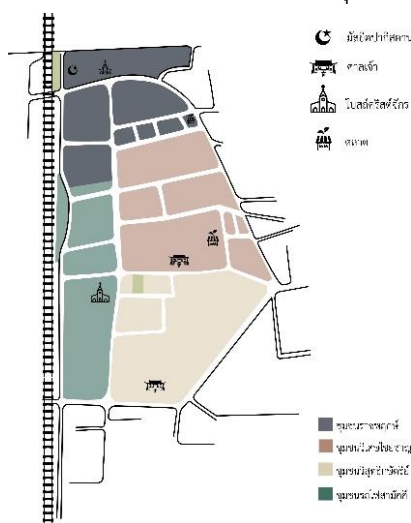
ตามขอบเขตพื้นที่ร่วม (กรอบสีแดง) ผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยนี้ เมื่อดูตามแผนที่ชุมชนแล้วนั้น พบว่าพื้นที่ร่วมนี้เป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 4 ชุมชน ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ในปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในเมืองพิษณุโลก และวิถีทางวัฒนธรรมของเมือง จะเป็นการผสมผสานซึ่งแต่ละกลุ่มยังคงดำรงวิถีชีวิตตามแบบอย่างวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของตนเอง ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวหลักของเมืองยังคงเป็นวัดวาอาราม โบราณสถานของร่องรอยเมืองประวัติศาสตร์ แต่วิถีของคนพิษณุโลกยังมีการใช้ชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรม เช่น ย่านชุมชนคนจีน ย่านชุมชนมุสลิม และชุมชนคริสต์ ที่มีร่องรอยประวัติศาสตร์น่าสนใจ และมีการปรับเปลี่ยนผสมผสานวัฒนธรรมชุมชนเมืองของพิษณุโลกที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต และการปรับตัวอยู่ร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากการมีวัด ศาลเจ้า มัสยิดและโบสถ์คริสต์ ในพื้นที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งส่งผลให้วิถีของเมืองในปัจจุบันดำเนินชีวิตเป็นวงจรของเส้นทางวัฒนธรรมที่ใช้ผสมผสานร่วมกัน โดยที่แต่ละชาติพันธุ์ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองยังคงมีความเด่นชัดอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

ภาพที่ 19 แผนที่เขตเทศบาลนครพิษณุโลก โซน 2

(งานส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครพิษณุโลก, 2562)

ภาพที่ 20 ภาพขยายแผนที่ชุมชนเป้าหมายกินพื้นที่ 905,000

ตารางเมตร

ย่านของการผสมผสานวัฒนธรรมดังที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่สำรวจ และรวบรวมข้อมูลภาคสนามเบื้องต้น ได้ดังนี้ เขตพื้นที่ตำบลในเมืองพิษณุโลก ประกอบด้วยทั้งหมด 64 ชุมชน จึงกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่เป็นย่านชุมชนที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายศาสนา อาศัย และดำเนินชีวิตในการใช้พื้นที่กิจกรรมร่วมกัน 4 ชุมชน คือ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี เอกลักษณะเฉพาะที่เป็นที่ตั้งของที่ยึดเหนี่ยวทางศาสนา มีพื้นที่อยู่อาศัยเป็นย่านเศรษฐกิจการคมนาคมของเมืองพิษณุโลก เป็นย่านชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามลักษณะชาติพันธุ์แต่มี วิถีชีวิตที่กลมกลืนและสอดคล้องกัน แสดงออกเป็นศิลปะวัฒนธรรมต่างเชื้อชาติที่โดดเด่นเป็นตัวของตัวเอง แต่ยังคงวิถีการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมโดยการอาศัยพึ่งพากัน เอื้อต่อการดำเนินชีวิต และการปรับตัวอยู่ร่วมกัน และยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการดำเนินชีวิตในย่านนี้ จำนวน 3 กลุ่ม คือ ไทยจีน ไทยมุสลิม และไทยคริสต์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวแทนชุมชน (In-depth Interview) ดังนี้

ภาพที่ 21 ช่วงเวลาการอพยพและตั้งถิ่นฐานของพื้นที่เป้าหมาย

ข้อมูลพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชนราชพฤกษ์

เดิมที่พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ป่า มีชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามอพยพเข้ามาจับจองพื้นที่ ตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น จากการอพยพตั้งแต่ พ.ศ. 2477 เนื่องจากเข้ามาทำการค้าขาย และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ผู้คนถูกต้อนอพยพมาที่เมืองพิษณุโลกนี้ จึงมีชาวมุสลิมชื่อเช่ บังคลาเทศ และ ปากีสถานที่บางส่วนก็กลับประเทศและบางส่วนก็จับจองพื้นที่เพื่อตั้งรกราก และทำการค้าขาย โดยในอดีตหลักประกอบอาชีพ คือ ค้าเนย นมวัว นมควาย นมแพะ และมีการก่อตั้งโรงเรียนเพื่อสอนศาสนา คือ โรงเรียนมนูญวิทยา ซึ่งปัจจุบันได้ทำการปิด หลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้เมืองและสภาพเมืองมีการฟื้นฟูใหม่ จึงมีการอพยพเข้าของพวกชาวมุสลิมเพิ่มขึ้นอีกหลายครัวเรือนต่อมา จากการจับจองพื้นที่และซื้อที่ต่อจากเศรษฐีของเมือง ในปัจจุบันมีประมาณ 250 หลังคาเรือนของชุมชนชาวมุสลิมในพิษณุโลก (**อัศรี เสกาจารย์, 20 กันยายน 2562, สัมภาษณ์**) ยังคงประกอบอาชีพปศุสัตว์เป็นหลัก และค้าขายอาหารอิสลาม ครูและราชการ เอกชนทั่วไป

ย่านนี้เรียกว่าบริเวณสี่แยกบ้านแขก มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 680 คน จำนวน 350 ครัวเรือน วิธีการดำเนินชีวิตในย่านนี้มีการถ่ายเทของการเดินทางตลอดเวลา ย้อนกลับไปในอดีตพื้นที่ตรงนี้เป็นเส้นทางตัดผ่านของทางรถไฟสายเหนือ และทางการได้รับการแบ่งพื้นที่ของชาวมุสลิม เพื่อเส้นตัดข้ามทางรถไฟไปยังฝั่งตะวันออก ปัจจุบันจึงเป็นเส้นทางหลักข้ามทางรถไฟหลัก บรรยากาศช่วงเช้าและ

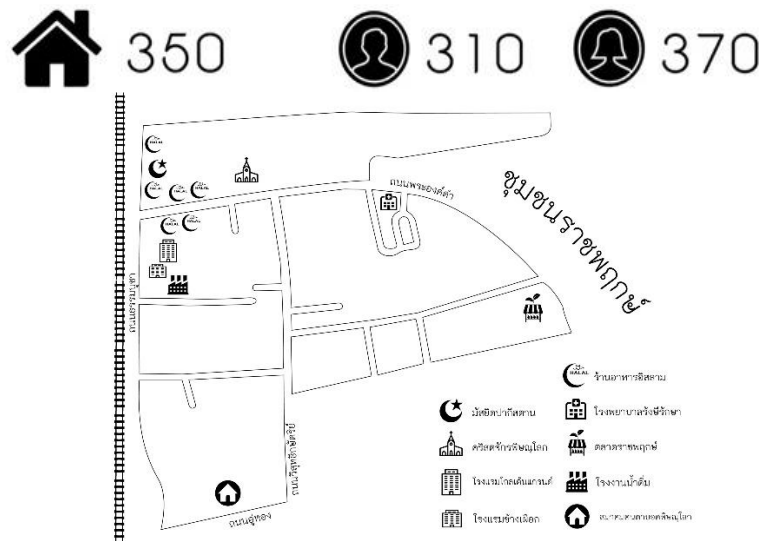
ช่วงเย็นจะมีการจรรยาบรรณแน่น ด้วยเป็นเส้นทางสัญจรหลักของเมืองที่ข้ามฟากทางรถไฟ จึงส่งผลวิถีชุมชนมุสลิมที่ความเกี่ยวเนื่องกับคนพื้นที่พิษณุโลกเป็นอย่างมาก วิถีของคนมุสลิมเน้นเรื่องศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีข้อจำกัดต่างๆ อย่างมาก เช่น การแต่งกาย อาหาร และดนตรีที่สามารถใช้ได้เฉพาะเครื่องกำกับจังหวะและร้องเสียงเดียวเท่านั้น ศิลปวัฒนธรรมประเพณีมีความเฉพาะ มีกิจกรรมร่วมกันเน้นศาสนาเป็นหลัก และมีงานกีฬาบ้าง ในส่วนของศิลปะมุสลิมมีความเชื่อว่าการวาดภาพที่ลอกเลียนแบบ หรือสิ่งแทนพระเจ้านั้นไม่สามารถกระทำได้ ลวดลายศิลปะของชาวมุสลิมที่แสดงมาถึงความงามจะเห็นได้ในรูปแบบของลายเส้น เรขาคณิตและสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เช่น ตัวอักษร ไม่ใช่สิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้น สามารถพบเห็นได้จากลายภาชนะ พรม ผ้ามัดยัดหรือในคัมภีร์

ภาพที่ 22 อัครี เสกาจารย์ อาชีพนักออกแบบในชุมชนราชพฤกษ์, ชาวไทยมุสลิม

ในส่วนของวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของคนมุสลิมในพื้นที่เมืองพิษณุโลก ยังคงใช้ร่วมกันปกติทั่วไปและมีการเรียนสามัญ นอกเหนือจากเรียนศาสนา การรวมตัวกันละหมาดใหญ่ทุกวันศุกร์ที่มีสยิดข้างถนนหลักที่ผู้คนสัญจร และชาวมุสลิมก็ยังคงเดินทางเท้าซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนของตนอย่างปกติ เฉกเช่นอาหารอิสลามที่เป็นที่ขึ้นชื่อและคนทั่วไปต่างมารอคิวซื้อกันอย่างต่อเนื่อง และย่านชุมชนมุสลิมนี้ยังเป็นพื้นที่ที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สามารถเปิดรับคนภายนอกให้เข้าไปศึกษา คือมัสยิด ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองและใกล้กับโบสถ์คริสต์ ย่านนี้อยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนราชพฤกษ์ ซึ่งนอกจากมีวิถีของชาวมุสลิม และคริสต์แล้วเส้นทางนี้ยังมีร้านค้า อาคาร และโรงแรมของคนไทยเชื้อสายจีนที่เปิดกิจการเรียงรายกันไปบนถนนพระองค์ดำ เช่น ห้างอินเดียนสตรีเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์ที่ชาวอินเดียนมาเปิดตั้งแต่ในอดีต ร้านขายอุปกรณ์เครื่องครัว โรงพยาบาลรังสีรักษาและเวชศาสตร์นิวเคลียร์ พิษณุโลก โรงแรมราชพฤกษ์ เป็นโรงแรมเก่ากินพื้นที่ครึ่งหนึ่งของชุมชนราชพฤกษ์ ปัจจุบันปิดทำการและเปิดให้เช่าพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัดของชุมชน ภายนอกโรงแรมเรียงรายด้วยร้านค้าเก่าแก่ และในช่วงเวลาเย็นถึงกลางคืนเรียกว่าเป็นย่านสตรีทฟู้ดมากมายหลากหลายเชื้อชาติ เช่น หมูสะเต๊ะ ร้านโรตี่ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านอาหารอีสาน ให้ผู้คนในชุมชนระแวกนี้ และภายในเมืองพิษณุโลกได้มาเดินเลือกซื้อเลือกชิมกัน อีกฝั่งหนึ่งทางด้านหลังของโรงแรมราชพฤกษ์บนถนนวิสุทธิกษัตริย์ เป็น

ย่านที่อยู่อาศัยของบ้านเรือนชาวมุสลิมส่วนหนึ่ง และมีร้านอาหารเวียดนามตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนนี้สองร้าน ถัดมาด้านหน้าบนถนนธรรมบูชา เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างฝั่งเมืองในอดีต โดยแบ่งจากเขตเส้นทางรถไฟ เดิมที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนมนูญวิทยาของชาวมุสลิม แต่ได้ทำการปิดลงจากการลงทุนต่อของคนไทยเชื้อสายจีนเป็นโรงเรียนมาลาเปียง ปัจจุบันพื้นที่ส่วนนี้เป็นโรงแรมข้างเผือก และโรงแรมโกลเด้นแกรนด์ โดยนายทุนชาวไทยเชื้อสายจีน อีกฝั่งของชุมชนนี้ติดกับถนนทางหลวงหมายเลข 12 เป็นบริเวณที่พักอาศัยของชาวมุสลิมอีกเช่นกัน

ภาพที่ 23 ฝั่งชุมชนราชพฤกษ์

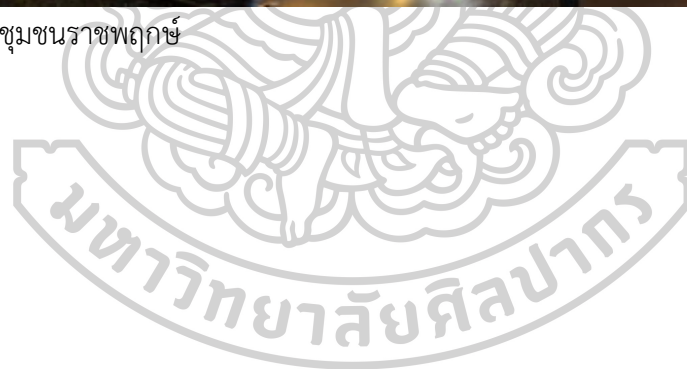

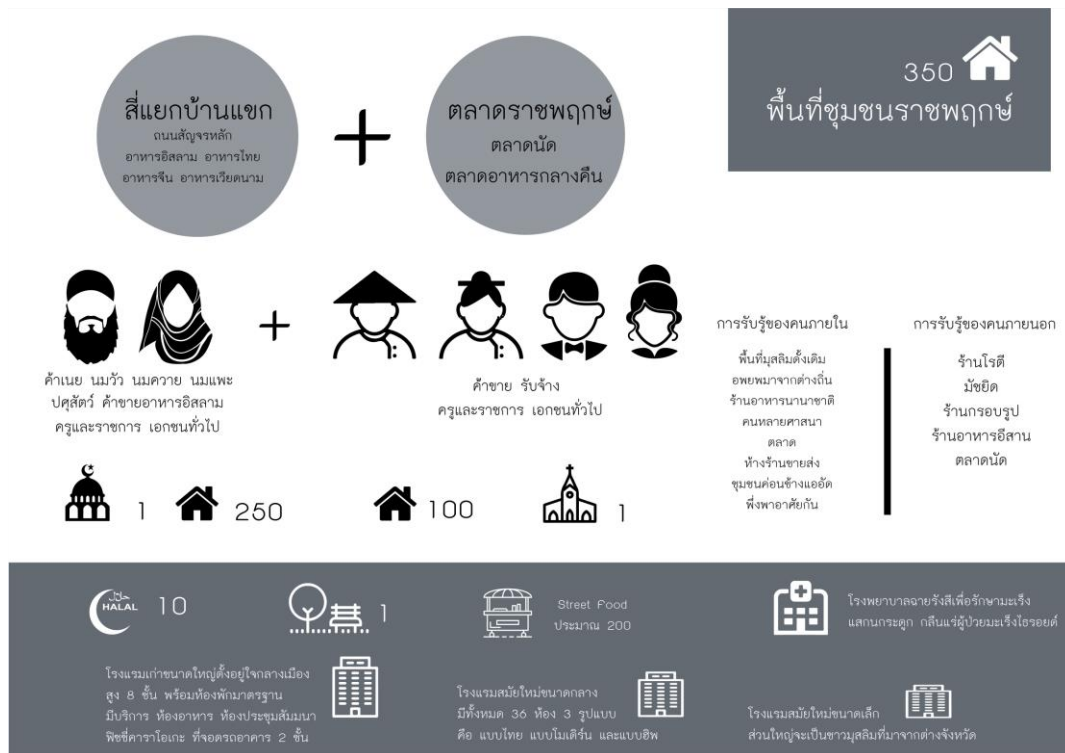
ภาพที่ 24 ลักษณะทางกายภาพชุมชนราชพฤกษ์

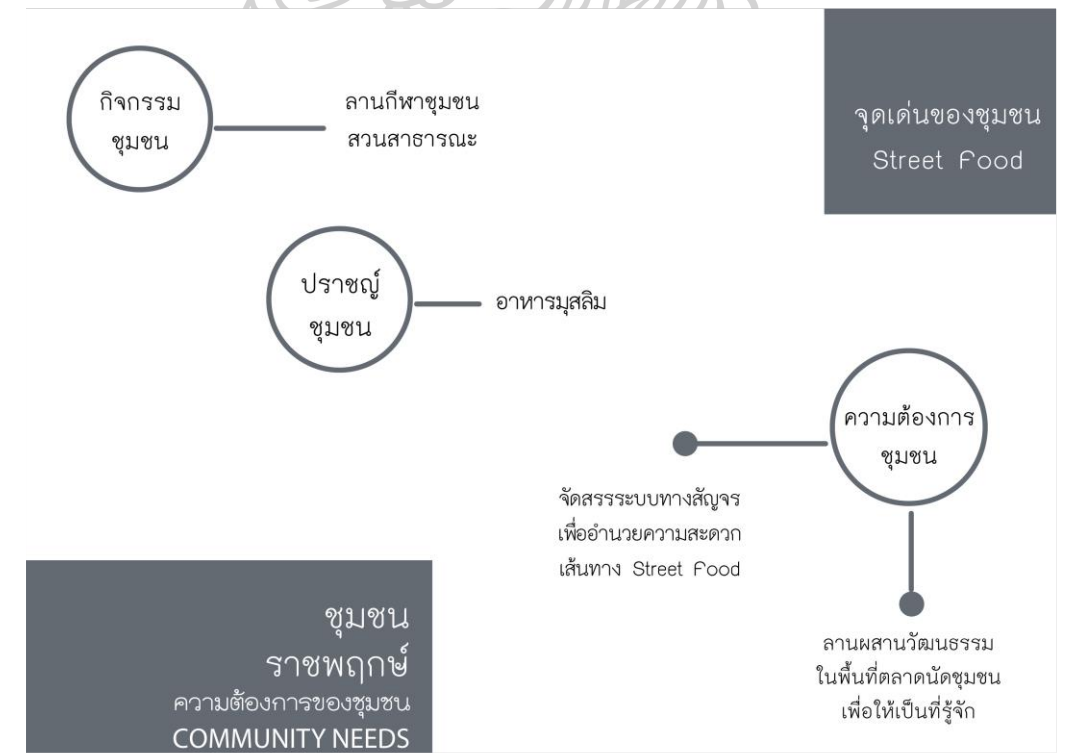
ภาพที่ 25 วิถีชุมชนราชพฤกษ์

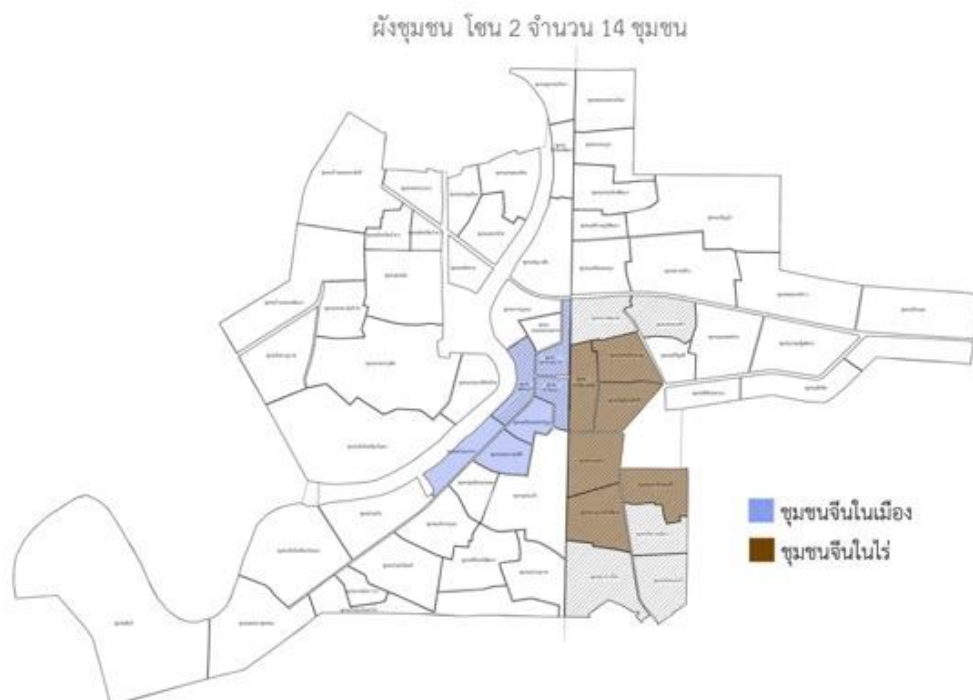
ภาพที่ 26 การวิเคราะห์ชุมชนราชพฤกษ์

ภาพที่ 27 การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนราชพฤกษ์

ข้อมูลพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชนวิเศษไชยชาญ

พื้นที่ย่านนี้เรียกว่า ย่านชุมชนเชื้อสายจีน ในอดีตเมืองพิษณุโลกมีบทบาททางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นเส้นทางไปยังภาคเหนือตอนบนกับภาคกลาง และภูมิศาสตร์ใกล้เคียง เช่น พม่า ล้านนา หลวงพระบาง และ ยูนนาน ทำให้เป็นตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าทั้งทางบกและทางน้ำเป็นหลัก จากการอพยพของผู้คนที่มาตั้งรกรากประกอบอาชีพในเมืองพิษณุโลกนั้น เนื่องจากมีภูมิศาสตร์ติดริมแม่น้ำเหมาะแก่การร่องเรือค้าขาย จึงมีการล่องไหลเข้ามาของพ่อค้าชาวจีน และก่อตั้งที่อยู่อาศัยติดริมแม่น้ำนาน ทั้งเป็นรูปแบบเรือนแพในน้ำและบนบก ตั้งแต่ในสมัย พ.ศ. 2377 จำนวนชาวจีนในเมืองพิษณุโลกมีจำนวน 1,112 คน จากหลักฐานการผูกปี่ของชาวจีนในพิษณุโลก แบ่งได้เป็นชาวไหหลำ แต่จิ๋ว และฮกเกี้ยน เรียกว่าคนจีนในเมือง ทำการประกอบอาชีพต่อเรือ ค้าไม้ ขายยาสูบ (ภัทราศักดิ์ศรีพานิชย์, 2554) และคนจีนในไร่ จีนแคะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เช่น ปลูกสับปะรด อยู่ในเขตข้ามฝั่งทางรถไฟ ประมาณปี พ.ศ. 2460 ถึง พ.ศ. 2500 ซึ่งคนจีนที่เข้ามาเป็นพวกแรกคือชาวไหหลำ โดยปรากฏหลักฐานจากการสร้างศาลเจ้าที่เก่าแก่ที่สุดในเมือง ซึ่งเป็นอาชีพหลักที่นำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่เมือง มีการแลกเปลี่ยนสินค้าต่างๆ กระทั่งช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นยึดพื้นที่เมืองพิษณุโลกเป็นฐานทัพ ซึ่งเมืองพิษณุโลกยังคงเป็นหลักในการหาสินค้าในกองทัพญี่ปุ่น หลังจากสงครามสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ. 2500 เมื่อพิษณุโลกเกิดไฟไหม้ใหญ่ทั้งเมืองส่งผลให้เกิดความเสียหาย ผู้คนอพยพออกจากเมือง รัฐบาลได้ฟื้นฟูเมืองสร้างตึกอาคารปูนให้สำหรับผู้อยู่อาศัยได้จับจองพื้นที่ เหตุการณ์นี้เองส่งผลให้พ่อค้าชาวจีนต่างถิ่นที่พอมีฐานะเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านนี้ทั้งหมด และคนจีนในพื้นที่บางส่วนได้ย้ายข้ามฟากไปจับจองในเขตไร่ จึงเกิดเป็นย่านเศรษฐกิจค้าขายหลักของเมืองอย่างชัดเจน ในปัจจุบันย่านดั้งเดิมนับเป็นชุมชนย่านเศรษฐกิจหลักของเมืองที่ชาวพิษณุโลกเรียกว่าพื้นที่ตลาดสถานีรถไฟ ตลาดใต้ และตลาดโคกมะตูมที่มีการค้าขายสินค้าทุกประเภทอยู่ในย่านนี้ ซึ่งชุมชนคนจีนในเมืองนี้ได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นชมรม สมาคมต่างๆ เป็นกลุ่มภาษา กลุ่มตระกูล กลุ่มบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มประกอบพิธีกรรม กลุ่มการค้า ประกอบด้วย 7 สมาคม – มูลนิธิพิษณุโลก 5 ชมรมสหถิ่น ชมรมตระกูลแช่ต่าง 17 ชมรม

ภาพที่ 28 เขตพื้นที่ย่านชุมชนจีนในเมือง และชุมชนจีนในไร่

พื้นที่ชุมชนย่านคนไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยกำหนด เรียกว่าชาวจีนในไร่ ตั้งรกรากและทำอาชีพเกษตรกรรม ปลูกทำสวน ตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เมืองได้มีการฟื้นฟู จึงถูกเรียกว่าเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจขยายตัวของเมืองพิชญโลก ปัจจุบันคือย่านชุมชนพิเศษไชยชาญ มีจำนวนประชากรในพื้นที่ประมาณ 1,433 คน ทั้งสิ้น 565 ครัวเรือน เริ่มที่ถนนอุทอง เป็นถนนที่เชื่อมโยงกับชุมชนทางด้านหลัง ประกอบด้วยโรงแรมอุทอง ซึ่งเป็นโรงแรมเก่าขนาดกลาง ปัจจุบันทำการเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยว และทำถนนติดกับถนนวิสุทธิกษัตริย์เป็นที่ตั้งของโรงแรมสมัยใหม่คือโรงแรมไอยรา ลักษณะของพื้นที่มีจุดเด่นเรียกว่าย่านตลาดโคกมะตูม หรือตลาดเทศบาล 4 เป็นอาคารปูนรูปแบบสมัยใหม่ ตลาดย่านนี้เปิดทำการค้าขายทั้งวัน มีทั้งพ่อค้าเนื้อมุสลิม พ่อค้าแม่ค้าจากต่างอำเภอ และคนไทยเชื้อสายจีนในย่านนี้ทำการค้าขาย เช่น ร้านข้าวสาร ร้านทอง โรงงานเกลือ โรงงานแหนม ร้านขายกวยเตี๋ยวดั้งเดิม และคณะวงดนตรีเป่าพาทย์ดั้งเดิม มีสมาคมจีนฮากกา สถานที่ยึดเหนี่ยวทางศาสนา ซึ่งในละแวกนี้ผู้คนให้ความศรัทธา คือ ศาลเจ้าพ่อกวนอู เปรียบเสมือนย่านการค้าของชุมชน โดยวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจะเป็นรุ่นที่ 4 และ 5 จัดอยู่ในรุ่นพ่อแม่ และช่วงวัยรุ่นทำงาน ที่ทำการค้าขายเปิดห้างร้าน และธุรกิจจอสั่งหาริมทรัพย์ อาคารแถวห้องเช่า ต่อจากต้นตระกูล และหนึ่งคนในตระกูลจะรับราชการและส่วนใหญ่เป็นหมอ เพื่อการเข้าสังคม เพื่อดูแลรักษา ยามเจ็บป่วยและเพื่อได้รับสวัสดิการรัฐ ส่วนรุ่น 3 คือรุ่นปู่ย่าจะเป็นการเข้าสมาคมเพื่อพบปะพูดคุยกันตามร้านกาแฟในย่านชุมชน (ปริยานุมาศ จันทร์บรรจง, 30 ตุลาคม 2562, สัมภาษณ์) พื้นที่ของชุมชนพิเศษไชยชาญนี้ด้านหน้าของตลาดเป็นพื้นที่เชื่อมโยงของสตรีทฟู้ดบนถนนพระองค์ดำ ถัดเข้ามา

ในตลาดด้านหลังบนถนนวิเศษไชยชาญ เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ค่อนข้างแออัดเรียงรายเรื่อยไปตามถนนเส้นเล็กหลังตลาด และมีถนนสุรวงคเตชะเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อกวนอู และสมาคมฮากกา ซึ่งตรงข้ามและเรียงถัดมาจะเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ค่อนข้างแออัดเช่นกัน

ภาพที่ 29 ผังชุมชนวิเศษไชยชาญ

ภาพที่ 30 ลักษณะทางกายภาพชุมชนวิเศษไชยชาญ

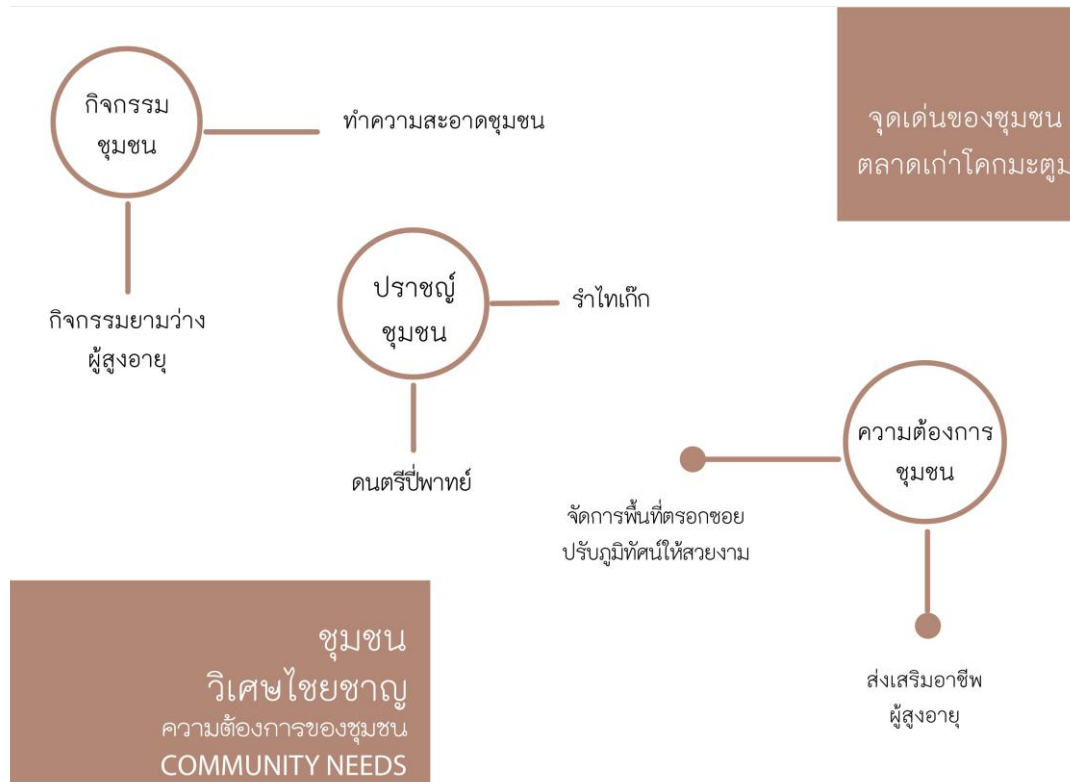

ภาพที่ 31 วิถีชุมชนวิเศษไชยชาญ

ภาพที่ 32 การวิเคราะห์ชุมชนวิเศษไชยชาญ

ภาพที่ 33 การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนวิเศษไชยชาญ

ข้อมูลพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชนวิสุทธิษัตริย์

เป็นพื้นที่ย่านคนไทยเชื้อสายจีนในไร่อีกชุมชนหนึ่ง หลักๆ คือคนจีนแต่จี๊ที่ย้ายฝั่งมาจากในเมืองหลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้ มีจำนวนประชากรในพื้นที่ประมาณ 276 คน ทั้งสิ้น 133 ครัวเรือน เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนนี้ตั้งอยู่ติดเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1061 เป็นพื้นที่ส่วนราชการ สำนักงานทางหลวงที่ 5 (พิษณุโลก) แขวงการทางพิษณุโลกที่ 1 และบ้านพักราชการ จึงทำให้มีจำนวนประชากรในพื้นที่น้อยเมื่อเทียบกับชุมชนอื่นใกล้เคียง พื้นที่ดั้งเดิมนี่คงเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งรกราก เนื่องจากในอดีตพื้นที่นี้ใกล้กับที่ตั้งฐานทัพของชาวญี่ปุ่นครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 และพวกเขาจีนในไร่รับจ้างหาบแร่ และส่งเสบียงอาหาร และผลไม้ให้ชาวญี่ปุ่นขณะนั้น จะเห็นได้จากพื้นที่ย่านนี้มีศาลเจ้าที่เป็นโรงเจเก่าแก่คือ โรงเจลงเค่งฮุกตั้ง บนถนนราเมศวร และถนนภายในชุมชนนั้น มีโรงงานหมี่ซั่ว โรงงานน้ำปลา ตั้งอยู่ติดกันเป็นเส้นทางเชื่อมต่อของถนน สุรงค์เดชะ และฝั่งตรงข้ามโรงงานนั้นมีสุสานของวัดคาทอลิกเซนต์นิโกลาส เนื่องจากเดิมทีในอดีตพื้นที่ย่านนี้เป็นชุมชนจีนดั้งเดิมนั้น และยังเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อชุมชนแห่งความเชื่อเมืองพิษณุโลกอีกด้วย

ภาพที่ 34 ผังชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ภาพที่ 35 ลักษณะทางกายภาพชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

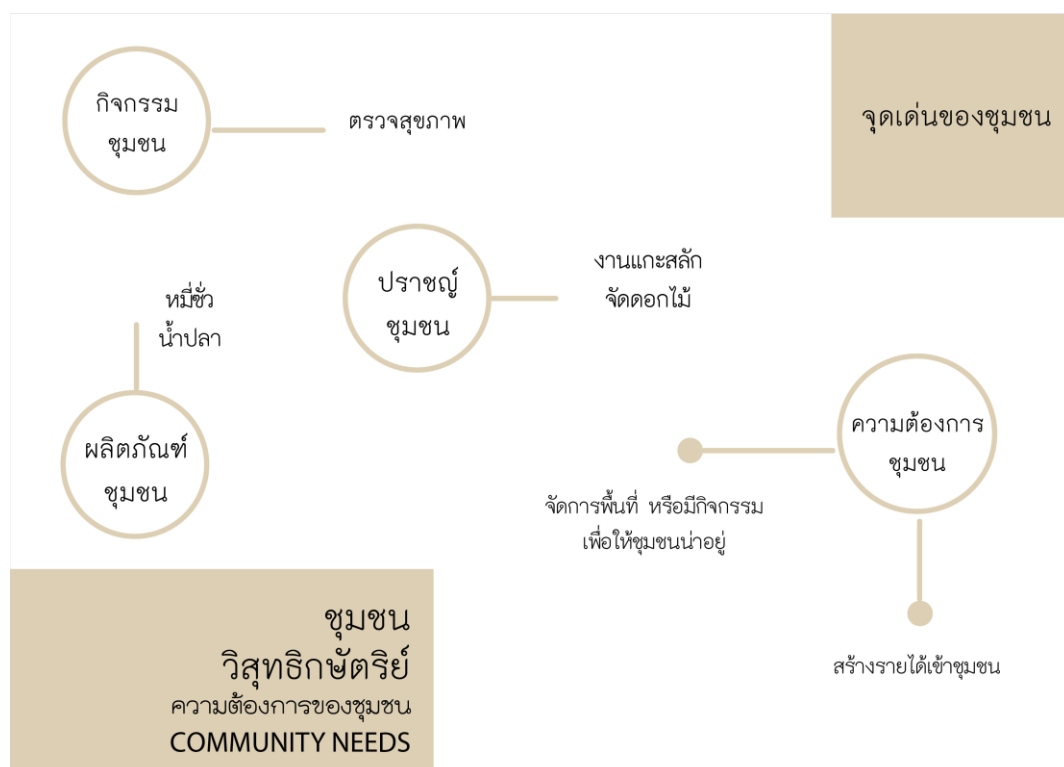

ภาพที่ 36 วิถีชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ภาพที่ 37 การวิเคราะห์ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ภาพที่ 38 การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ข้อมูลพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชนรถไฟสามัคคี

พื้นที่ย่านคาทอลิก มีจำนวนประชากรในพื้นที่ประมาณ 433 คน ทั้งสิ้น 257 ครัวเรือน เรียกว่าชุมชนความเชื่อ พิษณุโลก เดิมทีในอดีตพื้นที่ย่านนี้เป็นศูนย์กลางของการขยายงานแพร่ธรรม ในเขตภาคเหนือตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยคณะสงฆ์มิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส มอบหมายให้คุณพ่อลาโน (ซึ่งภายหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระสังฆราชองค์แรกที่อยู่แลมิสซังสยาม) เดินทางมายังเมืองพิษณุโลก ข้อมูลจากหนังสืออนุสรณ์ 90 ปี ชุมชนคริสตชน วัดเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค.ศ. 1688 จึงได้รับผลกระทบถูกยุบไป ถัดมาจนถึงในช่วงชุมชนความเชื่อ ในนามนักบุญ นิโกลาส ยุคฟื้นฟูชุมชนความเชื่อ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน ในช่วง 1920 มีการก่อตั้งวัดและโรงเรียนในนามนักบุญนิโกลาส เปิดทำการสอนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 มุ่งเน้นแพร่ธรรม ซึ่งในขณะนั้นมีแต่ชาวจีนและชาวลาวที่สนใจ จึงทำการสอนภาษาจีนควบคู่ไปด้วยเนื่องจากมีคริสตชนจีนอยู่จำนวนมาก ในช่วงสงครามอินโดจีนและจากการถูกรุกรานของการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกครั้ง วัดและโรงเรียนจึงถูกปิดและให้เช่าที่ดินสำหรับเปิดสอนโรงเรียนจีน โดยมีสัญญาเช่าถึง 20 ปี ในปี 1945 และได้ทำการฟ้องศาลร้องขอ

โรงเรียนกลับคืนมา ปี 1950 โดยใช้ชื่อโรงเรียนเซนต์นิโกลาส ขอจัดตั้งเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 1950 จนถึงปัจจุบัน เปิดทำการสอนสามัญ ภาษาไทย ภาษาจีน และคริสต์ศาสนา มีครูและนักเรียนทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่อนุบาล จนถึงมัธยมปีที่ 3 และโปรแกรมภาษาอังกฤษ มีครูบุคลากร 197 คน พนักงาน คนงาน 30 คน และนักเรียนทั้งสิ้น 409 คน

ภาพที่ 39 โรงเรียนเซนต์นิโกลาสเมื่อก่อตั้ง ปี 1950

ที่มา หนังสือประวัติโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิชณุโลก เรียบเรียงโดย บาทหลวงเปาโล พรชัย สิงห์สา

ภาพที่ 40 พระสังฆราช หลุยส์ โซแรง เป็นประธานในโอกาสวันฉลองวัดเซนต์นิโกลาส พิชณุโลก และโปรดศีลกำลังแก่สัตบุรุษลูกวัด เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1958

ที่มา หนังสือประวัติโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก เรียบเรียงโดย บาทหลวงเปาโล พรชัย สิงห์สา

จากการบอกเล่าของบาทหลวงประเสริฐ สิทธิ (30 ตุลาคม 2562, สัมภาษณ์) เจ้าอาวาสวัดคาทอลิกเซนต์นิโกลาส และผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์นิโกลาส พิษณุโลก และครูปรีชา แยมกันชู จะเห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตภายในชุมชนย่านนี้ เช่น มีการเข้าร่วมงานเฉลิมฉลองต่างๆ ของสมาคมจีน ด้านพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญ การขอยืมสถานที่ นิมนต์พระภิกษุมาร่วมพิธีกรรมทางศาสนา คริสต์ มาแสดงความยินดีมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของวัดหรือของโรงเรียน มีการพึ่งพาอาศัยกัน เช่น งานบุญ หรือพิธีกรรมทางศาสนา พื้นที่สุสาน พื้นที่วัดที่ใช้ร่วมกันในชุมชน มีการเชิญอิหม่ามมาให้ความรู้ทางด้านภาษา และมีสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามเพื่อรองรับบุคลากรอีกด้วย ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชุมชนความเชื่อแห่งนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะ และไม่ปิดกั้นศาสนา และสามารถเข้าร่วมและช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่

ปัจจุบันพื้นที่ย่านนี้ตั้งอยู่บนถนนสุทธีวิทยาคาร ซึ่งเชื่อมต่อพื้นที่ย่านชุมชนจีนในไร่ดั้งเดิม จึงประกอบด้วยคริสตชนจีนเป็นส่วนใหญ่ ตรงข้ามวัดและโรงเรียนคือชุมชนวิเศษไชยชาญ ที่มีพื้นที่สุสานของวัดเซนต์นิโกลาส เนื่องจากในอดีตคนเชื้อสายจีนที่ย้ายมาจากฝั่งตลาดนั้น ได้ขอแบ่งที่จากวัดนั่นเอง ซึ่งในละแวกรอบวัดและโรงเรียนคาทอลิกแห่งนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของคนจีนแต่จิว และจีนแคะ มีเพียงบ้านหลังเดียวเท่านั้นที่เป็นคนไทย จึงถูกเรียกว่า บ้านพระเอก ปัจจุบันปิดไว้ไม่มีผู้อยู่อาศัย ถนนฝั่งขวาที่ติดกับวัดคือถนนอุทอง และฝั่งซ้ายถนนรามศวร ที่เชื่อมต่อกับถนนธรรมบูชาเป็นถนนขนานกับทางรถไฟ จึงมีพื้นที่ส่วนบ้านพักราชการ สมาคมรถไฟ คนในชุมชนเรียกว่า คนรถไฟ เนื่องจากลูกหลานของพนักงานรถไฟอาศัยอยู่รุ่นต่อรุ่น และสวนสาธารณะชุมชนที่รวบของชุมชนย่านนี้ นอกเหนือจากคริสตชนในพื้นที่หลัก และประกอบด้วยที่อยู่อาศัยเรียงรายไปตามถนนสุทธีวิทยาคารเป็นร้านค้าไม่มีในลักษณะของห้างร้านใหญ่ จากการพูดคุยกับคุณศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนคนไทยตระกูลเชื้อสายจีน แซ่เล่า ผู้บุกเบิกสถานที่ชาวจีนในไร่ คนทั่วไปเรียกว่า อาซ้อ และยังเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนรถไฟสามัคคีอีกด้วย เนื่องจากตระกูลแซ่เล่า ได้ย้ายมาอาศัยอยู่ฝั่งไร่บนพื้นที่ของชุมชนคริสต์ และได้มีการแบ่งพื้นที่โดยขีดเขตแดนและออกโฉนดให้หลังจากจับจองตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ในอดีตทำการค้าขายเรื่อยมา จนตั้งหลักปักฐานมีธุรกิจโรงงานน้ำปลา และโรงงานหมี่ซั่ว ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตชุมชนวิสุทธิวิทยาคาร และร้านอาซ้อเย็นตาโฟที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นทะเบียนด้านอาหาร

อาซ้อเล่าว่า (ศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข, 30 ตุลาคม 2562, สัมภาษณ์) ผู้นำชุมชนรถไฟสามัคคีชุมชนรถไฟสามัคคีแห่งนี้ พื้นที่เดิมเป็นของวัดคาทอลิก และจากการจับจองขอแบ่งที่ดินจึงมีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เกือบเต็มพื้นที่ คนในย่านนี้จึงประกอบด้วย คนจีนแต่จิวนับถือพุทธ คนจีนแคะนับถือคริสต์ คนรถไฟ และคนไทย ภายในชุมชนประกอบอาชีพค้าขาย ทำงานรถไฟ และเก็บค่าเช่าฝากรถ มีบ้านพักราชการ บ้านแม่ทัพ บ้านนายรถไฟ โดยมีสมาชิกอาสาสมัครของชุมชนดูแลส่วนร่วม มีการจัดตั้งกองทุนเงินเก็บ กุ้ยมและปันผล ของชุมชน มีโรงงานน้ำดื่มของชุมชนเอง เดิมมีโรงงานเต้าหู้

และเส้นก๋วยเตี๋ยว ปัจจุบันปิดทำการมีสวนสาธารณะ สนามเทนนิส และลานกีฬาของชุมชนติดกับสโมสรรถไฟ ชุมชนแห่งนี้มีการจัดกิจกรรมหลัก คือ วันสงกรานต์ โดยมีการเชิญผู้สูงอายุในชุมชนมารดน้ำขอพร ทำตามประเพณีไทยทุกปี และงานวันเด็กมีกิจกรรมแจกของขวัญให้เด็กเนื่องจากชุมชนนี้มีลูกหลานรถไฟ และโรงเรียนเป็นหลัก การรวมตัวกันของชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเครื่องกระจายเสียงของชุมชน

จากการสัมภาษณ์และสอบถามจากคนในพื้นที่และผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งแห่งนี้มีการรับรู้ตัวตนว่าลักษณะของวิถีการดำเนินชุมชนของตนเองเป็นอย่างไร และมีพื้นที่เพิกกลุ่มอาชีพ ระดับทางเศรษฐกิจภายในครัวเรือนค่อนข้างดี ที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของตนเองและบ้านพักราชการ และมีความสัมพันธ์ในการร่วมกิจกรรมที่ระหว่างศาสนาไม่มีการแบ่งแยก และใช้พื้นที่ร่วมกันเมื่อยามมีกิจกรรม เช่น การทำพิธีกรรม การใช้สวนสาธารณะ การขอยืมสถานที่ของวัดและโรงเรียน ความต้องการของชุมชนเนื่องจากชุมชนนี้เป็นเส้นทางเลียบทางรถไฟที่มีผู้คนสัญจรทั้งในเมืองและจะออกจากนอกเมือง จึงอยากสร้างจุดเด่นที่สามารถให้คนรู้จักและเข้ามาทำกิจกรรมภายในชุมชน เช่น นักท่องเที่ยวหรือคนนอกพื้นที่ อยากมีหอสมุดชุมชน จากที่กล่าวมาแล้วนั้น พื้นที่ย่านนี้มีประวัติศาสตร์และเรื่องราว จึงต้องการมีจุดศูนย์รวมข้อมูลและต้องการถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชาวจีน ชาวคริสต์ในย่านนี้

ภาพที่ 41 ผังชุมชนรถไฟสามัคคี

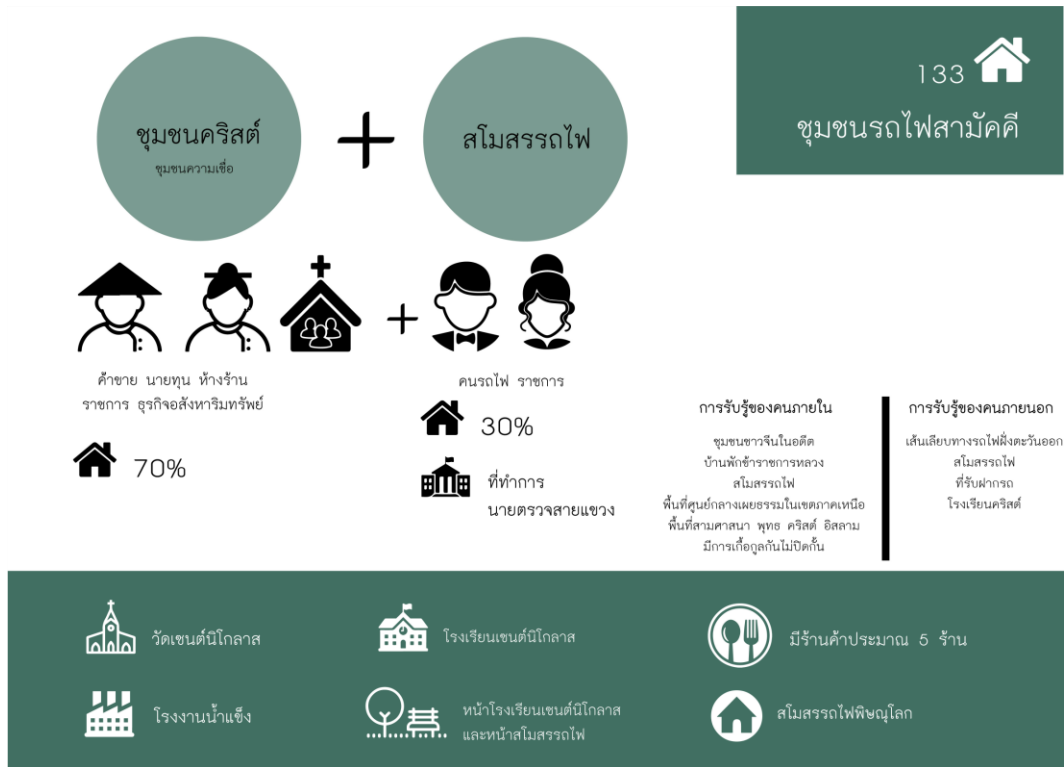

ภาพที่ 42 ลักษณะทางกายภาพชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 43 วิธีชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 44 การวิเคราะห์ชุมชนรถไฟสามัคคี

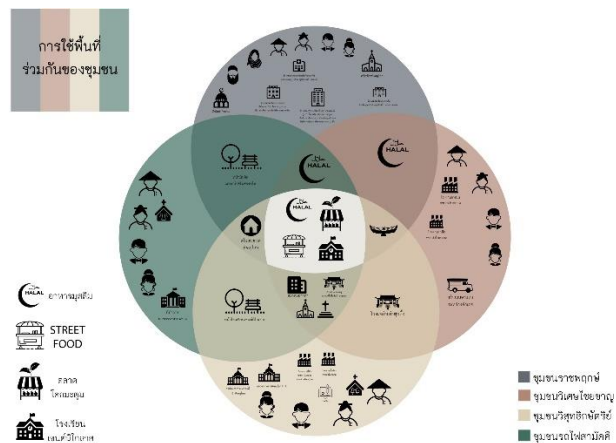

ภาพที่ 45 การวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนรถไฟสามัคคี

สรุปการใช้พื้นที่ร่วมของวิถีชุมชนคนพิษณุโลก

จากการดำเนินการศึกษาข้อมูลและการกำหนดพื้นที่ พบว่า วิถีของคนพิษณุโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเมืองที่มีช่วงเวลาในการอพยพของผู้คนค่อนข้างมาก หลากหลายวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา ก่อร่างสร้างเมืองและชุมชนสืบเนื่องมาจนถึงในปัจจุบัน จำนวน 4 ชุมชน นั่นคือ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชน วิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ซึ่งเป็นย่านชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามลักษณะชาติพันธุ์แต่มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนและสอดคล้องกัน แสดงออกเป็นศิลปะวัฒนธรรมต่างเชื้อชาติที่โดดเด่นเป็นตัวของตัวเอง แต่ยังคงวิถีการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมโดยการอาศัยพึ่งพากัน เอื้อต่อการดำเนินชีวิต และการปรับตัวอยู่ร่วมกัน และยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จุดสำคัญที่พบเห็นการใช้พื้นที่และวิถีชุมชนร่วมกัน คือ ตลาดสด สตรีทฟู้ดส์ (Street Food) ถนน โรงเรียน โรงแรม สวนสาธารณะชุมชน พื้นที่ราชการ และอาหาร

สรุปลักษณะสำคัญของพื้นที่เป้าหมาย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้นำชุมชน พบข้อคิดเห็นในการรับรู้ตนเอง และความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาโดยใช้งานสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน แต่ด้วยความที่วิถีการดำเนินชีวิตของทั้ง 4 ชุมชนนั้นมีการเอื้อประโยชน์ต่อกันแม้จะต่างวัฒนธรรม จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของวัฒนธรรม และวิถีการอยู่ร่วมกันโดยการมีพื้นที่กิจกรรมที่ไม่แบ่งแยก กล่าวคือ จัดสรรระบบทางสัญจรเพื่ออำนวยความสะดวก เส้นทางร้านอาหาร ริมหาด สวนสาธารณะในพื้นที่ตลาดนัดชุมชนเพื่อให้เป็นที่รู้จัก จัดการพื้นที่ตรอกซอยปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม และกิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุ จัดการพื้นที่กิจกรรมชุมชน สร้างจุดเด่นที่สามารถให้นักท่องเที่ยวหรือคนนอกพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชนและ ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากย่านนี้เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องประวัติศาสตร์และวิถีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรมของวิถีชาวจีน คริสตชนจีน และวิถีไทยมุสลิม

ภาพที่ 46 การใช้พื้นที่ร่วมกันของชุมชน

ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิธีชุมชนของจังหวัดพิษณุโลกและการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์การใช้พื้นที่ร่วมกันของชุมชน และแนวทางการความต้องการเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน และ ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประเด็นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ผู้วิจัยจึงหาข้อมูลสมทบโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มคนภายนอกชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก หรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 169 คน ซึ่งมีความเห็นด้วยในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยข้อความถามของแนวทางนำมาความต้องการของชุมชนที่มีการแสดงความคิดเห็น จากการรวบรวมผลดังนี้

หลักเกณฑ์การประเมินทางสถิติ

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ใช้เกณฑ์แปลผลแบบสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายความพึงพอใจของกิจกรรม

ใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 คำตอบ ซึ่งคือ 1 หมายถึง น้อยที่สุด, 2 หมายถึง น้อย, 3 หมายถึง ปานกลาง, 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยจากมาตรวัดแบบมาตราอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- (1) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- (2) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- (3) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- (4) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วย
- (5) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	79	46.70
หญิง	90	53.30
รวม	169	100
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี		0
20-30 ปี	32	18.90
31-40 ปี	76	45.0

41-50 ปี	3	1.80
51-60 ปี	25	14.80
61 ปีขึ้นไป	33	19.50
รวม	169	100
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	32	18.93
พนักงานบริษัทเอกชน/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	61	36.10
รับราชการ/พนักงานราชการ	30	17.80
ศิลปิน/นักออกแบบอิสระ	20	11.82
ข้าราชการบำนาญ	8	4.70
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	3.55
อื่นๆ	12	7.10
รวม	169	100

จากตารางที่ 4 แสดงผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 169 คน เป็นเพศหญิง 90 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 และเพศชาย 79 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ถัดมาอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 และอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ถัดมาอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 และอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80

ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลความคิดเห็นในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม
ชุมชนจากกลุ่มคนภายนอกชุมชนหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น / (คน)				
		5 เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	4 เห็น ด้วย	3 ไม่ แน่ใจ	2 ไม่ เห็น ด้วย	1 ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	ท่านคิดเห็นอย่างไรในการสร้างพื้นที่ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและ วัฒนธรรมชุมชน	105	61	3	0	0
2	ความคิดเห็นในการสร้างพื้นที่กิจกรรม สร้างสรรค์โดยใช้งานศิลปะ	92	75	1	0	0
3	ความคิดเห็นในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนในเขต เมืองพิษณุโลก	121	47	1	0	0

จากการสำรวจความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 169 คน ในการสร้างพื้นที่กิจกรรม
สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน พบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ
62.1 รองลงมาคือเห็นด้วย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และไม่แน่ใจ จำนวน 3 คน คิดเป็น
ร้อยละ 1.8 จากผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

ข้อคิดเห็นการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้งานศิลปะ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 92
คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ถัดมาคือเห็นด้วย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ไม่แน่ใจ จำนวน 1
คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 และเพิ่มเติมคือนอกเหนือจากศิลปะจำต้องสื่ออย่างหลากหลาย จำนวน 1 คน
คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

ข้อคิดเห็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชุมชนในเขตเมืองพิษณุโลก พบว่า เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 เห็นด้วย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และ
ไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

การเก็บข้อมูลถัดไปคือตารางแสดงผลความคิดเห็นในรายการกิจกรรมที่จะใช้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ จากกลุ่มคนภายนอกชุมชนหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก โดยรายการกิจกรรมผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความต้องการของชุมชน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และกรณีศึกษาจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ มาประกอบการสำรวจความคิดเห็นในกิจกรรมการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะของเมืองพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สำรวจความคิดเห็นในรายการกิจกรรมการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะของเมืองพิษณุโลก

ลำดับ	รายการกิจกรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	เส้นทางอาหาร	45	26.62
2	การปรับภูมิทัศน์ ตรอก ซอย สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน	97	57.40
3	กิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุ	56	33.10
4	แสดงผลงานและนิทรรศการศิลปะ	78	46.20
5	ลานผสมผสานวัฒนธรรม	84	49.70
6	สื่อ 3 มิติ	44	26.04
7	พื้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์	72	42.60
8	ตลาดนัดงานศิลปะ	92	54.44
9	กิจกรรมท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์	80	47.34
10	กิจกรรมทางดนตรี	68	40.24
11	กิจกรรมส่งเสริม/แนะนำปราชญ์ชุมชน	55	32.54
12	ผลิตภัณฑ์ชุมชน	79	46.75
13	งานแสดงผลงานของกลุ่มคนรุ่นใหม่	1	0.60
14	Street Art	1	0.60

หมายเหตุ: ผลการวิเคราะห์นี้ได้จากการที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้มากกว่า 1 ข้อ, n = 169 คน

จากการสำรวจความคิดเห็นในรายการกิจกรรมการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะของเมืองพิษณุโลก โดยมีความเห็นเป็นแนวทาง พบว่าลำดับแรก การปรับภูมิทัศน์ ตรอก ซอย สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 57.40 รองลงมาคือ การสร้างตลาดนัดศิลปะ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 54.44 ถัดมา คือ ลานผสมผสานวัฒนธรรม จำนวน 84 คน คิด

เป็นร้อยละ 49.70 กิจกรรมท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 47.34
 ผลิตภัณ์ชุมชน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 การแสดงผลงานและนิทรรศการ จำนวน 78
 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 พื้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ
 42.60 กิจกรรมทางดนตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 40.24 เห็น กิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุ
 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 กิจกรรมส่งเสริม/แนะนำปราชญ์ชุมชน จำนวน 55 คน คิดเป็น
 ร้อยละ 32.54 เส้นทางอาหาร จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 26.62 สื่อ 3 มิติ จำนวน 44 คน คิด
 เป็นร้อยละ 26.04 งานแสดงผลงานของกลุ่มคนรุ่นใหม่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 และ
 Street Art จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 จากผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสำรวจมีข้อเสนอแนะ รวบรวมจากคำถามปลายเปิด
 ดังนี้

พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน งานศิลปะเป็นแนวทางช่วยส่งเสริม และสืบ
 สานวัฒนธรรมประเพณี ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เพื่อแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวต่างๆ คุณค่าศิลปะ
 และวัฒนธรรมพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายช่วยยกระดับและผ่อนคลายจิตใจ การจัดกิจกรรม
 สร้างสรรค์ทางศิลปะจะช่วยพัฒนาทั้งด้านความคิด อารมณ์ การริเริ่มสิ่งใหม่ของมนุษย์เราได้เป็น
 อย่างดี ภายใต้ขอบเขตศีลธรรม วัฒนธรรม จริยธรรมและสังคมไทย อีกทั้งยังสร้างแรงบันดาลใจ
 เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชุมชนสู่สาธารณะ โดยการมีพื้นที่สำหรับแสดงผลงานเป็นการ
 รวบรวมการแสดงผลงานทุกด้านทางศิลปะ โดยการสร้างพื้นที่กิจกรรมนี้อาจอยู่บนพื้นที่เล็กที่มี
 เรื่องราว ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและยั่งยืน พื้นที่นี้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย หรืออาจจะแสดงความ
 เป็นตัวตนของพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้คนสนใจและจดจำได้ง่าย มีการจัดกิจกรรมที่
 หลากหลาก โดยเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จัดแสดงงานศิลปะ งานฝีมือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทาง
 ศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนในพิษณุโลก ใช้เรื่องราวทางวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบัน
 ผสมผสานการนำเสนอ และการเข้าถึงได้หลายกลุ่มคน เช่น วัฒนธรรมทางอาหาร จากอดีตสู่ปัจจุบัน
 ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์อาหารพื้นเมืองของคนพิษณุโลกให้เป็นที่รู้จัก

การมีกิจกรรมจะทำให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทุกเพศทุกวัยมีส่วนร่วมในพื้นที่
 ศิลปะ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะของเด็ก งานประกวดผลงานศิลปะ แล้วจัดพื้นที่แสดงผลงาน
 ที่ได้รับรางวัล แสดงศิลปะมีขึ้นเป็นประจำและสามารถเข้าถึงบุคคลทั่วไปได้ง่าย งานศิลปะที่ยั่งยืน
 เกิดจากตลาดซื้อขายและเปลี่ยนมือ ผลิตภัณ์ในชุมชนเป็นสิ่งมีค่า น่าสนใจที่จะใช้กระบวนการ
 ทางศิลปะในการพัฒนาให้สิ่งนั้นดูร่วมสมัยและน่าสนใจ จัดพื้นที่ลานกีฬาสำหรับกลุ่มวัยรุ่นใหม่
 ส่งเสริมศิลปะพื้นเมืองให้ชัดเจนทั้งศิลปะวัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหารพื้นเมือง ภาพวาด และ
 สถาปัตยกรรมของชาวไทยให้สวยงาม และสามารถประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน

คำนึงถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิษณุโลก อาจเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างอาชีพ ให้มีนิทรรศการศิลปะและผลงานศิลปะเพื่อพัฒนาสินค้าในชุมชนและสามารถต่อยอดให้ชุมชนได้ก่อ เกิดรายได้ มีตลาดนัดเกี่ยวกับงานศิลปะ งานฝีมือประดิษฐ์ การสร้างเสริมอาชีพโดยสอนเทคนิคการใช้ ศิลปะการออกแบบให้เกิดประโยชน์ จัดกิจกรรมผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมทางศิลปะ เยาะชวน เข้าถึงมา แสดงด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมนำเสนอผลงานศิลปะของเด็ก ควรสร้างกิจกรรมที่นำเสนอผลงาน ศิลปะและบูรณาการร่วมกับวิถีของท้องถิ่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนหนึ่งในงาน ศิลปะและการออกแบบ เป็นสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกทางหนึ่ง ควรส่งเสริมธุรกิจชุมชนควบคู่ กับการแสดงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน สถานที่ประวัติศาสตร์ภายใน จังหวัดได้รับการออกแบบและผสมผสานเรื่องราวสร้างเป็นธีมขึ้นมาเพื่อถ่ายภาพ หรือจำลองให้เห็นภาพใน อดีตตามจินตนาการของบุคคลมากขึ้นจะทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ควรเป็น กิจกรรมในวันหยุด หรือกิจกรรมยามว่างจากงาน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

ทั้งนี้เมืองพิษณุโลกยังขาดเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของศิลปะ และวัฒนธรรมจะต้องไปด้วยกันสู่ชุมชน ประชาชนชุมชนควรส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้าง เอกลักษณ์ทางศิลปะวัฒนธรรมของชุมชน จัดแสดงนิทรรศการตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กิจกรรม สร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ดีที่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างยิ่ง ควรมีพื้นที่ให้ทุกคนได้ แสดงออกอย่างเต็มความสามารถเป็นพื้นที่เปิดสำหรับทุกกลุ่มความคิด ให้ผู้เข้าร่วมมีสิทธิเสรีภาพ มี ความเสมอภาค และภราดรภาพ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และได้รับการสนับสนุนจาก หลายภาคส่วน ใช้สื่อออนไลน์ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และกลุ่มสำหรับผู้ที่สนใจงานศิลป์ ทั้งผู้อยาก โชว์ผลงาน ส่งเสริมอาชีพแสดงผลงาน ควรจะมีนักออกแบบข้างนอกพื้นที่ ร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่ และควรมีนักออกแบบชั้นนำของเมืองไทยมาร่วมแสดงผลงาน

สรุปประเด็นสำคัญที่ได้รับเสนอแนะเพิ่มเติม คือ การใช้งานศิลปะและวัฒนธรรมในการสร้าง กิจกรรมเหมาะสมกับความเป็นเมืองพิษณุโลกที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ต้องการกิจกรรมที่ได้ พุดคุยร่วมกัน หรือสามารถซื้อขายสินค้าได้ และมีความสนใจในเรื่องกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการ ผ่อนคลายเพื่อยกระดับจิตใจของคนในเมือง อีกทั้งความส่งเสริมการเรียนรู้ ให้ความสนใจ กับประชาชนชุมชนนำมาซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราววิถีภูมิปัญญาที่มีคุณค่าจากรุ่นไปสู่รุ่น และสามารถ ประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน

ข้อสรุปจากการศึกษาวิถีชุมชนพื้นที่เมืองพิษณุโลก ที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์คือ วัฒนธรรมแบบผสมผสานต่างชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยคริสต์ และไทยจีน มีการพึ่งพา อาศัยกัน โดยมีการปรับตัวและยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จุดสำคัญที่มีการใช้พื้นที่และวิถีชุมชน ร่วมกัน คือ ตลาดสด สตรีทฟู้ด (Street Food) ถนน โรงเรียน โรงแรม สวนสาธารณะชุมชน พื้นที่ ราชการ และอาหารปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มี

6 ด้าน คือ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ เทคโนโลยี การใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน การเมือง การปกครอง และการศึกษา ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก มี 5 ด้าน คือ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ด้านการรักษาโรค และด้านการแต่งกาย พบประเด็นสำคัญ คือ วิธีการดำเนินชีวิตของทั้ง 4 ชุมชนนั้น มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันแม้จะต่างวัฒนธรรม จึงต้องการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของ วัฒนธรรม และแสดงการสืบทอดวิถีการอยู่ร่วมกันโดยการมีพื้นที่กิจกรรมที่ไม่แบ่งแยก และความ คิดเห็นจากการสอบถามกลุ่มคนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและ วัฒนธรรมชุมชนโดยใช้งานศิลปะ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนในเขตเมือง พิษณุโลกมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีความคิดเห็นในรายการกิจกรรมการสร้างพื้นที่กิจกรรม สร้างสรรค์ทางศิลปะของเมืองพิษณุโลก 5 อันดับแรก คือ 1) การปรับภูมิทัศน์ ตรอก ซอย สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน 2) การสร้างตลาดนัดศิลปะ 3) ลานผสมผสานวัฒนธรรม 4) กิจกรรม ท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ 5) ผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้และกลยุทธ์ในการสร้าง พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของ พื้นที่ คือการให้ความสำคัญของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมและศิลปกรรม การมีพื้นที่ ร่วมกันใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการออกความ คิดเห็น ตัดสินใจ ลงมือทำ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านกระบวนการสร้างแนวคิดศิลปะสร้างสรรค์ และการออกแบบ เป็นตัวเชื่อมโยงในรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สื่อถึงคุณค่าเอกลักษณ์แนวคิด วัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำได้ทั้งคนในชุมชนเอง และส่งต่อไปยังคนภายนอก ชุมชน เน้นกิจกรรมนันทนาการที่สร้างประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชนและผู้มาเยือน

2. ผลการสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้น ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้นำชุมชน เพื่อค้นหา จุดเด่นและความต้องการของชุมชน จากนั้นนำผลจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การออกแบบ โดยใช้ กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก

จุดแข็ง (Strengths) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมือง พิษณุโลก

S1 เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานและการขยายอาณาเขต เมืองพิษณุโลกย่านชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรมเชื่อมต่อกัน มีเรื่องราวของประวัติศาสตร์และวิถีของ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ ไทย-มุสลิม ไทย-คริสต์ และไทย-จีน

S2 นักท่องเที่ยวสามารถเห็นชุมชนจากการเดินทางด้วยรถไฟ จึงเป็นจุดหมายตาสำหรับนัก เดินทางได้

S3 มีสตรีทฟู้ดส์ (Street Food) กลางคืนที่มีอาหารหลายเชื้อชาติ เช่น อิสลาม ไทย จีน เวียดนาม

S4 มีพื้นที่สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน และโรงเรียนที่ถือเป็นศูนย์กลางให้ความรู้และใช้ พื้นที่ในการทำกิจกรรม สามารถส่งเสริมให้คนในชุมชนพบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน

S5 มีสมาคมต่างๆ ที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน เช่น สมาคมจีน สมาคมคาทอลิก สมาคมรถไฟ และกลุ่มชาวมุสลิม

S6 มีโรงงานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชน คือ เกลือ แหนม หมี่ซั่ว และ น้ำปลา

จุดอ่อน (Weakness) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมือง พิษณุโลก

W1 พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ยังไม่เอื้ออำนวยหรือไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับทุกเพศ ทุกวัย จึง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน

W2 เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านชุมชนเป็นเส้นทางเดินหลักในการสัญจรเข้าเมือง จึงส่งผลให้ เกิดการจราจรติดขัด

W3 เนื่องจากเส้นทางสัญจรภายในชุมชน เป็นตรอก ซอก ซอย จึงทำให้ชุมชนค่อนข้างแออัด และส่งผลต่อสภาพภูมิทัศน์แวดล้อมของชุมชน

W4 ผู้สูงอายุในชุมชนค่อนข้างมาก ยังขาดการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

โอกาส (Opportunity) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมือง พิษณุโลก

O1 เป็นเส้นทางสัญจรหลักสำหรับผ่านเข้าใจกลางเมือง และเส้นทางหลวงหลัก จึงส่งผลให้มี โอกาสเข้าถึงชุมชนได้ง่าย

O2 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในชุมชนมีมาก เนื่องจากมีโรงแรมหลายแห่ง ทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ รวมถึงเกสเฮ้าส์ จึงทำให้มีโอกาสในการสร้างกิจกรรม

○3 นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนมีมาก จะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นรายได้ของชุมชน

อุปสรรค (Threat) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก

T1 การรับรู้ของคนภายนอกที่มีต่อชุมชนค่อนข้างน้อย

T2 การจัดการเส้นทางสัญจรภายในชุมชนต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

T3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและคนในชุมชนยังมีค่อนข้างน้อย

จากการวิเคราะห์ผลสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก ที่จะเป็นประโยชน์กับการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็น กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ในการสร้างแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก คือ

S1 และ O2 สามารถใช้เป็นส่วนช่วยผลักดัน T1 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ ย่านชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรม เป็นโอกาสให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในชุมชนมีมาก จึงทำให้มีโอกาสในการสร้างกิจกรรม ส่งผลต่อการรับรู้ของคนภายนอกที่มีต่อชุมชน

S4 S5 และ S6 เป็นแนวทางส่งเสริม T3 เนื่องจากมีพื้นที่สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน และโรงเรียนที่ถือเป็นศูนย์กลางให้ความรู้และใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรม สามารถส่งเสริมให้คนในชุมชน พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน มีสมาคมที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน และมีโรงงานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชน จะเป็นตัวช่วยผลักดันการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและคนในชุมชน

S1 S2 และ S3 เป็นย่านชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรมเชื่อมต่อกัน และเป็นพื้นที่จุดหมายต่านักท่องเที่ยวสามารถเห็นชุมชนจากการเดินทางด้วยรถไฟ และกลางคืนที่มีอาหารหลายเชื้อชาติ อีกทั้งเป็นเส้นทางสัญจรหลักมีโอกาสเข้าถึงชุมชนได้ง่าย O1 O2 และ O3 จึงทำให้มีโอกาสในการสร้างกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนมีมาก จะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นรายได้ของชุมชน เกิดประโยชน์ในทางการนำเสนอเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

W1 และ W4 พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ยังไม่เอื้ออำนวย หรือไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับทุกเพศ ทุกวัย จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน และผู้สูงอายุในชุมชนค่อนข้างมาก ยังขาดการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ อาจจะถูกแก้ไขได้โดย O2 และ O3 การส่งเสริมพื้นที่สวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชนให้คนในชุมชนพบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ และคนในชุมชนและผู้สูงอายุเป็น ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของประวัติศาสตร์ และผลิตภัณฑ์ชุมชน จะเป็นการ

ส่งเสริม T1 เมื่อมีการรับรู้ของคนภายนอก ที่มีต่อชุมชน โอกาสนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในชุมชนมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นรายได้ของชุมชน

จากผลการศึกษาวิถีชุมชนพื้นที่เมืองพิษณุโลก มีอัตลักษณ์คือวัฒนธรรมแบบผสมผสาน มีวิถีชุมชนร่วมกัน พึ่งพาอาศัยและปรับตัวยอมรับซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) สำหรับการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนผสมผสาน วัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก โดยการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ที่มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรมใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วม และผลักดันให้เกิดพื้นที่กิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการสร้างแนวคิดศิลปะสร้างสรรค์และการออกแบบเน้นการรับรู้และสร้างประสบการณ์ต่อคนภายในและภายนอกชุมชน จากความต้องการของชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้นำชุมชน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มคนในพื้นที่ และจัดทำวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย เอกลักษณ์รูปแบบของวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชน พบปัจจัยที่เกี่ยวข้องของชุมชนมีจุดแข็ง 6 ข้อ จุดอ่อน 4 ข้อ โอกาส 3 ข้อ และอุปสรรค 3 ข้อ ผู้วิจัยได้นำผลสรุปข้อมูลทั้งหมดมาจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

3. แผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก

วิสัยทัศน์ (Vision)

วัฒนธรรมแบบผสมผสานเป็นหัวใจหลักของวิถีชีวิตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก การจัดทำพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้สามารถรักษา สืบสานและถ่ายทอดลักษณะภูมิปัญญาวัฒนธรรมชุมชนต่อไปได้ และสามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้มาเยือนจังหวัดพิษณุโลก รวมถึงเกิดการติดสอยห้อยตามเพื่อประโยชน์ทางด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากชุมชน นำเสนอจุดเด่นคือวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ไทยจีน ไทยคริสต์ ไทยมุสลิม สร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
2. สร้างการรับรู้วิถีและวัฒนธรรมชุมชนแก่ผู้มาเยือน มุ่งเน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเด็นกลยุทธ์ (Strategy Issue)

1. วางแผนพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน
2. ถ่ายทอดเอกลักษณ์ชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ นำไปสู่กับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

3. ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้วิถีชุมชน สร้างประสบการณ์ให้ผู้มาเยือนโดยการติดสอยห้อยตามเรียนรู้ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น นำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เป้าประสงค์ (goal)

1. ชุมชนมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน
2. ชุมชนใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่เชื่อมโยงกับในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันและผลิตภัณฑ์ของชุมชน
3. ชุมชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สร้างการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชนและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นกิจกรรมบริการการท่องเที่ยว

4. เป้าประสงค์ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก สามารถกำหนดโดยผ่านหลัก SPACE ดังนี้

จากการศึกษาพื้นที่และสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเมืองพิษณุโลก มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์คือวัฒนธรรมแบบผสมผสานต่างชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยคริสต์ และไทยจีน มีการพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีการปรับตัวและยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน พบประเด็นที่นำมาสร้าง กลยุทธ์การออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

1. การถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ของทั้ง 4 ชุมชนที่มีการเอื้อประโยชน์ต่อกัน แม้จะต่างวัฒนธรรม ใช้เรื่องราวทางวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบัน
2. การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของวัฒนธรรม แสดงการสืบทอดวิถีการอยู่ร่วมกันโดยการมีพื้นที่กิจกรรมที่ไม่แบ่งแยก และการเข้าถึงได้หลายกลุ่มคน
3. การมีพื้นที่ร่วมกันโดยใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น ตัดสินใจ ลงมือทำ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น
4. ใช้แนวคิดศิลปะสร้างสรรค์และการออกแบบ เป็นตัวเชื่อมโยงในรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สื่อถึงคุณค่าเอกลักษณ์แนวคิดวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมศิลปะพื้นเมืองให้ชัดเจนและสามารถประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน
5. แสดงความเป็นตัวตนของพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างเอกลักษณ์เกิดการรับรู้และจดจำได้ทั้งคนในชุมชนเอง และส่งต่อไปยังคนภายนอกชุมชน เน้นกิจกรรมนันทนาการที่สร้างประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชนและผู้มาเยือน

เรื่องราวประวัติศาสตร์ในพื้นที่ (S-Story) พื้นที่เมืองพิษณุโลกที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ของการขยายเมือง มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบวัฒนธรรมผสมผสาน การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ด้วยเรื่องราว

ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ เป็นการเรียนรู้ที่มาของความหลากหลาย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเองบันทึกและสร้างฐานข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน

การรับรู้พื้นที่ (P-Perception) สร้างการรับรู้ความสัมพันธ์และดำเนินวิถีชีวิตตามบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของพื้นที่ ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยจีน ไทยคริสต์ เรียนรู้วัฒนธรรมผสมผสาน จุดจำและยอมรับการดำเนินชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กัน พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกของภูมิปัญญา เพื่อให้การรับรู้และจดจำได้ในเรื่องราวและประวัติศาสตร์ของพื้นที่

ศิลปะและการสร้างสรรค์ (A-Art) กิจกรรมสร้างการเรียนรู้นำศิลปะมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ กับชุมชน เป็นศิลปะรูปแบบในสังคมแต่ละยุคสมัย ตลอดจนการสร้างสรรค์งานศิลปะภายใต้เรื่องราวประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน สร้างประสบการณ์กับงานทางศิลปะบนพื้นที่ผสมผสานกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นตัวเชื่อมที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างชุมชน การสร้างงานศิลปะเพื่อการพัฒนาพื้นที่กระตุ้นให้เกิดพื้นที่ส่งเสริมความคิดและจินตนาการสำหรับคนในชุมชนและภายนอกชุมชน

วัฒนธรรม (C-Culture) วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนคนในชุมชนควรเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง ผลักดันสิ่งดึงดูดใจ ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอด สืบสาน และอนุรักษ์แนวปฏิบัติด้านวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชนและผู้มาเยือน

ประสบการณ์ (E-Experimental) กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลายพื้นที่แห่งการสร้างประสบการณ์และทดลองสิ่งใหม่ๆ สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ถ่ายทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เน้นกิจกรรมที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน แสดงสิ่งดึงดูดใจ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น การติดสอยห้อยตามเรียนรู้ นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยผ่านการปฏิบัติร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ไม่เน้นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ

5. กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก

การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ SPACE ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน กำหนดโดยผ่านกระบวนการ TID ดังนี้

หลักการคัดเลือกจุดเด่นของชุมชน (T-Themes) สร้างความรู้ความเข้าใจ และศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเองการค้นหาลักษณะ และต้นทุนวัฒนธรรมชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางการฟื้นฟูชุมชน

กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน (I-In process) ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม เน้นความร่วมมือร่วมใจลงมือทำและความต้องการของคนในชุมชน เป็นหลักในการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์

แนวความคิดออกแบบ (D-Design) กระตุ้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ผลักดันผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน ถ่ายทอดและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน การจัดศิลปะในที่สาธารณะ ดำเนินกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดกลยุทธ์หลักในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้สรุปสาระสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ ภายใต้กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิชณูโลก” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงองค์ประกอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิชณูโลก”

ที่	องค์ประกอบ	ขอบข่ายเนื้อหา
1	S – Story เรื่องราวประวัติศาสตร์ในพื้นที่	เรื่องราวของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน เป้าหมาย
2	P- Perception การรับรู้พื้นที่	การรับรู้และจดจำได้ เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรม ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยจีน ไทยคริสต์
3	A-Art ศิลปะและการสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์ศิลปะกับชุมชนนำไปสู่กับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเป็นการใช้ศิลปะเพื่อพัฒนาพื้นที่

4	C- Culture วัฒนธรรม	ผลักดัน สิ่งดึงดูดใจ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ให้แสดงคุณค่าและเกิดอัตลักษณ์ชุมชน สามารถสืบทอดวัฒนธรรมต่อไปได้
5	E- Experimental ประสบการณ์	ถ่ายทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น สร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการติดสอยห้อยตามเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม
6	T-Themes การคัดเลือกจุดเด่นของพื้นที่	การคัดเลือกจุดเด่นของพื้นที่ โดยการค้นหาอัตลักษณ์นำมาสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน
7	I-In process ความร่วมมือของชุมชน	วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
8	D-Design การออกแบบ	ใช้แนวความคิดการออกแบบ สร้างกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน

แผนผังองค์ประกอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีเอสพี พิชญ์โลก”

ภาพที่ 47 แผนผังองค์ประกอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีเอสพี พิชญ์โลก”

6. แผนการปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรม SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีเอสพี พิชญ์โลก) เพื่อให้ดำเนินการบรรลุตามพันธกิจที่วางไว้ ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการจำนวน 7 กิจกรรม ดังนี้

แผนกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk

เมืองพิษณุโลกเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์มายาวนาน ซึ่งมีเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบ เน้นการดำเนินชีวิตแบบรวดเร็ว อาจมีการหลงลืมคุณค่าทางวัฒนธรรมในแง่ต่างๆ กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการพูดคุยเสวนา การปลุกแนวคิดและมุมมองของคนเมืองพิษณุโลก การฟื้นฟูชุมชนโดยการรื้อฟื้นเรื่องราวของพื้นที่ ร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์และผลักดันด้วยแนวคิดการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยง สร้างความจงรักภักดีให้แก่เมืองที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และถ่ายทอดตัวตนผ่านรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ยกย่องคุณภาพชีวิต สามารถพัฒนาอารมณ ความรู้สึกและจิตใจสำนึกรักในวิถี ภาคภูมิใจในศิลปะพื้นถิ่นของตนเอง กิจกรรมนี้ดำเนินงานตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ S-Story P- Perception และ C- Culture

1. สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มประชากร ในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลทั่วไปจังหวัดพิษณุโลก ศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. เพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ของวิถีในสังคมแบบผสมผสาน รับรู้ในความต่างของวัฒนธรรมย่อย และทราบอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน

แผนกิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART

สร้างการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้นเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน โดยการกระตุ้นแนวคิด กิจกรรมสร้างสรรค์ทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ผลักดันผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการติดสอยห้อยตามถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการ ถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชน โดยการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อให้เกิดการตื่นตัว ส่งเสริมจินตนาการและการสร้างประสบการณ์จากความร่วมมือกันของคนในชุมชน ก่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจและมีพลังในการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ชุมชน กิจกรรมนี้ดำเนินตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ A-Art และ E-Experimental

วัตถุประสงค์

1. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้น ถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น และ สร้างเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชน
2. กิจกรรมกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ผลักดันผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชนโดยคนในชุมชน เป็นผู้สร้างสรรค์

แผนกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

การค้นหอัตลักษณ์ เป็นสิ่งที่สะท้อนความพิเศษของพื้นที่ สถานที่ซึ่งมีลักษณะบรรยากาศ จำเพาะของท้องถิ่นหรือชุมชน เอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยมีสิ่งชี้นำประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมที่มีในพื้นที่ช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในชุมชน กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การเสวนาเพื่อร่วมกันค้นหอัตลักษณ์ของพื้นที่เมืองพิษณุโลก ที่สร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นชุมชนแก่คน ในท้องถิ่น นำมาใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรม สามารถหยิบยกมาเป็นแนวทางในการฟื้นฟูชุมชนด้วยการ อนุรักษ์นำไปประยุกต์ หรือการสร้างใหม่ โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม การสร้าง ประสบการณ์ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว และช่วยให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กิจกรรมนี้ ดำเนินตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ P- Perception และ C- Culture

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการค้นหาอัตลักษณ์ของพื้นที่ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมและผลิตภัณฑ์เมืองด้วยกิจสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก
2. เพื่อสร้างภาพลักษณ์ชุมชน ให้เกิดการรับรู้และจดจำต่อผู้มาเยือน

แผนกิจกรรมที่ 4 Do it Art in Lan Ta Kaw

การสร้างความร่วมมือร่วมใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แนวคิดการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ จัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่เกิดจากชุมชนเป็นผู้ลงมือทำ กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการร่วมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเอง หรือผลงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาจัดเป็นกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ โดยการถ่ายทอดและนำความเชื่อมโยงจากการถอดเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนมาประยุกต์ให้เข้ากับสมัยนิยม เป็นตัวกระตุ้นผู้คนในสังคมโดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือสื่อสารถ่ายทอดประสบการณ์ และมีพื้นที่ศิลปะแสดงไว้ในพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย กิจกรรมนี้ ดำเนินตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ A-Art และ E-Experimental

วัตถุประสงค์

1. สร้างกิจกรรมที่ผสมผสานกับภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยการจัดศิลปะในที่สาธารณะ ประกอบกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
2. สร้างเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา

แผนกิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest

วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจ ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยที่ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่น โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการนำเสนอวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของพื้นที่ ผลิตภัณฑ์ให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม สร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้แนวคิดเรื่องจิตวิญญาณแห่งสถานที่ซึ่งมีลักษณะบรรยากาศจำเพาะของท้องถิ่นหรือชุมชน จากการบันทึกภาพถ่ายสามารถช่วยบ่งบอกถึงความหมายหรือความทรงจำต่างๆ ที่ซ่อนอยู่นำไปสู่การรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชนและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมให้เกิดการเรียนรู้และจดจำต่อผู้มาเยือน กิจกรรมนี้ ดำเนินตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ P-Perception และ E-Experimental

วัตถุประสงค์

1. ผลิตภัณฑ์ให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมแบบผสมผสานต่อคนภายนอกชุมชน

2. เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในพื้นที่และการจดจำนำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับผู้มาเยือน

แผนกิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS

การถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ สร้างความเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสาน โดยใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน เป็นการสะท้อนในการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชน ทั้งด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ จากปราชญ์ชุมชน การศึกษาทุนชุมชนเพื่อต่อยอดย้าจิตสำนึกที่สร้างขึ้นมาให้ดำรงอยู่และขยายออกไป โดยเฉพาะในคนรุ่นใหม่ ในรูปแบบการบันทึกและสร้างฐานข้อมูล เพื่อสร้างการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน วิถีมนุษย์ เทคโนโลยีในภูมิปัญญาชาวบ้านที่โดดเด่นในแต่ละด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนในมิติด้านพื้นที่นำมาผสมผสานกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันกิจกรรมนี้ดำเนินการตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ S-Story P-Perception และ C- Culture

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน มุมมองการผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันของเมืองพิษณุโลก
2. บันทึกข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน

แผนกิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect

เปิดพื้นที่เพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก ผ่านการรับรู้จากภาพลักษณ์ของชุมชน พื้นที่ที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ ร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคม กิจกรรมนี้มุ่งเน้นนำเสนอเอกลักษณ์ของพื้นที่ และเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมรูปแบบนันทนาการที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาของชุมชน เปิดประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือนด้วยกิจกรรมทางศิลปะในการท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยกระบวนการพื้นที่สร้างสรรค์ การจัดประโยชน์ใช้สอย และกิจกรรมในชุมชน ส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชน เน้นความสำคัญคือให้สามารถทำกิจกรรมได้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ สร้างความภาคภูมิใจคนในชุมชน และเกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือน กิจกรรมนี้ดำเนินการตามแนวทางเป้าประสงค์ คือ S-Story A-Art และ E-Experimental

วัตถุประสงค์

1. เปิดพื้นที่เพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ส่งเสริมกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน

สรุปผลการสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความเข้าใจร่วมกัน ค้นหาจุดเด่น ความต้องการของชุมชน และดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพในด้านต่างๆ จากนั้นนำมาจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นความต้องการรวมถึงรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการสอบถามความคิดเห็นของคนผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก คนในชุมชนสามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์ของตนผ่านรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน และผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกโดยการถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่นำไปประยุกต์ใช้ตามสมัยนิยม เน้นกิจกรรมที่ได้รับประสบการณ์ต่อผู้มาเยือน โดยกำหนดผ่านกลยุทธ์ SPACE-TID-Phitsanulok “สเปสดีส์ พิชญ์โลก” และมีแผนการปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน จำนวน 7 กิจกรรม ที่มุ่งเน้นกระบวนการคัดเลือกจุดเด่นของชุมชนเพื่อการค้นหาอัตลักษณ์ โดยใช้ความร่วมมือของชุมชนในการขับเคลื่อนและก่อให้เกิดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน ผ่านกระบวนการและแนวคิดในการออกแบบ ใช้รูปแบบศิลปะสร้างสรรค์ทางความคิด ความงาม และประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน เพื่อการรับรู้ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ จดจำและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรมไทยมุสลิม ไทยคริสต์ และไทยจีน ในเมืองพิชญ์โลก ผลักดันให้เกิดคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน ให้สืบทอดต่อไปได้จากการถ่ายทอดวิถีภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เกิดการจัดศิลปะในที่สาธารณะ การมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้มาเยือนและชุมชนได้รับประโยชน์จากการเปิดพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนและร่วมกันผลักดันจากหลายภาคส่วน

บทที่ 5

ผลการดำเนินงานวิจัย

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกในบทนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ภายใต้กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิษณุโลก” โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ดำเนินงานทั้งหมด 7 กิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ผลการสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ผู้วิจัยทำการออกแบบตราสัญลักษณ์ในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ ภายใต้กรอบกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิษณุโลก” เพื่อนำไปใช้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมของการวิจัย

ในระยะที่ 1 ใช้หลักการออกแบบเป็นรูปแบบการใช้ตัวอักษร SPACE-TID (สเปส-ดีส์ที) ใช้คำพ้องเสียงกับอาร์ตดีส์ที (Artist) ที่สื่อถึงพื้นที่แสดงอารมณ์และจินตนาการทางศิลปะ และการตัดทอนเส้นโครงสร้างมาจากเส้นแผนที่รอบของพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย ใช้สีเป็นตัวแทนชุมชน โดยการวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ วิถีชีวิต โครงสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่นของพื้นที่

ในระยะที่ 2 จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกความคิดเห็น ปรับรูปแบบเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรมได้มากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาให้มีความเป็นทางการ เส้นกรอบล้อมรอบตัวอักษรหมายถึงกรอบ กลยุทธ์ และใช้สีส้มเป็นตัวสื่อความสุข การมีกำลังใจ ความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ความรื่นเริง เบิกบานใจของชุมชน

ภาพที่ 48 แสดงวิเคราะห์สีจากสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ วิถีชีวิต โครงสร้างสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างสีเอกลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ 49 การออกแบบแบบตราสัญลักษณ์ระยะที่ 1

สเปสดีส์ พิชญ์โลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

สเปสดีส์ พิชญ์โลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ภาพที่ 50 การออกแบบแบบตราสัญลักษณ์กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ พิชญ์โลก”

ดำเนินการสร้างเพจ SPACE ดีส์ พิชญ์โลก เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่การดำเนินภายใต้กรอบกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมเมืองพิชญ์โลก SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ พิชญ์โลก” โดยนำเสนอจุดเด่นคือ วัฒนธรรมแบบผสมผสานไทยจีน ไทยคริสต์ ไทยมุสลิม และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ วิธีการดำเนินชีวิต และจุดเด่นของชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมต่อคนภายนอกชุมชน ตลอดจนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งที่ดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวภายในชุมชน

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิชญ์โลก มีวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้คือ วัฒนธรรมแบบผสมผสานเป็นหัวใจหลักของวิถีชีวิตอำเภอเมือง จังหวัดพิชญ์โลก การจัดพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้สามารถรักษา สืบสานและถ่ายทอดลักษณะภูมิปัญญาวัฒนธรรมชุมชนต่อไปได้ และสามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้มาเยือนจังหวัดพิชญ์โลก รวมถึงเกิดการติดสอยห้อยตามเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวท้องถิ่น

ผู้วิจัยดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้ดำเนินการบรรลุตามพันธกิจที่วางไว้ คือ 1) ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากชุมชน นำเสนอจุดเด่นคือวัฒนธรรมแบบผสมผสานไทยจีน ไทยคริสต์ ไทยมุสลิม สร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน 2) สร้างการรับรู้วิถีและวัฒนธรรมชุมชนแก่ผู้มาเยือน มุ่งเน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรม SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีส์ พิชญ์โลก) ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk

ตามแนวทางเป้าประสงค์ S-Story P-Perception และ C-Culture ดำเนินกิจกรรมเสวนาการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และย่านชุมชนที่มีวิถีการผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก การสร้างจิตสำนึกและซึบซับเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ ปลุกแนวคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ภายใต้หัวข้อ “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก” โดยมีวิทยากรและตัวแทนชุมชน ประกอบด้วย

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง นักวิชาการศิลปะ และนักออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 2) อาจารย์สุภารัตน์ รัตนพงษ์ นักวิชาการชุมชน นักพัฒนาชุมชน และนักจัดการท่องเที่ยวชุมชน
- 3) คุณเอกวัฒน์ พันสาร สถาปนิก และนักออกแบบอิสระ ตัวแทนชุมชน
- 4) คุณณัฐนันต์ สอนเพ็ง ศิลปิน และนักศิลปะบำบัด ตัวแทนชุมชน

เพื่อเป็นแนวทางฟื้นฟูเมืองและผลักดันการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม จัดกิจกรรม ณ ชบาเฮ้าส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Cafe & Creative Space) และรูปแบบออนไลน์เพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก และเพจเอดีตี นิวส์ - ADD News

วัตถุประสงค์

1. สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มประชากร ในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลทั่วไปจังหวัดพิษณุโลก ศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. เพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ของวิถีในสังคมแบบผสมผสาน รับรู้ในความต่างของวัฒนธรรมย่อย และทราบอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

การกำหนดพื้นที่ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์จากการขยายเมือง นำเสนอเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ย่านชุมชนไทยมุสลิม ย่านชุมชนไทยจีน ย่านชุมชนไทยคริสต์ ประกอบด้วย ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ตามหลัก T-Themes โดยเชิญนักวิชาการ ผู้ประกอบการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ตามหลัก I-In process เป็นผู้ถ่ายทอดและนำเสนอมุมมอง มีตัวแทนชุมชน เยาวชน คนภายนอกชุมชน เข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวทางการฟื้นฟูเมืองโดยใช้แนวคิดการออกแบบเพื่อการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ตามหลัก D-Design มีการนำเสนอทฤษฎี

การออกแบบอัตลักษณ์ สร้างสรรค์ตัวตนที่จะสื่อสารออกไปให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจผ่านทางรูปภาพ ภาพ 2 มิติ การออกแบบสัญลักษณ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ชุมชนให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก
ผลการดำเนินงาน

1) ผลการสร้างความรู้ความเข้าใจ และร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก ได้ดังต่อไปนี้ มุมมองความพิเศษของพิษณุโลกเป็นเมืองจตุรทิศศาสตร์ที่มีทั้ง ความศิวิไลซ์ และธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ความผสมผสานของวัฒนธรรมคุณค่าในเมืองพิษณุโลกมีหลายรูปแบบ มีความงามในหลายมิติ การที่เราดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้คุ้นชินจนการเพิกเฉยและหลงลืมคุณค่าทางวัฒนธรรมในแง่ต่างๆ อยู่การให้ความสำคัญและคุณค่าทางด้านใด โดยศิลปะคือการถ่ายทอดตัวตน การใช้ชีวิตสะท้อนออกมาในรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถพัฒนา อารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจให้ความสำคัญกับทุกแขนงที่ซ่อนอยู่ และให้คุณค่าในตัวเอง ผ่านการเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้เกิดการกระตุกรากเหง้าวิถีชีวิตดั้งเดิม การสำนึกรักในวิถีภาคภูมิใจในศิลปะพื้นถิ่นของตนเอง ดึงจุดเด่นของตนเองออกมาเพื่อให้คนได้รับรู้ เป็นการผลักดันกิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ของแต่ละศาสตร์ เป็นการพัฒนาและส่งเสริมมิติทั้ง 5 ด้าน คือคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจ เศรษฐกิจ

ภาพที่ 51 ภาพบรรยายภาคกิจกรรมเสวนาเพื่อปลูกแนวคิดและมุมมองของคนพิษณุโลก ภายใต้หัวข้อ “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก”

2) ร่วมกันหาหรือแนวทางในการจัดทำสัญลักษณ์ของชุมชน โดยการใช้เรื่องราวของ ชุมชนจาก ค้นหาอัตลักษณ์จุดเด่นจากสภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างภาพลักษณ์ชุมชนให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก และผู้วิจัยนำผลมาดำเนินการออกแบบสัญลักษณ์ได้ดังนี้

ชุมชนราชพฤกษ์ จากการรับรู้ของคนภายในและภายนอกชุมชน สามารถสรุปภาพลักษณ์ชุมชนได้ดังนี้ เป็นย่านชุมชนไทยมุสลิมตั้งแต่ดั้งเดิมในอดีตจนถึงปัจจุบัน วิธีการดำเนินชีวิตทำการค้าขาย มีร้านอาหารอิสลามตั้งเรียงราย ปัจจุบันมีตลาดนัดและตลาดอาหารกลางคืน (Street Food) แห่งใหญ่ของเมือง มีมัสยิดปากีสถานเป็นจุดเด่นของพื้นที่ จึงนำเอกลักษณ์ของชุมชนไทยมุสลิมที่มีกลิ่นอายของอาชีวะค้าขายเป็นสัญลักษณ์เชิงไอคอนที่มีหน้าตาคล้ายวัตถุจริง จัดวางเส้นและพื้นที่ว่างรูปร่าง 2 มิติ การให้สีชุมชนราชพฤกษ์ดึงมาจากสีของสภาพแวดล้อมภายในชุมชน และสีเทาในเชิงจิตวิทยาสื่อถึงวิถีย่านไทยมุสลิมเป็นหลัก ที่มีความเรียบง่าย ความสงบ สุขุม นอบน้อมถ่อมตน

KEY WORD
ชุมชนราชพฤกษ์
Ratchaphruek Community

ชุมชน — ค้าขาย street food — วิถีชีวิต ไทย-มุสลิม — มัสยิด

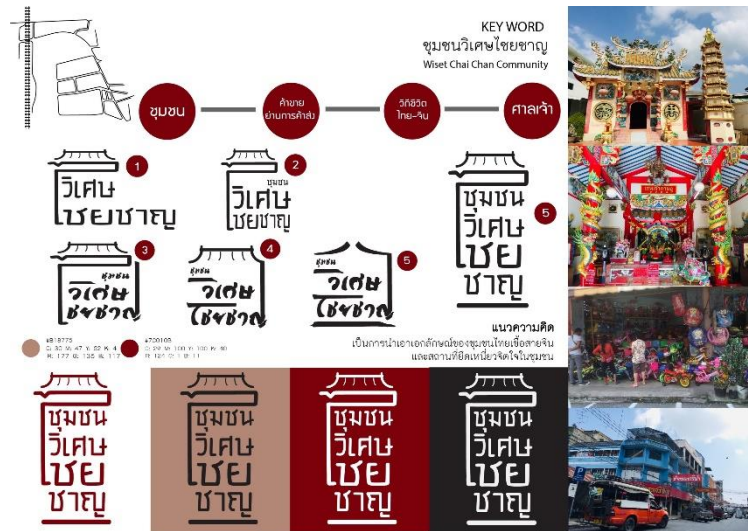
1 2 3 4 5

แนวความคิด
เป็นการนำเอาเอกลักษณ์ของชุมชนไทยมุสลิมที่มีกลิ่นอายของอาชีวะค้าขาย

#006460 C: 11 M: 7 Y: 3 K: 0 R: 224 G: 228 B: 236
#636A72 C: 63 M: 61 Y: 44 K: 15 R: 99 G: 106 B: 114

ภาพที่ 52 การออกแบบตราสัญลักษณ์ชุมชนราชพฤกษ์

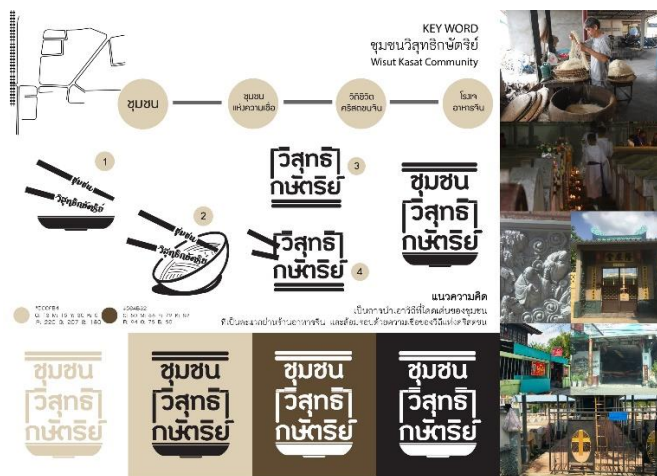
ภาพที่ 54 การออกแบบตราสัญลักษณ์ชุมชนวิเศษไชยชาญ

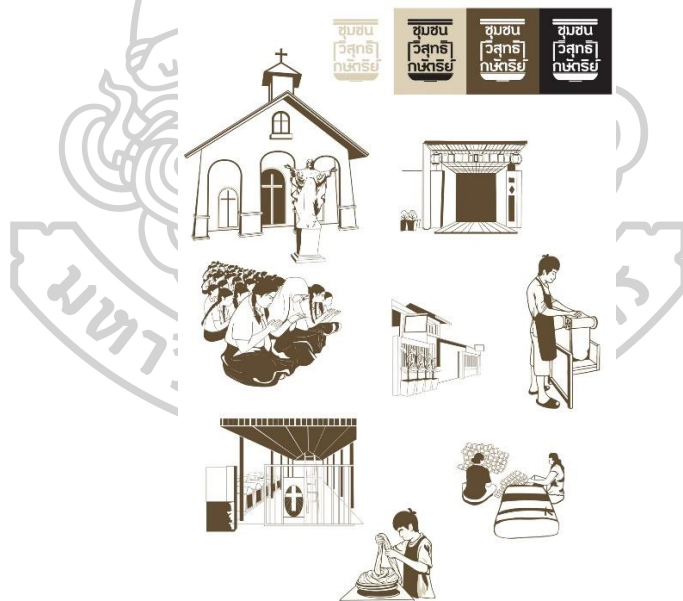
ภาพที่ 55 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนวิเศษไชยชาญ

ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ จากการรับรู้ของคนภายในชุมชน ย่านพื้นที่คาทอลิกชุมชนแห่งความเชื่อในอดีตเดิมที่พื้นที่ย่านนี้เป็นศูนย์กลางของการขยายงานแพร่ธรรมในเขตภาคเหนือ ทำการสอนภาษาจีนควบคู่ไปด้วยเนื่องจากมีคริสตชนจีนอยู่จำนวนมาก ย่านนี้จึงมีร้านอาหารจีนและมีโรงงานเก่าแก่ผลิตหมี่ซั่วของฝากเมืองพิษณุโลก ปัจจุบันจากการรับรู้ของคนภายนอก อีกฝั่งของชุมชนเป็นพื้นที่ของแขวงการทาง และเป็นย่านโรงเรียนกวดวิชา ใช้เป็นเส้นทางสัญจรผ่านเข้าใจกลางเมือง จึงนำ

เอกเอกลักษณ์วิถีของชุมชนที่เป็นละแวกย่านอาหารจีน และล้อมรอบด้วยความเชื่อวิถีแห่งคริสตชน เป็นสัญลักษณ์แบบอินเด็กซ์ (Index) เชื่อมโยงเพื่อหาความสัมพันธ์กับวัตถุจริง การให้สีชุมชนวิสุทธิ กษัตริย์ เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีวิถีของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาจึงใช้สีน้ำตาล เป็นสีแทนความอบอุ่นมั่นคง บ่งบอกถึง อดีตนานยาวนาน และประสบการณ์ที่ผ่านมา

ภาพที่ 56 การออกแบบสัญลักษณ์ชุมชนวิสุทธิ กษัตริย์

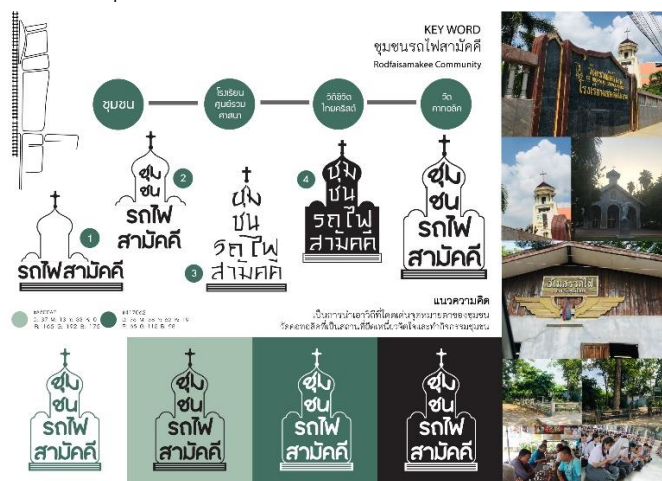

ภาพที่ 57 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนวิสุทธิ กษัตริย์

ชุมชนรถไฟสามัคคี จากการรับรู้ของคนภายใน ย่านชุมชนจีนแต่จีว ที่จับจองพื้นที่คาทอลิก ตั้งแต่สมัยอดีต เป็นย่านริมทางรถไฟ บ้านพักข้าราชการรถไฟ คนในชุมชนจึงเรียกว่า คนรถไฟ ปัจจุบันจากการรับรู้ของคนภายนอกพื้นที่นี้เป็นวัดและโรงเรียนคาทอลิก มีสโมสรรถไฟเป็นสถานที่ทำกิจกรรม มีสวนสาธารณะและเป็นชุมชนแรกที่จะพบเมื่อเดินทางเข้าเมืองโดยรถไฟ จึงนำเอกลักษณ์

ของชุมชนโดยใช้จุดหมายตาเป็นโบสถ์คริสต์เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชนและสื่อด้วยเส้นทางรถไฟเป็นสัญลักษณ์แบบอินเด็กซ์ (Index) เชื่อมโยงเพื่อหาความสัมพันธ์กับวัตถุจริง การให้สีชุมชนรถไฟสามัคคีใช้สีเขียว จากสภาพแวดล้อมของชุมชนที่มีพื้นที่สวนสาธารณะ และความเชื่อของคนจีนเป็นสีของพฤษชาติ เป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะ ความเมตตา การเกิดใหม่ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การเจริญเติบโต ความรุ่งเรือง และความสามัคคี

ภาพที่ 58 การออกแบบสัญลักษณ์ชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 59 การออกแบบภาพสัญลักษณ์ชุมชนรถไฟสามัคคี

การจัดทำสัญลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมกับชุมชนครั้งถัดไป นำไปประยุกต์ก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชน สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดการรับรู้จุดเด่นของชุมชนวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานต่อคนภายนอก และประชาสัมพันธ์ให้เกิดการจดจำบนเพจ SPACE ดิสน์ พิษณุโลก

3) สรุปรูปร่างการวิเคราะห์จากนำเสนอมุมมองใหม่เรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีในสังคมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก ดังนี้ เมืองควรถูกกระตุ้นด้วยผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นการมองเห็นได้ง่าย การรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตแบบผสมผสานวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ ให้เข้าใจและยอมรับการดำเนินชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กัน เป็นการแสดงจุดเด่นของพื้นที่ สามารถหยิบยกทุนวัฒนธรรมมาช่วยในการฟื้นฟูเมืองให้เกิดความจรรโลงใจ ผลักดันเพื่อให้เกิดแรงผลักดันสามารถจับต้องได้ การผลักดันจากภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ การรวมตัวจากเครือข่าย การเปิดใจจากภาคประชาชน เกิดพื้นที่เกิดกลุ่มคน เพื่อให้เป็นแรงขับเคลื่อนและผลักดันชุมชน การเกิดพื้นที่ คือการประยุกต์ เพื่อให้ได้ประโยชน์ เกิดการต่อยอดและต่อเนื่องสามารถเอาไปต่อยอด และเกิดการนำไปใช้ก่อให้เกิดรายได้ ถ้าศิลปะมีประโยชน์อย่างไร เช่นนั้นคือการส่งผ่านและแลกเปลี่ยนหลักคิดใจ การทำกิจกรรมศิลปะ คือความเข้าใจ การออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เสริมความต้องการ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในของชุมชน ก่อประโยชน์ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ร่างเม็ดเงิน และประเมินเพื่อการปรับปรุง ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ชิมซบและถ่ายทอด ให้เกิดประโยชน์ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งต่อภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น การต่อยอดเพื่อหาจุดร่วม การรักษาและการดำรงอยู่ คือการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ทันสมัยและพร้อมใช้งาน

ภาพที่ 60 นิทรรศการนำเสนอข้อมูลพื้นที่เมืองพิษณุโลกที่มีวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสาน และกรอบกลยุทธ์การดำเนินกิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน ในงานกิจกรรมเสวนา “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก”

4) ได้เครือข่ายจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ได้รับความสนใจเข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาเมืองด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน จากตัวแทนเทศบาลนครพิษณุโลก นักวิชาการศิลปะ ศิลปินท้องถิ่น นักออกแบบรุ่นใหม่ และผู้ประกอบการด้านศิลปะ

ภาพที่ 61 ภาพผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสวนา ณ ชบาแฮาส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Cafe & Creative Space) และกลุ่มเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน

ตารางที่ 8 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมของกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ตัวแทนชุมชน ตัวแทนเทศบาลนครพิษณุโลก นักวิชาการศิลปะ ศิลปินท้องถิ่น นักออกแบบรุ่นใหม่ เยาวชน และผู้ประกอบการด้านศิลปะ	35 คน	2 ชั่วโมง
ณ ชบาแฮาส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Cafe & Creative Space)		
ประชาชนทั่วไป รูปแบบออนไลน์สดเพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก	4,100 คน	2 ชั่วโมง
ประชาชนทั่วไป รูปแบบออนไลน์ เพจเอ็ดดี้ นิวส์ - ADD News	1,000 คน	2 ชั่วโมง

การประเมินผลกิจกรรม

จากการสอบถามตัวแทนและกลุ่มชุมชนในการจัดทำสัญลักษณ์ของชุมชน มีความเห็นเป็นแนวทางเดียวกัน สามารถใช้สัญลักษณ์จากเรื่องราวและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ชัดเจน จากนั้นนำมาใช้เผยแพร่เพื่อให้ทราบถึงภาพลักษณ์ชุมชนให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากการหยิบยกจุดหมายตาของพื้นที่มาเป็นสัญลักษณ์แทนแต่ละชุมชน การประเมินจากกิจกรรมเสวนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมในพื้นที่ และสอบถามความรู้ความเข้าใจในการเกิดมุมมองใหม่ของวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงความเห็นว่า เป็นการกระตุ้นความคิดและจินตนาการ เป็นแรงกระตุ้นเพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ในเมืองพิษณุโลก และสามารถกระตุ้นการท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้ ซึ่งกิจกรรมครั้งนี้ได้เครือข่ายของเทศบาลนครพิษณุโลก นักวิชาการศิลปะ ศิลปินท้องถิ่น นักออกแบบรุ่นใหม่ และผู้ประกอบการด้านศิลปะ เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดพื้นที่

กิจกรรมในครั้งถัดไป โดยมีข้อเสนอแนะเรื่อง ระยะเวลาควรให้กระชับ และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการสร้างภาพลักษณ์ชุมชนให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk

ความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
1) รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ	4.45	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) รูปแบบกิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน และเกิดการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมของเมือง	4.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) รูปแบบกิจกรรมสามารถเปิดให้แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์	4.85	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4) รูปแบบกิจกรรมส่งผลให้ได้แนวคิดของการสร้างสรรค์เมือง	4.75	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5) รูปแบบกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการผลักดันพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6) รูปแบบกิจกรรมสามารถสร้างแนวทางให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ	4.65	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7) กิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและชุมชน ในด้านการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์	4.85	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8) กิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10) ความเป็นไปได้เรื่องการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคนพิษณุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ	4.75	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 315 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}$ = 4.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ด้าน คือ ด้านรูปแบบกิจกรรมสามารถเปิดให้แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ และด้านกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและชุมชน ในด้านการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.85) ด้านรูปแบบกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการผลักดันพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ และด้านกิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก ($\bar{x}$ = 4.80) ด้านรูปแบบกิจกรรมส่งผลให้ได้แนวคิดของการสร้างสรรค์เมือง และด้านความเป็นไปได้เรื่องการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคนพิษณุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ ($\bar{x}$ = 4.75) ด้านรูปแบบกิจกรรมสามารถสร้างแนวทางให้เกิดเครือข่ายความ

ร่วมมือต่างๆ ($\bar{X}$ = 4.65) ด้านรูปแบบกิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน และด้านเกิดการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมของเมือง ($\bar{X}$ = 4.55) และด้านรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ ($\bar{X}$ = 4.45) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ ระยะเวลาควรให้กระชับ และกิจกรรมควรมีการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART

ตามแนวทางเป้าประสงค์ A-Art และ E-Experimental กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น และการสร้างแนวคิดถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชนราชพฤกษ์ และชุมชนวิเศษไชยชาญ ด้วยการกระตุ้นให้สร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรมทางศิลปะ การสร้างแนวคิดการสื่อความด้วยสัญลักษณ์จากสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้กับเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองและตลอดจนผู้ที่สนใจในพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชนจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนเอง ซึ่งกิจกรรมในครั้งนี้ดำเนินการในย่านไทยมุสลิม โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 4 ครั้ง ประกอบด้วย 1) การวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชน 2) การสร้างสรรค์ผลงานสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย 3) การสร้างสรรค์ลวดลายตัวอักษรอาหรับและสร้างผลงานด้วยตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน 4) สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผ้ามัดย้อม โดยดำเนินการ ณ มัสยิดปากีสถาน จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์

1. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้น ถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น และสร้างเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชน
2. กิจกรรมกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางความคิดทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ผลักดันผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชนโดยคนในชุมชนเป็นผู้สร้างสรรค์

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

ย่านชุมชนมุสลิม พื้นที่นี้เป็นเส้นทางใจกลางของเมือง ในย่านนี้คนพิษณุโลกเรียกว่า “สี่แยกบ้านแขก” ผู้คนภายนอกใช้เป็นทางสัญจรข้ามทางรถไฟผ่านไปมาระหว่างฝั่งของเมืองและจะเห็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมทุกช่วงขณะ ตามหลัก T-Themes จึงมีความซึมซับและจดจำของคนในชุมชนเองหรือแม้แต่ผู้คนต่างวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ มีจุดหมายตาหรือสถานที่ที่ทุกคนในชุมชนมาร่วมตัวกัน ทั้งเรียนภาษา ศาสนา และทำกิจกรรมของวิถีไทยมุสลิม จึงใช้พื้นที่นี้เป็นศูนย์รวมสร้างการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้นเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน ถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชนโดยคนในชุมชนเองเป็นผู้ลงมือสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดการตื่นตัว ส่งเสริมจินตนาการและความร่วมมือกัน ตามหลัก I-In process โดยใช้กระบวนการออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์

การปรับปรุงพื้นที่ชีวิตชีวาให้ชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในชุมชน การออกแบบภาพลักษณ์จากกระบวนการทาง ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและความประทับใจที่รับรู้ต่อวัตถุ สิ่งของ และสถานที่ โดยการออกแบบสื่อสาร เพื่อความเข้าใจร่วมและเพื่อทำงานร่วมกัน ศิลปะสร้างสรรค์แนวคิดศิลปะเชิงพื้นที่ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ชุมชนสร้างประสบการณ์กับผลงานด้วยตนเองตามประสบการณ์ของแต่ละคน ตามหลัก D-Design เพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

ผลการดำเนินงาน

1) ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้น ถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านมุมมองคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 การวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนด้วยเทคนิควิธีการวาดเส้นประสาทสัมผัส (Contour Drawing) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มเยาวชนไทยมุสลิมในชุมชน ได้สร้างสรรค์ผลงานจากการให้ความสำคัญของสิ่งที่เราเห็นด้วยการรับรู้ทางตาและถ่ายทอดสิ่งที่เราเห็นออกมาทางปลายดินสอ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่วาดภาพสถาปัตยกรรมมัสยิดปากีสถาน ที่เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนสามารถรับรู้ได้ และจุดหมายตาคนนอกพื้นที่ จึงตอกย้ำความเป็นชุมชนมุสลิมอย่างเห็นได้ชัดเจน ว่าเป็นสถานที่เอกลักษณ์ที่คนในชุมชนใช้เป็นจุดศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมของชุมชน

ภาพที่ 62 ถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิควิธีการวาดเส้นประสาทสัมผัส (Contour Drawing)

ภาพที่ 63 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชน ด้วยเทคนิควิธีการวาดเส้นประสาทสัมผัส (Contour Drawing)

ภาพที่ 64 ผลงานภาพจากดินสอสี โดยการใช้สถาปัตยกรรมมัสยิดปากีสถานซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนเป็นจุดหมายตา

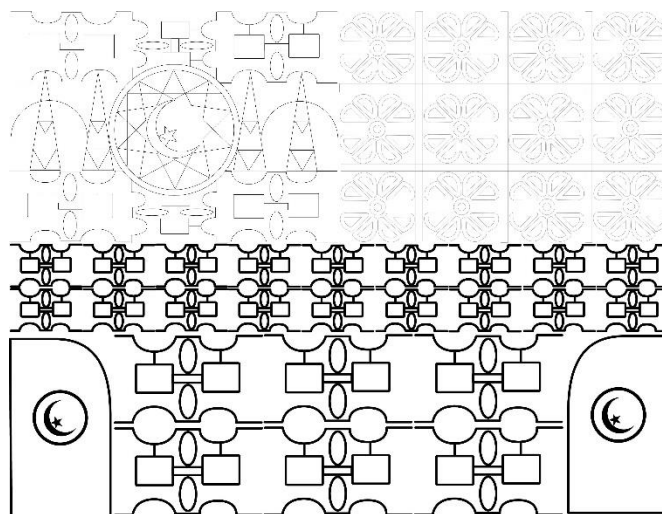

ภาพที่ 65 ผลงานภาพจากดินสอ โดยการใช้สถาปัตยกรรมมัสยิดปากีสถานซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชน เป็นจุดหมายตา

กิจกรรมครั้งที่ 2 การสร้างสรรค์ผลงานโดยการสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย ใช้กระบวนการร่วมคิด ร่วมสร้างระหว่างนักออกแบบและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยการดึงลวดลายมาจากผนังและประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน นำมาประกอบกันและสร้างลวดลายจากองค์ประกอบสภาพแวดล้อมของชุมชน คือ ลายล้อมรอบดาว และพระจันทร์เสี้ยวซึ่งเป็นเครื่องหมายของศาสนาอิสลาม ซึ่งกิจกรรมในครั้งนี้มีคนภายนอกชุมชนติดตามห้อยตามเข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยการดำเนินงานครั้งที่ 1 ที่จัดกิจกรรมในชุมชนจึงเกิดความสนใจจากผู้ปกครองมาเข้าร่วมกันทำกิจกรรมทางศิลปะ

ภาพที่ 66 ถ่ายทอดกระบวนการสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย ที่เกิดขึ้นเพื่อสื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ 67 ลวดลายที่เกิดขึ้นเพื่อสื่อความหมายด้วยระบบสัญลักษณ์เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของชุมชน

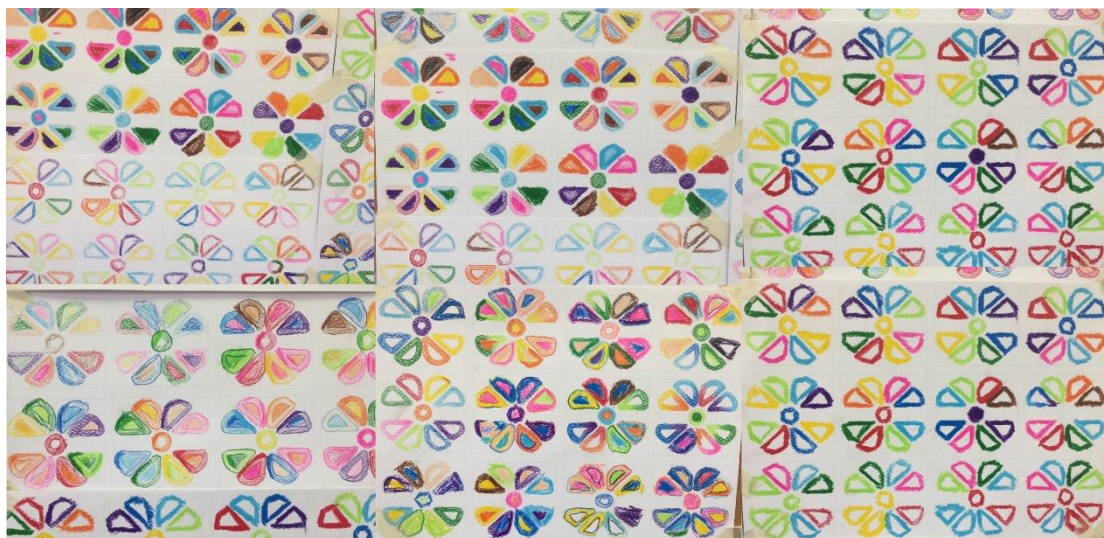

ภาพที่ 68 ถ่ายทอดองค์ความรู้ทฤษฎีสี

ภาพที่ 69 ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานลงสีจากภาพลวดลายโดยการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน

ภาพที่ 70 ผลงานที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ได้จากลวดลายผนังมัสยิดปากีสถาน

ภาพที่ 71 ผลงานการสร้างลวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อมของชุมชน

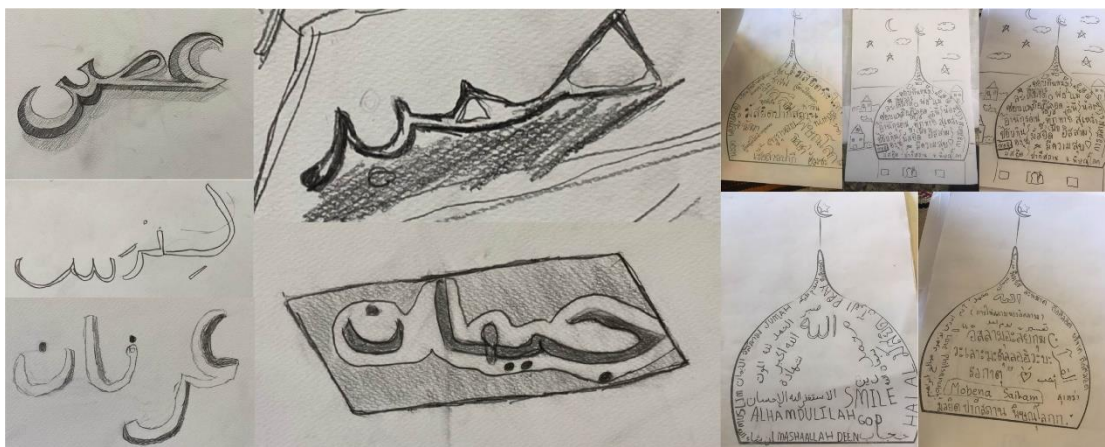

กิจกรรมครั้งที่ 3 การสร้างสรรค์ลวดลายตัวอักษรอาหรับ และสร้างผลงานด้วยตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน โดยการการติดสอยห้อยตามของผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมกัน สร้างสรรค์กับนักออกแบบในพื้นที่ร่วมกับครูศาสนา เป็นผู้แปลภาษาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และคนในชุมชนแลกเปลี่ยนการเขียนชื่อด้วยอักษรอาหรับให้กับนักออกแบบ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบตัวอักษรชื่อของตนเอง และการสร้างผลงานโดยเทคนิคการเพ้นท์ลวดลายเรขาคณิต พรรณพฤกษา ผู้เข้าร่วมสามารถถ่ายทอดลวดลายโดยไม่จำกัดความคิดและจินตนาการลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้า ผ้าคลุม และกรอบรูป ซึ่งลวดลายที่ปรากฏยังคงเป็นภาพการจดจำของสถาปัตยกรรมมัสยิด และภาพนามธรรมที่ใช้สีแทนอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของตนเอง กิจกรรมในครั้งนี้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดผลงานสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ภาพที่ 72 ถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างลวดลายจากตัวอักษรอาหรับ และการผลงานด้วยการตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน โดยนักออกแบบในพื้นที่ร่วมกับครูศาสนา มัสยิดปากีสถาน

ภาพที่ 73 ผลงานที่ใช้เป็นสัญลักษณ์จากตัวอักษรอาหรับ

ภาพที่ 74 การร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคการเพ้นท์ลวดลายบนผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 75 ผลงานการเพ้นท์ลวดลายบนผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนโดยไม่จำกัดความคิดและจินตนาการ

กิจกรรมที่ 4 สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาการย้อมผ้า ด้วยเทคนิคการกันสีแบบพับและมัดเพื่อให้เกิดลวดลาย ใช้สีธรรมชาติจากขมิ้น ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่นำมาทำอาหารและสีเฮนน่าที่ใช้สำหรับเพ้นท์ตัวของชาวมุสลิม โดยเน้นรูปแบบลวดลายธรรมชาติและเรขาคณิตที่ได้จากผนังมัสยิดปากีสถาน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถสร้างสรรค์ได้ตามจินตนาการ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างผลงาน โดยการติดสอยห้อยตามของผู้ปกครอง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และคนภายนอกชุมชน ที่อาศัยอยู่ในย่านนี้และสนใจกิจกรรม จึงเห็นได้ว่าผลการดำเนินกิจกรรมกับชุมชนมีการขยายกลุ่มผู้เข้าร่วมจากการติดตามกันมาเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมในครั้งแรก

ภาพที่ 76 กิจกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมจากความร่วมมือร่วมใจกันของชุมชน

ภาพที่ 77 ผลงานผ้ามัดย้อมลวดลายธรรมชาติและเรขาคณิต โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถสร้างสรรค์ได้ตามจินตนาการ

2. สรุปผลกิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อการต่อยอด

ผู้วิจัยใช้แนวความคิดการออกแบบ เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางศิลปะ สร้างสรรค์ทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน โดยการนำผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชนนำมาประยุกต์เข้ากับผลิตภัณฑ์สมัยนิยม จัดทำเป็นผลงานจริงให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานเกิดความภาคภูมิใจ และเป็นแนวทางการจัดทำของที่ระลึกสำหรับผู้มาเยือน เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมในชุมชนสำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ให้เกิดชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์สร้างความทรงจำ น่าค้นหาและน่าอยากรู้อยากเห็นช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 78 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนบนเสื้อยืดสีขาวของฮาริสและจีฮาน

ภาพที่ 79 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนบนเสื้อยืดสีดำของฟาน

ภาพที่ 80 ผลงานการวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชนเทคนิควิธีการวาดประสาหมัผสมบนเสื้อยืดสีดำ ผลงานของมิมบัส

ภาพที่ 81 ผลงานประยุกต์ลวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อมของชุมชนบนกระเป๋าของมิมบัส และซอฟา

ภาพที่ 82 ผลงานประยุกต์สวดลายจากผนัง ประตูทางเข้าของมัสยิดปากีสถาน และสภาพแวดล้อมของชุมชนบนแก้วน้ำของดาณิช และฟาราฮัน

ตารางที่ 10 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมของกิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา	จำนวนผลงาน
กิจกรรมครั้งที่ 1 เด็กและเยาวชนไทยมุสลิมในชุมชน และนักออกแบบ	24 คน	3 ชั่วโมง	24 ชิ้น
กิจกรรมครั้งที่ 2 เด็กและเยาวชนไทยมุสลิม นักออกแบบ ผู้ปกครอง และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม	32 คน	3 ชั่วโมง	32 ชิ้น
กิจกรรมครั้งที่ 3 เด็ก และเยาวชนไทยมุสลิม นักออกแบบ ผู้ปกครอง ครูนักเรียนในชุมชน และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม	35 คน	3 ชั่วโมง	35 ชิ้น
กิจกรรมครั้งที่ 4 เด็ก และเยาวชนไทยมุสลิม นักออกแบบ ผู้ปกครอง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม	40 คน	4 ชั่วโมง	20 ชิ้น
ผลงานที่นำมาจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์จริง	10 คน	-	10 ชิ้น

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโดยการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า กระบวนการสร้างกิจกรรมทางศิลปะเป็นแนวกระตุ้นเพื่อให้เยาวชนในชุมชนมีการซึมซับและเกิด ความภาคภูมิใจในชุมชนของตน กิจกรรมทางด้านศิลปะช่วยส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เนื่องจากเดิมเป็นการรวมตัวกันเพียงแค่เรื่องศาสนาเท่านั้น กระตุ้นการร่วมมือร่วมใจกัน การดำเนินการเป็นกลุ่มส่งผลให้เกิดการสร้างจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมสร้างให้เกิด การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในชุมชน ทำให้มีชีวิตชีวาคนในชุมชนสามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่าน

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตอกย้ำการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังที่สร้างขึ้นมาให้ดำรงอยู่และขยายออกไปโดยเฉพาะในคนรุ่นใหม่ซึ่งอาจไม่ทราบประวัติและรากเหง้าที่แท้จริงของตนร่วมมือกันและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

การประเมินและติดตามผลการดำเนินกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมภาพร คล้ายวิเชียร อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร ความเชี่ยวชาญ ด้านทัศนศิลป์ (Visual Art) ศิลปะภาพพิมพ์ (Printmaking) การพิมพ์ดิจิทัล (Digital Printing)

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิรัศมี พรหมรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร ความเชี่ยวชาญ วิชาจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ (Fine and Applied Arts)

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสิษฐ จันมา อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร ความเชี่ยวชาญ ออกแบบกราฟิก (Graphic Design) แอนิเมชัน (Animation) การออกแบบตัวอักษร (Typography) ภาพประกอบ (Illustration)

ตารางที่ 11 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART

ความพึงพอใจในกิจกรรม 2 Inspired by SALAM ART	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
1) รูปแบบกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) กิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน	4.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) กิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนได้ ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากคนในชุมชน	4.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4) สามารถนำผลการสร้างสรรค์ที่เกิดจากคนในชุมชนเอง มาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดเพื่อการสร้างรายได้ชุมชนในอนาคต	4.00	เห็นด้วย
ภาพรวม	4.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 20 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}$ = 4.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบกิจกรรม

ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 5.00) ด้านกิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.66) และด้านกิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนได้ ก่อให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากคนในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.66) ส่วนด้านสามารถนำผลการสร้างสรรค์ที่เกิดจากคนในชุมชนเองมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดเพื่อการสร้างรายได้ชุมชนในอนาคต อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 4.00) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ กิจกรรมเพื่อถ่ายทอดการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน การสร้างพื้นที่กิจกรรมภายนอกชุมชนเพื่อให้รับรู้ต่อคนภายนอกที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

ตามแนวทางเป้าประสงค์ P-Perception และ C-Culture กิจกรรมเสวนาการค้นหาลักษณะที่เป็นสิ่งสะท้อนของพื้นที่ชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้หัวข้อ “การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมืองพิษณุโลก” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมและผลักดันเมืองด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก โดยมีวิทยากรประกอบด้วย

1) อาจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ แหวนเพชร อาจารย์ประจำสาขาวิชาเซรามิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตัวแทนคนภายนอกชุมชน

2) อาจารย์สุदारัตน์ รัตนพงษ์ นักวิชาการชุมชน นักพัฒนาชุมชน และนักจัดการท่องเที่ยวชุมชน

3) คุณณัฐนันต์ สอนเพ็ง ศิลปิน และนักศิลปะบำบัด ตัวแทนชุมชน มีการจัดนิทรรศการผลิตภัณฑ์จากการถอดอัตลักษณ์ชุมชนและนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ของใช้ของที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก และการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่จากผู้เล่าเรื่อง ดังนี้

1) คุณศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนย่านไทยจีน และปราชญ์ชุมชนเรื่องอาหารและสมุนไพรจีน

2) บาทหลวงไพศาลราชกิจ ผู้นำชุมชนย่านไทยคริสต์ และผู้นำจัดกิจกรรมของชุมชน

3) อาจารย์เกชา ดาดูเคล ผู้นำชุมชนย่านไทยมุสลิม และนักวิชาการท่องเที่ยว

ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนนำเสนอวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานในเมืองพิษณุโลก เพื่อสร้างการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน ดำเนินการจัดกิจกรรม ณ ลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก และรูปแบบออนไลน์เพจ SPACE ดิสก์ พิษณุโลก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการค้นหาอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมและผลักดันเมืองด้วยกิจสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก
2. เพื่อสร้างภาพลักษณ์ชุมชน ให้เกิดการรับรู้และจดจำต่อผู้มาเยือน

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

การค้นหาอัตลักษณ์ และต้นทุนทางประวัติศาสตร์เรื่องราวของชุมชน วิถีภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี ศิลปกรรมในพื้นที่ ตามหลัก T-Themes นำมาใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม ที่สามารถหยิบยกมาเป็นแนวทางในการฟื้นฟูชุมชน โดยการมีส่วนร่วม ถ่ายทอดจากคนใช้พื้นที่ หรือเรียกว่าผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ตามหลัก I-In process ด้วยการอนุรักษ์ นำไปประยุกต์ หรือการสร้างใหม่โดยคนรุ่นใหม่ ผ่านกระบวนการสร้างแนวคิดในการถอดอัตลักษณ์ การมองหาจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นการสะท้อนมุมมอง ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เป็นสัญลักษณ์ให้ปรากฏเป็นที่จดจำสามารถสะท้อนให้เห็นถึงชุมชน ตามหลัก D-Design การออกแบบลวดลายท้องถิ่นเพื่อประยุกต์เป็นสินค้าวัฒนธรรม การถ่ายทอดในลักษณะนี้จะปรากฏในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ ใช้แนวคิดย่านสร้างสรรค์โดยการนำทุนของพื้นที่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ และการจัดแสดงงานเป็นการเชื่อมโยงระหว่างศิลปิน นักออกแบบ ชุมชน และสาธารณชน

ผลการดำเนินงาน

- 1) ผลการค้นหาอัตลักษณ์ของพื้นที่ พบว่าเรื่องราวของชุมชน หรือต้นทุนทางวัฒนธรรม ชุมชน โดยมีสิ่งชี้นำประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม โดยใช้การถ่ายทอดเรื่องราวจากคนรุ่นเก่าหรือเจ้าของวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม สามารถหยิบยกวัตถุดิบทางวัฒนธรรมมาใช้ เพื่อให้คนรุ่นใหม่นำมาประยุกต์ โดยความดั้งเดิมแบบประเพณีนิยมยังคงอยู่แต่สอดแทรกความเป็นสมัยนิยมเข้าไปให้เกิดความร่วมสมัยในแนวทางวิถีสมัยใหม่ เพื่อสืบทอดศักยภาพ ส่งเสริมทักษะ นำมาต่อยอดเชิงสร้างสรรค์ ให้มีความ สามารถซึมซับในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย ให้เกิดการรับรู้ และสร้างความเข้มแข็งส่งผลต่อรายได้ในชุมชน ช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในชุมชน สร้างความรู้สึกรักความเป็นจำเพาะของท้องถิ่นหรือชุมชน จากการเสวนาแลกเปลี่ยนได้ข้อมูลอัตลักษณ์ของชุมชนที่จำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ จากผลของการเสวนาในกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

ชุมชน	จุดเด่น ของชุมชน	สภาพแวดล้อม ชุมชน	กิจกรรม/ ประเพณีชุมชน	ภูมิปัญญา/ ปราชญ์ชุมชน
ราชพฤกษ์	มัสยิดปากีส ตาน ตลาดนัดราช พฤกษ์	สตรีทฟู้ดส์	พิธีกรรมศาสนา อิสลาม กีฬาชุมชน	อาหารมุสลิม ช่างกรอบรูป
วิเศษไชยชาญ	ตลาดเก่าโคก มะตูม ศาลเจ้าพ่อกวาน อุ ท่ารถสองแถว	ตรอก ซอกซอย สมาคมจีน	กิจกรรมผู้สูงอายุ ทำความสะอาด ชุมชน เทศกาลตรุษจีน	ช่างทำพระ รำไทเก๊ก ขนมไทย ปีพาทย์มอญ
วิสุทธิกษัตริย์	สุสานคาทอลิก โรงเรียน โรงเจ	บ้านพักราชการ โรงเรียนกวด วิชา	ตรวจสุขภาพ พิธีกรรมศาสนา คริสต์	หมี่ซั่ว ผลิตน้ำปลา งานแกะสลัก งานจัดดอกไม้
รถไฟสามัคคี	วัดคาทอลิก โรงเรียนเซนต์ นิโกลาส	ลานกีฬาชุมชน สโมสรรถไฟ เลียบทางรถไฟ	เทศกาลโคมไฟ กิจกรรมผู้สูงอายุ กิจกรรมสำหรับ เด็ก กองทุนชุมชน	สมุนไพร เย็นตาโฟ อาหารจีน อาหารเวียดนาม

ภาพที่ 83 การเสวนาภายใต้หัวข้อ “การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมือง พิษณุโลก”

2) ผู้วิจัยนำตราสัญลักษณ์ และภาพสัญลักษณ์ของชุมชน ที่ทำการออกแบบในกิจกรรมที่ 1 ผลการสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลายจากกิจกรรมที่ 2 และข้อมูลที่สรุปได้จากการเสวนา มาดำเนินการออกแบบเพื่อนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สร้างภาพสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของการรับรู้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชน และการออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน และการจัดแสดงงานภาพสัญลักษณ์ของชุมชน ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ของใช้ของที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก เป็นการเชื่อมโยงระหว่างศิลปิน นักออกแบบ ชุมชน และสาธารณชนทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในทางเดียวกัน สร้างการจดจำต่อผู้มาเยือนได้ ดังนี้

ชุมชนราชพฤกษ์

เป็นย่านชุมชนไทยมุสลิม มีจุดหมายตาของชุมชนคือมัสยิดปากีสถาน มีคริสตจักรพิษณุโลก โรงแรมขนาดใหญ่ สภาพแวดล้อมของวิถีคนในชุมชน ประกอบด้วย ตลาดนัด ร้านอาหารอิสลาม และร้านอาหาร สตรีทฟู้ด เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของการรับรู้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชน จึงออกแบบภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ และรูปแบบสีเอกรงค์ โดยกำหนดให้เป็นสีตัวแทนชุมชนคือสีเทา

ภาพที่ 84 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ โดยใช้สีเอกรงค์

ภาพที่ 85 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์

ชุมชนวิเศษไชยชาญ

เป็นย่านชุมชนไทยจีน มีจุดหมายตาของชุมชนคือศาลเจ้าพ่อกวนอู มีโรงแรมขนาดกลาง มีตลาดสดและท่ารถสองแถว วิถีคนในชุมชน ค้าขาย มีภูมิปัญญาช่างอัดพระ ไร่ไผ่แก้ว ขนมไทย จึงออกแบบภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ และรูปแบบสีเอกรงค์ โดยกำหนดให้เป็นสีตัวแทนชุมชนคือสีแดง เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่งหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของการรับรู้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชน

ภาพที่ 86 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ โดยใช้สีเอกรงค์

ภาพที่ 87 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ

ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

เป็นย่านชุมชนจีน วิถีคนในชุมชน ค้าขาย มีภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำน้ำปลา หมี่ซั่ว อาหารจีน สมุนไพร จึงออกแบบภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และรูปแบบสีเอกรงค์ โดยกำหนดให้เป็นสีตัวแทนชุมชนคือสีน้ำตาล เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของการรับรู้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชน

ภาพที่ 88 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ โดยใช้สีเอกรงค์

ภาพที่ 89 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ชุมชนรถไฟสามัคคี

เป็นย่านชุมชนคริสตชนจีน มีจุดหมายตาของชุมชนคือโบสถ์คริสต์ และโรงเรียนคาทอลิก ชุมชนตั้งขนานเรียบทางรถไฟ มีสวนสาธารณะ ลานกีฬาชุมชน วิถีคนในชุมชน ค้าขายและรับราชการรถไฟ มีสมาคมรถไฟไว้เป็นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน จึงออกแบบภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถเป็นตัวแทนของการรับรู้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชน รูปแบบสีเอกรงค์ โดยกำหนดให้เป็นสีตัวแทนชุมชนคือสีเขียว

ภาพที่ 90 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี โดยใช้สีที่เป็นตัวแทนชุมชน

ภาพที่ 91 ภาพสัญลักษณ์ถ่ายทอดและนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี โดยใช้สีจากสภาพแวดล้อม

จากการเสวนาเพื่อกำหนดภาพลักษณ์ นำมาออกแบบภาพสัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้นำลวดลายของชุมชนที่เกิดจากกิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้วนั้น นำมาประยุกต์ลงบนผลิตภัณฑ์ สามารถนำไปใช้ในการตกแต่งบน เสื้อ ผ้า แก้ว เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ภาพที่ 92 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายปิ่นตูพฤกษ์

ภาพที่ 93 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนวิเศษไชยชาญ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายขอวิเศษ

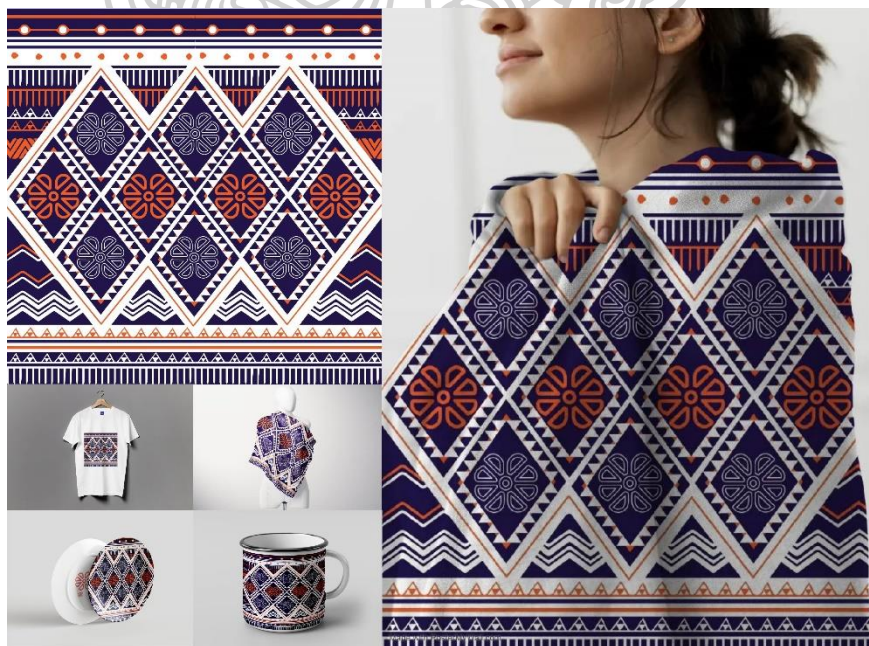

ภาพที่ 94 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายบุษบาวิสุทธิ

ภาพที่ 95 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชนรถไฟสามัคคี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายมโนรถ

ภาพที่ 96 การออกแบบลวดลาย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายชื่นชมยินดี

ภาพที่ 97 การออกแบบลวดลาย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายชีวีร์นรมย์

ภาพที่ 98 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา นำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายผสมนครา

ภาพที่ 99 การออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา
นำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ลายผสานชุมชน

ตารางที่ 13 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ของกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ตัวแทนชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน นักศึกษา เยาวชนในพื้นที่ และผู้มาเยือน ณ ลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก	105 คน	2 ชั่วโมง
ประชาชนทั่วไป รูปแบบออนไลน์สทเพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก	921 คน	2 ชั่วโมง

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินผลการค้นหาอัตลักษณ์จากการร่วมกันค้นหาและวิเคราะห์กับตัวแทนชุมชนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคนภายนอกชุมชน พบว่า สิ่งบ่งชี้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแตกต่างกันที่ก่อให้เกิดการรับรู้จากสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้น คือ จุดหมายตาของของชุมชน วิธีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันตามการรับรู้สภาพแวดล้อม การนำสิ่งเหล่านี้มาเข้าสู่กระบวนการออกแบบเพื่อเป็นตัวนำพาการถ่ายทอดและนำเสนอแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ตามตารางที่ 10 ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของชุมชน สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมให้ปรากฏต่อสาธารณชนเพื่อให้เกิดการรับรู้และจดจำชุมชนได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 14 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

ความพึงพอใจในกิจกรรม 3 Identity of PHS	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
1) รูปแบบกิจกรรมกระตุ้นแนวคิดศิลปะสร้างสรรค์ ความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยกับชุมชน	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) ผลักดันผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน ในการส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เมือง	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) เป็นแนวทางขับเคลื่อนในการผลักดันให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ การจัดศิลปะในพื้นที่สาธารณะของเมืองได้	4.60	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 105 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบกิจกรรมกระตุ้นแนวคิดศิลปะสร้างสรรค์ ความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยกับชุมชน ($\bar{x} = 4.80$) ด้านผลักดันผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน ในการส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เมือง ($\bar{x} = 4.50$) และด้านเป็นแนวทางขับเคลื่อนในการผลักดันให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ การจัดศิลปะในพื้นที่สาธารณะของเมืองได้ ($\bar{x} = 4.60$) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ หาความร่วมมือกับภาครัฐ และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างแท้จริง

กิจกรรมที่ 4 Do It Art in Lan Ta Kaw

ตามแนวทางเป้าประสงค์ A-Art และ E-Experimental กิจกรรมร่วมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเอง โดยการสร้างความร่วมมือร่วมใจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะ รูปแบบกิจกรรมเป็นการนำความเชื่อมโยงจากการใช้เอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนมาประยุกต์ให้เข้ากับค่านิยมตามสมัย หรือแนวโน้มที่เป็นที่นิยม ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นการร่วมมือกับชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี ผู้ประกอบการทางด้านงานศิลปะ ประกอบด้วย โคเพ้นท์ติ้ง สเปส (Co-Painting Space) บ้านชื่น พิษณุโลก (Baan Chuen Phitsanulok) และพอตเทอรี สตูดิโอ (Pottery Studio) สถานศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนเซนต์นิโกลาส มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ที่มาร่วมจัดแสดงและดำเนินกิจกรรม เพื่อการถ่ายทอดสืบสาน และอนุรักษ์ในคนรุ่นใหม่ซึมซับ วิถีวัฒนธรรมของพื้นที่ ดำเนินการ โดยใช้กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรม SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีสท์ พิษณุโลก) ในงาน SPCAE-TID in ลานท่าข้าว zone Art workshop ณ ลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์

1. สร้างกิจกรรมที่ผสมผสานกับภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยการจัดศิลปะในที่สาธารณะ ประกอบกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
2. สร้างเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

การจัดพื้นที่ศิลปะที่แสดงไว้ในพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ตามหลัก T-Themes ประกอบกับการทำกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนมาประยุกต์ให้เข้ากับสมัยนิยม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาความร่วมมือร่วมใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามหลัก I-In process เป็นการสร้างประสบการณ์ให้ผู้มาเยือนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยว โดยแนวคิดการออกแบบท้องถิ่น การออกแบบสินค้าเชิงวัฒนธรรม ตามหลัก D-Design สามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดเพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน แนวคิดศิลปะชุมชน ผลงานศิลปะที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ เกิดเครือข่ายพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนจากการแลกเปลี่ยนผ่านประสบการณ์โดยตรงร่วมกัน

ผลการดำเนินงาน

1) การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ในรูปแบบการจัดศิลปะในที่สาธารณะ ประกอบกับกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำแนวทางจากการถอดเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี ที่สื่อถึงวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ของเมืองพิษณุโลกมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมพื้นที่สีเขื่อนาอินเดีย เป็นศิลปะการเพ้นท์ร่างกายของชาวอินเดียที่มีมาแต่ช้านาน โดยจะเป็นการนำสีที่สกัดได้จากใบเขื่อนามาเขียนลวดลายบนร่างกาย และการเพ้นท์ลวดลายอาหารับหรือลายอะราเบสก์ คือลวดลายตกแต่งที่มีลักษณะเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ ลวดลายเรขาคณิต หรือลวดลายวิจิตรที่ทำซ้ำซ้อนเรียงกันเป็นแนว เป็นลวดลายที่เลือกใช้จากพื้นฐานพบในการตกแต่งผนังมัสยิด ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็นในชุมชนราชพฤกษ์ จึงมีแนวคิดรื้อฟื้นการเขียนงานให้คนในชุมชนมีชีวิตชีวาขึ้น และประยุกต์ลงบนผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำไปใช้งานได้

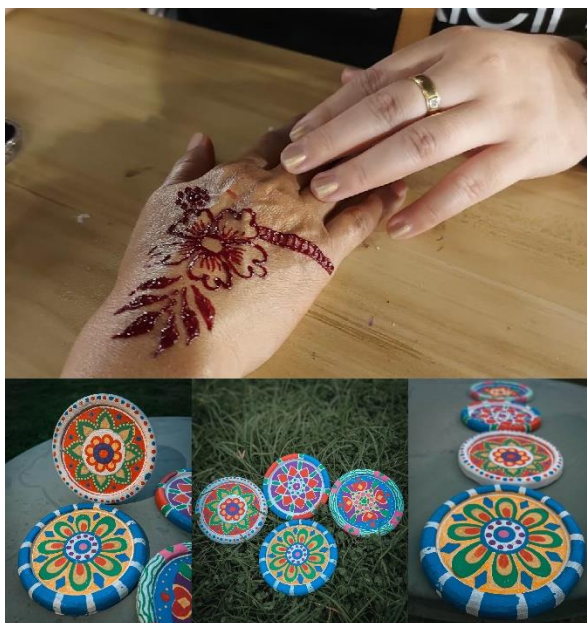
กิจกรรมการทำเครื่องปั้นดินเผา ศิลปะตัดสลักกระดาษ การทำเครื่องประดับและการปักผ้า ซึ่งในชุมชนนำไปใช้ในวงการประกอบพิธีกรรม หรือเทศกาลภายในชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ จึงนำกิจกรรมเหล่านี้มาถ่ายทอดให้ผู้มาเยือนได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานของตนเองและปรับรูปแบบให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ศิลปะกระจกที่ปรากฏอยู่ในศาสนสถาน ซึ่งคนภายนอกที่ไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมจึงไม่ค่อยรับรู้ และไม่ค่อยพบเห็นในชุมชนรถไฟสามัคคี กิจกรรมศิลปะกระจกจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดรูปแบบคริสต์ศิลป์ในชุมชนได้ และสามารถทำประยุกต์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในชุมชนได้

ภาพที่ 100 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะเพ้นท์สีเขื่อนา และสร้างลวดลายอะราเบสก์ ภูมิปัญญาของชุมชนราชพฤกษ์

ภาพที่ 101 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะแผ่นที่สีเฮนน่า และสร้างลวดลายอะราเบสก์ภูมิปัญญาของชุมชนราชพฤกษ์ บนวัสดุไม้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่รองแก้ว หรือนำไปประดับตกแต่ง

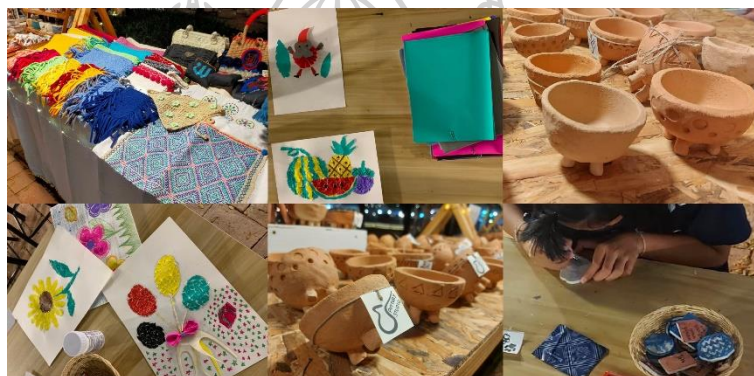

ภาพที่ 102 ผลงานจากกิจกรรมระบายสีฝักสมาธิจากลวดลายอะราเบสก์ เป็นรูปภาพสามารถนำไปตกแต่งได้

ภาพที่ 103 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะกระดาษ แกะลวดลาย และเครื่องปั้น ชุมชนวิสุทธิ
กษัตริย์

ภาพที่ 104 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะกระดาษ แกะลวดลาย และเครื่องปั้น ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์

ภาพที่ 105 บรรยากาศการทำกิจกรรมศิลปะกระดาษ ชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 106 ผลงานจากกิจกรรมศิลปะกระจก ชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 107 ผลงานเครื่องประดับและโมบายเทคนิคการปักผ้า ชุมชนวิเศษไชยชาญ

ภาพที่ 108 ผลงานวาดลวดลายบนผลิตภัณฑ์ ชุมชนสุทธிகษัตริย์

ภาพที่ 109 ผลงานผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ชุมชนราชพฤกษ์

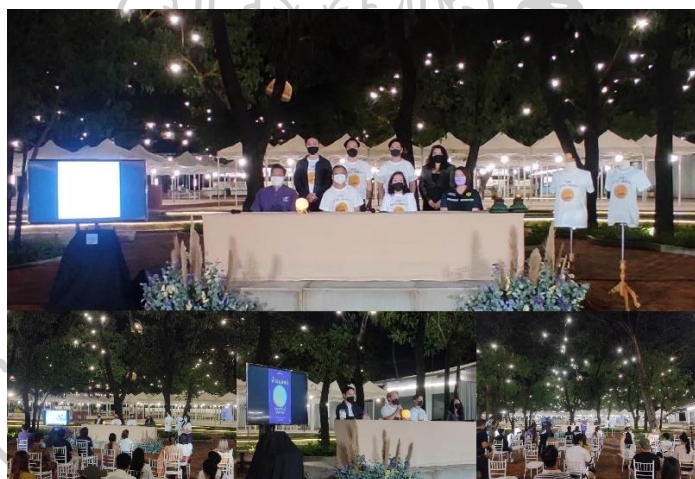

ภาพที่ 110 นิทรรศการศิลปะสร้างสรรค์โดยคนในชุมชนราชพฤกษ์

ภาพที่ 111 นิทรรศการการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยประยุกต์จากอัตลักษณ์ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี

2) พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้แนวความคิดการปฏิบัติงานศิลปะ เป็นพื้นที่ศิลปะที่แสดงเอกลักษณ์ที่สืบเนื่องถึงวิถีวัฒนธรรมชุมชนในรูปแบบการร่วมปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานประยุกต์ให้ร่วมสมัย การจัดกิจกรรมทางศิลปะให้มีความจรรโลงเมือง และมีผู้มาเยือนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจากกระบวนการติดสอยห้อยตามกลุ่มเพื่อน ผู้ปกครอง ครอบครัว ก่อให้เกิดเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ประกอบด้วยชุมชน ผู้สนับสนุน สถานที่จัดกิจกรรมลานท่าข้าว ผู้ประกอบการทางด้านศิลปะ ศิลปินนักร้องออกแบบ เยาวชน และเทศบาลนครพิษณุโลก ให้ความสนใจและร่วมกันแสดงแนวคิดในการฟื้นฟูชุมชนจากประสบการณ์ร่วมในการถ่ายทอดผลงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชน เกิดปฏิสัมพันธ์และมีรูปแบบกิจกรรมนันทนาการเพิ่มขึ้น และเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ของเมืองพิษณุโลก

ภาพที่ 112 การแถลงข่าวจัดกิจกรรมภายใต้โครงการ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ท์ พิษณุโลก” โดยผู้วิจัย และเปิดพื้นที่ลานกิจกรรมเมืองพิษณุโลก โดยเจ้าของพื้นที่ลานท่าข้าว ณ ลานท่าข้าว พิษณุโลก

ภาพที่ 113 กลุ่มผู้มาเยือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ SPACE-TID in ลานท่าข้าว zone Art workshop

ภาพที่ 114 เครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย เจ้าของพื้นที่ลานท่าข้าว อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และผู้ประกอบการทางด้านศิลปะ

ตารางที่ 15 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 4 Do It Art in Lan Ta Kaw

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ตัวแทนผู้ดำเนินกิจกรรม ชุมชน บริษัท หน่วยงาน	10 บุคคล	5 วัน
ประชาชนผู้มาเยือน ประกอบด้วย กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน เด็กและเยาวชน นักเรียนนักศึกษา และวัยทำงาน	215 คน	5 วัน
เครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา	5 หน่วยงาน	5 วัน

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินผลจากการแสดงความคิดและร่วมปฏิบัติของคนในชุมชน พบว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงการถ่ายทอดวิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน ศิลปะและลวดลายศิลปกรรม ที่เป็นประสบการณ์เดิมของชุมชน แต่ในปัจจุบันไม่สามารถพบเห็นในชุมชน เป็นวิธีการรื้อฟื้นเรื่องราวความเป็นตัวตนของชุมชน หรือศิลปกรรมที่แสดงถึงความเป็นย่านชุมชนนั้น ด้วยการถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าให้คนรุ่นใหม่และคนภายนอกได้สัมผัสรับรู้ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจเพื่อการแสดงออกเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ถ่ายทอดออกมาจากแนวคิดของตนเอง เป็นการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการจัดศิลปะในพื้นที่สาธารณะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กิจกรรมนั้นหนทางการให้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ส่งผลต่อการกล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออกผ่านรูปแบบการสร้างงานศิลปะด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนก่อให้เกิดเมืองมีความจริงใจ และผลักดันเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเมืองมากยิ่งขึ้น

การสร้างเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน เทศบาลนครพิษณุโลก ผู้ประกอบการศิลปะ โคเพ้นท์ ดิง สเปส (Co-Painting Space) บ้านชื่น พิษณุโลก (Baan Chuen Phitsanulok) พอตเทอรี สตูดิโอ (Pottery Studio) และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเป็นกำลังในการผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์ของเมือง

ตารางที่ 16 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 4 Do It Art in Lan Ta Kaw

ความพึงพอใจในกิจกรรม 4 Do It Art in Lan Ta Kaw	ค่าเฉลี่ย (X)	เกณฑ์แปลผล
1) กิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) กิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน และเกิดการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) กิจกรรมสามารถเปิดให้แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4) กิจกรรมส่งผลให้ได้แนวคิดของการสร้างสรรค์เมือง	4.00	เห็นด้วย
5) กิจกรรมสามารถสร้างแนวทางให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ	4.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6) กิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและชุมชน ในด้าน	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์		
7) กิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8) ความเป็นไปได้เรื่องการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคน พิษณุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 150 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน และเกิดการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม ด้านกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและชุมชน ในด้านการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ และด้านความเป็นไปได้เรื่องการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคนพิษณุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ ($\bar{x} = 5.00$) ด้านกิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ ($\bar{x} = 4.80$) ด้านกิจกรรมสามารถเปิดให้แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ และด้านกิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก ($\bar{x} = 4.50$) ด้านกิจกรรมสามารถสร้างแนวทางให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ ($\bar{x} = 4.30$) ส่วนด้านกิจกรรมส่งผลให้ได้แนวคิดของการสร้างสรรค์เมืองนั้น อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.00$) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ เรื่องการประชาสัมพันธ์กิจกรรมควรมีระยะเวลาที่นานกว่านี้ เพื่อให้คนเข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest

ตามเป้าประสงค์ P-Perception และ E-Experimental กิจกรรมเชิญชวนผู้ที่สนใจทุกคนในชุมชนและผู้มาเยือนนอกพื้นที่ ร่วมส่งผลงานการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดมุมมองวิถีชุมชนคนพิษณุโลกผ่านศิลปะในรูปแบบต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเพจ SPACE ดิสน์ พิษณุโลก และช่องทางสื่อข่าวท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก โดยหลักเกณฑ์การส่งภาพร่วมกิจกรรมประกวดดังนี้

1. เป็นในรูปแบบภาพชุด อย่างน้อย 3 ภาพ ต่อ 1 ชุด
2. ผู้ส่งผลงานเข้าประกวด ไม่จำกัดประเภท
3. รางวัล 5 รางวัล ได้แก่

รางวัล ชนะเลิศ	เงินรางวัล 5,000 บาท และได้แสดงผลงาน
รองชนะเลิศ อันดับ 1	เงินรางวัล 3,000 บาท และได้แสดงผลงาน
รองชนะเลิศ อันดับ 2	เงินรางวัล 2,000 บาท และได้แสดงผลงาน

รางวัลชมเชย 1

เงินรางวัล 500 บาท และได้แสดงผลงาน

Like & Share

เงินรางวัล 500 บาท และได้แสดงผลงาน

4. เงื่อนไขในการส่งภาพเข้าประกวด

4.1 ขนาดภาพชุดและไฟล์

4.1.1 เป็นภาพชุดที่ถ่ายด้วยกล้องดิจิทัลหรือสมาร์ทโฟน สามารถปรับสีและตกแต่งแก้ไขในด้านเทคนิคเพื่อให้ภาพมีคุณภาพดีขึ้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการตัดต่อ ภาพที่ส่งต้องมีค่าความละเอียดของภาพที่ 300 DPI ขึ้นไปและไฟล์รูปภาพขนาดความละเอียด 3 ล้านพิกเซลขึ้นไป

4.1.2 รูปแบบของไฟล์ในแบบมาตรฐาน .JPEG หรือ .TIFF (ไม่รับภาพที่เป็น RAW FILE หรือไฟล์ที่เป็นสกุลอื่น)

4.2 การส่งภาพเข้าประกวด

4.2.1 ผู้ส่งภาพเข้าประกวดสามารถส่งภาพเข้าประกวดได้ โดยโพสต์ชุดภาพที่ต้องการส่งเข้าประกวดได้โพสต์ ประกาศการประกวดภาพถ่าย “วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก” ในเพจ SPACE-ติสต์-พิษณุโลก โดยติด #hash tag ที่กำหนด ได้แก่ #SPACETIDPHITSANULOK และส่งไฟล์ภาพต้นฉบับมาที่ E-mail: spacetid.phs@gmail.com พร้อมเขียนชื่อภาพ ชื่อผู้ส่งเข้าประกวด และที่อยู่ที่สามารถติดต่อกลับได้สะดวกที่สุด

4.2.2 ภาพชุดที่ส่งเข้าประกวดจะต้อง

- เข้ากับแนวคิดหัวข้อการประกวดที่กำหนด
- เป็นภาพชุดที่ไม่เคยส่งเข้าประกวด และหรือเคยได้รับรางวัลจากที่ไหนมาก่อน
- เป็นภาพที่ไม่เคยตีพิมพ์ในนิตยสาร หนังสือ แผ่นภาพ หรือเอกสารใดๆ ที่ทำขึ้นเพื่อจำหน่าย เพื่อโฆษณา ยกเว้นการเผยแพร่บนเว็บไซต์ส่วนตัว
- หากพบว่ามี การละเมิดลิขสิทธิ์หรือแอบอ้าง ผู้ส่งเข้าประกวดต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายทั้งหมด และจะถูกตัดสิทธิ์จากการประกวดทันที

- ผู้ส่งผลงานเข้าประกวดต้องรับผิดชอบ หากผลงานนั้นละเมิดลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น

5. หลักเกณฑ์การตัดสินภาพถ่าย

5.1 แนวคิดและความหมายของภาพชุดสื่อถึงหัวข้อชัดเจน

5.2 เทคนิคในการถ่ายภาพ

5.3 ความสวยงามและการจัดองค์ประกอบของภาพ

5.4 ความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายภาพ

5.5 จำนวน Like และ Share ของภาพที่โพสต์ในหน้าเพจ SPACE-ติสต์-พิษณุโลก

โดยมีกรรมการตัดสินภาพถ่าย ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ เจริญทอง อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร และเจ้าของรางวัล DEmark (Design Excellence Award 2021) กลุ่มผลงานกราฟิกดีไซน์ ชื่อผลงานการออกแบบพอนต์ “พอนต์สุดสมัย (ZoodSamai) หรือ ZT Samai”

2. อาจารย์ณฤพณ์ คมสัน อาจารย์ประจำสาขาการออกแบบสื่อนวัตกรรม ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโนปิ่น อาจารย์ประจำสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วัตถุประสงค์

1. ผลักดันให้เกิดการค้นหา และรับรู้วัฒนธรรมแบบผสมผสานต่อคนภายนอกชุมชน
2. เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในพื้นที่และการจดจำนำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

การสร้างความเข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก ผลักดันการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ตามหลัก T-Themes เปิดพื้นที่เพื่อการสร้างประสบการณ์สัมผัสจิตวิญญาณของสถานที่ที่ให้ความรู้สึกได้ด้วยใจ สร้างประสบการณ์ให้ความสำคัญกับวิถีการดำเนินชีวิตองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม พื้นที่สาธารณะและภูมิทัศน์ในชุมชน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับถิ่นที่ผ่านการใช้งานพื้นที่ โดยการเปิดรับของคนในชุมชนมีส่วนร่วมและยินยอมให้เข้าเรียนรู้และถ่ายทอด ตามหลัก I-In process โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ไม่เน้นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ โดยใช้แนวคิดออกแบบบริการ เปิดประสบการณ์สำหรับผู้มาเยือนให้เข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามหลัก D-Design แนวคิดการออกแบบท่องเที่ยวชุมชน เป็นเรื่องราวของการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน ถ่ายทอดด้วยแนวคิดการออกแบบวิถีทัศน์ มุ่งให้เกิดผลทางจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึก การสร้างสรรค์สื่อปฏิสัมพันธ์ด้วยภาพนิ่ง โดยสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการเพื่อส่งต่อสู่ผู้ใช้และสื่อความหมายอย่างมีปฏิสัมพันธ์กัน

ผลการดำเนินงาน

1) ผลงานดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของช่างภาพที่เข้าไปในชุมชน เป็นการผลักดันให้เกิดการรับรู้วัฒนธรรมแบบผสมผสานต่อคนภายนอกชุมชน โดยกิจกรรมการประกวดภาพถ่ายที่สะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน 18 ชุดผลงานประกอบไปด้วย ช่างภาพอาชีพ คนในชุมชน นักศึกษา พนักงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ผลงานที่

ร่วมนำเสนอเป็นตัวบ่งชี้ว่าเมืองพิษณุโลกมีวิถีของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วย วิถีวัฒนธรรมไทยมุสลิม ไทยจีน ไทยคริสต์อย่างเห็นได้ชัด จากการถ่ายทอดอิริยาบถของผู้คนในชุมชน สภาพแวดล้อมที่พบเห็นภายในชุมชน วิธีการดำรงชีพ ตลอดจนเทศกาล ประเพณีที่เกิดขึ้นในชุมชนที่สะท้อนการผสมผสานวัฒนธรรมของคนในชุมชนแบบต่างช่วงเวลา โดยผลงานที่เข้าร่วมประกวดมีชุดแนวคิดและความหมายของภาพชุดสื่อถึงหัวข้อชัดเจน ความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายภาพ ความสวยงามและการจัดองค์ประกอบของภาพ เทคนิคในการถ่ายภาพ และจำนวนการกดถูกใจ (Like) และการแชร์ (Share) ของภาพที่โพสต์ในหน้าเพจ SPACE-ติสต์-พิษณุโลก ดังนี้

ภาพที่ 115 ชุดภาพ วิถีชุมชน คนเมืองสองแคว รางวัลชนะเลิศการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณพอ อังครະษี

ภาพที่ 116 ภาพชุด “ชีวิตที่เรียบง่าย ความสุขในศาลเจ้า กิจกรรมยามเย็น” รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณกฤษดา เปรมจิตร

ภาพที่ 117 การละเล่นแบบไทย ตลาดเจ้าศาลปู่ดำ ห่มผ้าพระปรางค์ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณภาสกร เพ็ชรรัตน์

ภาพที่ 118 การแสดงเอ็งกอ รางวัลชมเชย การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณนิสิต ศิริวัฒน์

ภาพที่ 119 ภาพชุดเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยววิถีไทย-จีนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยภาพ เดินชมวิถีไทย-จีนชุมชนตลาดใต้ นั่งสามล้อถีบชมเมือง จิบชาที่คาเฟ่ หลง และทำบุญขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รางวัลการกดถูกใจ (Like) และการแชร์ (Share) หน้าเพจ SPACE-ติสต์-พิษณุโลก การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณพงศกรณ์ สวนเอก

ภาพที่ 120 วิถีมุสลิม ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณวิเชียร เพ็ชรไม้

ภาพที่ 121 การแสดงรำจิ้ว ณ โรงละครฝั่งตรงข้ามมูลนิธิศาลเจ้าปุนเถ่ากง-ม่า ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณพีระพงษ์ รวบรัด

ภาพที่ 122 ชุดเทศกาลงานโคมไฟง่วนเซียว 1) ภาพการแสดงการพันไฟของเหล่านักแสดงเอ็งกอในขบวนแห่งานเทศกาลโคมไฟง่วนเซียว 2) ขบวนมังกรล่อแก้วบริเวณหอนาฬิกาเมืองพิษณุโลกสีสันในขบวนแห่เทศกาลงานโคมไฟง่วนเซียว 3) อุโมงค์โคมไฟในเทศกาลโคมไฟง่วนเซียว ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณนพพร หิรัญรัตน์

ภาพที่ 123 ชุดเทศกาลเองกอ ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” โดยคุณอนุรักษ์ รักการศิลป์

ภาพที่ 124 การแสดงเอ็งกอ ในงานประจำปีสมโภชเจ้าแม่ทองคำ-เจ้าแม่ทับทิม ภาพเข้าร่วมการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”

2) ผลการมีส่วนร่วมในพื้นที่กิจกรรมครั้งนี้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการถ่ายภาพ และ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประเมินกิจกรรม จากนั้นนำภาพที่เข้าร่วมกันประกวดทั้งหมดไปจัดแสดงนิทรรศการ พื้นที่สาธารณะลานกิจกรรมของชุมชน และชบาเฮ้าส์คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Café & Creative Space) และเพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก กิจกรรมในครั้งนี้เป็นการส่งเสริมและ ผลักดันในช่างภาพเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน จากการไปมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ และอิริยาบถ ของคนในชุมชน เพื่อ ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการบันทึกภาพนิ่ง การนำเสนอชุมชนด้วยกิจกรรม สร้างสรรค์แบบลงมือทำที่สะท้อนความเป็นวิถีวัฒนธรรม นำสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์แบบนามธรรมมา ประยุกต์ให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งการจัดนิทรรศการเป็นการเผยแพร่ และสร้างการรับรู้และสื่อ ความหมายที่เข้าใจร่วมกัน สร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับชุมชน โดยใช้แนวความคิดการออกแบบเชิง ปฏิสัมพันธ์ การสร้างสรรค์ผลงานโดยการใช้อำนาจโน้มน้าว เพื่อเป็นส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการรับรู้ ต่อคนภายนอกชุมชน และการจดจำนำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน

ภาพที่ 125 การตัดสินประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”

ภาพที่ 126 จัดแสดงภาพจากการประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”

ตารางที่ 17 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ช่างภาพอาชีพ คนในชุมชน นักศึกษา พนักงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว	15 คน	15 วัน
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนชุมชน	7 คน	1 วัน
ผู้เข้าชมนิทรรศการภาพถ่าย	45 คน	7 วัน

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในชุมชนครั้งนี้ พบว่า รูปแบบกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามองค์ประกอบของการเรียนรู้และการร่วมกันตัดสินใจของคนในชุมชนว่าจะสร้างประสบการณ์แก่ผู้มาเยือนให้รับรู้วิถีของชุมชนในด้านใด ซึ่งชุมชนสามารถกำหนดหัวข้อและบริบทเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ให้ดึงดูดใจและเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสผ่านการบันทึกเรื่องราวในรูปแบบต่างได้โดยส่วนสำคัญระหว่างวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยเป็นการเพิ่มสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์เกี่ยวกับชุมชน มรดกชีวิต ศิลปะและวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับชุมชนในท้องถิ่น สร้างการรับรู้และสื่อความหมายที่เข้าใจร่วมกันต่อคนภายนอกชุมชน ให้เกิดการจดจำนำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน

ตารางที่ 18 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest

ความพึงพอใจในกิจกรรม 5 Mixed Culture Photo Contest	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
1) กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้สามารถเป็นส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน	5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) เกิดประสบการณ์ร่วมกับคนในชุมชนและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) เป็นการเพิ่มกิจกรรมในย่าน โดยใช้จิตวิญญาณแห่งสถานที่ ช่วยบ่งบอกความหมายหรือความทรงจำ	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4) สามารถสร้างความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้	4.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.65	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 65 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}$ = 4.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้สามารถเป็นส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน ($\bar{x}$ = 5.00) ด้านเกิดประสบการณ์ร่วมกับคนในชุมชนและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ($\bar{x}$ = 4.66) ด้านเป็นการเพิ่มกิจกรรม

ในย่าน โดยใช้จิตวิญญาณแห่งสถานที่ ช่วยบ่งบอกความหมายหรือความทรงจำ ($\bar{x}$ = 4.50) และสามารถสร้างความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ ($\bar{x}$ = 4.30) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ เรื่องระยะเวลาในการส่งผลงานเข้าร่วม และควรมีการจัดกิจกรรมการถ่ายภาพในรูปแบบอื่นต่อไป

กิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS

ตามเป้าประสงค์ S-Story P-Perception และ C-Culture กิจกรรมนำเสนอข้อมูลเพื่อการรับรู้พื้นที่ และส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เป็นการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน มุมมองการผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันของเมืองพิษณุโลก ในรูปแบบการบันทึกภาพและเสียงถ่ายทอดเรื่องราวโดยปราชญ์ชุมชน ตัวแทนผู้นำ ที่มีบทบาทและเอกลักษณ์ในการขับเคลื่อนชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ในวิถีไทยมุสลิม ไทยคริสต์ และไทยจีน และรูปแบบหนังสือที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นย่านผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก โดยเป็นการนำเสนอในพื้นที่กิจกรรมสาธารณะ และโรงเรียนเพื่อสอดแทรกให้เยาวชนรับรู้เรื่องราวของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้กับสิ่งที่มีอยู่ที่ยังเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นการปลูกฝังเพื่อนำไปต่อยอดให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์และผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน มุมมองการผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันของเมืองพิษณุโลก
2. บันทึกข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

การถ่ายทอดและบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่ เป็นการสร้างความเข้าใจถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน ตามหลัก T-Themes กระบวนการในการสร้างความตระหนัก เห็นคุณค่า ความรักความหวงแหน และภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่มีต่อภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ถ่ายทอดข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานประเพณี พิธีกรรม สถาปัตยกรรม การถ่ายทอดโดยคนในท้องถิ่นโดยปราชญ์ชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น ตามหลัก I-In process และนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่โดยคนรุ่นใหม่ ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ผ่านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แนวคิดการสร้างภาพตัวแทนทางวัฒนธรรม ตามหลัก D-Design การถ่ายทอดความคิดและมโนทัศน์เพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ให้ปรากฏเป็นที่จดจำและแตกต่าง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงชุมชน ผลิตภัณฑ์ และบริการ โดยองค์ประกอบทาง

กราฟิก ตัวอักษร ภาพนิ่ง และการบันทึกข้อมูลด้วยกระบวนการส่งสารและรับสาร การสร้างสรรค์สื่อ ปฏิสัมพันธ์ด้วยเสียงและวิดีโอ โดยภาพทำหน้าที่หลักในการนำเสนอและใช้เสียงเข้ามาช่วยเสริมในส่วนของภาพ เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น สามารถเปิดซ้ำและเป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย

ผลการดำเนินงาน

1) ผลการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวเป็นผู้นำชุมชนและถือเป็นปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของวิถีไทยจีน ไทยคริสต์ และไทยมุสลิม โดยมีการนำเสนอที่นำไปของการก่อตั้งชุมชนแต่เดิมในอดีต การรวมตัวและตั้งรกรากของแต่ละกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในย่านนำเสนอจุดเด่นของ วิถีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต

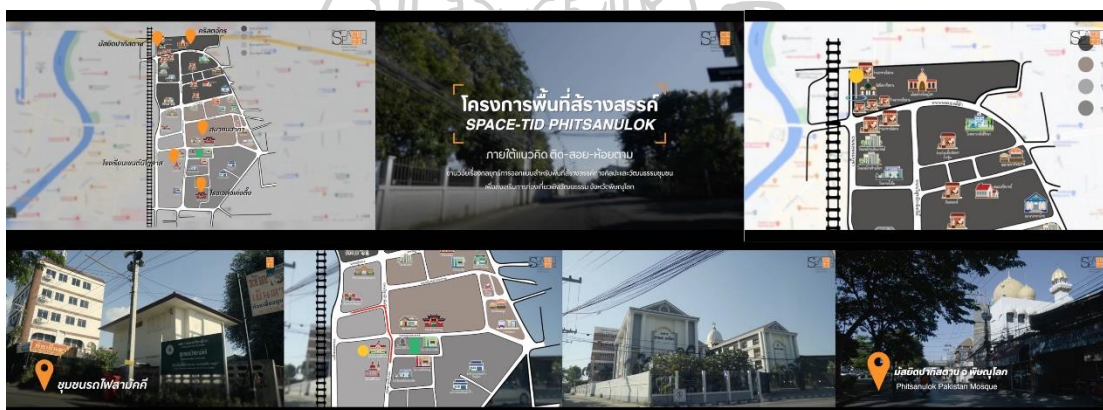
ชุมชนวิเศษไชยชาญ เป็นย่านคนจีนเดิมที่เป็นปารกร้าง กลุ่มคนเข้ามาตั้งรกรากจากการเช่าที่ของสุสานฝรั่ง และที่ของโรงเรียนคริสต์ชุมชนรถไฟสามัคคี ประกอบด้วย จีนและที่นับถือศาสนาคริสต์ จีนแต่จีนนับถือพุทธและประกอบพิธีทางประเพณีจีนด้วย คนในย่านชุมชนนี้ยังมีคนไทยคนพื้นที่เรียกว่า คนรถไฟ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมกัน ชุมชนวิเศษไชยชาญมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาของชุมชน โรงหมี่ โรงงานน้ำปลา โรงงานเต้าหู้ อาหารที่เป็นวัฒนธรรมของพื้นที่ ทั้งอาหารจีน อาหารเวียดนาม และอาหารมุสลิมที่คนทั่วไปนิยม เช่น ก๋วยเตี๋ยว เย็นตาโฟ โรตี่ โดยมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีคนปัจจุบัน กิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนจะดำเนินการที่โรงเรียนและวัด ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางและศูนย์รวมคนคริสต์ศาสนา สำหรับถ่ายทอดความเป็นคาทอลิก เดิมย่านนี้จะเป็นคริสตชนคนจีนในพิษณุโลก คนในชุมชนจึงพูดและสอนภาษาจีน วัฒนธรรมด้านศิลปะได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก จึงเป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรป มีการเปิดโอกาสทางการศึกษา เพื่อการเรียนรู้และผลักดันการผสมผสานวัฒนธรรม เป็นสนามการเรียนรู้วิถีความเป็นพื้นเมืองสอดแทรกการรับรู้ความเป็นท้องถิ่น มีลานวัฒนธรรมเพื่อการแบ่งปัน พร้อมเรียนรู้มีมุมมองที่เข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง

ย่านมุสลิมศูนย์รวมของชุมชนราชพฤกษ์ คือ มัสยิดปากีสถาน เปิดให้เข้าศึกษาความเป็นวิถีมุสลิม ซึ่งคนรับรู้ทั่วไปว่าเป็นย่านชุมชนมุสลิม เดิมทีย่านนี้มีการเข้ามาตั้งรกรากของกลุ่มประชากรปาทาน ภาษาปาซตูใช้เป็นภาษาประจำชุมชน และค่อยๆ ผสมผสานกับกลุ่มอื่นในปัจจุบันมีหลายกลุ่มชนมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่เดิมมีอาชีพพ่อค้า ทำกิจการไม่ใหญ่โต จากนั้นมุสลิมเชื้อสายปาทานในพิษณุโลก วิถีกินรวัว กินแพะ กินเนื้อ จึงทำธุรกิจปศุสัตว์ เศรษฐกิจในพิษณุโลกจึงโต มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ตั้งอยู่ในไทยพุทธ ไทยคริสต์ ชุมชนมีการซบซบและสืบทอดการเรียนรู้วิถีของปาทาน ด้วยการสอนศาสนาหลังจากเรียนสามัญ สอนเรื่องการดำเนินชีวิตในระบบอิสลาม ศิลปะในมุสลิมค่อยข้างน้อย การทำกิจกรรมศิลปะ ส่งผลดีต่อชุมชนอย่างเห็นได้ชัดซึ่งคนในชุมชนชอบ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัว และสอดแทรกเพื่อให้เกิดความนุ่มนวล โลกมุสลิมไม่นิยมวาดคน จึงทำให้ชีวิตชีวาในชุมชนลดลง สามารถแตกหน่อได้ในอนาคต แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นศิลปะไม่ควรเปลี่ยนแปลงเมือง แต่ศิลปะควรจรโลงเมือง และการเรียนการสอนในย่านชุมชนนี้จะอนาคต

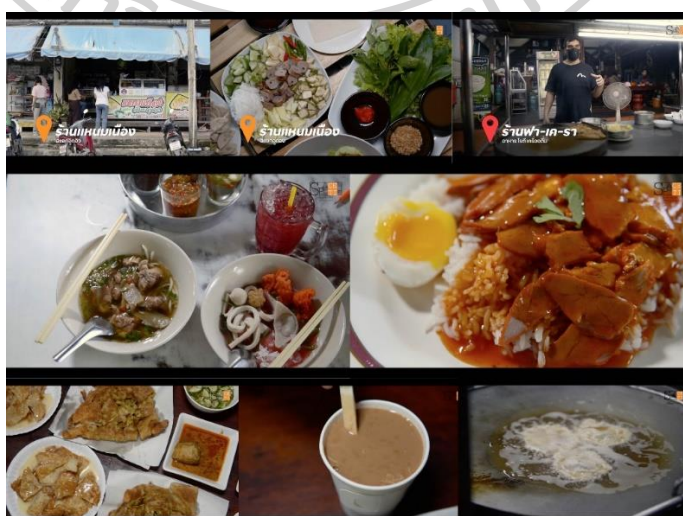
เปลี่ยนไป เพราะจะถูกบรรจุแนวคิดการสอดแทรกศิลปะเข้าไปในด้วยในชุมชน จากมุมมองผู้ถ่ายทอด การผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันของเมืองพิษณุโลก

ภาพที่ 127 วิดีโอปราชญ์ชุมชนผู้ถ่ายทอดเรื่องราวการผสมผสานวัฒนธรรม 1) คุณศิริลักษณ์ ทงมีศรีสุข ผู้นำชุมชนย่านไทยจีน และปราชญ์ชุมชนเรื่องอาหารและสมุนไพรจีน 2) บาทหลวงไพศาลราชกิจ ผู้นำชุมชนย่านไทยคริสต์ และผู้นำจัดกิจกรรมของชุมชน 3) อาจารย์เกชา ดาดุศล ผู้นำชุมชนย่านไทยมุสลิม และนักวิชาการท่องเที่ยว

ภาพที่ 128 สื่อนำเสนอพื้นที่ในชุมชน โครงการ SPACE-TID

ภาพที่ 129 อาหารผสมผสานวัฒนธรรมในชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนพิเศษไชยชาล ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

2) ดำเนินงานการสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน จากการบันทึกข้อมูลในรูปแบบวิดีโอและหนังสือ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม ผ่านกระบวนการออกแบบที่ทำให้การรับรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจเรียนรู้ ไม่ซับซ้อน ชัดเจนและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและจดจำง่าย และเกิดการมีปฏิสัมพันธ์อยากร่วมเข้าเรียนรู้ และศึกษาเรื่องราวของพื้นที่ ผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการคิด เชิงสร้างสรรค์ต่อยอดเกิดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่ได้รับประสบการณ์ร่วมกับคนในชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานให้คนรุ่นใหม่ ที่สนใจศึกษา รวมถึงการมุ่งเน้นคุณค่าและความสำคัญของชุมชน โดยการนำอัตลักษณ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยวิดีโอและหนังสือที่จัดทำขึ้นได้มอบไว้ให้กับชุมชน เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา ประกอบด้วย เทศบาลนครพิษณุโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพิษณุโลก หน่วยพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โรงเรียนเซนต์นิโกลาส และเผยแพร่บนเพจ SPACE ดิสน์พิษณุโลก

ภาพที่ 130 การสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน จากการบันทึกข้อมูลในรูปแบบหนังสือ

ภาพที่ 131 การสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน จากการบินที่ข้อมูลในรูปแบบวีดีโอ

ตารางที่ 19 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ปราชญ์ชุมชน	3 คน	1 วัน
ประชาชนทั่วไป รูปแบบออนไลน์เพจ SPACE ดิสท์ พิชญโลก	276 ครั้ง	1 วัน
เยาวชน นักเรียน นักศึกษา	35 คน	1 วัน

การประเมินกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ในการนำเสนอข้อมูลเพื่อการรับรู้พื้นที่ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน ผ่านมุมมองการผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตของเมืองพิชญโลกในปัจจุบันนั้น พบว่า แต่ละพื้นที่มีการดำรงอยู่และซึ่งคงไว้ใน การสืบสานประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม และวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบของการสอดแทรกการเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง แต่มีการเปิดรับและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตไปตามวิถีของสังคมเมืองที่แปรผันไปตามกาลเวลา มีการเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันแบบผสมผสานวัฒนธรรม ที่สามารถแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดให้กับผู้มาเยือนอย่างเต็มใจ และการสร้างฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน รูปแบบสื่อวีดีโอ และรูปแบบหนังสือฉบับพกพา นั้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดให้กับเยาวชนและคนภายนอกเกิดการรับรู้ได้ ส่งผลต่อการเข้ามาเยือน

ชุมชนเพื่อการศึกษา และพัฒนาต่อยอดด้านการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวิถีชีวิตกับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 20 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS

ความพึงพอใจในกิจกรรม 6 Story of Areas PHS	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
1) กิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) สามารถเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสานและเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3) การบันทึกและสร้างฐานข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน	4.20	เห็นด้วย
ภาพรวม	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}$ = 4.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน ($\bar{x}$ = 4.80) ด้านสามารถเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสานและเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 4.50) ส่วนด้านการบันทึกและสร้างฐานข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x}$ = 4.20) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ การเผยแพร่ในวงกว้างยิ่งขึ้น และการสอดแทรกกิจกรรมกับผู้ร่วมชม

กิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect

ตามเป้าประสงค์ S-Story A-Art และ E-Experimental กิจกรรมเพื่อเปิดพื้นที่วิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก จัดโดยโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีส์ที พิชณุโลก) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้งาน “จิบกาแฟแล้ว” เนื่องจากวัฒนธรรมนั้งกาแฟ เป็นวิถีสมัยใหม่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีสุขภาพ การจิบกาแฟและพูดคุยกันที่เป็นวิถีดั้งเดิมของคนรุ่นเก่าในพื้นที่ แต่ด้วยการแปรผันของเวลาอาจทำให้จุดประสงค์ของการดื่มกาแฟเปลี่ยนไป เป็นการถ่ายรูปเพื่อลงโซเชียลต่างๆ แต่สิ่งที่ยังคงเดิมที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ คือ เป็นสถานที่พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน กาแฟจึงเป็นส่วนช่วย

ผลักดันเรื่องของการท่องเที่ยว ที่เป็นตัวเชิญชวนคนภายนอกเข้ามายังสถานที่ในชุมชน กิจกรรมประกอบด้วย การเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้หัวข้อ “ล้อมวงกาแฟ ตัวแปรวัฒนธรรม ร่วมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเมืองพิษณุโลก” โดยมีวิทยากร ประกอบด้วย

1) คุณรุ่งทิวา พงษ์ธานี ตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน Lust Custom Café Superbike Phitsanulok

2) อาจารย์สุดารัตน์ รัตนพงษ์ นักวิชาการชุมชน นักพัฒนาชุมชน นักจัดการท่องเที่ยวชุมชน และผู้ประกอบการรถจักรยานยนต์

3) นายยุทธพงษ์ กาญจนโกสุม บาริสต้า Pista Café และนักออกแบบกราฟิก

4) นางสาวนภาพร คงศิริ ผู้ช่วยนักพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

นำเสนอเอกลักษณ์ของพื้นที่ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ใช้วัสดุจากกากกาแฟ และกิจกรรมทำสบู่ของชุมชนราชพฤกษ์ ทำให้เกิดชุมชนวิเศษไชยชาญ และผลิตภัณฑ์ผ้าชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน เป็นกิจกรรมให้ผู้มาเยือนรับรู้และร่วมปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน จากการสร้างเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นใหม่ในเมืองพิษณุโลก และโรงเรียนเซนต์นิกอลาส ณ พระราชวังจันทร์ จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์

1. เปิดพื้นที่เพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ส่งเสริมกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน

การดำเนินกิจกรรมตามกรอบกลยุทธ์ (TID)

เปิดการรับรู้พื้นที่นำเสนอวิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน นำเสนอจุดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ และเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ตามหลัก T-Themes โดยใช้แนวคิดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสอดแทรกกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือนด้วยกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ตามหลัก I-In process โดยชุมชนมีพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประกอบกิจกรรมรวมถึงเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับผู้มาเยือน โดยใช้แนวคิดการออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ เกิดปฏิสัมพันธ์ในสังคมมากขึ้น การมีรูปแบบการนันทนาการเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมท่องเที่ยวมากขึ้นเพื่อฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชน แนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ ตามหลัก D-Design

สร้างประสบการณ์กับงานทางศิลปะบนพื้นที่ผสมผสานกับ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งสร้างบทบาทส่งเสริมพื้นที่ เพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผลงานศิลปะสามารถเป็นกลไกทางด้านเศรษฐกิจ ช่วยพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวของอำเภอเมืองพิษณุโลก ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการดำเนินงาน

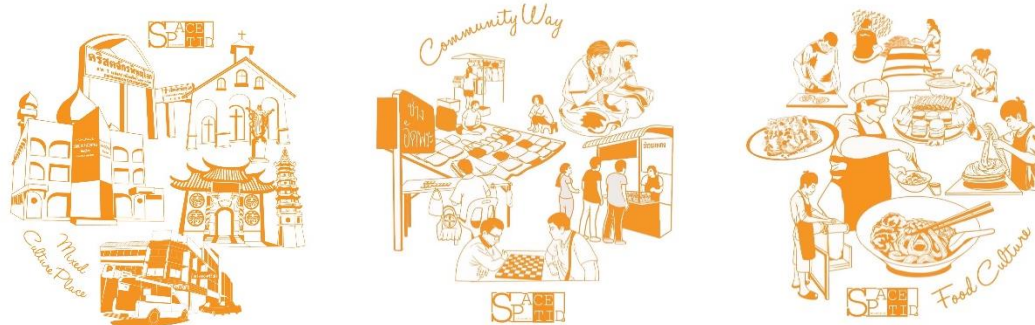
1) ผู้วิจัยดำเนินการถ่ายทอดภาพลักษณ์ของชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบสัญลักษณ์ตัวแทนเพื่อให้เกิดภาพจำต่อชุมชน และง่ายต่อการจดจำ โดยแบ่งเป็นหมวดประกอบด้วย สถานที่ วิธีการดำเนินชีวิต และอาหาร ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนเมืองพิษณุโลก โดยนำผลการรับรู้ที่ได้จากการหีบยกจุดหมายตาของพื้นที่มาเป็นสัญลักษณ์แทนแต่ละชุมชนจากกิจกรรมที่ 1 มาขยายผลโดยวิธีการถ่ายทอดความรู้และนำเสนอผลจากกิจกรรม 1 ผ่านงานเสวนาครั้งนี้ และจากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการสร้างภาพลักษณ์ชุมชนให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก เพื่องานที่ต่อยอด จึงนำมาจัดทำแผนที่ชุมชนโดยร่วมมือทำกับคนในชุมชน แสดงสิ่งบ่งชี้ความสำคัญของชุมชนในแต่ละจุด เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในรูปแบบแผ่นพับเพื่อการประชาสัมพันธ์ จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน แผนที่ และของที่ระลึกชุมชน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้มาเยือนสามารถเข้าไปสัมผัสประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมภายในชุมชน

ผลการจัดเสวนาเพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก ได้ตั้งนี้ จากมุมมองของคนในชุมชนและผู้ประกอบการในชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน เป็นการผลักดันเอกลักษณ์เรื่องราวของชุมชนส่งต่อไปยังการรับรู้และเข้าใจของผู้มาเยือน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรม ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยจีน ไทยคริสต์ เกิดการกระตุ้นรากเหง้าวิถีชีวิตดั้งเดิม การสำนึกรักในวิถีภาคภูมิใจในศิลปะพื้นถิ่นของตนเอง เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย กระตุ้นการดึงดูดใจให้เกิดการเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชน ที่มีเรื่องราวหลากหลายวัฒนธรรม โดยผู้มาเยือนได้สัมผัสประสบการณ์และเรียนรู้จากการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่คนในชุมชนเป็นผู้ร่วมกันสร้าง ก่อเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่มากกว่าการมาเยือนและกลับไปในด้านความทรงจำและประสบการณ์จากพื้นที่ การใช้แนวคิดการออกแบบบริการเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน เป็นการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้ ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ถ่ายทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น สร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการติดตามห้อยตามเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม การที่มีนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมีชีวิตชีวาในการนำเสนอ

ข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเองได้

ภาพที่ 132 บรรยากาศการเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 133 สัญลักษณ์ตัวแทนชุมชน ประกอบด้วย สถานที่ วิธีการดำเนินชีวิต และอาหาร ชุมชนราชพฤษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิเกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

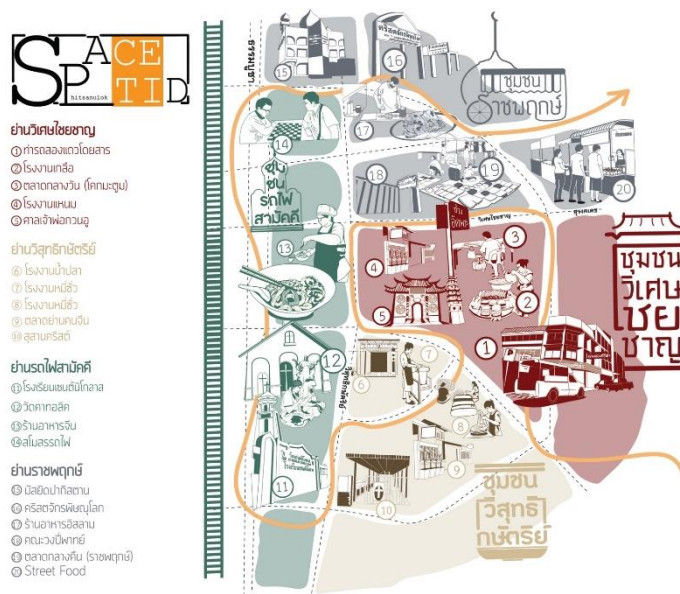

ภาพที่ 134 สัญลักษณ์ตัวแทนชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 135 นำสัญลักษณ์ใส่ในเพื่อสร้างแผนที่ชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม ประกอบด้วยชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 137 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ของโครงการ SPACE-TID เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนสามารถเข้าไปสัมผัสประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมภายในชุมชน

ภาพที่ 138 ใช้ภาพสัญลักษณ์นำมาทำของที่ระลึกชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย เสื้อเข็มกลัด และแผนที่ชุมชน เป็นของที่ระลึกในงานเสวนา เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

3) ผลการส่งเสริมกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นการถ่ายทอดวิถีภูมิปัญญาจากคนในชุมชนผ่านประสบการณ์ทำผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์และเกิดความภาคภูมิใจการทำผลิตภัณฑ์ของตนเอง ประกอบไปด้วย งานศิลปะจากวัสดุจากกาแพ การทำสบู่น้ำมันมะพร้าว การทำไม้กวาดดอกหญ้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสร้างสรรคงานศิลปะจากวัสดุกากกาแฟ เป็นกิจกรรมสร้างแนวคิดจากการนำวัสดุเหลือทิ้งภายในบ้านเรือน หรือในชุมชนมาสร้างผลงานศิลปะ ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวัสดุเหลือทิ้งประเภทใดก็ได้ในชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชน ให้กับผู้มาเยือน โดยการสร้างประสบการณ์การทำผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 139 กิจกรรมการสร้างสรรคงานศิลปะจากกากกาแฟ ประกอบด้วย ลวดลายสัญลักษณ์ของชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี

ภาพที่ 140 บรรยากาศการทำกิจกรรมการสร้างสรรคงานศิลปะจากกากกาแฟ

กิจกรรมการทำสบู่ น้ำมันมะพร้าว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ โดยกลุ่มแม่บ้านผู้สูงอายุที่เกิดจากการรวมตัวกันในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมยามว่าง แนวคิดการใช้วัสดุดิบที่มีในชุมชนนำมาต่อยอดและพัฒนาให้สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพและความงามจากธรรมชาติ สามารถนำมาถ่ายทอดและก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้มาเยือนได้ลงมือทำผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามแนวคิดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 141 กิจกรรมการทำสปูนน้ำมันมะพร้าว

กิจกรรมการทำไม้กวาดขนาดเล็กเพื่อเป็นของที่ระลึกผลิตภัณฑ์ชุมชนวิเศษไชยชาญ ผลิตภัณฑ์ไม้กวาดดอกหญ้าที่การขายอยู่ในชุมชนเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนจึงมีแนวคิดพัฒนาเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม้กวาดเป็นรูปแบบที่ทันสมัย แต่ยังสามารถนำมาใช้งานได้ปกติ การถ่ายทอดกระบวนการผลิตไม้กวาดที่นับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คนรุ่นใหม่ได้ลองปฏิบัติและเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคการมัด การจับรูปทรงดอกหญ้าที่มีขั้นตอนอย่างปราณีต เพื่อนำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน ให้สามารถเรียนรู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาคนรุ่นเก่า และนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยได้

ภาพที่ 142 กิจกรรมการทำไม้กวาดดอกหญ้า

4) กิจกรรมนำเที่ยวในชุมชนโดยนั่งรถรางประจำเมือง โดยเปิดรับผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เปิดพื้นที่เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน และการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อผลักดันเอกลักษณ์เรื่องราวของชุมชน โดยมีมีคฤหะศก์ท้องถิ่นถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์สถานที่ในชุมชน และวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชนให้ผู้มาเยือนได้รับรู้สัมผัสและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนในชุมชนแต่ละบ้านที่ให้การต้อนรับผู้มาเยือน

ภาพที่ 143 กิจกรรมนำเที่ยวชุมชน เปิดพื้นที่เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน

ตารางที่ 21 ตารางสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ระยะเวลา
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ณ พระราชวังจันทน์	276 คน	2 วัน
ประชาชนทั่วไป	324 คน	40 นาที
รูปแบบออนไลน์สดเพจ SPACE ดิสนท์ พิษณุโลก		
นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป	20 คน	1 วัน

การประเมินกิจกรรม

การเปิดพื้นที่เพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการใช้แนวทางพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดของคนในชุมชน หรือผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในเมืองพิษณุโลก ซึ่งปัจจุบันได้เริ่มมีการรวมตัวเพื่อพัฒนาและผลักดันเมืองในรูปแบบต่างๆ จากการสอบถามพบว่า การใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีความเป็นวัฒนธรรมชุมชน ประเพณี ศิลปกรรมต่างๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้เอกลักษณ์ของพื้นที่ชุมชน เป็น

แนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ส่งผ่านกระบวนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ในรูปแบบต่างๆ เกิดการฟื้นฟูเมือง โดยการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีจุดเด่นและเกิดความดึงดูดใจ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามาครอบงำภูมิปัญญาท้องถิ่น การประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นคุณค่าของอดีตกับสินค้าเชิงวัฒนธรรม เป็นตัวผลักดันผลผลิตทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องจรรโลงจิตใจของสังคม ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนอยากเข้ามาสัมผัสและเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ได้ และการเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนผสมผสานวัฒนธรรมนี้ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและให้การต้อนรับผู้มาเยือนอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเดิมที่พื้นที่ในย่านนี้มีความสำคัญ และเฟื่องฟูมากในอดีต แต่ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ความนิยมในสถานที่ที่มีเทคโนโลยีเข้าถึงจึงเป็นที่นิยมของคนในเมืองและนักท่องเที่ยว จนทำให้พื้นที่นี้ไม่ได้เป็นที่รับรู้ในปัจจุบัน และเนื่องจากพื้นที่ชุมชนนี้ ไม่ได้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวประจำของเมือง และคนภายนอกไม่เกิดการรับรู้และสัมผัสวิถีของพื้นที่มาก่อน กิจกรรมครั้งนี้ส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจวิถีวัฒนธรรมของตนเอง ที่มีคนนอกพื้นที่ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า เกิดความมีชีวิตชีวาขึ้นในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด โดยคนในชุมชนรุ่นเก่ามีความกระตือรือร้น แสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจ และพร้อมถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในแบบฉบับของตนเองแก่ผู้มาเยือน การสร้างกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน ส่งผลให้เกิดแนวทางการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ ชุมชนรู้สึกห่วงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่ง ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เสริมพลังทางวัฒนธรรม บันทึก พื้นที่ สืบสาน ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับเจ้าของภูมิปัญญาและชุมชน

ตารางที่ 22 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและการแปรผลของความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect

ความพึงพอใจในกิจกรรม 7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์แปลผล
Travel Locally and Coffee Connect		
1) ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในเมือง พิษณุโลก	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2) กิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอก ชุมชนและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.20	เห็นด้วย
3) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ชุมชนนำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน	4.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4) กิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการผลักดัน พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์	4.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน มีระดับผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวม คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในเมืองพิษณุโลก และด้านกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการผลักดันพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.80$) และด้านส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนนำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{x} = 4.50$) ส่วนด้านกิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชนและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.20$) โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป คือ การเผยแพร่ในวงกว้างยิ่งขึ้น โดยการขยายเครือข่ายความร่วมมือ ให้ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

จากการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ SPACE ผ่านกระบวนการ TID ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนครั้งนี้ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มชุมชน การสร้างจิตสำนึก ให้ซึบซับเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้ทราบอัตลักษณ์จุดเด่นจากสภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิตของแต่ละชุมชน นำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และสร้างภาพสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของการรับรู้ ให้กับชุมชน และการออกแบบลวดลายที่เกิดจากการถอดอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมสร้างให้เกิดการมีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในชุมชนผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามองค์ประกอบของการเรียนรู้และการร่วมกันตัดสินใจของคนในชุมชนว่าจะสร้างประสบการณ์แก่ผู้มาเยือนให้รับรู้วิถีของชุมชนในด้านใดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสร้าง การรับรู้และสื่อความหมายที่เข้าใจร่วมกันต่อคนภายนอกชุมชน เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ในเมืองพิษณุโลก และสามารถกระตุ้นการท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์ ให้เกิดการจดจำนำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3) เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ โครงการนี้เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

1. ผลสรุปวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการจัดพื้นที่สร้างสรรค์

เมืองพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีเส้นทางค้าขายจากทางน้ำเป็นหลัก ทำให้ผู้คนอพยพมาทำมาหากินตั้งแต่ในช่วงก่อนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ จีน ลาว พม่า มอญ ญวน จึงมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางศาสนา ประกอบด้วย ไทยเชื้อสายจีน ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม มาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พื้นที่เป้าหมายของการวิจัยนี้มี 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่รวมประมาณ 905,000 ตารางเมตร เป็นชุมชนที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมทางศาสนา สามารถสรุปวิเคราะห์ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ไทยมุสลิม ไทยคริสต์ และไทยจีน ดังนี้

วิทยาลัยไทยมุสลิม จุดหมายตายน่านนี้ คือ มัสยิดปากีสถาน เป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สามารถเปิดรับคนภายนอกให้เข้าไปศึกษาและเรียนภาษาอาหรับ มีร้านอาหารอิสลามที่เป็นที่ขึ้นชื่อและคนทั่วไปต่างมารอคิวซื้อกันอย่างต่อเนื่อง และมีเส้นทางอาหารกลางคืน (Street food) ลักษณะทางวัฒนธรรม ด้านการบริโภคอาหาร ประกอบด้วยอาหารอิสลาม มะตะบะ โรตีสานเนื้อและแกงไก่ ที่ติดกับชาแบบดั้งเดิม และมีการปรับให้เข้ากับรสชาติของคนไทยเพื่อการผสมผสานวัฒนธรรมการกิน ด้านภาษา ใช้ภาษาไทยและภาษาอาหรับเป็นหลัก มีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาตามสถานการณ์ ด้านศิลปะมีการใช้ลวดลายเส้นเรขาคณิตและลายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เช่น ตัวอักษรบนภาชนะ พรม ผ้ามัสยิด และในพระคัมภีร์

วิทยาลัยไทยจีน กลุ่มชาวไทยจีนที่อาศัยในย่านนี้ทำการค้าขาย จุดหมายต่า่านนี้ประกอบไปด้วย ตลาดสดโคกมะตูม ศาลเจ้าพ่อกวนอู และอาคารแขวงการทาง ลักษณะทางวัฒนธรรม ด้านการบริโภคอาหาร คือ อาหารจีน ประกอบด้วยเส้น หรือก๋วยเตี๋ยวเป็นหลัก มีโรงงานผลิตวัตถุดิบตั้งอยู่ในพื้นที่นี้ คือ โรงงานเกลือ โรงงานแหนม โรงงานหมี่ซั่ว และโรงงานน้ำปลา ด้านศิลปะปรากฏลวดลายปูนปั้นแบบจีน และการเขียนสีในงานสถาปัตยกรรมบริเวณศาลเจ้ากวนอู และโรงเจลงเค่งตั้ง

วิทยาลัยไทยคริสต์ ชุมชนแห่งความเชื่อคาทอลิก ภายในชุมชนประกอบอาชีพค้าขาย ทำงานรถไฟ และเก็บค่าเช่าฝากรถ มีบ้านพักราชการ บ้านแม่ทัพ บ้านนายรถไฟ โดยมีสมาชิกอาสาสมัครของชุมชนดูแลส่วนรวม ย่านนี้มีสวนสาธารณะ สนามเทนนิส ลานกีฬา และสโมสรรถไฟที่เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมของชุมชน และคนภายนอกสามารถมาใช้ร่วมกันได้ จุดหมายต่า่านนี้ประกอบไปด้วย โรงเรียนเซนต์นิโกลาส และวัดเซนต์นิโกลาส ด้านการบริโภคอาหาร ประกอบด้วย อาหารไทย อาหารจีน และอาหารเวียดนาม ด้านศิลปะปรากฏลวดลายผนังโบสถ์ ประติมากรรม และลวดลายปูนปั้นบนสถาปัตยกรรมคาทอลิก ด้านศาสนาในชุมชนประกอบด้วย กลุ่มคนรถไฟ คนไทย และคนจีน แต่จิว้นบถือศาสนาพุทธ คนจีนแคะนับถือศาสนาคริสต์

2. ผลสรุปองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการ ที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนย่านไทยมุสลิม ไทยจีน และไทยคริสต์ พบว่า ทั้ง 4 ชุมชนมีเอกลักษณ์ของตนเองที่ชัดเจน และต้องการรักษาวิถีของตนเองให้คงไว้โดยการสืบทอดให้คนรุ่นต่อไป จากการสำรวจพื้นที่ด้านกายภาพ พบว่า วิถีการดำเนินชีวิตของทั้ง 4 ชุมชน มีการเอื้อประโยชน์ต่อกัน และมีการใช้พื้นที่ร่วมกัน คือ ร้านอาหาร สตรีทฟู้ด ตลาด และโรงเรียน จึงต้องการที่จะพัฒนาชุมชนโดยสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันของวัฒนธรรมและผลักดันพื้นที่กิจกรรมที่ไม่แบ่งแยก ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก ได้ตั้งนี้วิสัยทัศน์ (Vision) คือ การนำเสนอวัฒนธรรมแบบผสมผสานเป็นหัวใจหลักของวิถีชีวิตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก การจัดพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้สามารถรักษา สืบสานและถ่ายทอดลักษณะ ภูมิปัญญาวัฒนธรรมชุมชนต่อไปได้ และสามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้มาเยือนจังหวัดพิษณุโลก รวมถึงเกิดการติดสอยห้อยตามเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวท้องถิ่น และเป้าประสงค์ (goal) 1) ชุมชนมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน 2) ชุมชนใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่เชื่อมโยงกับในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันและผลิตภัณฑ์ของชุมชน 3) ชุมชนสามารถถ่ายทอด

เรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สร้างการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชนและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นกิจกรรมบริการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยดำเนินงานสร้างกลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ชุมชนเมืองพิษณุโลก ภายใต้กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิษณุโลก” ซึ่งมี 8 องค์ประกอบร่วม เพื่อการสร้างพื้นที่กิจกรรม มีเป้าประสงค์กำหนดองค์ประกอบ SPACE คือ

S-Story การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ด้วยเรื่องราวประวัติศาสตร์ในพื้นที่ เป็นการเรียนรู้ที่มาจากความหลากหลาย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเอง ประกอบด้วย 4 ย่าน คือ ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนรถไฟสามัคคี ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ บันทึกและสร้างฐานข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน

P-Perception การรับรู้อัตลักษณ์ของตนเอง ความเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ให้เข้าใจและยอมรับการดำเนินชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กัน และเปิดพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรม และเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของวิถีการดำเนินชีวิตในพื้นที่เขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

A-Art ศิลปะและการสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์กับชุมชนนำไปสู่กับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม การจัดศิลปะในที่สาธารณะ และการใช้สอยที่ว่างให้มีคุณค่าเกิดพื้นที่สำหรับการสร้างงานศิลปะเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดพื้นที่ส่งเสริมความคิดและจินตนาการสำหรับคนในชุมชนและภายนอกชุมชน

C-Culture วัฒนธรรม พื้นที่สร้างสรรค์ที่ผลักดันสิ่งดึงดูดใจ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน ให้แสดงคุณค่าและเกิดอัตลักษณ์ชุมชน สามารถสืบทอดวัฒนธรรมต่อไปได้

E-Experimental ประสบการณ์ ถ่ายทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเน้นกิจกรรมที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน สร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการติดสอยห้อยตามเรียนรู้และลงมือปฏิบัติร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมกับชุมชน

โดยผ่านกระบวนการดำเนินงานตามองค์ประกอบ TID ดังนี้

T-Themes หลักการคัดเลือกจุดเด่นของชุมชน การคัดเลือกจุดเด่นของพื้นที่ โดยการค้นหาอัตลักษณ์นำมาสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ของวิถีในสังคมแบบผสมผสานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เกิดแนวคิดในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมไปตามพื้นที่ของชุมชนเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน

I-In process กระบวนการที่ยืดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้น วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม เป็นหลักในการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน กิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน สร้างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค การศึกษา

D-Design ใช้แนวความคิดออกแบบอัตลักษณ์ การออกแบบสัญลักษณ์ ออกแบบภาพลักษณ์ การออกแบบท้องถิ่น การออกแบบสินค้าเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางศิลปะ สร้างสรรค์ทาง ความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ศิลปะสร้างสรรค์ ศิลปะเชิงพื้นที่ การ ออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ การออกแบบท่องเที่ยวชุมชน เพื่อจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและ วัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ การออกแบบวิถีทัศน์ การสร้างสรรค์สื่อ ปฏิสัมพันธ์ และการออกแบบบริการ เพื่อสร้างความทรงจำ นำค้นหา และนำอายุากรู้ยากเห็น ช่วย ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ภาพที่ 144 กลยุทธ์การสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเมืองพิษณุโลก

การดำเนินการให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการจำนวน 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) Awakening PHS Talk 2) Inspired by SALAM ART 3) Identity of PHS 4) Do it Art in Lan Ta Kaw 5) Mixed Culture Photo Contest 6) Story of Areas PHS และ 7) Travel Locally and Coffee Connect

3. ผลสรุปการสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด พิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ภายใต้กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ที พิษณุโลก” โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ดำเนินงานทั้งหมด 7 กิจกรรม ในระยะเวลาเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 28 เดือน มีการดำเนินงานร่วมกับชุมชน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ 5 องค์กร คือ เทศบาลนครพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก ร่วมกับภาคเอกชน คือ กลุ่มนักธุรกิจลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก เอทีดี นิวส์ - ADD News ชบาแฮาส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส (CHABA House Cafe & Creative Space) ลัสต์คัสตอม แอนด์ คาเฟ่ พิษณุโลก (Lust Custom and Café Phitsanulok) และเดอะ พิสต้า คาเฟ่ พิษณุโลก (The Pista Café Phitsanulok) และผู้ประกอบการด้านศิลปะ คือ โคเพ้นท์ติ้ง สเปส (Co-Painting Space) บ้านชื่น พิษณุโลก (Baan Chuen Phitsanulok) และพอตเทอรี สตูดิโอ (Pottery Studio) ร่วมกับภาคการศึกษา คือ โรงเรียนเซนต์นิโกลาส และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และร่วมกับศิลปิน นักออกแบบ เยาวชน และประชาชนทั่วไป จำนวนประมาณ 7,550 คน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมเสวนา ภายใต้หัวข้อ “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก” ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และย่านชุมชนที่มีวิถีการผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก เพื่อปลูกแนวคิดสร้างจิตสำนึกให้ซบซบเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ตัวแทนชุมชน ตัวแทนเทศบาลนครพิษณุโลก นักวิชาการศิลปะ ศิลปินท้องถิ่น นักออกแบบรุ่นใหม่ เยาวชน และผู้ประกอบการด้านศิลปะ ณ ชบาแฮาส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปส จำนวน 35 คน ประชาชนทั่วไป รับชมรูปแบบออนไลน์สดเพจ SPACE ดีส์ที พิษณุโลก จำนวน 4,100 คน และเพจเอทีดี นิวส์ - ADD News จำนวน 1,000 คน ใช้ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 2 ชั่วโมง ผลของกิจกรรม คือ ได้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนรถไฟสามัคคี ร่วมกันหาวิธีแนวทางในการจัดทำสัญลักษณ์ของชุมชน ผู้วิจัยนำผลมาดำเนินการออกแบบสัญลักษณ์ได้ ดังนี้ ตราสัญลักษณ์ จำนวน 4 แบบ และภาพสัญลักษณ์วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน จำนวน 4 ชุด เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมกับชุมชนครั้งถัดไป และเผยแพร่ให้เกิดการจดจำบนเพจ SPACE ดีส์ที พิษณุโลก

กิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART โครงการพื้นที่สร้างสรรค์ SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีส์ที พิษณุโลก) ร่วมกับกลุ่มนักออกแบบในพื้นที่ ดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดองค์

ความรู้ด้วยกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น ถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชนราชพฤกษ์ และชุมชนวิเศษไชยชาญ กระตุ้นให้สร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีการดำเนินกิจกรรม 4 ครั้ง ณ ลานกิจกรรมหน้ามัสยิดปากีสถาน พิษณุโลก ดังนี้ (1) การวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบไปด้วย เด็ก เยาวชนไทยมุสลิมในชุมชน และนักร้องแบบ จำนวน 24 คน ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ได้จำนวนผลงาน 24 ชิ้น (2) การสร้างสรรค์ผลงานสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบไปด้วย เด็ก และเยาวชนไทยมุสลิม นักร้องแบบ ผู้ปกครอง และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม จำนวน 32 คน ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ได้จำนวนผลงาน 32 ชิ้น (3) การสร้างสรรค์ลวดลายตัวอักษรอาหรับ และสร้างผลงานด้วยตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบไปด้วย เด็ก และเยาวชนไทยมุสลิม นักร้องแบบ ผู้ปกครอง ครูนักเรียนในชุมชน และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม จำนวน 35 คน ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ได้จำนวนผลงาน 35 ชิ้น (4) สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผ้ามัดย้อม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบไปด้วย เด็ก และเยาวชนไทยมุสลิม นักร้องแบบ ผู้ปกครอง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้มาเยือนที่สนใจกิจกรรม จำนวน 40 คน ใช้ระยะเวลา 4 ชั่วโมง ได้จำนวนผลงาน 20 ชิ้น และได้นำผลงานจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม 10 คน มาทำเป็นผลิตภัณฑ์จริงจำนวน 10 ชิ้น มีการดำเนินการเผยแพร่กิจกรรมในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ (VDO) บนเพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก

กิจกรรมที่ 3 Identity of PHS ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม (1) เสวนา ภายใต้หัวข้อ “การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมืองพิษณุโลก” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมและผลักดันเมืองด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองพิษณุโลก (2) ดำเนินการออกแบบเพื่อนำเสนอความเป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของ 4 ชุมชน จำนวน 4 ภาพ ออกแบบลวดลายของชุมชนจำนวน 8 ลวดลาย นำมาประยุกต์ลงบนผลิตภัณฑ์จำนวน 5 ประเภท และ (3) ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่จากผู้เล่าเรื่องโดยรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ (VDO) จัดนิทรรศการ ณ ลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้ ตัวแทนชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน นักศึกษา เยาวชนในพื้นที่ ผู้มาเยือน จำนวน 105 คน และประชาชนทั่วไป และเข้าร่วมรูปแบบออนไลน์สดเพจ SPACE ดิสท์ พิษณุโลก จำนวน 921 คน ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 Do it Art in Lan Ta Kaw ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม (1) สร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเอง โดยการสร้างความร่วมมือร่วมใจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะ SPACE- TID in ลานท่าข้าว zone Art workshop ณ ลานท่าข้าว ในงานจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยกิจกรรมที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนวิเศษไชยชาญ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ ชุมชนรถไฟสามัคคี จำนวน 10 กิจกรรม และ (2) แสดงนิทรรศการศิลปะจากคนในชุมชน มีตัวแทนผู้ดำเนินกิจกรรม ชุมชน บริษัท หน่วยงาน ผู้ประกอบการ

ทางด้านงานศิลปะ จำนวน 10 บูทกิจกรรม มีเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา จำนวน 5 หน่วยงาน โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน เด็กและเยาวชน และวัยทำงาน จำนวน 215 คน ระยะเวลาจัดกิจกรรม จำนวน 5 วัน

กิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม (1) การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” เพื่อถ่ายทอดมุมมองวิถีชุมชนคนพิษณุโลกผ่านศิลปะในรูปแบบต่างๆ ผลักดันให้เกิดการค้นหา และรับรู้ วัฒนธรรมแบบผสมผสานต่อคนภายนอกชุมชน และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในพื้นที่และการจดจำ นำไปสู่การเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้มาเยือน มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน 18 ชุดผลงาน ประกอบไปด้วย ช่างภาพอาชีพ คนในชุมชน นักศึกษา พนักงานบริษัท ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยผลงานที่เข้าร่วมประกวดจะได้รับการตัดสินจากการมีชุดแนวคิดและความหมายของภาพชุดสื่อถึงหัวข้อชัดเจน ความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายภาพ ความสวยงามและการจัดองค์ประกอบของภาพ เทคนิคในการถ่ายภาพ และจำนวนการกดถูกใจ (Like) และการแชร์ (Share) ของภาพที่โพสต์ในหน้าเพจ SPACE-ติสต์-พิษณุโลก ตัดสินโดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการถ่ายภาพ และผู้นำชุมชนจำนวน 7 คน และ (2) นำภาพที่เข้าร่วมประกวดทั้งหมดไปจัดแสดงนิทรรศการที่สาธารณะลานกิจกรรมของชุมชน และชบาแฮสคาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปซ (CHABA House Café & Creative Space) เป็นระยะเวลา 7 วัน ผู้มีเข้าชมจำนวน 45 คน และเผยแพร่บนเพจ SPACE ติสต์ พิษณุโลก

กิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม (1) นำเสนอเรื่องราว ประวัติศาสตร์ของชุมชนเพื่อการรับรู้พื้นที่ และส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ (VDO) โดยปราชญ์ชุมชนที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทและเอกลักษณ์ในการขับเคลื่อนชุมชนทั้ง 4 ชุมชน จำนวน 3 คน โดยนำเสนอวีดิทัศน์ที่โรงเรียนเซนต์นิโกลาส และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นระยะเวลา 1 วัน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย เยาวชน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 35 คน และ (2) หนังสือนวนผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อมูลวิถีชีวิตชุมชน และการใช้พื้นที่ร่วมกัน รวมถึงแผนที่ชุมชน จำนวน 100 เล่ม โดยนำข้อมูลมาจัดทำหนังสือ มอบไว้ให้กับชุมชน เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา ประกอบด้วย เทศบาลนครพิษณุโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพิษณุโลก หน่วยพัฒนาการท่องเที่ยว ปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และโรงเรียนเซนต์นิโกลาส และมีการเผยแพร่ข้อมูลบนเพจ SPACE ติสต์ พิษณุโลก มีประชาชนทั่วไปเข้าชม จำนวน 276 ครั้ง

กิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect ผู้วิจัยดำเนินจัดกิจกรรมเปิดพื้นที่วิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก จัดโดยโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีเอสพี พิษณุโลก) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้งาน “จับกาแฟแลวัง” กิจกรรมประกอบด้วย(1) เสวนาภายใต้หัวข้อ “ล้อมวงกาแฟ ตัวแปรวัฒนธรรม ร่วมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเมืองพิษณุโลก” โดยผู้เสวนาเป็นนักวิชาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจกาแฟในชุมชน ระยะเวลา 45 นาที มีประชาชนทั่วไป รับชมผ่านรูปแบบออนไลน์สดเพจ SPACE ดีเอสพี พิษณุโลก จำนวน 324 คน (2) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 2 กิจกรรม คือ งานศิลปะจากกากกาแฟ และงานระบายสีลวดลายเอกลักษณ์ชุมชน กิจกรรมปฏิบัติการทำผลิตภัณฑ์ชุมชน 3 กิจกรรม คือ ทำสบู่ น้ำมันมะพร้าว กระจ่างผ้า และไม้กวาดดอกหญ้า (3) จัดทำแผ่นพับแผนที่ชุมชน โดยร่วมมือทำกับคนในชุมชน แสดงสิ่งบ่งชี้ความสำคัญของชุมชนในแต่ละจุด จำนวน 300 ใบ จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 1 เส้นทาง จำนวน 300 ใบ และของที่ระลึกชุมชน จำนวน 200 ชิ้น มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ณ พระราชวังจันทร์ จำนวน 276 คน ระยะเวลา 2 วัน และ (4) จัดกิจกรรมนำเที่ยวในชุมชนโดยนั่งรถรางประจำเมือง โดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ระยะเวลา 1 วัน โดยมีผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน

การใช้หลัก SPACE TID สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นเน้นความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการจัดให้มีกิจกรรมทำให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รื้อฟื้นเรื่องราวประวัติศาสตร์ในพื้นที่ กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าวัฒนธรรมของคนในชุมชนด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยทุกเพศทุกวัยมีส่วนร่วมในพื้นที่ศิลปะ สร้างเอกลักษณ์ทางศิลปะวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คุณภาพชีวิตและการผ่อนคลาย เพื่อยกระดับจิตใจของคนในเมือง ให้ความสนอกสนใจกับปราชญ์ชุมชนนำมาซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราววิถีภูมิปัญญาที่มีคุณค่าจากรุ่นไปสู่รุ่น ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน เปิดพื้นที่ชุมชนเน้นกิจกรรมนันทนาการที่สร้างประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชนและผู้มาเยือน สร้างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาเพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนได้

4. ผลสรุปการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยมีผลผลิตที่เกิดจากกิจกรรม ดังนี้

1. การเสวนา ในการสร้างจิตสำนึกซึบซับเรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ ปลูกแนวความคิดการค้นหาลักษณะที่เป็นสิ่งสะท้อนของชุมชนให้เป็นแนวทางการฟื้นฟูเมืองโดยใช้แนวความคิดการออกแบบเพื่อการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 ครั้ง

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น และการสร้างแนวคิดถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชน กระตุ้นให้สร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรมทางศิลปะ จำนวน 4 ครั้ง
3. ตราสัญลักษณ์ชุมชน จำนวน 4 ชุมชน
4. ลวดลายที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน จากการถอดเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชน จำนวน 12 ลวดลาย
5. กิจกรรมเวิร์คช็อป สร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเอง นำความเชื่อมโยงจากการใช้เอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและลวดลายศิลปกรรมชุมชนมาประยุกต์ให้เข้ากับค่านิยมตามสมัย หรือแนวโน้มที่เป็นที่นิยม จำนวน 10 บูทกิจกรรม
6. การจัดแสดงนิทรรศการด้านวัฒนธรรมชุมชน เพื่อเกิดการรับรู้และจดจำชุมชน จำนวน 3 นิทรรศการ
7. สื่อวีดิทัศน์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน มุมมองการผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันของเมืองพิษณุโลก และสื่อการดำเนินงานภายใต้กลยุทธ์ภายใต้กรอบกลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ พิษณุโลก” เพื่อบันทึกข้อมูลเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรม จำนวน 2 เรื่อง
8. หนังสือ เพื่อนำเสนอเรื่องราวความเป็นย่านผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก จำนวน 1 เรื่อง
9. ผลิตภัณฑ์ โดยประยุกต์จากอัตลักษณ์ชุมชน สร้างภาพลักษณ์ชุมชนเพื่อให้เกิดการรับรู้ จำนวน 5 ประเภท
10. แผนที่ชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม จำนวน 1 แผนที่
11. เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 1 เส้นทาง
12. การจัดทำช่องทางเผยแพร่กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีส์ พิษณุโลก) ออนไลน์ ผ่านเพจเฟซบุ๊ก SPACE ดีส์ พิษณุโลก
13. ศูนย์อำนวยการโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ SPACE – TID – PHITSANULOK (สเปสดีส์ พิษณุโลก) ณ CHABA House Café & Creative Space

ผลการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ดังนี้

กลุ่มผู้นำชุมชน และปราชญ์ชุมชน จำนวน 8 คน

1. นางศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข ผู้นำชุมชนย่านไทยจีน และปราชญ์ชุมชนเรื่องอาหารและสมุนไพรจีน

2. บาทหลวงไพศาลราชกิจ ผู้นำชุมชนย่านไทยคริสต์ ผู้เล่าเรื่องไทยคริสต์ และผู้นำจัดกิจกรรมชุมชน

3. อาจารย์เกชา ดาดูเคล ผู้นำชุมชนย่านไทยมุสลิม และนักวิชาการท่องเที่ยว

4. นายดาวุด แปนดาเกล ตัวแทนชุมชนราชพฤกษ์ ย่านชุมชนไทยมุสลิม ปราชญ์ชุมชนอาหารมุสลิม

5. นางสิริมา โมลา กรรมการชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไทยมุสลิม ปราชญ์ชุมชนภาษาอาหรับ

6. นายอัศรี เสกาจารย์ นักออกแบบ ผู้เล่าเรื่องไทยมุสลิม

7. นางปรียานุมาศ จันทรบรรจง ผู้เล่าเรื่องไทยเชื้อสายจีน

8. นางสาวรุ่งทิวา พงษ์ธานี ตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการร้าน Lust Custom and Café Phitsanulok

กลุ่มศิลปินและนักออกแบบในชุมชน จำนวน 12 คน

1. นางสาวณัฐนันต์ สอนเพ็ง ศิลปิน และนักศิลปะบำบัด

2. นายเอกวัฒน์ พันสารุ สถาปนิก และนักออกแบบอิสระ

3. นายอนุกุล ไร่พวง ผู้ช่วยสถาปนิก เทศบาลนครพิษณุโลก

4. อาจารย์นิภาสรา บุรีเพ็ญ นักออกแบบ และอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร

5. อาจารย์รัชต อยู่ยิ้ม อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

6. อาจารย์สุทธิลักษณ์ แสงนวล นักออกแบบ และอาจารย์ประจำวิทยาลัยสารพัดช่าง

7. นายศุภวัฒน์ วิจิตรพงษา สถาปนิกพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

8. นางสาวชลธิชา มีนิล นักออกแบบกราฟิก บริษัท เดอะพับบลิช กราฟิกแฮนด์แอนด์ปρί้นต์ติ้ง

9. นางสาวภาพตะวัน บุญเรือง นักออกแบบเครื่องแต่งกาย แบรินด์สนธยา

10. นายยุทธพงษ์ กาญจนโกสุม บาริสต้าและนักออกแบบกราฟิก

11. นายศุภเชษฐ ชัยมงคล นักออกแบบทรงผม

12. นายรัชชัย ภู่อัย นักร้องแบบกราฟิกและเจ้าของธุรกิจร้านอาหาร

**ผลของการสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม
ชุมชน**

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการดำเนินงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน การผลักดันและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของเมือง ผู้วิจัยได้สร้างภาคีเครือข่าย ประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ดังนี้

1. เทศบาลนครพิษณุโลก
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพิษณุโลก
4. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก
5. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) 4
6. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
7. วัดเซนตันีโกลาส
8. มัสยิดปากีสถาน จังหวัดพิษณุโลก
9. พระราชวังจันทร์ จังหวัดพิษณุโลก
10. โรงเรียนเซนตันีโกลาส
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
12. ลานท่าข้าว จังหวัดพิษณุโลก
13. ชบาเฮ้าส์ คาเฟ่ แอนด์ ครีเอทีฟสเปซ (CHABA House Cafe & Creative Space)
14. โคเพ้นท์ติ้ง สเปซ (Co-Painting Space)
15. บ้านชื่น พิษณุโลก (Baan Chuen Phitsanulok)
16. พอตเทอรี สตูดิโอ (Pottery Studio)
17. ลัสต์คัสตอม แอนด์ คาเฟ่ พิษณุโลก (Lust Custom and Café Phitsanulok)
18. เดอะ พิสต้า คาเฟ่ พิษณุโลก (The Pista Café Phitsanulok)
19. เพจเอ็ดดี้ นิวส์ - ADD News

**ผลเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มี
ดังนี้**

1) **Awakening PHS Talk** การนำเสนอมุมมองใหม่เรื่องราวคุณค่าและความสำคัญของวิถีในสังคมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก และจัดทำตราสัญลักษณ์ และภาพสัญลักษณ์เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนให้เกิดการรับรู้และจดจำได้

2) Inspired by SALAM ART สร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรมทางศิลปะ และผลิตภัณฑ์ของชุมชน ดังนี้ เสื้อยืด ราคา 500 บาท แก้วน้ำ ราคา 280 บาท กระเป๋า ราคา 300 บาท มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 20 คน ในเวลา 1 วัน ส่งผลต่อรายได้หมุนเวียนในชุมชน คือ ร้านค้าและร้านอาหารในละแวกที่ดำเนินกิจกรรม

3) Identity of PHS การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนและนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์พัฒนาตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชุมชนและเตรียมความพร้อมเพื่อผลักดันเมืองให้พัฒนาขึ้น ด้วยการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน นำเสนอโดยการจัดนิทรรศการผลิตภัณฑ์ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 100 คน ในระยะเวลา 1 วัน เป็นการผลักดันเมืองด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการดึงดูดคนมาทำกิจกรรมในพื้นที่

4) Do it Art in Lan Ta Kaw พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 200 คน ในระยะเวลา 5 วัน ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์รายได้เข้าชุมชน และผู้ประกอบการทางด้านงานศิลปะที่ร่วมดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- 1) Workshop กิจกรรมศิลปะของชุมชน รายได้ประมาณ 8,000 บาท
- 2) Workshop โคเพ้นท์ติ้ง สเปส (Co-Painting Space) รายได้ประมาณ 15,000 บาท
- 3) Workshop บ้านจีน พิษณุโลก (Baan Chuen Phitsanulok) รายได้ประมาณ 20,500 บาท
- 4) Workshop พอตเทอรี สตูดิโอ (Pottery Studio) รายได้ประมาณ 13,200 บาท

5) Mixed Culture Photo Contest กิจกรรมประกวดภาพถ่าย มีผู้เข้ามาถ่ายภาพในชุมชน อย่างน้อย 15 คน ส่งผลต่อรายได้หมุนเวียนในชุมชน คือ ร้านอาหาร ร้านค้า และคาเฟ่ในละแวกที่ดำเนินกิจกรรม

6) Story of Areas PHS สร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน เกิดความสนใจในพื้นที่และอยากมีประสบการณ์เรียนรู้ มีผลในระยะยาวในการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มรายได้ให้พื้นที่ สร้างเสริมระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน

7) Travel Locally and Coffee Connect ปฏิบัติการสร้างสรรคผลงานและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยกิจกรรมที่จัดในครั้งนี้นำให้เกิดผลิตภัณฑ์รายได้เข้าชุมชนที่ร่วมดำเนินกิจกรรมจำหน่ายสินค้าและนำเที่ยวชุมชน ดังนี้

- 1) จัดจำหน่ายของที่ระลึกสร้างสรรค์จากกิจกรรมชุมชน มีรายได้ประมาณ 400 บาท
- 2) Workshop ทำสบู่ น้ำมันมะพร้าว และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สบู่ น้ำมันมะพร้าว กลุ่มผู้สูงอายุชุมชน วิสุทธิกษัตริย์ มีรายได้ประมาณ 13,050 บาท
- 3) Workshop ทำไม้กวาดขนาดเล็ก และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้กวาดดอกหญ้า ชุมชนวิเศษไชยชาญ มีรายได้ประมาณ 4,500 บาท

4) Workshop เครื่องประดับจากผ้า และจัดจำหน่ายกระเป๋าผ้า ของที่ระลึกจากผ้า กลุ่มกระเป๋าสุกัรตัน ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ มีรายได้ประมาณ 7,530 บาท

5) Workshop กระเป๋าผ้าทอต้นไม้ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์กระเป๋า และของที่ระลึกผ้าทอต้นไม้ กลุ่ม Dang Craft ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ มีรายได้ประมาณ 16,000 บาท

6) ผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์กาแฟและเครื่องดื่ม รวม 6 ร้านค้า มีรายได้ประมาณ 50,200 บาท

ผลทางการท่องเที่ยวจากกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ดังนี้

จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 1 แผนที่ ให้เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กันในชุมชนร่วมกัน ตัดสินใจและสร้างสรรค์กิจกรรมถ่ายทอดผ่านวิถีวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เป็นการดึงดูดผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 1 เส้นทาง เพื่อใช้ในกิจกรรมนำเที่ยว โดยมีมีคฤเทศก์ท้องถิ่นถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์สถานที่ในชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนในชุมชนแต่ละบ้านที่ให้การต้อนรับ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 877 คน จากการนับรวมคนโดยประมาณจากจำนวนสูงสุดของการจัดกิจกรรม 23 วัน ส่งผลต่อรายได้หมุนเวียนในพื้นที่ชุมชนประมาณ 151,460 บาท จำแนกเป็นจากการนำเที่ยว มีรายได้ประมาณ 2,000 บาท ผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกในชุมชน มีรายได้ประมาณ 98,860 บาท ร้านค้า ร้านอาหาร คาเฟ่ มีรายได้ประมาณ 50,600 บาท เฉลี่ยรายได้ต่อวันประมาณ 6,585 บาท กระตุ้นรายได้หมุนเวียนในย่านเฉลี่ยต่อคนประมาณ 173 บาท ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม ผลักดันให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนและสร้างรายได้โดยรอบ และสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบการมีส่วนร่วมแก่ผู้มาเยือน โดยคาดว่ากิจกรรมสร้างสรรค์เกิดขึ้นในย่านอีกจะมีความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นจากคนรุ่นใหม่เป็นแรงขับเคลื่อนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ผลทางการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ดังนี้

เกิดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 4 พื้นที่ จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ประกอบด้วย (1) ลานกิจกรรมหน้ามัสยิดปากีสถาน พิษณุโลก มีพื้นที่ประมาณ 3,815 ตารางเมตร เดิมพื้นที่นี้ใช้เป็นลานจอดรถ และทำกิจกรรมตามเทศกาลของชาวมุสลิม ตั้งอยู่ติดกับเส้นทางสัญจรข้ามทางรถไฟของเมืองสามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงสร้างแนวทางให้เป็นพื้นที่กิจกรรม เหมาะแก่การทำกิจกรรมครอบครัวและจัดงานทางศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน (2) ลานกิจกรรมชุมชนรถไฟสามัคคี มีพื้นที่ประมาณ 746 ตารางเมตร ตั้งอยู่เลียบทางรถไฟ ติดกับสโมสรรถไฟ มีลานกีฬาชุมชน พื้นที่นี้เหมาะแก่การทำกิจกรรมนันทนาการ พื้นที่สำหรับเล่นกีฬาและกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาชุมชนจากการถ่ายทอดของกลุ่มผู้สูงอายุ (3) ลานกิจกรรมโรงเรียนเซนต์นิโกลาส มีพื้นที่ประมาณ 6,269 ตารางเมตร ตั้งอยู่หน้าโรงเรียน เซนต์นิโกลาส เป็นพื้นที่ใกล้แหล่ง

เยาวชน จึงพัฒนาเป็นลานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อให้เยาวชนมีพื้นที่แสดงออกและทำกิจกรรมต่างๆ สามารถเป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับ (4) ลัสต์สตอม แอนด์ คาเฟ่ พิษณุโลก (Lust Custom and Café Phitsanulok) มีพื้นที่ประมาณ 1,482 ตารางเมตร ตั้งอยู่ใจกลางชุมชน จัดให้เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน เพื่อแสดงศักยภาพของตนเองและแลกเปลี่ยนความรู้กันในด้านต่างๆ ตลอดจนการจัดนิทรรศการศิลปะหมุนเวียน

5. อภิปรายผล

ผลจากการดำเนินงานของโครงการ การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ชุมชนเกิดการตื่นตัวจากการได้รับกระตุ้นการสร้างแนวคิดในการฟื้นฟูชุมชน ด้วยกระบวนการรื้อฟื้นคุณค่า ความสำคัญของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ คนในชุมชนมีเป้าหมายในการร่วมมือร่วมใจกันสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชนเอง และมุ่งเน้นการฟื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชน เพิ่มคุณภาพชีวิตและความน่าอยู่ให้ชุมชน แต่คงไว้ซึ่งจุดยืนรักษาสິงที่เป็นมรดกของชุมชน ชุมชนสามารถนำต้นทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่ การค้นหาจุดเด่นผสมผสานไปกับเอกลักษณ์วิถีวัฒนธรรมชุมชน สร้างมูลค่าให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่ โดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นตัวเชื่อมที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน สร้างสัมพันธ์กับคนในชุมชนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะในรูปแบบการประยุกต์ให้กับเข้าสมัยใหม่ จากความร่วมมือและพึ่งพากันระหว่างคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ถ่ายทอดมายังคนภายนอก เกิดการขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่เชื่อมโยงกับในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบันและเกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีการจัดการการใช้พื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยง่ายให้เชื่อมโยงกับกิจกรรม และสามารถสร้างประสบการณ์การรับรู้และจดจำได้ต่อคนภายนอก ชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน โดยการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมแบบผสมผสานของพื้นที่ นำวิถีการดำเนินชีวิตและองค์ประกอบทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ก่อให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ สร้างความทรงจำ นำค้นหา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นกิจกรรมบริการการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน ผลการดำเนินงานสามารถอภิปรายได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกายภาพเมือง และคุณภาพชีวิต การฟื้นฟูเมือง ด้วยทุนทางทรัพยากร การปรับปรุงสภาพและพัฒนาพื้นที่ ภูมิทัศน์ การบอกเล่าอดีตทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนย่านจุดหมายตาและสถาปัตยกรรม คือ มัสยิดปากีสถาน ตลาดเก่าโคกมะตูม ศาลเจ้าพ่อกวอนอุ โรงเรียน

เซนต์นิโกลาส และวัดเซนต์นิโกลาส สามารถทำให้พื้นที่เหล่านี้เป็นแหล่งรวมใจผู้คนและจิตวิญญาณของเมือง ประกอบกับวิถีชีวิตและทุนทางภูมิปัญญาซึ่งเป็นสิ่งที่มีความเฉพาะของชุมชน และทุนทางสังคม ที่มีวิถีของการพึ่งพากัน มีเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่ซึมซับจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการสร้างความผูกพันด้านจิตใจกับพื้นที่อาศัย สร้างแรงจูงใจที่จะพัฒนากิจกรรมการสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ให้ชุมชนมีชีวิตชีวาขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกรักอยากพัฒนาพื้นที่ด้วยกระบวนการถอดอัตลักษณ์ มาประยุกต์ให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน เป็นการรักษาและสืบทอดลักษณะเด่นของท้องถิ่นนั้น และเห็นคุณค่าการใช้ทุนทางภูมิปัญญาเป็นช่องทางที่จะพัฒนาเป็นมูลค่าเชิงพาณิชย์ ต่อยอดเป็นสินค้าเพื่อการสร้างรายได้

2. ด้านการรับรู้วัฒนธรรมชุมชนของตนเอง มีกิจกรรมสร้างสรรค์กระตุ้นการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชน ทราบประวัติศาสตร์รากเหง้าและอัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง ตระหนักและสำนึกรักวิถีภาคภูมิในศิลปะพื้นถิ่น ประกอบด้วย ย่านไทยมุสลิมที่มีการสอนภาษาอาหรับและโดดเด่นด้วยอาหารอิสลามที่มีการปรับเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมให้เข้ากับวิถีของคนไทยในพื้นที่ ย่านไทยจีน ประกอบไปด้วยชาวจีนแคะ จีนแต้จิ๋ว จากการอพยพมาค้าขายเกิดเป็นตลาดในชุมชนที่มีความเก่าแก่ และมีภูมิปัญญาดั้งเดิมให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และสืบทอด และย่านพื้นที่คาทอลิกชุมชนแห่งความเชื่อ เป็นศูนย์กลางของชุมชนและทำการสอนภาษาจีน การเติบโตของเมืองพิษณุโลกในลักษณะสอดคล้องกับโลกาภิวัตน์ เป็นการสะท้อนในการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับมามีคุณค่าและความสำคัญ เข้มแข็งและยืนหยัดในโลกยุคปัจจุบัน โดยเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้ถ่ายทอดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ศิลปะการพันท์ร่างกาย ลวดลายตกแต่งที่มีลักษณะเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ ลวดลายเรขาคณิต หรือลวดลายวิจิตรที่มีความซับซ้อน ในการตกแต่งผนังมัสยิด ศิลปะตัดสลักกระดาษ การทำเครื่องประดับและการปักผ้า ซึ่งในชุมชนนำไปใช้ในระหว่างการประกอบพิธีกรรม ศิลปะกระจกที่ปรากฏอยู่ในศาสนสถาน ซึ่งคนภายนอกที่ไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมจึงไม่ค่อยรับรู้ไม่ค่อยพบเห็นในชุมชนจึงถูกละเลยไป การรับรู้ในความต่างของวัฒนธรรมย่อย มุมมองใหม่ของวิถีในสังคมแบบผสมผสานแสดงความสัมพันธ์กันระหว่างสังคมต่อสังคม ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการเติบโตของวัฒนธรรมย่อย มิให้ถูกกลืนไป เกิดความเข้าใจที่เห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน รู้หน้าที่ของตนเองในชุมชนเพื่อเป็นต้นกำเนิดในการกำหนดทิศทางการเติบโตของชุมชนต่อไป

3. ด้านการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ การจัดหาพื้นที่กิจกรรมบนพื้นฐานการสร้างความรู้สึกรักความเป็นชุมชนแก่คนในท้องถิ่น พื้นฟูชีวิตชีวาให้ชุมชนมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สร้างโอกาสและประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเขียนภาษาอาหรับทำสบู่ ทำไม้กวาด ทำหมี่ซั่ว ทำน้ำปลา ศิลปะกระดาษ เป็นกิจกรรมเฉพาะตัวของชุมชน โดยการจัดศิลปะในที่สาธารณะ และ อนุรักษ์สิ่งที่เป็นมรดก เป็นสิ่งที่ใช้ขับเคลื่อนเมืองได้ สามารถกระตุ้น

เศรษฐกิจให้เคลื่อนไหว สร้างห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของท้องถิ่น สร้างงานสร้างรายได้โดยการ จัดทำผลิตภัณฑ์และบริการที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นตัวตั้งต้น เกิดบรรยากาศในเชิงบวกต่อ ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพาณิชย์ คือ เอื้อต่อรูปแบบธุรกิจใหม่ที่จะ เกิดขึ้นในชุมชน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเมืองพิชญ์โลก ที่มีความต้องการส่งเสริมสินค้าบริการ และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์มูลค่าสูง พื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชนที่แสดงถึงความอัตลักษณ์เฉพาะ ส่งเสริม และตอบโต้ภัยการเป็นเมืองการประชุมและการจัดนิทรรศการ (MICE) และการผลักดันเมือง สร้างสรรค์ (Creative city) และเมืองนวัตกรรม (Innovative City) และจากการสร้างเครือข่ายภาคี กับเทศบาลนครพิชญ์โลก องค์การบริหารส่วนจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงาน เอกชนและผู้ประกอบการ ศิลปินนักออกแบบ และภาคการศึกษา

4. ด้านการใช้ศิลปะ เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ภาพลักษณ์ ศิลปะเชิงพื้นที่ สินค้า ใช้

การมีส่วนร่วมของชุมชนให้ข้อมูล การปรึกษา การวางแผน การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือ ปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม โดยการผสมผสานต้นทุนทางภูมิปัญญาและ วิถีวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับชุมชน ความต้องการของชุมชนเป็นสิ่ง สำคัญ มีฉันทามติในการสร้างภาพลักษณ์ ภาพจำ การแสดงความเป็นย่าน แสดงออกสู่คนรุ่นใหม่ ภายในชุมชน และคนภายนอกหรือผู้มาเยือน เกิดความร่วมมือของผู้ประกอบการ ศิลปิน ผู้ดำเนินการ จัดงาน ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่จะมีผลต่อทัศนคติของพื้นที่ ทำให้สินทรัพย์พื้นถิ่น พัฒนาเป็นสินค้าได้ สร้างการเรียนรู้ตามอัตชาติยั้งแบบ จับต้องได้ในรูปแบบสร้างสินค้า สร้างแบ รนด์ให้จดจำ และแบบจับต้องไม่ได้ ซึ่งคือการก่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งผู้ผลิตและผู้ซื้อ

5. ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัฒนธรรมใช้ในการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยว ด้วยรูปแบบ

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมชมเกิดการเรียนรู้ การค้นหา และการจดจำ ความ น่าสนใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นการสร้างประสบการณ์ด้วยเนื้อหา เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประสบการณ์สร้างความทรงจำ ความทรงจำอาจช่วยทำให้รักษา วัฒนธรรมให้คงอยู่ได้ด้วยอิทธิพลแฝง สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดการรับรู้ จากต่างวัฒนธรรม เกิดบทสนทนาเพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยว โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของ วัฒนธรรม สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพิชญ์โลก โดยมีแนวทางยกระดับมาตรฐาน และพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ท่องเที่ยวชุมชน เชิง ประวัติศาสตร์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับรองรับการท่องเที่ยวตามลักษณะนิยมของยุคสมัย

กลยุทธ์ SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสดีส์ พิชญ์โลก” ดำเนินการตามพันธกิจใน การส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากชุมชน นำเสนอจุดเด่นคือวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ไทยจีน ไทยคริสต์ ไทยมุสลิม สร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน และสร้าง

การรับรู้วิถีและวัฒนธรรมชุมชนแก่ผู้มาเยือน พื้นที่สร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น สามารถรักษา สืบสานและถ่ายทอดลักษณะภูมิปัญญาวัฒนธรรมชุมชนต่อไปได้ และสามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้มาเยือน สร้างสิ่งดึงดูดในรูปแบบเน้นประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การอบรมและลงมือปฏิบัติ สร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนรูปแบบใหม่ที่ใช้ศิลปะวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน ก่อให้เกิดกิจกรรมแบบมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนเองและขยายต่อคนภายนอกชุมชน รวมถึงเกิดการติดสอยห้อยตามของผู้มาเยือนในรูปแบบกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือจากสื่อสาธารณะ เกิดการจัดศิลปะสาธารณะ เกิดรายได้จากผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้เอื้อประโยชน์ให้กับการผลักดันให้จังหวัดพิษณุโลกกลายเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้

การคาดการณ์ผลกระทบที่เป็นไปได้จากการดำเนินการพื้นที่สร้างสรรค์ ตามหลักการการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แบบ Ex-ante (คมสัน สุริยะ, 2565) โดยการพิจารณา 3 ด้าน คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สามารถยกกิจกรรมมาสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 23 ตารางการคาดการณ์ผลกระทบที่เป็นไปได้จากการดำเนินการพื้นที่สร้างสรรค์ ตามหลักการการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แบบ Ex-ante

กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ด้านสังคม (Social Objective)	วัตถุประสงค์ ด้านเศรษฐกิจ (Economic Objective)	วัตถุประสงค์ ด้านสิ่งแวดล้อม (Enviromental Objective)
1) Awakening PHS Talk	- การมีส่วนร่วม สร้าง ความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกัน - การสร้างจิตสำนึก - การรับรู้วิถีในสังคม แบบผสมผสาน	-	-
2) Inspired by SALAM ART	- การมีส่วนร่วมรื้อฟื้น เอกลักษณ์ของชุมชน - ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ชุมชน - ส่งเสริมจินตนาการ และสร้างประสบการณ์	- การเพิ่มรายได้ใน ชุมชน	- ให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรในพื้นที่

3) Identity of PHS	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมค้นหาอัตลักษณ์ - สร้างความภาคภูมิใจในชุมชน - การรับรู้และจดจำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน 	-
4) Do it Art in Lan Ta Kaw	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม - การสร้างความเข้มแข็ง - การเชื่อมประสานทางสังคม สมานฉันท์ ปึกแผ่น ร่วมใจ - เครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะ และวัฒนธรรมชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มรายได้ในชุมชน 	- ให้ความสำคัญกับทรัพยากรในพื้นที่
5) Mixed Culture Photo Contest	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมในพื้นที่ - การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมในการท่องเที่ยวชุมชน - รายได้หมุนเวียนได้ชุมชน 	-
6) Story of Areas PHS	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสาน - เกิดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น 	-	-
7) Travel Locally and Coffee Connect	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างความเข้มแข็ง - การมีส่วนร่วมของชุมชน - เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมทางศิลปะในการท่องเที่ยวชุมชน - รายได้หมุนเวียนได้ชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ทรัพยากรในชุมชน - ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาจากวัตถุดิบธรรมชาติ

เส้นทางสู่ผลกระทบของกิจกรรมสร้างสรรค์โดย SPACE-TID

กิจกรรมที่ 1 Awakening PHS Talk

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 2 ชั่วโมง มีการลงทุน 2,000 บาท

Activities (กิจกรรม): เสวนา ภายใต้หัวข้อ “มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก”

Outputs (ผลผลิต): 1) ตราสัญลักษณ์ 2) ภาพสัญลักษณ์วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) ปลุกแนวคิดและมุมมองของคนเมืองพิษณุโลก 2) ภาพสัญลักษณ์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชน 3) เกิดการรับรู้และจดจำชุมชน

Impacts (ผลกระทบ): เกิดการสร้างจิตสำนึก ชีบซับคุณค่าและความสำคัญของวิถีในสังคมแบบผสมผสานของเมืองพิษณุโลก สร้างความรู้ความเข้าใจในชุมชน และเกิดการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 2 Inspired by SALAM ART

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม 4 วัน มีการลงทุน 4,000 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) การวาดเส้นจากสิ่งที่พบเห็นในชุมชน 2) การสร้างสรรค์ผลงานสื่อความด้วยสัญลักษณ์และลวดลาย 3) การสร้างสรรค์ลวดลายตัวอักษรอาหรับ และสร้างผลงานด้วยตัวอักษรที่สื่อถึงเรื่องราวภายในชุมชน 4) สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผ้ามัดย้อม

Outputs (ผลผลิต): 1) ผลงานศิลปะจากคนในชุมชน 2) ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชน

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) การรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น 2) การถ่ายทอดเอกลักษณ์ผ่านมุมมองคนในชุมชน 3) การกระตุ้นให้สร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรมทางศิลปะ

Impacts (ผลกระทบ): เกิดการมีส่วนร่วมในการรื้อฟื้นเอกลักษณ์ของชุมชน เกิดการตื่นตัวด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการและการสร้างประสบการณ์ทำกิจกรรมศิลปะของคนในชุมชน และนำมาประยุกต์ให้เกิดผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมโดยการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชน ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ในชุมชน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีพลังในการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ชุมชน

กิจกรรมที่ 3 Identity of PHS

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 2 ชั่วโมง มีการลงทุน 2,000 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) เสวนา ภายใต้หัวข้อ “การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมืองพิษณุโลก” 2) การออกแบบลวดลายเอกลักษณ์ของชุมชน 3) ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่

Outputs (ผลผลิต): 1) ลวดลายอัตลักษณ์ชุมชน 2) ลวดลายของชุมชน 3) สื่อวีดิทัศน์ (VDO)

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) การรับรู้อัตลักษณ์ชุมชน 2) เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน 3) ผลผลิตภัณฑจากกลดลายอัตลักษณ์ชุมชน

Impacts (ผลกระทบ): การมีส่วนร่วมในการค้นหาอัตลักษณ์ เกิดการรับรู้และจดจำชุมชน สร้างความภาคภูมิใจ และเกิดการพัฒนาตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลต่อรายได้เข้าชุมชน เป็นการฟื้นฟูชุมชนโดยพัฒนาพื้นที่กิจกรรมและผลักดันเมืองด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 4 Do it Art in Lan Ta Kaw

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาจัดกิจกรรมจำนวน 5 วัน มีการลงทุน 20,000 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) สร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเอง (Workshop) 2) นิทรรศการศิลปะ

Outputs (ผลผลิต): 1) ผลงานศิลปะ 2) ผลผลิตภัณฑวัฒนธรรมชุมชน 3) นิทรรศการศิลปะที่สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและกลดลายศิลปกรรมของชุมชน

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) เกิดความร่วมมือร่วมใจในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะ 2) ก่อให้เกิดรายได้เข้าชุมชน 3) เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม 4) เกิดเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม

Impacts (ผลกระทบ): คนในชุมชนมีความตระหนักและตื่นตัว โดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เกิดความมีชีวิตชีวาขึ้นในชุมชน มีการช่วยเหลือพึ่งพากันก่อให้เกิดความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งในการถ่ายทอดผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และให้ความสำคัญกับทรัพยากรในพื้นที่ มีการเชื่อมประสานทางสังคมและได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เกิดรายได้หมุนเวียนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชน

กิจกรรมที่ 5 Mixed Culture Photo Contest

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาจัดกิจกรรมจำนวน 7 วัน มีการลงทุน 7,000 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) การประกวดถ่ายภาพ ภายใต้หัวข้อ “วิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก” 2) นิทรรศการภาพถ่ายถ่ายทอดมุมมองวิถีชุมชนคนพิษณุโลก

Outputs (ผลผลิต): 1) ผลงานภาพถ่ายวิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) การถ่ายทอดมุมมองวิถีชุมชนคนพิษณุโลก 2) เกิดการรับรู้วัฒนธรรมแบบผสมผสาน 3) การมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชน 4) สร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวชุมชน 4) การมีส่วนร่วมให้เกิดการรับรู้และจดจำต่อผู้มาเยือน

Impacts (ผลกระทบ): เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่โดยการให้ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสกับวิถีการดำเนินชีวิต ได้สัมผัสจิตวิญญาณแห่งสถานที่บรรยากาศจำเพาะของชุมชน เกิดการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีกิจกรรมในการท่องเที่ยวชุมชน ส่งผลต่อการกระจายรายได้ในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง

กิจกรรมที่ 6 Story of Areas PHS

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาจัดกิจกรรมจำนวน 1 วัน มีการลงทุน 2,500 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน

Outputs (ผลผลิต): 1) สื่อวีดิทัศน์ (VDO) 2) หนังสือนานาผสมผสานวัฒนธรรมของเมืองพิษณุโลก

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) เกิดการรับรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์พื้นที่ 2) ความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมแบบผสมผสาน 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

Impacts (ผลกระทบ): คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจวัฒนธรรมแบบผสมผสานจากการถ่ายทอดโดยปราชญ์ชุมชน มีการบันทึกและสร้างฐานข้อมูล เพื่อการพัฒนาชุมชนในมิติด้านพื้นที่นำมาผสมผสานกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

กิจกรรมที่ 7 Travel Locally and Coffee Connect

Inputs (ปัจจัยนำเข้า): ระยะเวลาจัดกิจกรรมจำนวน 1 วัน มีการลงทุน 20,000 บาท

Activities (กิจกรรม): 1) เสวนาภายใต้หัวข้อ “ล้อมวงกาแฟ ตัวแปรวัฒนธรรม ร่วมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเมืองพิษณุโลก” 2) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และทำผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชุมชน 3) จัดทำแผนที่ชุมชน 4) กิจกรรมนำเที่ยวในชุมชน

Outputs (ผลผลิต): 1) ผลงานศิลปะ 2) ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชุมชน 3) แผนที่ชุมชน 4) เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน

Outcomes (ผลลัพธ์): 1) เปิดพื้นที่เพื่อการรับรู้วิถีชุมชนผสมผสานวัฒนธรรม 2) สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน 3) กิจกรรมรูปแบบนันทนาการที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาของชุมชน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนทำกิจกรรม 4) เกิดความภาคภูมิใจคนในชุมชน 5) ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในพื้นที่

Impacts (ผลกระทบ): เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างความเข้มแข็งในการจัดประโยชน์พื้นที่ใช้สอยในชุมชนให้มีกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวชุมชน ใช้ทรัพยากรในชุมชน เกิดผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาจากวัตถุดิบธรรมชาติเพื่อรองรับผู้มาเยือน เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมเกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนและละแวกใกล้เคียงเกิดความมีชีวิตชีวาขึ้นในชุมชน

6. ข้อเสนอแนะในการนำ SPACE TID ไปใช้พัฒนาพื้นที่อื่น ๆ

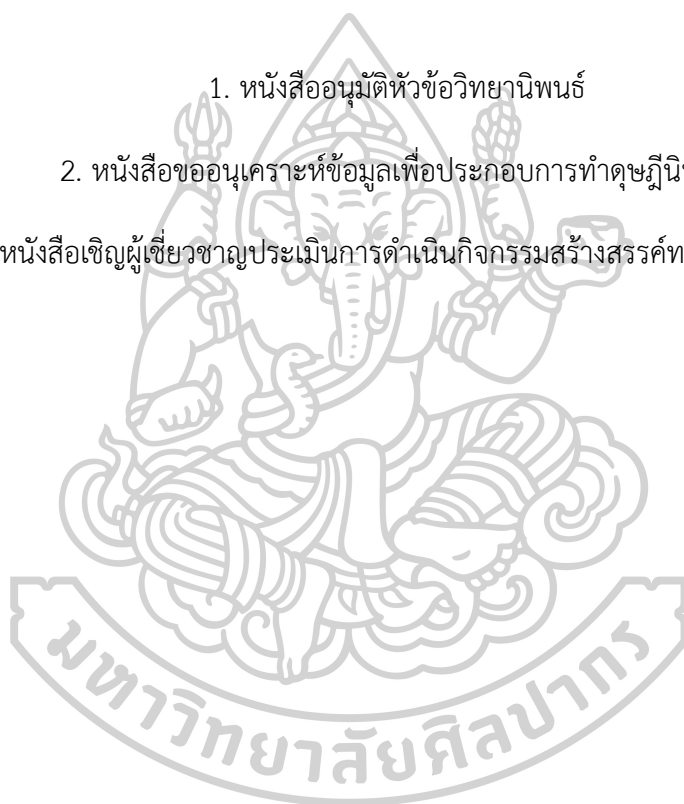
การจัดพื้นที่สร้างสรรค์โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก SPACE-TID (สเปสติสท์) เป็นการรื้อฟื้นย่านผสมผสานวัฒนธรรม

พัฒนาคนในพื้นที่ และกระตุ้นการรับรู้ตนเอง นำจุดเด่นของพื้นที่มาสร้างแนวคิดในการพัฒนาให้ดีขึ้น ใช้ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันของทั้ง 4 ย่านมาหลอมรวมให้คงอยู่ ขับเคลื่อนโดยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน เป็นการผลักดันเศรษฐกิจมหภาคต่อไป ซึ่งกลยุทธ์การออกแบบ TID ส่งผลให้การท่องเที่ยวในชุมชนยังคงดำเนินอยู่ และมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้โดยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน และผลักดันพื้นที่สร้างสรรค์ร่วมกับ SPACE-TID และเครือข่ายต่างๆ ได้ต่อไปในอนาคต

โดย SPACE – TID – PHITSANULOK “สเปสติสท์ พิษณุโลก” สามารถเป็นแนวปฏิบัติให้กับชุมชนอื่นได้ โดยศึกษาศักยภาพของพื้นที่ ต้นทุนทางทรัพยากร ทูทางวัฒนธรรม ทูทางสังคม มีประเด็นสำคัญในการปฏิบัติดังนี้ (1) T-Themes การคัดเลือกจุดเด่นของชุมชน ให้ทราบถึงปัญหาความต้องการของชุมชน ข้อจำกัด การรับรู้และค้นหาอัตลักษณ์จากทุนประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีการดำเนินชีวิตของพื้นที่ นำมาสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน (2) I-In process การมีส่วนร่วมกับชุมชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชนเป็นหลัก โดยรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของชุมชน ข้อจำกัดและแนวปฏิบัติทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของคนในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้วัฒนธรรมต่อคนภายนอก และเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ (3) D-Design ใช้แนวคิดการออกแบบ การออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ ให้เกิดกิจกรรมศิลปะทางความคิด ทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นให้สืบทอดผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ใช้การออกแบบอัตลักษณ์ ภาพสัญลักษณ์ตัวแทน นำมาประยุกต์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยของชุมชน ให้เกิดการจดจำ ช่วยผลักดันวัฒนธรรม สิ่งดึงดูดใจ สร้างความทรงจำและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว

ภาคผนวก ก

1. หนังสืออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
2. หนังสือขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการทำดัชนี
3. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ

ที่ อว 8610/ 3527

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ต.พระปฐมเจดีย์
 อ. เมือง จ.นครปฐม 73000

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า นางสาวปรารธนา ศิริสานต์ รหัสนักศึกษา 61158904 ปัจจุบันเป็น นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2562 ขณะนี้กำลังศึกษารายวิชาตามหลักสูตร และได้รับการอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก : Integrated Design Strategies for Community Culture and Creative Space to Promote Cultural Tourism of Phitsanulok” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ความเห็นชอบและคำแนะนำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ

ให้ไว้ ณ วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2562

ที่ อว 8610/94359

คณะมนตรีคณบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

10 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์
เรียน นางศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข
ประธานชุมชน

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในกรณี คณะมนตรีคณบดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์ หมายเลขโทรศัพท์ที่นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมนตรีคณบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ 4401

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

15 ตุลาคม 2563

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคุณูปการ
เรียน กรรมการมัธยมศึกษาสถาน พิชณุโลก

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุณูปการ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การ ออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด พิชณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ซาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการ สัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชน ของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก และรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบการทำคุณูปการ หมายเลข โทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และ ผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาพร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์

โทร. 02-105-4686

โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ ๒๔35๑

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

10 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคุณูปการ
เรียน บาทหลวงไพศาล ราชกิจ

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุณูปการ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การ ออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการ สัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้ป็นองค์ประกอบการทำ คุณูปการ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สathar เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ ชว 8610/ว.4.320

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระธาตุ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตให้ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคู่มือ
เรียน อาจารย์ภาชา ศาตุนเคล
กรรมการมัณฑนศิลป์ภาคศิลปกรรมโลก

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคู่มือเกี่ยวกับ การใช้กลยุทธ์การ ออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ซาคินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขออนุญาตให้ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการ สัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชน ของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก และรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบการทำคู่มือ หมายเลข โทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สะดวกเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และ ผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ 4824

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

12 พฤศจิกายน 2563

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสิฐ จันมา

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ซาคินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก รายละเอียดดังเอกสารแนบ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ 4823

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

12 พฤศจิกายน 2563

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาพร คล้ายวิเชียร

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก รายละเอียดดังเอกสารแนบ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/๑/1319

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีรัชมี พรหมรัตน์

ด้วย นางสาวปรารณา สิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญา
ศษญับัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำศษญันิพนธ์ เรื่อง การใช้
กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ชาดิณเฒ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงาน
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะในหัวข้อ "ร่วมถ่ายทอดวิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก"
ในงาน SPACE-TID in ลานท่าข้าว ในวันที่ 12 - 19 พฤศจิกายน 2564 เวลา 17.00 - 22.00 ณ ลานท่าข้าว จังหวัด
พิษณุโลก หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อนาพร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/24319

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน อาจารย์สรรเสริญ เจริญทอง

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสถานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญา
ศษญับัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำศษญันิพนธ์ เรื่อง การใช้
กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ชาศินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนิน
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะในหัวข้อ "ร่วมถ่ายทอดวิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก"
ในงาน SPACE-TID in ลานท่าข้าว ในวันที่ 12 - 19 พฤศจิกายน 2564 เวลา 17.00 - 22.00 ณ ลานท่าข้าว จังหวัด
พิษณุโลก หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สนาพร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ว 4358

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

10 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน ดร.จอมจรรย์ มะโนปิ่น

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญา
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุณนึพณ์ เรื่อง การใช้
กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ขาดินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงาน
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะในหัวข้อ “ร่วมถ่ายทอดวิถึชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในอำเภอเมืองพิษณุโลก”
ในงาน SPACE-TID in ลานท่าข้าว ในวันที่ 12 - 19 พฤศจิกายน 2564 เวลา 17.00 - 22.00 ณ ลานท่าข้าว จังหวัด
พิษณุโลก หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ว 4319

คณะมนตรีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ
เรียน อาจารย์ณัฐพงษ์ คมสัน

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญา
ศึกษานิเทศ สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การใช้
กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมนตรีศิลป์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินการดำเนินงาน
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะในหัวข้อ "ร่วมถ่ายทอดวิถีชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรมในย่านเมืองพิษณุโลก"
ในงาน SPACE-TD in ลานท่าข้าว ในวันที่ 12 - 19 พฤศจิกายน 2564 เวลา 17.00 - 22.00 ณ ลานท่าข้าว จังหวัด
พิษณุโลก หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษา 085 737 4430

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะมนตรีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สนาพร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ว4320

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคู่มือ
เรียน คู่มือรัฐมนตรี สอนหนังสือ

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคู่มือเกี่ยวกับ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ซาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชนของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก ในหัวข้อ "มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก" และรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบการทำคู่มือ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ธนาทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ ฮว 8610/๖:320

คณะมนตรีคณบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุมัติรายชื่อผู้สมัครเพื่อประกอบการทำคู่มือ
เรียน คุณเอกวิวัฒน์ พันสาธุ

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสาคร รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคู่มือเรื่อง การใช้กลยุทธ์การ ออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ขาสีนิม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมนตรีคณบดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการ สัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชน ของชาวไทญวนริมโขงเมืองพิษณุโลก ในหัวข้อ "มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก" และรวบรวมข้อมูลในการ นำไปใช้เป็นองค์ประกอบการทำคู่มือ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษาข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่าน สามารถให้ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์อย่างสูง ในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมนตรีคณบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สวาท เจริญกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ว.320

คณะมนตรีชนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อประกอบการทำคุณูปกัณฑ์
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสานต์ รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุณูปกัณฑ์ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมนตรีชนศิลป์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้นำหรือหัวหน้าชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชนของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก ในหัวข้อ "มุขมืองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก" และรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้ประกอบประกอบการทำคุณูปกัณฑ์ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมนตรีชนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สัทธ เจียรกุล)
คณบดีคณะมนตรีชนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมนตรีชนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ที่ อว 8610/ว-1320

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
เลขที่ 31 ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

8 พฤศจิกายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์
เรียน อาจารย์สุภารัตน์ รัตนพงษ์

ด้วย นางสาวปรารถนา ศิริสาคร รหัสประจำตัว 61158904 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ ชาตินิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ คณะมัณฑนศิลป์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงเรื่องราวประวัติศาสตร์ของพื้นที่และวิถีชุมชนของชาวไทยมุสลิมในเมืองพิษณุโลก ในหัวข้อ "มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก" และรวบรวมข้อมูลในการนำไปใช้เงินองค์ประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์ หมายเลขโทรศัพท์นักศึกษาผู้ขอข้อมูล 085 737 4430 ทั้งนี้ ท่านสามารถให้ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ตามที่เห็นสมควร และผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สุนทร เจียรกุล)
คณบดีคณะมัณฑนศิลป์

สำนักงานคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
โทร. 02-105-4686
โทรสาร. 02-225-4350

ภาคผนวก ข

1. แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน
2. แบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคนในพื้นที่ ภาครัฐ เอกชน ศิลปิน และนักออกแบบ
3. แบบสอบถามผู้นำและกรรมการชุมชน
4. แบบสอบถามความต้องการของคนในชุมชน
5. แบบประเมินกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ และการดำเนินกิจกรรม
6. แบบสอบถามรูปแบบสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

แบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการเก็บข้อมูล เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น 1) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อสำรวจการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดพิษณุโลก

ขอความกรุณาท่านในการตอบสอบถามตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านผู้ศึกษาจะนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาเท่านั้น โดยมิได้มีผลประโยชน์เชิงธุรกิจแต่ประการใด และขอรับรองว่า ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเก็บเป็นความลับและจะไม่เกิดผลกระทบใดต่อท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่า สำหรับการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามชุดนี้มา ณ โอกาสนี้

นางสาวปรารถนา ศิริสานต์

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย /

ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลตรงของท่าน

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 20-30 ปี ( ) 31-40 ปี
( ) 41-50 ปี ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป
3. สัญชาติ ( ) ไทย ( ) ต่างชาติ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการท่องเที่ยว

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย /

ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลตรงของท่าน

4. ท่านเดินทางมาจากจังหวัดใด.....ด้วยวิธีใด.....
5. เป้าหมายการเดินทางของท่าน คือจังหวัดใด
( ) จังหวัดสุโขทัย ( ) จังหวัดพิจิตร ( ) จังหวัดอุตรดิตถ์
( ) จังหวัดกำแพงเพชร ( ) จังหวัดเพชรบูรณ์ ( ) จังหวัดเลย
( ) อื่นๆ.....
6. ระยะเวลาที่ท่านท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลก
( ) 3 ชั่วโมง ( ) 6 ชั่วโมง ( ) 12 ชั่วโมง ( ) ค้าง 1 คืน ( ) มากกว่า 1 คืน
7. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร
( ) เพื่อน ( ) ครอบครัว ( ) กรุ๊ปทัวร์ ( ) เพื่อนร่วมงาน ( ) คู่รัก
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
8. ท่านมีวัตถุประสงค์หลักอะไรในการมาเยือนจังหวัดพิษณุโลก
( ) เป็นจุดพัก / ทางผ่าน ( ) พักผ่อน/นันทนาการ ( ) เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก
( ) ปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. ท่านมาจังหวัดพิษณุโลก มีการเดินทางไปอำเภออะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) อำเภอเมือง ( ) อำเภอวังทอง ( ) อำเภอบางระกำ
( ) อำเภอวัดโบสถ์ ( ) อำเภอพรหมพิราม ( ) อำเภอบางกระทุ่ม
( ) อำเภอเนินมะปราง ( ) อำเภอนครไทย ( ) อำเภอชาติตระการ

10. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพิษณุโลก ก่อนการเดินทางหรือไม่

- ( ) ไม่ทราบ   ( ) ทราบจากเพื่อน   ( ) ทราบจากหนังสือ
 ( ) ทราบจากสื่อ   ( ) ไม่ทราบ มาหาที่พิษณุโลก
 ( ) ไม่ทราบ ไม่มีเป้าหมายแน่ชัด
 ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

11. ท่านทราบเอกลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) วัดและศาสนา   ( ) ธรรมชาติ   ( ) พิพิธภัณฑ
 ( ) ประเพณี   ( ) อาหาร   ( ) เทคโนโลยี
 ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

12. ท่านเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมายถึงอะไร

- ( ) การชมโบราณสถาน   ( ) การชิมอาหารท้องถิ่น   ( ) การชมการแสดง
 ( ) การไหว้พระ   ( ) การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านจากพิพิธภัณฑ
 ( ) ทุกข้อที่กล่าวมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม   ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ท่านคิดว่าสิ่งที่ดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุดคืออะไร

.....
 .....

2. เมื่อมาถึงพิษณุโลกแล้ว ท่านได้ไปยังสถานที่ หรือทำกิจกรรมที่ท่านตั้งใจไว้หรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

.....
 .....

3. ท่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลกที่ใดบ้าง

.....
 .....

4. โปรดอธิบายถึงจังหวัดพิษณุโลกตามที่ท่านรู้จัก

.....
 .....

แบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคนในพื้นที่ ภาครัฐ เอกชน ศิลปิน และนักออกแบบ
การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการเก็บข้อมูล เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ การสำรวจ
และสอบถามความคิดเห็นของคนในพื้นที่ แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาศึกษาประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบในการสร้างภาพลักษณ์เมือง
3. เพื่อสร้างสรรค์กลยุทธ์การออกแบบ สร้างองค์ความรู้และกระบวนการทางด้านการ
ออกแบบ
4. เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนเพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

ขอความกรุณาท่านในการตอบสอบถามตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านผู้ศึกษาจะนำ
ข้อมูลไปประกอบการศึกษาเท่านั้น โดยมิได้มีผลประโยชน์เชิงธุรกิจแต่ประการใด และขอรับรองว่า
ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเก็บเป็นความลับและจะไม่เกิดผลกระทบใดต่อท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

นางสาวปรารธนา ศิริสานต์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการออกแบบ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ชื่อ - นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. อาชีพ.....
3. หน่วยงาน.....ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ภาพลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร
.....
.....
2. ท่านคิดว่าสิ่งที่ดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุดคืออะไร
.....
.....
3. ท่านคิดว่าประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
.....
.....
4. วิถีชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร
.....
.....
5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการสร้างภาพลักษณ์เมือง โดยใช้กลยุทธ์ทางด้านศิลปะและการ
ออกแบบ
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

แบบสอบถามกลุ่มผู้นำ/กรรมการชุมชน
การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการเก็บข้อมูล เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ การสำรวจ และสอบถามความคิดเห็นของคนในพื้นที่ แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมในพิษณุโลก
- 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ขอความกรุณาท่านในการตอบสอบถามตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านผู้ศึกษาจะนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาเท่านั้น โดยมิได้มีผลประโยชน์เชิงธุรกิจแต่ประการใด และขอรับรองว่า ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเก็บเป็นความลับและจะไม่เกิดผลกระทบใดต่อท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

นางสาวปรารถนา ศิริसानต์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการออกแบบ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ชื่อ - นามสกุล.....

อายุ.....ปี

2. ที่อยู่.....

.....

2. อาชีพ.....

3. หน่วยงาน.....ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดใจ หรือจุดเด่น อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ สร้างจุดหมายตา และการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน ผลักดันชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

.....

.....

.....

3. ท่านต้องการให้เกิดกิจกรรมแนวคิดศิลปะสร้างสรรค์กับชุมชน ในรูปแบบใด เช่น (วาดรูประบายสี, ศิลปหัตถกรรม, สื่อเทคโนโลยี, นิทรรศการ, ห้องสมุด, ลานศิลปะ, ผลิตภัณฑ์ชุมชน) ฯลฯ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของคนในชุมชน
เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก
ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 20-30 ปี ( ) 31-40 ปี
 ( ) 41-50 ปี ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป
3. การศึกษา
 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
 4. อนุปริญญา / ปวส. 5. ปริญญาตรี 6. ปริญญาโท
 7. ปริญญาเอก 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. อาชีพ
 1. รับราชการ 2. เจ้าของธุรกิจ / ธุรกิจส่วนตัว 3. พนักงาน / ลูกจ้าง
 4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 5. เกษตรกร 6. นักเรียน / นักศึกษา
 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นส่วนบุคคล

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม

และท่านมีระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงช่องเดียว

1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดใจ หรือจุดเด่น อะไรบ้าง

.....

.....

.....

ข้อ ที่	ความต้องการในการสร้างพื้นที่กิจกรรม ผ่านกลยุทธ์การออกแบบ	ระดับความต้องการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ท่านเห็นด้วยกับการปรับปรุงพื้นที่ เพื่อให้เป็นลานกิจกรรม ชุมชน สร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม					
2	ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางศิลปะเพื่อ สร้างความสุขของประชาชน					
3	ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาในชุมชน					
4	ท่านต้องการให้มีกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อการส่งเสริมพัฒนา อาชีพ และสร้างรายได้แก่คนในชุมชน					
5	ท่านต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนของ ท่านเป็นต้นแบบพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์					
6	ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทาง ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน					
7	ท่านต้องการให้ชุมชนมีพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อ สร้างจุดหมายตาและสร้างการรับรู้ต่อคนภายนอกชุมชน					

2. ท่านต้องการกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมในรูปแบบใด เช่น (วาดรูประบายสี, ศิลปหัตถกรรม,
สื่อเทคโนโลยี) ฯลฯ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบประเมินกิจกรรมทางด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ
การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง: แบบประเมินชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินรูปแบบกิจกรรมของชุมชนสำหรับการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพิษณุโลก

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมในพิษณุโลก
- 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

นางสาวปรารถนา ศิริสานต์

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. เบอร์โทรศัพท์.....E-mail.....
2. อาชีพ.....
3. หน่วยงาน.....ตำแหน่ง.....
4. ความเชี่ยวชาญ.....

กิจกรรมในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มีองค์ประกอบและที่มาขององค์ประกอบรูปแบบ ดังนี้

SPACE – TID – PHITSANULOK

“สเปซติสท์ พิษณุโลก”

ที่	องค์ประกอบ	ขอบข่ายเนื้อหา
1	S – Story เรื่องราวประวัติศาสตร์ในพื้นที่	เรื่องราวของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนเป้าหมาย
2	P- Perception การรับรู้พื้นที่	การรับรู้และจดจำได้ เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรม ประกอบด้วย ไทยมุสลิม ไทยจีน ไทยคริสต์
3	A-Art ศิลปะและการสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์ศิลปะกับชุมชนนำไปสู่กับขับเคลื่อนพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเป็นการใช้ศิลปะเพื่อพัฒนาพื้นที่
4	C- Culture วัฒนธรรม	ผลิตภัณฑ์ สิ่งดึงดูดใจ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ให้แสดงคุณค่าและเกิดอัตลักษณ์ชุมชน สามารถสืบทอดวัฒนธรรมต่อไปได้
5	E- Experimental ประสบการณ์	ถ่ายทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น สร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการติดสอยห้อยตามเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม
6	T-Themes การคัดเลือกจุดเด่นของพื้นที่	การคัดเลือกจุดเด่นของพื้นที่ โดยการค้นหาอัตลักษณ์นำมาสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน
7	I-In process ความร่วมมือของชุมชน	วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
8	D-Design การออกแบบ	ใช้แนวคิดการออกแบบ สร้างกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทางความคิดทางความงาม ทางประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นสำหรับรูปแบบกิจกรรม

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับที่เหมาะสม ดังนี้

คะแนน 5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด / คะแนน 4 = มีความเหมาะสมมาก / คะแนน 3 = มีความเหมาะสมปานกลาง / คะแนน 2 = มีความเหมาะสมน้อย / คะแนน 1 = มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อการประเมิน	คะแนนการประเมิน				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความคิดสร้างสรรค์					
1.1 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ					
1.2 รูปแบบกิจกรรมมีความสร้างสรรค์และเสรีปฏิบัติตามสัญญาตาม					
1.3 กิจกรรมใช้วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนเป็นทุนในการสร้างสรรค์					
2. กิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน					
2.1 กรรมการชุมชนหรือผู้บริหารชุมชนเป็นคนเลือกกิจกรรม					
2.2 กิจกรรมนี้แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนและการพัฒนาวัฒนธรรม					
2.3 คนชุมชนสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ในชุมชน					
3. กิจกรรมก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้ชุมชนในอนาคต					
3.1 มีสินค้าของคนในชุมชนจำหน่ายมากขึ้น					
3.2 ความสนใจในสินค้าชุมชนของผู้มาเยือน					
4. กิจกรรมสามารถผลักดันให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนได้					
4.1 ความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน					
4.2 พื้นที่เป้าหมายเหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน					
4.3 กิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก					
4.4 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ดำเนินการด้วยอัธยาศัยไมตรี และความอ่อนน้อมในการเรียนรู้ผู้คนต่างวัฒนธรรม					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง: ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

.....

.....

.....

แบบสอบถามรูปแบบกิจกรรม
การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

.....

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการเก็บข้อมูล เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ในชุมชน สำหรับการนำมาใช้ในโครงการดำเนินวิทยานิพนธ์ แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชุมชน การดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและศิลปกรรมในพิษณุโลก
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้กระบวนการออกแบบที่ยึดถือการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมโดยมุ่งเน้นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่าน กลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ขอความกรุณาท่านในการตอบสอบถามตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านผู้ศึกษาจะนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาเท่านั้น โดยมีได้มีผลประโยชน์เชิงธุรกิจแต่ประการใด และขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเก็บเป็นความลับและจะไม่เกิดผลกระทบใดต่อท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่า สำหรับการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามชุดนี้ มา ณ โอกาสนี้

นางสาวปรารถนา ศิริสานต์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการออกแบบ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2	ท่านคิดเห็นอย่างไรในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้งานศิลปะ					
3	ท่านคิดเห็นอย่างไรในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชุมชนของท่าน					

2.2 กรุณาเลือก (✓) ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยสามารถตอบได้หลายข้อ

4. ท่านคิดว่า จะสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยวิธีใด

- ( ) เส้นทางอาหาร ( ) ปรับภูมิทัศน์ ปลูก หอย ( ) กิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุ
- ( ) แสดงผลงานและนิทรรศการ ( ) ลานผสมผสานวัฒนธรรม ( ) ลี้อ 3 มิติ
- ( ) พื้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ชุมชน ( ) ตลาดนัดงานศิลปะ
- ( ) กิจกรรมท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ ( ) กิจกรรมทางดนตรี
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านคิดว่าชุมชนที่ท่านอาศัยมีจุดเด่นอย่างไร

- ( ) ลานกีฬาชุมชน ( ) สวนสาธารณะ ( ) อาหาร
- ( ) กิจกรรมผู้สูงอายุ ( ) ปราชญ์ชุมชน ( ) ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ( ) ประวัติศาสตร์พื้นที่ชุมชน
- ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านอยากให้ชุมชนของท่าน ได้รับการพัฒนาในด้านใด

- ( ) ลานกีฬาชุมชน ( ) สวนสาธารณะ ( ) ด้านการแนะนำการท่องเที่ยว
- ( ) ด้านบริการอาหาร ( ) ด้านสินค้าของที่ระลึก ( ) ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ( ) กิจกรรมผู้สูงอายุ ( ) พื้นที่แสดงประวัติศาสตร์พื้นที่ชุมชน
- ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

1. แบบสอบถามกิจกรรมสร้างสรรค์
2. ภาพประชาสัมพันธ์กิจกรรม

SPACE-TID PHITSANULOK

สเปตีสท์ พิษณุโลก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรารภนา ศิริสานต์

แบบประเมินด้านกิจกรรมสร้างสรรค์

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

Intregrated Design Strategies for Community Culture and Creative Space

to Promote Cultural Tourism of Phitsanulok

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวเรื่อง

โครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK” ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม” กิจกรรม เป็นการร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคนพิษณุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ

คำชี้แจง: แบบประเมินชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินรูปแบบกิจกรรมของชุมชนสำหรับการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพิษณุโลก จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรม เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลของท่านลงในแบบสอบถาม

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. อายุ.....

☐ ต่ำกว่า 15	☐ 16-20
☐ 21-25	☐ 26-30
☐ 31-40	☐ 41-50
☐ 50 ปีขึ้นไป	
3. ที่อยู่.....
2. เบอร์โทรศัพท์ .....
3. E-mail.....
4. อาชีพ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นสำหรับรูปแบบกิจกรรม

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับที่เหมาะสม ดังนี้ คะแนน 5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด / คะแนน 4 = มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3 = มีความเหมาะสมปานกลาง / คะแนน 2 = มีความเหมาะสมน้อย / คะแนน 1 = มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

	ข้อการประเมิน				
	คะแนนการประเมิน				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดและจินตนาการ					
2. รูปแบบกิจกรรมช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน และเกิดการรับรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมของเมือง					
2. รูปแบบกิจกรรมสามารถเปิดให้แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์					
3. รูปแบบกิจกรรมส่งผลให้ได้แนวคิดของการสร้างสรรค์เมือง					
4. รูปแบบกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการผลักดันพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์					
5. รูปแบบกิจกรรมสามารถสร้างแนวทางให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ					

6. กิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เมืองและชุมชน ในด้านการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมสร้างสรรค์					
7. กิจกรรมนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก					
8. ความเป็นไปได้เรื่องการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของคนพิษณุโลกผ่านกิจกรรม ศิลปะในรูปแบบต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง: ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

สเปซทีดี ฟินนูล็อก
SPACE-TID PHITSANULOK
CREATIVE SPACE

ขอเชิญผู้สนใจเข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนมุมมอง
การพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน

มุมมองศิลปะ ผ่านวิถีชุมชนคนมิชฌุโลก

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนคนมิชฌุโลกผ่านกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ

Chaba House
Cafe

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติดตาม

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปรารณา ศิริสานต์**
นักวิชาการสอนแบบ
เปิดงานวัฒนธรรมสร้างสรรค์
ภาควิชาการศิลปวัฒนธรรม

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จิราพักร์ แก้วศรีทอง**
นักวิชาการศิลปะ
นักออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน
ภาควิชาการศิลปวัฒนธรรม

**อาจารย์
สุดารัตน์ รัตนพงษ์**
นักวิชาการออกแบบ
นักพัฒนารูปแบบ
ภาควิชาการศิลปวัฒนธรรม

คุณเอกวัฒน์ พันลาภ
สถาปนิก นักออกแบบอิสระ
ชมรมสวนผัก 100 ปี 100 ปี
ผู้ก่อตั้ง 100 Year's Studio
กิจกรรมทางศิลปะในชุมชน
ซึ่งมีความชอบทางด้านศิลปะสมัยใหม่

คุณณัฐนันท์ สอนเพ็ง
ศิลปิน นักศิลปะบำบัด
ผู้ก่อตั้ง Co-Painting Space

ลงทะเบียน
เข้าร่วมฟัง
และเพื่อรับ
ของฟรี

ร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนมุมมองที่
SPACE-TID in CHABA House Cafe
และชมการแสดง SPACE TID in ฟินนูล็อก
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2564 เวลา 17.00

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ "SPACE-TID PHITSANULOK"
ภายใต้แนวคิด "วิถีชุมชน-ศิลปะ-งาน"
ของงานวิจัยเรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบสำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการวิจัยเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร

TALK DESIGN

การถอดเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมืองมิชฌุโลก

30 ธ.ค. 2564 เวลา 18.30-19.30น.
ณ ลานกิจกรรมลานท่าข้าว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรารณา ศิริสานต์
สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์

อาจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ แพนวนเพชร
สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์

อาจารย์สุดารัตน์ รัตนพงษ์
สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์

คุณณัฐนันท์ สอนเพ็ง
Co-painting Space

สอบถามเพิ่มเติม
Fanpage : ลานท่าข้าว
โทร : 065-519-9983

ตารางกิจกรรม SPACE-TID PHITSANULOK

สเปสดีส์พีทึนโลค

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม				
	เวลา 17.00 น. - 21.00 น.				
ศุกร์ 24 ธันวาคม 2564	เครื่องประดับ	เพ้นท์กรอบกระจก	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 25 ธันวาคม 2564	ศิลปะกระดาษตัด Collage Art	ศิลปะ ดวงกุ่มแจ	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 26 ธันวาคม 2564	เพ้นท์ที่รองแก้ว	เพ้นท์ช้อน ช้อน ตะเกียบ	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 27 ธันวาคม 2564	Co-painting Space	บ้านขึ้น	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 28 ธันวาคม 2564	Co-painting Space	บ้านขึ้น	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 29 ธันวาคม 2564	Co-painting Space	บ้านขึ้น	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	
ศุกร์ 30 ธันวาคม 2564	18:30-19:30 Talk Design การออกแบบที่สนุก กับงานวิจัยชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาเมืองพิษณุโลก	บ้านขึ้น	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	Workshop ลดสายออกซิเจน เมืองพิษณุโลก
ศุกร์ 31 ธันวาคม 2564	ตกแต่งโคมไฟ ด้วยเชือกสีหม่นพรม	เพ้นท์สีตัว	นิทรรศการ SPACE ดีส์พีทึน	นิทรรศการ นศ.ออกแบบ PSRU	

ตารางกิจกรรม

กิจกรรม	รายละเอียด	วันที่									สถานที่	
		24	25	26	27	28	29	30	31			
พิธีเปิด	พิธีเปิด 19.00 - 20.00 น. ณ เวทีใหญ่ ลานดนตรี	✓									19.00 - 20.00 น.	เวทีใหญ่
Talk เสวนา			✓								14.00 - 16.00 น.	ลานอีเวนต์ 1
ลานดนตรี	เต็มพลังสุนทรีย์ด้วยวงดนตรีชั้นนำของพิษณุโลก เล่นสดหน้าเวทีทุกวัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19.00 - 22.30 น.	เวทีใหญ่
ตลาดบ้านๆ	เต็มพลังสร้างสรรค์ และสนุกไปกับการงานศิลปะในตัวคุณ ที่โซน Workshop จาก SPACE-TID Phitlok ด้วยกิจกรรมมากมาย สามารถเข้าร่วม ประดิษฐ์ผลงานศิลปะโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ร่วมชมผลงานและอุดหนุนคนทำงานอาร์ตชาวพิษณุโลก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	17.00 - 21.00 น.	ลานอีเวนต์ 3
Workshop และบูธงานกราฟ	เต็มพลังสร้างสรรค์ และสนุกไปกับการงานศิลปะในตัวคุณ ที่โซน Workshop จาก SPACE-TID Phitlok ด้วยกิจกรรมมากมาย สามารถเข้าร่วม ประดิษฐ์ผลงานศิลปะโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ร่วมชมผลงานและอุดหนุนคนทำงานอาร์ตชาวพิษณุโลก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	17.00 - 21.00 น.	ลานอีเวนต์ 1
บูธร้านค้า	เต็มพลังกายด้วยบูธร้านอาหารแบบจัดเต็ม และบูธร้านค้าต่างๆเช่น ร้านต้นไม้ กระเป๋า เสื้อผ้า และสินค้าอีกมากมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	17.00 - 22.30 น.	โซนร้านค้า

SPACE-TID
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม

ขอเชิญผู้สนใจเข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนมุมมอง
การพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก

จับตามไปเลย

"ล้อมวงกาแฟ ทั่วแปรร่วมธรรม" ร่วมสร้างสรรคการท่องเที่ยวมืองพิษณุโลก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราภมา ศิริสาณฑ์
นักวิชาการออกแบบ, นักออกแบบบรรจุภัณฑ์,
นักจัดการพื้นที่สร้างสรรค์

อาจารย์สุดารัตน์ รัตนพงษ์
นักวิชาการชุมชน, นักพัฒนาชุมชน,
นักจัดการท่องเที่ยวชุมชน

คุณรุ่งกวีลา พงษ์ธานี
เจ้าของชุมชน / ผู้ประกอบการในชุมชน
Lust custom cafe'
superbike phitsanulok

ร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนมุมมองกับ SPACE-TID ใน จับตามไปเลย ณ พระราชวังจันทน์และ ซ่องทาง live ผ่านเพจ SPACE ติสท์ พิษณุโลก
วันที่ 30 กรกฎาคม 2565 เวลา 17.00-18.00 น.

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ "SPACE-TID PHITSANULOK" ภายใต้แนวคิด "ติด-สอย-ห้อย-ตาม"
เป็นโครงการภายใต้งานวิจัยวิจัยระดับปริญญาเอก เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

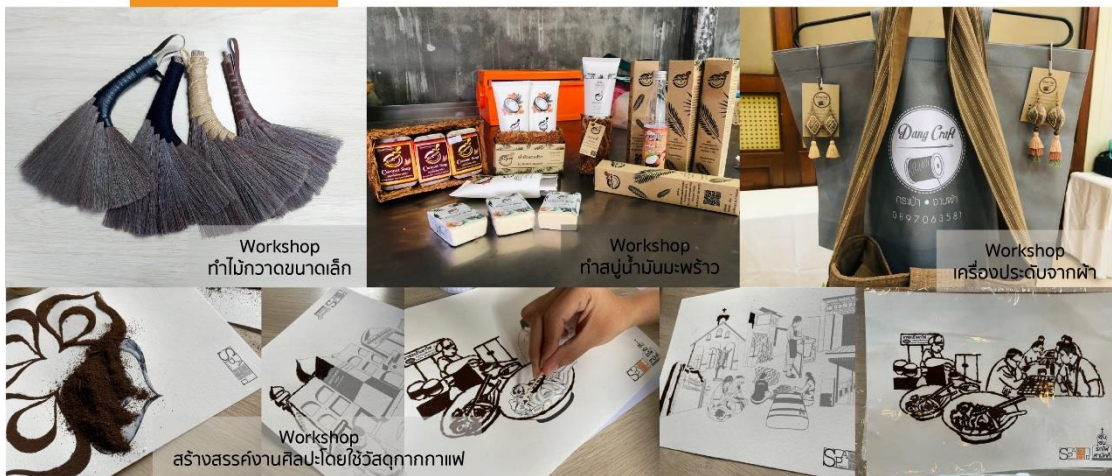
ติดตาม
กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ART&CRAFT WORKSHOP

ทำงานศิลปะ
กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

จับตามไปเลย

30-31 กรกฎาคม 2565 ณ พระราชวังจันทน์

Workshop
ทำไม้กวาดขนาดเล็ก

Workshop
ทำสบู่น้ำมันมะพร้าว

Workshop
เครื่องประดับจากผ้า

Workshop
สร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้วัสดุจากกาแฟ

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ "SPACE-TID PHITSANULOK" ภายใต้แนวคิด "ติด-สอย-ห้อย-ตาม"
เป็นโครงการภายใต้งานวิจัยวิจัยระดับปริญญาเอก เรื่อง การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรคทางศิลปะ

ติด - สอย - ห้อย - ตาม

สเปซ-ติสท์ IN ลานท่าข้าว

ART WORKSHOP

TALK DESIGN & CULTURE

มุมมองศิลปะผ่านวิถีชุมชนคนพิษณุโลก

HISTORY AREA

- ย่านราชพุกกะ
- ย่านวิเศษไชยชาญ
- ย่านวิสุทธิกษัตริย์
- ย่านรถไฟสามัคคี

SPACE - TID - PHITSANULOK
CREATIVE SPACE

12-19 พฤศจิกายน 2564

ณ ลานท่าข้าว ตรงข้ามโลตัสท่าทอง

17.00-22.00

พื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีวัฒนธรรมชุมชนในเมืองพิษณุโลก ร่วมสร้างสรรค์ผลงานภายใต้กิจกรรมทางศิลปะและรับชมเรื่องราววิถีชุมชนผ่านมุมมองศิลปะรูปแบบต่างๆ พูดคุยกับนักวิชาการศิลปะ นักวิชาการชุมชนศิลปะ นักออกแบบ ตลอดจนเยาวชนในพื้นที่ เพื่อต่อยอดและร่วมกันพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์อย่างมีระบบในจังหวัดพิษณุโลก

<https://web.facebook.com/spacetid>

ชิงเงินรางวัล

กว่า 10,000 บาท

SPACE
TID
hitsanulok

ร่วมถ่ายทอด วิถีชุมชน

ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

ไทยจีน
ไทยมุสลิม
ไทยคริสต์

ดูรายละเอียดการประกวดและส่งผลงานสมัครได้ที่

SPACE ติส่า พิษณุโลก

spacetid.phs@gmail.com

สเปซ-ติสท์ ฟินนูล็อก
CREATIVE SPACE

คณะกรรมการตัดสิน
กิจกรรมสร้างสรรค์

ถ่ายทอด
วิถีชุมชน
ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิบูลย์โลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

อาจารย์สรริณีย์ แหริญทอง

อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

อาจารย์นฤพนธ์ คมสัน

อาจารย์ประจำสาขาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม
ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโนปัน

อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์
สเปซ-ติสท์ IN ลานท่าข้าว

12-19 พฤศจิกายน 2564
ณ ลานท่าข้าว ตรงข้ามโลตัสท่าทอง
17.00-22.00

ติดตามการประกาศรางวัล
8 พฤศจิกายน 2564
<https://web.facebook.com/spacetid>

Director

พศ.ปรารถนา ศิริสานต์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ถ่ายทอด
วิถีชุมชน
ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม
-
ห้อย
-
สอย
-
ติด

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่าน
จะได้รับของที่ระลึกจากกิจกรรม

SPACE-TID
PHOTO CONTEST

ติดต่อขอรับของที่ระลึกได้ทาง
spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ดิสร์ พิษณุโลก

ประกาศผลรางวัล

ถ่ายทอด
วิถีชุมชน
ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม
-
ห้อย
-
สอย
-
ติด

รางวัล
ชนะเลิศ

ติดต่อขอรับรางวัลได้ทาง spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online
ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ดิสร์ พิษณุโลก

ประกาศผลรางวัล

ถ่ายทอด วิถีชุมชน

ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

รางวัล รองชนะเลิศ อันดับ 1

ติดต่อขอรับรางวัลได้ทาง spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online
ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ติดท์ พิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม

ประกาศผลรางวัล

ถ่ายทอด วิถีชุมชน

ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

รางวัล รองชนะเลิศ อันดับ 2

ติดต่อขอรับรางวัลได้ทาง spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online
ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ติดท์ พิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ติดตาม

สเป-ติลด์ พิษณุโลก
CREATIVE SPACE

ประกาศผลรางวัล

**ถ่ายทอด
วิถีชุมชน**
ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

**ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม**

รางวัล

ชมเชย

ติดต่อขอรับรางวัลได้ทาง spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online
ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ติลด์ พิษณุโลก

สเป-ติลด์ พิษณุโลก
CREATIVE SPACE

ประกาศผลรางวัล

**ถ่ายทอด
วิถีชุมชน**
ที่ผสมผสานวัฒนธรรม
ในอำเภอเมืองพิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

**ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม**

รางวัล

Like & Share

ติดต่อขอรับรางวัลได้ทาง spacetid.phs@gmail.com

ทุกผลงานจะได้จัดแสดงในพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ online
ติดตามรายละเอียดการจัดแสดงงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
ได้ทางเพจ SPACE ติลด์ พิษณุโลก

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

สเปตีสดี พิตนุโลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE

ประกาศนียบัตรฉบับนี้มอบให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณพอ อังคุระเชี

ได้รับรางวัลชนะเลิศ

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย

“วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก”

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK”
ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม”
ของงานวิจัยเรื่อง

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

อาจารย์อรรีสริยง เจริญทอง
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์อนุพันธ์ คมสัน
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโน빈
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปราภณา ศิริสานต์
ประธานการจัดกิจกรรม
9 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

สเปตีสดี พิตนุโลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE

ประกาศนียบัตรฉบับนี้มอบให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณกฤษดา เปรมจิตร

ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย

“วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก”

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK”
ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม”
ของงานวิจัยเรื่อง

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

อาจารย์อรรีสริยง เจริญทอง
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์อนุพันธ์ คมสัน
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโน빈
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปราภณา ศิริสานต์
ประธานการจัดกิจกรรม
9 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

สเปตีสดี พิตนุโลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE

ประกาศนียบัตรฉบับนี้มอบให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณภาสกร เพ็ชรรัตน์

ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย

“วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก”

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK”
ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม”
ของงานวิจัยเรื่อง

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

อาจารย์อริสริณู เจริญทอง
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์กฤษณ์ คนสิน
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโนปิ่น
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปราภณา ศิริสานต์
ประธานการจัดกิจกรรม
9 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

สเปตีสดี พิตนุโลก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE

ประกาศนียบัตรฉบับนี้มอบให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณนิสิต ศิริวัฒน์

ได้รับรางวัลชมเชย

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย

“วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก”

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK”
ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม”
ของงานวิจัยเรื่อง

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

อาจารย์อริสริณู เจริญทอง
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์กฤษณ์ คนสิน
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโนปิ่น
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปราภณา ศิริสานต์
ประธานการจัดกิจกรรม
9 พฤศจิกายน 2564

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ติด
-
สอย
-
ห้อย
-
ตาม

สเปซติสดี พิตซนุลอก
SPACE-TID PHITSANULOK CREATIVE SPACE

ประกาศนียบัตรฉบับนี้มอบให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณพงศกรณ์ สอนเอก

ได้รับรางวัล Like & Share

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย

“วิถีชุมชน ที่ผสมผสานวัฒนธรรม ในอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตรโลก”

กิจกรรมโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “SPACE-TID PHITSANULOK”
ภายใต้แนวคิด “ติด-สอย-ห้อย-ตาม”
ของงานวิจัยเรื่อง

การใช้กลยุทธ์การออกแบบ สำหรับพื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตรโลก

 อ.ศิริสรอง

อาจารย์สิริสรอง เจริญก่อง
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์กฤษณ์ คมสัน
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

อาจารย์ ดร.จอมจรรย์ มะโนเป็น
กรรมการตัดสิน
9 พฤศจิกายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปราภานา ศิริสานต์
ประธานการจัดกิจกรรม
9 พฤศจิกายน 2564

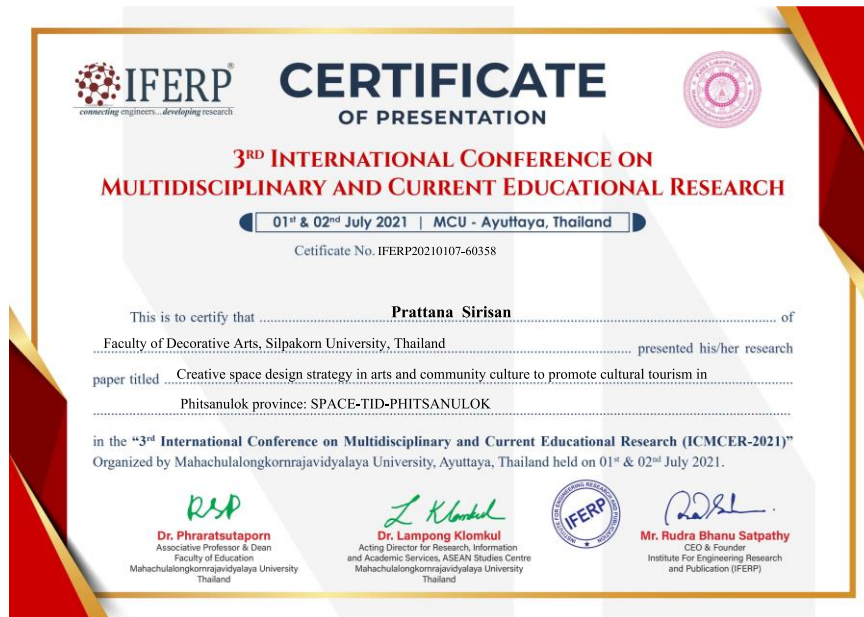

ภาคผนวก ง

1. การเผยแพร่ผลงานวิชาการ
2. ถ่ายทอดผลงานวิจัยวิทยากรโครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเสริมสร้างสรรค์เพื่อคนทั้งมวล
(Tourism For All) โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย

**3rd International Conference on Multidisciplinary and Current
Educational Research**

Ayutthaya, Thailand, 01st & 02nd, July 2021

**Creative space design strategy in arts and
community culture to promote cultural tourism
in Phitsanulok province:
SPACE-TID-PHITSANULOK**

^[1]Prattana Sirisan*, ^[2] Pensiri Chartniyom

^{[1][2]} Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

^[1]ajprattana@gmail.com, ^[2] bpensiri@hotmail.com

*Corresponding Author e-mail: bpensiri@hotmail.com

Abstract— This research aims to 1) study community ways, lifestyle, wisdom, culture and art in Phitsanulok and 2) create a body of knowledge for creating creative activities in the arts and culture of the community. A design process based on community engagement and co-cultural ownership had been adopted with a focus on cultural tourism benefits. The research area was in Muang district, Phitsanulok province. The research was carried out in 2 stages: 1) Study community ways, lifestyle, wisdom, culture and arts in Phitsanulok. Data were collected by observation, interviewing, and analyzing descriptive data by focusing on cultural blended community areas such as Thai-Chinese, Thai-Christian and Thai-Muslim ways. 2) Create a body of knowledge for the creation of an artistic and community cultural activity space through a design process based on community engagement and co-cultural owners with a focus on cultural tourism benefits. Target communities were selected, namely Ratchaphruk Community, Wiset Chai Chan Community, Wisut Kasat Community and Samakeeroofai Community; community process, focus group and in-depth interviews with the target community; finding the identity of the area from the opinions and needs of the community; perceptions from people outside the area and working together to find ways to create an activity area; conducting analysis, synthesis and building theories of design for the community and interviews with community and community leaders. However, it was found that the lifestyles of the 4 communities were beneficial to each other, despite different cultures. Therefore, community development must be developed in order to achieve mutual learning of culture and showed the inheritance of a way of living together without dividing the activity area. The community's weakness and strengths were then analyzed using SWOT Analysis techniques and a strategy was drawn to be used in designing creative areas.

The research results showed that 1) community way, lifestyle, wisdom and culture in Phitsanulok through the perception of tourists visiting Phitsanulok showing the city with a long history, the sacred Buddha image, the birthplace of King Naresuan, spent 1-3 hours in Phitsanulok as it was a pass and a stopover, the goal of the trip is other provinces such as Sukhothai, Phetchabun and Phayao, intention to pay homage to Phra Buddha Chinnarat and not knowing the unique lifestyle of Phitsanulok. The study found that Phitsanulok had an area that combines cultures and communities with unique historical and cultural traditions. There were different cultures divided into 3 groups: Thai-Muslim, Thai-Chinese, and Thai-Christian. There was a community plan to analyze the problems and related factors of the community. There were 6 factors contributing to the integration of Thai-Chinese, Thai-Christian and Thai-Muslim cultures: geographic, occupation, technology, common use of public property, politics, government and education. There were 3 aspects of cultural integration: consumption, language, and dress.

2) The body of knowledge to create a creative activity area in the arts and culture of the community would use a design process based on participation with the community and the owners of the co-culture. Cultural tourism benefits were focused on 3 missions, 3 strategic areas, and 3 objectives along with the preparation of 8 strategies and 8 indicators from the development of patterns of strategy application in the arts and cultural areas. The researcher obtained a model from the synthesis of basic information and local stakeholders, hence the name "SPACE - TID - PHITSANULOK", which had 8 components to create an activity area and used as a guideline to promote cultural tourism in Phitsanulok province

Keywords— Community Way, Creative Space Design Strategy, Community Engagement, Cultural Tourism, Phitsanulok, Ratchaphruk Community, Samakeeroofai Community, Wisut Kasat Community, Wiset Chai Chan Community

01st-02nd July 2021

3rd ICMCR – 2021

Organized by:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU)
In Association with:
Institute For Engineering Research and Publication (IFERP)

Page | 679

Creative space design strategy in arts and community culture to promote cultural tourism in Phitsanulok province: SPACE-TID-PHITSANULOK

Received: 05.01.2022 Accepted: 12.03.2022

Prattana Sirisan^{1*}, Pensiri Chartniyom²

^{1,2} Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

Email: ¹ ajprattana@gmail.com, ² bpensiri@hotmail.com

ABSTRACT: This research aims to 1) study community ways, lifestyle, wisdom, culture and art in Phitsanulok and 2) create a body of knowledge for creating creative activities in the arts and culture of the community. A design process based on community engagement and co-cultural ownership had been adopted with a focus on cultural tourism benefits. The research area was in Muang district, Phitsanulok province. The research was carried out in 2 stages: 1) Study community ways, lifestyle, wisdom, culture and arts in Phitsanulok. Data were collected by observation, interviewing, and analyzing descriptive data by focusing on cultural blended community areas such as Thai-Chinese, Thai-Christian and Thai-Muslim ways. 2) Create a body of knowledge for the creation of an artistic and community cultural activity space through a design process based on community engagement and co-cultural owners with a focus on cultural tourism benefits. Target communities were selected, namely Ratchaphruek Community, Wiset Chai Chan Community, Wisut Kasat Community and Samakeerodfai Community; community process, focus group and in-depth interviews with the target community; finding the identity of the area from the opinions and needs of the community; perceptions from people outside the area and working together to find ways to create an activity area; conducting analysis, synthesis and building theories of design for the community and interviews with community and community leaders. However, it was found that the lifestyles of the 4 communities were beneficial to each other, despite different cultures. Therefore, community development must be developed in order to achieve mutual learning of culture and showed the inheritance of a way of living together without dividing the activity area. The community's weakness and strengths were then analyzed using SWOT Analysis techniques and a strategy was drawn to be used in designing creative areas.

The research results showed that 1) community way, lifestyle, wisdom and culture in Phitsanulok through the perception of tourists visiting Phitsanulok showing the city with a long history, the sacred Buddha image, the birthplace of King Naresuan, spent 1-3 hours in Phitsanulok as it was a pass and a stopover, the goal of the trip is other provinces such as Sukhothai, Phetchabun and Phayao, intention to pay homage to Phra Buddha Chinnarat and not knowing the unique lifestyle of Phitsanulok. The study found that Phitsanulok had an area that combines cultures and communities with unique historical and cultural traditions. There were different cultures divided into 3 groups: Thai-Muslim, Thai-Chinese, and Thai-Christian. There was a community plan to analyze the problems and related factors of the community. There were 6 factors contributing to the integration of Thai-Chinese, Thai-Christian and Thai-Muslim cultures: geographic, occupation, technology, common use of public property, politics, government and education. There were 3 aspects of cultural integration: consumption, language, and dress.

2) The body of knowledge to create a creative activity area in the arts and culture of the community would use a design process based on participation with the community and the owners of the co-culture. Cultural tourism benefits were focused on 3 missions, 3 strategic areas, and 3 objectives along with the preparation of 8 strategies and 8 indicators from the development of patterns of strategy application in the arts and cultural areas. The researcher obtained a model from the synthesis of basic information and local stakeholders, hence the name "SPACE - TID - PHITSANULOK", which had 8 components to create an activity area and used as a guideline to promote cultural tourism in Phitsanulok province.

KEYWORDS: Community Way, Creative Space Design Strategy, Community Engagement, Cultural Tourism, Phitsanulok, Ratchaphruek Community, Samakeerodfai Community, Wisut Kasat Community, Wiset Chai Chan Community

ที่ อว ๐๖๑๕.๘/๐๐๖

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ต.ท่าอิฐ อ.เมืองอุตรดิตถ์
จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๓ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความ

เรียน คุณปรารถนา ศิริสานต์ และคณะ

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “พื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม จากกรณี
มีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบสร้างสรรค์ (Arts and Culture Creative
Space with Phitsanulok Community Participation through Creative Design Strategy)” เพื่อตีพิมพ์
ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิง
วารสารไทย (TCI) กลุ่ม ๑ ความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ ท่านได้ปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง ๓ ท่าน เรียบร้อยแล้ว
กองบรรณาธิการฯ จึงขอแจ้งให้ท่านทราบว่าบทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๖) (ISSN ๒๖๕๑ ๑๒๐๗
(Online)) ทั้งนี้ หากดำเนินการเผยแพร่ลงเว็บไซต์ <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/index>
เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จักได้แจ้งท่านให้ทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลง
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ในครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ เมืองต้อม)

บรรณธิการผู้พิมพ์และโฆษณา

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

งานบริการวิชาการ

โทร. ๐๕๕๕๑ ๖๖๐๑ ต่อ ๑๖๕๒ / ๐๖ ๑๒๖๙ ๒๕๕๒

สแกนด้วย CamScanner

รายการอ้างอิง

- กัญญามน อินทหว่าง และวรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์. (2554). **แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัด**. ทูลสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563). **แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก**. สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก.
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). "การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอำเภออินทร์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2557). **การพัฒนาโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้หลักการจัดการผู้ประกอบการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เจริญ โนภิระ. (2553). "ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชมพูนุท โมราชาตี. (2551). "การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะงอม หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณัฐกรณ์ ธนานันต์ และนพดล ตั้งสกุล. (2563). "การถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย กรณีศึกษาในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชีย." **สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 20,1 1-20.
- ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร. (2546). **Culture for sale จุดเปลี่ยน ทางกลับ วัฒนธรรมโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: ทิปป์ปอยท์.
- ดร.ชนัน ออมพันธุ์. (2550). **การท่องเที่ยว; ธุรกิจรายย่อย; ชุมชน; การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ. 2550. 36 หน้า
- เดชา บุญคำและคณะ. (2531). **คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองเจือ เขียดทอง. (2548). **การออกแบบสัญลักษณ์**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **ชุดโครงการ "วาระแห่งชาติเพื่อการพัฒนาและจัดการ การท่องเที่ยวสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ปี 2552"**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยว.
- ธีติ พุกษ์อุดม. (2560). "การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย บัวทอง. (2562). ตำรวจท่องเที่ยว กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 2 จังหวัด พิษณุโลก. สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2552). **ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- นันทนิษฐ์ สมคิด. (2561). "แนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นพดล ทะนิต๊ะ. (2551). "การมีส่วนร่วมของประชาชนเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยยอดในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ลำธาร พื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ. (2546). "การมีส่วนร่วม: ความจริงใจระหว่างรัฐและราษฎรในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพื้นที่มรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา." **สาธารณสุขและการพัฒนา**. 1,1 73-77.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สถาบัน พระปกเกล้า.
- บางกอกอินไซด์. (2564). ย่านสร้างสรรค์. เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2564 เข้าถึงได้จาก <http://www.thebangkokinsight.com>.
- บาทหลวงประเสริฐ สิทธิ. (2562). เจ้าอาวาสวัดคาทอลิกเซนต์นิโกลาส และผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์นิ โกลาส พิษณุโลก. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม.

- บุญทัน โภทิตา. (2549). "การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าประแส-พังราด อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประมินทร์ วัชรินทร์รัตน์. (2549). "แนวทางการออกแบบและการจัดการเพื่อปรับปรุงพื้นที่ชุ่มน้ำบ้านโอดอ บัดันแบบกรณีศึกษาชุมชนด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรัชญาพร พัฒนผล. (2554). "การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี." วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญา เทพสิงห์, ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). "แนวทางการฟื้นฟูชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน." *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์* 30,2.
- ปาพจน์ หนูนักดี. (2533). *หลักการและกระบวนการออกแบบงานกราฟิกดีไซน์*. นนทบุรี: ไอดีซี.
- ปารวีร์ บุชบาราตี. (2555). ความตระหนักรู้และทัศนคติของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในของบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ปราง ศิลปกิจ และคณะ. (2565). "ศิลปะบนพื้นที่และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร." *ชุมชนวิจัย*, 16,1.
- ปริยานุมาศ จันทร์บรรจง. (2562). ผู้เล่าเรื่องไทยเชื้อสายจีน. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม.
- เป็รื่อง กุมุท. (2515). "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป คู่มือประกอบการเรียนวิชา Multimedia Approach Programmed Instruction." วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ฝ่ายส่งเสริมเผยแพร่และวิชาการ. (2565). *แหล่งศิลปวัฒนธรรมและปราชญ์ในจังหวัดพิษณุโลก*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พระวินัยธร ศราวุธ ฐานิสฺสโร. (2561). "ชีวศิลปะ: กระบวนการสร้างสรรค์ทาง ศิลปกรรมเพื่อการพัฒนาสังคม." วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2549). **ยุทธศาสตร์การใช้การสื่อสารเชิงบูรณาการสร้าง Brand Image ของธนาคารของธนาคารพาณิชย์ไทย ภายหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในการแข่งขันธุรกิจธนาคารค้าปลีก.** กรุงเทพฯ: บริษัท มีสเตอร์ก๊อปปี (ประเทศไทย) จำกัด.
- พจนาน สนวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน = Community based tourism handbook.** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนาน สนวนศรีและสมภพ ยี่จ่อหอ. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พชนี เสงี่ยมรยาและคณะ. (2543). **ทฤษฎีแม่บททางนิเทศศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชา กานต์ ช่วงชัย. (2565). **Soft Power วัฒนธรรม กับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย.** เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.creativethailand.org>.
- พิศาพิมพ์ จันทรพรหม และโฆษิต ชัยประสิทธิ์. (2559). **การอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน อำเภอถลางพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- พีรตร แก้วลายและทิพย์สุดา จันทรแจ่มหล้า. (2559). **เมืองสร้างสรรค์: แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์ สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย.** วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า.
- พูลศักดิ์ ชูพาณิชย์สกุล. (2550). "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์." วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- มิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). **การออกแบบอัตลักษณ์.** นนทบุรี: เอ-บุ๊ก ดิสทริบิวชัน.
- มณฑล ศาสนนันท์. (2550). **การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม และวิศวกรรมย้อนรอย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนทิณี ยงวิกุล. (2553). **เมืองสร้างสรรค์คืออะไร.** เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.creativethailand.org/creativecity>

- มนัส สายแก้ว. (2562). รู้จักกับสื่อวีดิทัศน์เบื้องต้น. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://kruthinkandan.net>.
- ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. (2557). **การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ. (2541). **การเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลภัสสรดา สหัสสพาศน์, นรินทร์ สังข์รักษา. (2561). "รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย 4.0." *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ* 11, 2 1056-1072.
- วรวงศ์ ผูกภู และคณะ. (2564). **รูปแบบการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาพื้นที่ต้นแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- วริศรา บุญสมเกียรติ. (2555). "แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช: วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย." สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). **การออกแบบ**. กรุงเทพฯ: วิมลอาคาร.
- วิทวัส ชัยปาณี. (2546). **สร้างแบรนด์**. กรุงเทพฯ: ทิปปิง พอยท์.
- วีระพล ทองมา. (2561). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ตีนป่าไม้**. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ศรันยา เสี่ยงอารมณ์ และณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย. (2564). **การออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนและพัฒนาทักษะทางอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน**. ทุนวิจัยเชิงปฏิบัติการจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.).

ศิรินาถ ปิ่นทองพันธ์. (2546). "การรับรู้และการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวใต้ของนักศึกษาภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริลักษณ์ ทองมีศรีสุข. (2562). ผู้นำชุมชนรถไฟสามัคคี ย่านคริสตชนจีน. สัมภาษณ์ 30 ตุลาคม.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์ และองอาจ ปทะวานิช. (2538). **กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาดและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

เศรษฐไชย หทัยวรรณ. (2551). "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์." วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

สมาคมออกแบบสร้างสรรค์. (2555). **ความคิดสร้างสรรค์**. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaitechno.net>.

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ. (2549). "การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สาทิณี วัฒนกิจ, ณัฐนิภรณ์ น้อยเสงี่ยม. (2561). **การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรม และผังภูมิทัศน์ชุมชน พื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุจรรยา โชติช่วง. (2554). **การศึกษาสภาพการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร**.

เสรี พงศ์พิศ. (2536). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). **ภาพพจน์นั้น...สำคัญไฉน**. กรุงเทพฯ: Diamond in business world.

- สมพิศ สุขแสน. (2552). **นโยบายสาธารณะและการวางแผน**. อยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม: แนวทางศึกษาวิเคราะห์ และวางแผน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- หทัยชนก คตะสมบูรณ์. (2562). "การพัฒนาศักยภาพของชุมชนใน การจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชัยนาท." **ปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**, 7,2 57-70.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2563). **พื้นที่สร้างสรรค์**. (2563). พื้นที่สร้างสรรค์. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.3.dasta.or.thta.or.th>
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2543). **"อัตลักษณ์"**. การประชุมทางวิชาการคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา
- อลงกต เพชรศรีสุก. (2551). "ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่." **มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 13, 2.
- อัศรี เสกาจารย์. (2562). **นักออกแบบ ผู้เล่าเรื่องไทยมุสลิม**. สัมภาษณ์, 20 กันยายน.
- Asanakongyoo, K., and Ko-mon, A. (2014). "Cultural development strategies in urban area : a case study of Phitsanulok." **Mekong-Salween Civilization Studies Journal** 5, 1 43-76.
- Camluang, S., and Suwannawaj, S. (2017). "Corporate Identity Design by Using Semiotics Theory on the Perception of Cultural Capital." **Art and Architecture Journal Naresuan University** 8,1 24-39.
- Hiranteeyakul, M., and Thungsakul, N. (2022). "The Study of Place Identity in Built Environment." **Journal of Architectural/Planning Research and Studies** 19, (1) 99-114.
- Pongnak, I., and Disatapunahu, S. (2015). "The community identity of the ancient town of U-thong, Suphanburi province." **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)** 8, 3 511-523.

Serthpol, N. (2020). "The Existence of Local Wisdoms in the Globalization Era." **Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies** 5, 2 313-331.

Wanichakorn, A. (2014). Thai wisdom knowledge: designed and created the contemporary products. **Institute of Culture and Arts Journal** 15, 2 23-28.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปรารธนา ศิริसानต์
วัน เดือน ปี เกิด	17 มกราคม 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดพิษณุโลก
วุฒิการศึกษา	- ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร (2555) - ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) ออกแบบบรรจุภัณฑ์ มหาวิทยาลัย นเรศวร (2553)
ที่อยู่ปัจจุบัน	CHABA House 555/85 ม.5 ต.บ้านคลอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000
ผลงานตีพิมพ์	- Prattana Sirisan. 2021. Creative space design strategy in arts and community culture to promote cultural tourism in Phitsanulok province: SPACE-TID-PHITSANULOK. In the “3rd International Conference on Multidisciplinary and Current Educational Research (ICMCER-2021)” 01th&02nd July 2021, MCU-Ayuttaya, Thailand - Prattana Sirisan, Pensiri Chartrniyom (2022). Creative space design strategy in arts and community culture to promote cultural tourism in Phitsanulok province: SPACE- TID- PHITSANULOK. International Journal of Early Childhood Special Education (INT- JECSE) DOI: 10.9756/INT-JECSE/V1411.234 ISSN: 1308-5581 Vol 14, Issue 01 2022 PP: 2013-2033 - ปรารธนา ศิริसानต์. 2566. พื้นที่สร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรม จาก การมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพิษณุโลก ผ่านกลยุทธ์การออกแบบ สร้างสรรค์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566) ISSN 2651 1207